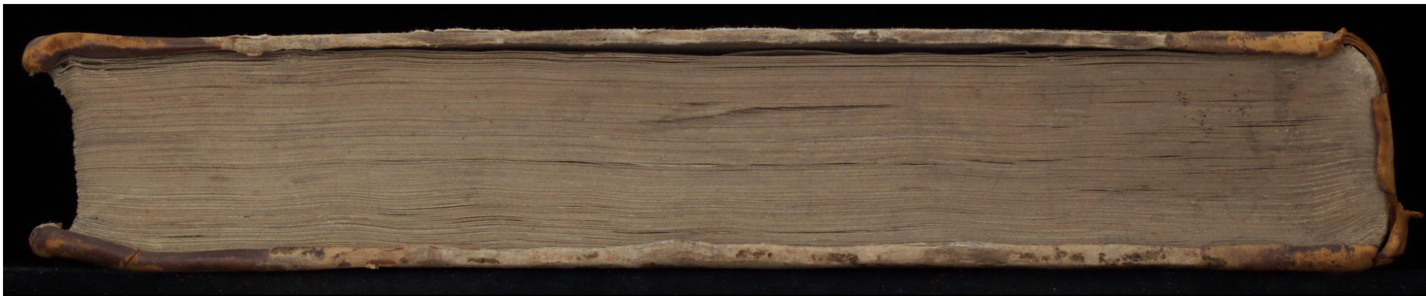
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

2 Tomi km:—

EX LIBRIS
GER. ANTH. SIXII
DON. DAT. BIBL. REG. HAG. 1896.

In tenui labor
tenuis at non gloria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Rariorum

PLANTARUM

HORTI MEDICI

AMSTELODAMENSIS

DESCRIPTIO

&

ICONES.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Ex Typographia P. et I. BLAEV. Proſtant apud A. van SOMEREN. 1697.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KW 177A-3

HORTI MEDICI AMSTELODAMENSIS RARIORUM

Tam Orientalis, quàm Occidentalis Indiæ, aliarumque
Peregrinarum

PLANTARUM

Magno ſtudio ac labore, ſumptibus Civitatis Amſtelodamenſis,
longâ annorum Serie collectarum;

DESCRIPTIO ET ICONES

Ad vivum æri inciſæ.

AUCTORE

JOANNE COMMELINO

Urbis Amſtelodamenſis (dum viveret) Senatore.

OPUS POSTHUMUM.

Latinitate donatum, Notiſque & Obſervationibus Illuſtratum, à FREDERICO
RUYSCHIO, M. D. Botanices Profeſſore, &c.
& FRANCISCO KIGGELARIO.

AMSTELODAMI,
Apud P. & J. BLAEU. nec non ABRAHAMUM à SOMEREN.
M. DC. XCVII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

BESCHRYVINGE
En Curieuſe
AFBEELDINGEN
Van rare vreemde
OOST- WEST-INDISCHE en andere
GEWASSEN
Vertoont in den
AMSTERDAMSCHE KRUYD-HOF.

Met groote moeyte en arbeid op Stads-Koſten in veele jaren aangewend, en by een verſameld door

d'Heer JOHAN COMMELIN,

In ſijn leven Raad der Stad Amſterdam.

EN NU

Met Aantekeningen en Byvoegſelen verrykt, door d'Heer FREDERIK RUYSCH; Hoog-Leeraar der Kruyd-kunde, Geneeſmeeſter, &c. en FRANÇOIS KIGGELAAR.

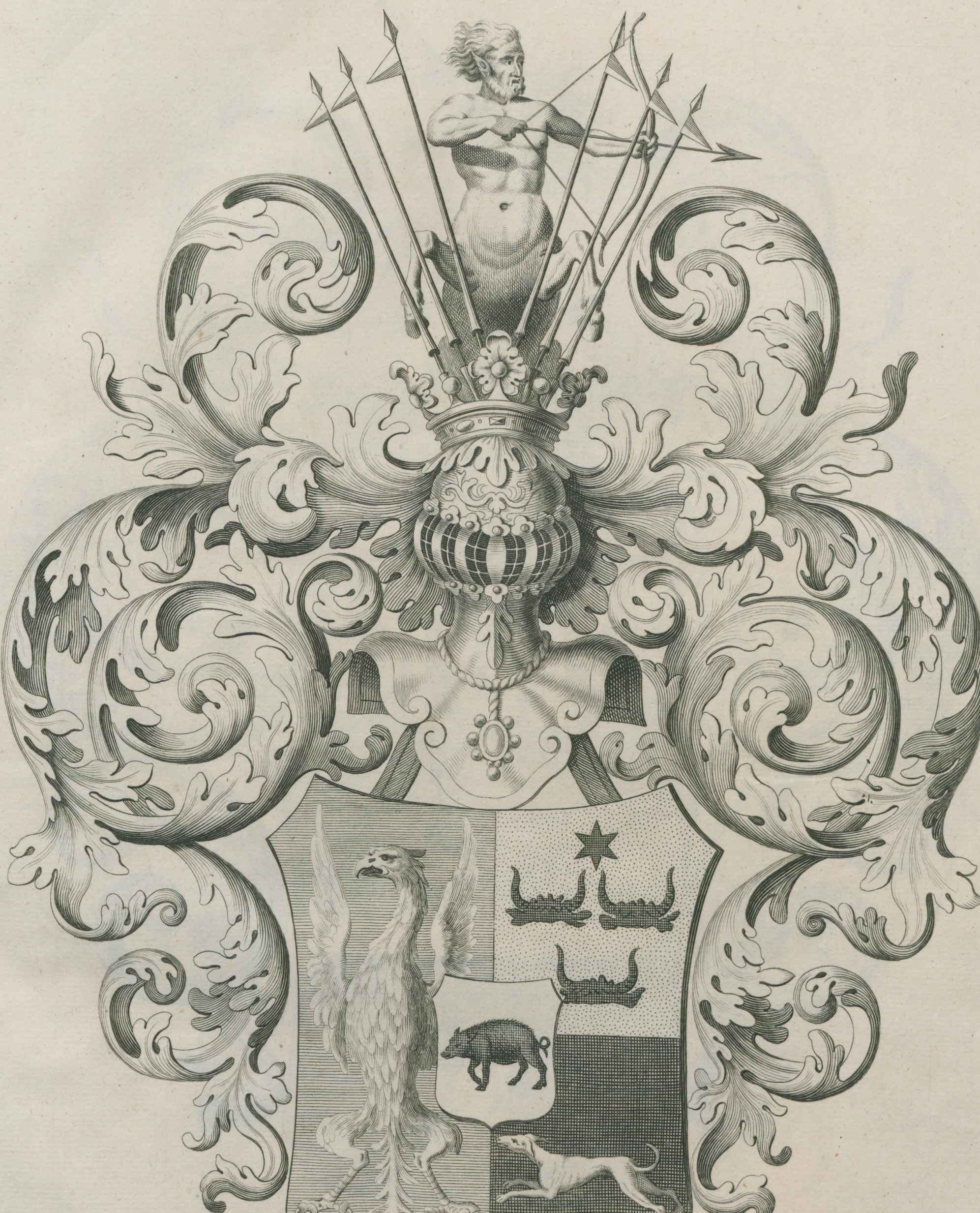
KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

T'AMSTERDAM,
By P. en J. BLAEU, en ABRAHAM van SOMEREN,
M. DC. XCVII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

D. JOANNES HUYDECOPER
EQUES TOPARCHA IN MAARSEVEEN &c. REIPUB.
AMSTELÆDAMENSIS CONSUL ET SENATOR
SOCIETATIS INDIÆ ORIENTALIS PRÆFECTUS
OLIM HORTI HUIUS URBIS MEDICI CURATOR.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

NOBILISSIMIS AMPLISSIMISQUE

VIRIS,

D. NICOLAO WITSEN, J. C.

D. JOHANNI HUDDE,

D. CORNELIO VALKENIER,

D. THEODORO BAS, J. V. D.

Reipublicae Amſtelaedamenſis Conſulibus Graviſſimis,

Has Horti Medici, qui eſt ad Amſtelam, primitias

L. M. Q. D. D.

FRANCISCUS de VROEDE,

&

JOANNES HUYDECOPER a Maarſeveen,

Ejuſdem Horti CURATORES.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

AAN DE EDELE, GROOTACHTBAARE

HEEREN,

DE HEEREN

NICOLAAS WITSEN, JOHANNES HUDDE, CORNELIS VALKENIER, DIRK BAS,

Regeerende Burgermeeſteren der Stad

AMSTERDAM,

Werden deeze Eerſtelingen van de Stads Medicyn-Hof

OPGEDRAGEN

Door Haar Ed. Grootachtb.
Ootmoedige Dienaars

FRANCOIS de VROEDE,

en

JOAN HUYDECOPER van Maarſeveen,

Commiſſariſſen van den voorn. Hof.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

QUanta ad univerſum genus hominum ex Arte Medica redeant commoda, quam uberes fructus; quam magnifice de illa ſenſerint omnium homines ætatum; & quam late denique ſe extendat, multis demonſtratum ire, hominis foret abutentis & ſuo & Lectoris otio: ſiquidem illa neminem fugiunt, niſi qui vel in literis ac hiſtoriis omnino hoſpes fuerit, vel hanc Artem ne a limine quidem ſalutaverit. Ne jam de Anatomia ceteriſque Medicinæ partibus dicamus, vel ſola fidem dictis fecerit Botanica. Quis enim, quæſo, tot morbis atque infirmitatibus, quibus miſera gens mortalium eſt obnoxia, iiſque e cauſis immane quantum diſcrepantibus, & effectus tam varios producentibus, haud raro ortis, medicinam reperiat aut adhibeat, niſi hominum pro communi ſalute excubantium induſtria tam diverſas infinito numero radices, tot ligna, cortices, folia, flores, fructus & ſemina, pari, qua collegit, cura aleret? Quis illa, quæ diximus, omnia diſcernat, & ad ſuos ſingula uſus ſeligat, niſi idem perfecta omnibuſque abſoluta numeris, quantum quidem humani fert ingenii imbecillitas, illorum naturæ, proprietatum atque operationum inſtructus fuerit notitia? Si Anatomia omni ſemper exculta fuit ſtudio, quod ea plurimum conferre cenſeretur ad diſtinguendas accuratius varias morborum ſpecies & cauſas: illa profecto Medicinæ pars, quæ in herbarum plantarumque cultura, & earum viribus indagandis occupatur, non minori jure commendata, ſummoque in honore ſemper fuit habita, ut qua nulla videretur via aut tutior aut melior ad ſævientis vim morbi frangendam, atque ægrum in priſtinam valetudinem reſtituendum. Quæ ſane cauſa fuit, quod Medicorum principes tanti fecerint hoc ſtudium Botanices, ut nonnulli, incredibili jucundiſſimæ artis dulcedine ac voluptate capti, ad eam veluti ad Sirenios ſcopulos adhæreſcerent, & ut abditas eruerent herbarum vires, ætatem inter experimenta conſumerent. Præclari ingeniorum fœtus, & ſcripta cedro digna, cum veterum, tum recentiorum, abunde teſtantur, quam indefeſſo labore, cura, ſtudio pro ſe quiſque in id incubuerint, ut nova antiquis inventa addendo, utiliſſimæ artis pomœria latius extenderent, atque arbores ſererent & ſuo & alteri profuturas ſeculo; non contenti eas herbas deſcripſiſſe, quæ ante

pedes

pedes eſſent, & in omnium oculos incurrerent, ac nihil ſe egiſſe putantes, eas delineaſſe plantas, quas e fœcundo ſinu ſua cuique proferret terra mater, niſi magno etiam animi ardore in ipſa eniterentur deviorum cacumina montium, herbasque ac plantas in vaſtis inveſtigarent ſolitudinibus; imo & illis non oculos modo paſcerent, ſed ad publicos transferrent hominum uſus, quas e regionibus alieno Sole calentibus, ac toto diviſis orbe Perſis aut Indis in patrias devexiſſet oras curioſa navigantium induſtria. Quanquam interim nec illud negandum videtur, idem quod aliæ artes ac ſcientiæ ad unam omnes, etiam noſtram hanc fatum quoque expertam fuiſſe, & nunc plures, nunc pauciores habuiſſe cultores atque admiratores, prout vel candidiores artibus ac diſciplinis liberalibus fulſere Soles, vel bonis ingeniis & literis infeſtiora fuere tempora. Quemadmodum autem in aliis eruditionis partibus ingenii atque induſtriæ palmam ceteris fere gentibus ambiguam fecere, an præripuere, Græci; ita inter omnes Græcarum literarum haud expertes conſtat, quam ingentes ſumptus atque inſignem curam iidem impenderint, uti hanc quoque Medicinæ partem, rerumque naturalium cognitionem magis illuſtrarent atque ulterius promoverent: id quod ſi vel aliunde parum liqueret, nihilque ex iſto nunquam ſatis deplorando reipublicæ literariæ naufragio, nihil de tot egregiis ingeniorum priſci ævi monumentis injuria temporum nobis feciſſet reliquum, præter pauca illa quæ Theophraſtus ac Dioſcorides de plantis & herbis tradidere; illa tamen ſola, uti tam ingentis jacturæ dolorem ac deperditorum deſiderium non plane quidem tollere, levare tamen ac ſolari utcunque poſſunt, ita fidem quoque & auctoritatem dictis conciliaverint. Quod ſi rem actam denuo agere, aut in veterum hiſtoriam temporum exſpatiari animus eſſet, præter Ægyptios, Arabes, plurimaſque gentes alias, quæ hujus etiam diſciplinæ ſtudio mirum quantum fuerunt deditæ, poſſemus complures Reges ac Principes, inque his e profanis Cyrum laudare, Perſarum Monarcham potentiſſimum, graviſſimorum intervalla negotiorum imperiique curas otio hoc ſuaviſſimo diſpungere ſolitum; poſſemus e ſacris allegare Regum omnium poſt homines natos longe ſapientiſſimum, herbariæque rei cognitione ad miraculum inſuper præditum; poſſemus nullo negotio plures recenſere alios a Botanices ſtudio poſterorum memoriæ ac famæ commendatos, quum pleni eorum ſint libri, plena exemplorum vetuſtas. Sed hanc crambem decties recoctam denuo apponere non eſt operæ, nec nobis animus Lectorem longiori præfatione enecare. Id tamen ſilentio tranſeundum non videtur, hoc ſtudium quamvis poſt everſam Græcorum Monarchiam non ita viguerit, uti rebus olim florentibus in illa omnium ſcientiarum nutrice Græcia, ab aliis tamen gentibus non plane neglectum fuiſſe; his quidem ſe totos ei tradentibus,

illis

illis ſubſecivas tantum horas ſuas hoc veluti παρέργῳ quodam jucundiſſime fallentibus: donec tandem avorum noſtrorum memoria inter Belgas præcipue ſui nacta cultores fuit Botanica, non privatos tantum, ſed etiam viros in Republica principes, quos ad nobiliſſimæ, ſimul & utiliſſimæ, artis accuratius ſtudium ac fines latius proferendos ſuo excitabant exemplo viri de re herbaria optime meriti Carolus Cluſius, & Rembertus Dodonæus; atque in his quidem eos præſertim, quorum illa tempeſtate erat dare operam, ne quid Reſpublica literaria detrimenti caperet; qui quod in rem ſuæ curæ in Batavis commiſſæ Academiæ fore rati, Horto illam Medico, tanquam publico plantarum rariorum receptaculo, ornandam decrevere. Similem in modum Ampliſſimis etiam Amſtelædamenſis Reipublicæ Proceribus viſum fuit Hortum Medicum ad publicos uſus inſtituere, illique abhinc annos haud ita multos in nova urbis regione commodiorem circumſpicere locum, cura ejus demandata Viris & dignitate, & herbarum plantarumque cognitione ac cultura, Nobiliſſimis, D. JOANNI HUYDECOPER, Equiti, Toparchæ in Maarſeveen, &c. Conſuli ac Senatori hujus urbis graviſſimo, nec non Societatis Indiæ Orientalis Præfecto, & D. JOANNI COMMELINO, Senatorii Ordinis, dum viveret, viro ſpectatiſſimo, ſub quorum auſpiciis opus hoc eximium non tantum brevi abſolutum atque ad finem perductum, ſed & hortus plurimis ſpecioſiſſimis rariſſimiſque plantis inſtructus eſt.

*Obſervationes DD. Fred. Ruiſchii & Franc. Kiggelarii aſteriſco minori * ſunt notatæ.*

*Quibus aſteriſcus major * eſt præfixus, ea oculorum aciem effugientia hoc modo microſcopium viſui exhibet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

AAN DEN
LEEZER.

VRuchteloos zoude het zijn wydloopig op te haalen, wat onwaardeerbaare
voordeelen de Geneeskunde aan den Menſche toebrengt; in hoe hooge
achtinge dezelve alomme voorheenen wierd gehouden; ende hoe verre
deeze kenniſſe zich uitſtrekt; dewijle dit niet kan verborgen zyn aan
iemand, welke de geſchiedeniſſe en eerſte gronden deezer konſte kendt.
Schoon men al de Ontleedkunde en andere deelen verbyga, zo kan doch de Ken-
niſſe der Gewaſſchen alleen een voldoende getuige verſtrekken; hoe doch zoude men
zo veele kwaalen, welke de Menſchen onderworpen zyn, zo onderſcheiden in oor-
zaaken en gevolgen, herſtellen, ten waare zo veele onderſcheidene wortelen, hout-
ten, ſchorſſen, bladeren, bloemen, vruchten en zaaden zorgvuldig wierden aange-
kweekt ende vergaderdt? Hoe doch zoude men dezelve onderſcheiden ende verkiezen
zonder grondige kenniſſe van der zelver aart, eygenſchappen, ende werkingen? Wierd
de Ontleedkunde altyd met yver voortgezet als een middel, ons voerende tot nader
onderſcheidinge der Ziektens en derzelver oorzaaken; voorwaar de Kenniſſe van de
Gewaſſchen ende derzelver krachten wierd met reden ernſtig aangepreezen als een
middel dienende omme voor de zieken een volkomene ende veilige herſtellinge te be-
vorderen. Dit was de reden dat de grootſte Meeſters deeze wetenſchap zo hoog waar-
deerden, en zich in die oefeninge zo zeer verluſtigden. De geleerde ſchriften van
vroegere en laatere eeuwen getuigen, met hoe onvermoeide vlyt en zorgen veele
zich benaerſtigden, omme haare ondervindingen verder en verder uit te breiden, en
op de Naneeven getrouwelyk voort te planten; beſchryvende ende afteikenende niet
alleen de Gewaſſchen welke in haar Vaderland voortkwamen, maar ook die de ver-
re afgelegene geweſten uitleverden. Het blyft echter zeeker, dat deeze Weetenſchap,
gelyk alle andere, nu meerder, dan minder heeft gebloeit, na dat de toeſtand der
heerſchappyen en neigingen der Oppermachten dezelve begonſtigden; het is bekend,
welke ongemeene koſten en vlyt de Grieken hebben aangewendt, omme dat deel der
Genees- en Natuur-kunde, gelyk de andere wetenſchappen te vorderen. Aan haar
yver en kenniſſe zal niemand konnen twyfelen, ſchoon niets van zo veele deftige boe-
ken overbleef dan alleen de ſchriften van Theophraſtus en Dioſcorides. Van de Egypte-
naaren, Arabiers en andere ſwygen wy, om niet te verveelen. Dat een reeks van
Vorſten de Kruydtkunde koeſterden, en oefenden, dat Cyrus zich in de zelve verluſtig-
de, getuigen de Schryvers veelvuldig: hoe ongemeene weetenſchap van de Gewaſſchen
de Wyſte aller Koningen had, toonen de Heilige Bladeren. Wy merken alleen aan,
dat na het verval der Griekſche Mogentheid deeze Kenniſſe by verſcheidene volke-
ren ſtuks-gewyze is behandeldt ende verzameldt: en dat onder de eerſte Neder-
landſche Yveraars met reden Carolus Cluſius, en Rembertus Dodonéus werden opge-
teikendt. Sedert die tyden hebben zich in Holland niet alleen verſcheidene Particu-
lieren benaerſtigdt, omme deeze weetenſchap te vorderen, maar tot dienſt en ſieraad
der Hooge Schoole wierd door de Voorſtanders derzelve ook een Kruydhof geſticht.
Insgelyks behaagde het ook de Regeeringe van Amſterdam, in haare Stad tot het
gebruyk een bekwaame plaatze aan te rigten, derzelver voorzorge vertrouwende aan
den wel-Edelen Heer Joan Huydecoper, Ridder, Heere van Maarſeveen, &c. Bur-

ger-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

germeeſter en Raad deezer Stede, en Bewinthebber van de Ooſt-Indiſche Maatſchappy; en den Heer Joan Commelyn, Raad; beide groote Liefhebbers van deeze Konſt, Kenners ende ervaarene Planters; door welkers beleid, yver, en gedurige buytenlandſche correſpondentien dit deftig werk niet alleen zeer ſpoedig is voltrokken, maar den Hof gelykelyk wel verzien met veele zeer zeldſaame en voortreffelyke gewaſſchen.

De Aanmerkingen van de Heeren Fred. Ruiſch en Franc. Kiggelaar zyn met een kleyn ſterretje * geteykendt.

De zaaken met een grooter ſterre * aangeweezen, vertoonen zich op die wyze door het vergroot-glas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

INDEX PLANTARUM

Quæ in hac deſcriptione continentur.

A.

Acacia Javanica ſulcata, caule & foliorum coſtis ſpinoſis. 205
Acacia Javanica non ſpinoſa, foliis maximis ſplendentibus. 207
Acaciæ ſimilis, ſpinis corniformibus Mexicana. 209
Æſchynomene ſpinoſa latifolia. 55
Æſchynomene ſpinoſa, flore globoſo, albido, ſiliculis articulatis echinatis. 57
Æſchynomene ſpinoſa quinta, *ſeu* foliolis Acaciæ latioribus, frondibus longiſſimos aculeos habentibus. 59
Æſchynomene mitis prima. 61
Alcea Carpini folio Americana fruteſcens, floſculis luteis ſemine duplici roſtro donato. 3
Alcea Bengalenſis ſpinoſiſſima, Acetoſæ ſapore, flore luteo-pallido, umbone purpuraſcente. 35
Alcea Americana annua, flore albo, maximo, fructu maximo pyramidali, ſulcato. 37
Allium ſylveſtre Amboinenſe, folio rotundo. 77
Aloe ſuccotrina anguſtifolia ſpinoſa, flore purpureo. 91
Aloe arboreſcens Africana. 93
Amarantho affinis Indiæ Orientalis, floribus glomeratis, Ocymoidis folio. 85
Amaranthus baccifer, Circææ foliis. 127
Ananas. 109
Angelica arboreſcens ſpinoſa. 89
Angſana *vel* Angſava Javanica. 213
Anona. 133
Apocyno affinis Portoricenſis, folio haſtæ cuſpidi ſimili. 193
Arach-Simmeron. 129
Arbor Indica Fraxini folio, cortice ſpinoſo. 89
Arbor Americana Cucurbitifera, folio longo mucronato, fructu oblongo. 137
Arbor Braſiliana, Myrti-laureæ foliis inodoris. 173
Arbor baccifera Indica, foliis majoribus ſplendentibus, flore pentapetalo. 175
Arbor Camphorifera Japonica, foliis Laurinis, fructu parvo, globoſo, calyce breviſſimo. 185
Arbor Virginiana, Citriæ vel Limoniæ folio, Benzoinum fundens: *ſeu* arbor Benzoinifera. 189
Arbuſcula Corallii. 211
Arum Æthiopicum, flore albo, odorato. 95
Arum Ceylanicum humile latifolium, piſtillo coccineo. 97
Arum polyphyllum Ceylanicum, caule ſcabro, viridi-diluto, maculis albicantibus notato. 99
Arum polyphyllum Ceylanicum, caule aſpero, maculis viridi-fuſcis, viridi-dilutis, & albicantibus, pulchre notato. 101
Azadirachta Indica, foliis ramoſis minoribus, flore albo ſubcæruleo; purpuraſcente majore. 147

B.

Balſamina Cucumerina Indica, fructu majore flaveſcente. 103
Bem-noſi H. M. 179
Blad-appel. 135
Blattaria Ceylanica, flore amplo, coccineo. 11

C.

Cæpa ſylveſtris Amboinenſis folio rotundo. 77
Calabura rubra, foliis Laurinis. 153
Calabura alba. 155
Camara-tinga. 151
Capravia curaſſavica. 79
Cara-noſi H. M. 181
Carduus Braſilianus, foliis Aloes. 109
Caſſia fiſtula Alexandrina. 215
Caſſia fiſtula Javanica, flore carneo. 217
Ceraſus Jamaicenſis, fructu tetrapyreno. 145
Chamæcriſta Pavonis major. 53
Chryſanthemum Americanum, caule alato, flore aphyllo, globoſo, aurantio, foliis Baccharidis. 5
Ciſtus Ledon, flore maculâ nigricante notato. 39
Clitorius flos. 47
Conna H. M. 215
Convolvulus Americanus piloſus, flore luteo, umbone purpureo. 15
Coral arbor. 211
Corallinum lignum. 203
Cupreſſus Virginiana, foliis Acaciæ deciduis. 113

D.

Domba-gedy. 117
Draco arbor Indica ſiliquoſa, Populi folio. 213
Durii-ſpinge-ricat. 205

E.

Ela-calli H. M. 25
Erythroxylum Japonicum non ſpinoſum, Coronillæ folio. 201
Erythroxylum Americanum, Glyzyrrhizæ folio, floribus ex luteo & rubro variegatis, ſiliqua latiſſima. 203
Euphorbium Cerei effigie, caulibus craſſioribus, ſpinis validioribus armatum. 21
Euphorbium Antiquorum verum. 23
Evonymus Novi Belgii, Corni fæminæ folio. 167

Evo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Evonymus Virginiana, Ribeſii folio, capſulis eleganter bullatis. 169

F.

FIcoides *ſeu* Ficus Americana, ſphærica, tuberculata, lacteſcens, flore albo, fructu rubro pyramidali. 105
Ficus Indica *ſeu* Opuntia Curaſſavica minima. 107
Ficus Bengalenſis, folio ſubrotundo, fructu orbiculato. 119
Frutex Æthiopicus Portulacæ folio, flore ex albido vireſcente. 177

G.

GLadiolo Æthiopico ſimilis planta anguſtifolia, caule hirſuto, flore rubicundiſſimo. 81
Gratiolæ affinis fruteſcens Americana, foliis Agerati, *ſeu* Veronicæ erectæ majoris. 79
Guajacum Americanum, Lentiſci folio. 171
Guajava alba dulcis. 121

H.

HErba viva *ſeu* Mimoſa latifolia, piloſo & ſubrotundo folio. 55

I.

JAſminum Azoricum trifoliatum, flore albo odoratiſſimo. 159
Jujube Americana ſpinoſa, Loti arboris foliis & facie, fructu rotundo, parvo, dulci. 141

K.

KAkouſa. 143
Knippa. 183

L.

LAurifolia Africana. 195
Leguanaria. 141
Lilio-Narciſſus Africanus plati-caulis, humilis, flore purpuraſcente, odorato. 71
Lilio-Narciſſus Ceylanicus latifolius, flore niveo, externe linea purpurea ſtriato. 73
Lilium Zeylanicum ſuperbum. 69
Linaria Luſitanica procumbens, Polygoni folio, flore pallido-cæruleo, rictu luteo. 13
Lunula. 75
Lycio ſimilis frutex Indicus ſpinoſus, Buxi folio. 161
Lycium Æthiopicum, Pyracanthæ folio. 163

M.

MAlus Americana trifolia, fructu pomi aurantii inſtar colorato. 129
Malus Americana, Lauro-Ceraſi folio, venenata. 131
Malus Americana ſpinoſa, Portulacæ folio, fructu folioſo, ſemine reniformi ſplendente. 135
Manghala arbor Curaſſavica, foliis ſalignis. 115
Mancinello *ſeu* Maſſinilia arbor. 131
Meſpilus Americana Laurifolia, glabra, fructu rubro mucilaginoſo. 153
Meſpilus Americana Alni *ſeu* Coryli foliis, fructu mucaginoſo albo. 155
Myxa. 139
Moringo. 219

N.

NArciſſus major Indicus ſerotinus. 71
Narciſſus Zeylanicus, flore albo, hexagono, odorato. 75
Narciſſus Amboinenſis, folio latiſſimo rotundo, floribus niveis inodoris. 77
Negunda mas. 179
Negunda fœmina. 181
Nerium latifolium Indicum, flore variegato, odorato, pleno. 45
Nux Ceylanica, Juglandis folio. 117
Nux Americana, foliis alatis, bifidis. 183
Nux Been Ceylanica, ſiliqua triangula, ſeminibus alatis. 219

O.

ORleana *ſeu* Orellana, folliculis lappaceis. 65
Oxys bulboſa Africana rotundifolia, caulibus & floribus purpureis amplis. 41
Oxys bulboſa Æthiopica minor, folio cordato, flore ex albido purpuraſcente. 43

P.

PAjomirioba. 51
Palma prunifera humilis non ſpinoſa, Inſulæ Hiſpaniolæ, fructui Jujubino ſimilis, oſſiculo triangulo. 111
Pandi-pavel H. M. 103
Pela H. M. 121
Phalangium Æthiopicum ramoſum, floribus albis, petalis reflexis. 67
Phaſeolus Indicus Glycyrrhyzæ foliis, flore amplo, cæruleo, pleno. 47
Phaſeolus minimus perennis Americanus, flore luteo, foliis Aſari lanuginoſis, ſolitariis. 49
Phyllanthos Americana planta, flores è ſingulis foliorum crenis proferens. 199
Pipal. 119
Planta lactaria Africana. 33
Platanus Virginiana Styracem fundens. 191
Polygala arborea Myrti-folia Cap. Bonæ ſpei, floribus albis, intus purpureis. 87
Portulaca Americana latifolia erecta, floribus albis. 7

Portulaca Curaſſavica anguſto, longo, lucidoque folio procumbens, floribus rubris. 9
Prunus Javanica, Atriplicis foliis. 143

R.

RAnunculus Æthiopicus, foliis rigidis, floribus ex luteo vireſcentibus. 1
Rhus Virginianum, foliis Myrti. 157
Ricinus Americanus perennis, floribus purpureis, ſtaphidis agriæ foliis. 17
Ricinus Tithymalodes Americanus lacteſcens & urens, floribus albis. 19

S.

SCadida-calli. H. M. 23
Sebeſtena domeſtica. 139
Senna ſpuria Occidentalis, odore Opii viroſo, foliis mucronatis, glabris. 51
Sideroxylum Africanum Ceraſi folio. 197
Siſynrichium Æthiopicum majus latifolium, floribus albis, hexapetalis, lineis purpureis ſtriatis. 83
Siſynrichium Æthiopicum majus anguſtifolium, floribus albis. 83
Siſynrichium Æthiopicum minus latifolium, flore hexapetalo, albo. 84
Staphylodendrum Africanum ſemper virens, foliis ſplendentibus. 187
Styrax Arbor Virginiana, Aceris folio. 191

T.

TErebinthus Americana polyphylla. 149
Tiru-calli. H. M. 27
Tithymalus Indicus arboreſcens ſpinoſus, Nerii folio. 25
Tithymalus Indicus fruteſcens. 27
Tithymalus Arboreus Americanus, Cotini folio. 29
Tithymalus Curaſſavicus Myrtifolius, flore papilionaceo, coccineo, parvo. 31
Tolabo. 73
Tribulus terreſtris Americanus, Chamæciſti flore, fructu ſpinoſo maximo. 63
Tſjovanna-areli H. M. 45

V.

VIburnum Americanum, Urticæ foliis, Lamii odore, floribus miniatis. 151
Vitex trifolia minor Indica ſerrata. 179
Vitex trifolia minor Indica rotundifolia. 181
Vitis Idæa Æthiopica, Myrti Tarentinæ folio, flore atro-purpureo. 123
Vitis Idæa Æthiopica, Buxi minoris folio, floribus albidis. 125
Ulmi facie arbuſcula Æthiopica, ramulis alatis, floribus purpuraſcentibus. 165
Urucu. 65

W.

Wadapu H. M. 85

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Knowltonia rigida DC. Pr. I. 23
Adonis Capensis Lin. 4. Spreng II 641

RANVNCVLVS ÆTHIOPICVS.

Fig: 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. I.

RANUNCULUS ÆTHIOPICUS FOLIIS RIGIDIS, FLORIBUS EX LUTEO VIRESCENTIBUS.

Anno M DC LXXXVII. ex Africæ parte Meridionali, ubi Bonæ Spei Promontorium, nobis tranſmiſſa eſt hæc Planta, curâ & operâ Nobiliſſimi ac Strenuiſſimi Viri D. D. Simonis vander Stel, ejuſdem loci Gubernator digniſſimi.

Radices cum inveſtigarem, eas reperi albas, brachiatas, fibriſque capillatas.

Pediculi, quibus innituntur folia, rigidi, erecti, teretes, ſuprema parte in tres pedicellos longiuſculos diviſi, ſeptenis ditati ſunt foliis; Horum pediculi laterales duobus gaudent foliis, medius verò, qui procerior, tribus ditatus eſt.

Folia tres digitos tranſverſos longa, duos lata, mucronata, & margine ſerrata, rigidula, & atro virore prædita.

Caulis rotundus, dimidiatam minimi digiti craſſitiem adæquans, durus, rigidus, erectus, ſpithamam altus, non rarò quoque altior, ſuprema parte foliolis amictus, & in varios longos ramulos diviſus; hi ramuli faſtigiantur in minora foliola, ut & pedicellos flores ſuſtinentes.

Flores, è calice quinquepartito emergentes, pentapetali, ex luteo-vireſcentes, multis ſtaminibus medium occupantibus donati, qui omni ex parte vulgarem Ranunculum referunt.

Floribus ſuccedunt ſemina nuda, oblonga, in capita, aut racemulos congeſta, primò viridia, per maturitatem nigra, quæ exſiccata tenuiora fiunt.

MOORELANDS HANEVOET MET STYVE BLADEREN, EN GEEL-GROENE BLOEMEN.

In 't Jaar 1687. is ons uit het Zuydelijke gedeelte van Africa, alwaar de Caap de Goede Hoop gelegen is, deſe Plante toegeſonden; en dat door de goede voorſorge van den wel Edele Geſtrengen Heer Simon van der Stel, Gouverneur van deſelve plaatſe.

Wanneer ik de Wortelen hier van onderſogt, heb ik bevonden, dat deſelve wit waren, in zijde ſcheuten verdeelt, en met vezelen verrijkt.

De voetjens, daar de bladeren op ſteunen, ſijn ſtijf, rond, regt op ſtaande, welkers uyterſte in drien verdeelt wort, te ſamen ſeven bladeren beſittende, waar van datter op yder op zy ſtaande voetjen twe bladeren, en op de middelſte en langſte, drie geplaatſt zijn.

Deſe bladeren ſijn drie vingerbreet lang, twe breet, voor ſpits toelopende, en aan de kanten geſchaart, donker groen van verwe, hard en rouw in 't aantaſten.

De Bloem-ſteel is rond, een halve pink dik, hard en ſtijf, regt op ſtaande, een ſpanne of meer hoog, wiens opperſte met kleene blaatjens beſet, en in verſcheyde lange takxkens verdeelt word; deſe werden aan haar uyt-eynde met kleene bladerkens, en met kleene bloemdragende ſteeltjens onderſteunt.

De Bloemen, uit een in vyf verdeelde kelkje te voorſchijn komende, ſijn vyf bladerig, uit den geele groen, verſien met veele bloemdraden in haar midden, deſelve gelijken in allen deele die van de gemeene Hanevoet.

Na het vergaan der Bloemen, vertonen haar naakt ſtaande en langwerpige Zaden, in trosjens op een gehoopt zynde; deſe zyn eerſt groen, daar na rijp geworden zynde, worden zy ſwart, en na het verdrogen veel dunder.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Floret Menſe Majo, extrema demum æſtate ſemen matureſcit.

Quod ad vires; admodum calida eſt Planta, & adeò acris & mordax, ut pro cauſtico remedio inſerviat, cutique impoſita brevi temporis ſpatio excoriationes excitet, Cantharidum ad exemplum, quarum locum ſupplere poteſt.

Hic loci, tempore hyberno fictilibus & hypocauſto conſervanda, frigoris enim non ita patiens eſt, ut in ſolo vulgari ſuperſtes maneat.

OBSERVATIONES.

Exhibetur hic ab Authore Nobiliſſimo, & Botanico Excellentiſſimo Johanne Commelino Planta, quæ, an è familia Ranunculorum, an verò Chriſtophorianis ſit annumeranda, ancipites hæſimus.

Flores quidem Ranunculi florum ſunt æmuli, verùm à fine ultimo magis Chriſtophorianis accenſenda: Baccifera enim eſt planta, baccis monoſpermis prædita.

Apud Virum Clariſſimum & Botanicorum Ducem D. P. Hermannum audit Chriſtophoriana Ranunculoides Æthiopica, urens, foliis rigidis, cui & nos libenter ſuffragamur.

Flores, dum tenella adhuc eſſet planta, protulit pentapetalos, ob adoleſcentiam, polypetalos, ita ut non rarò ſedecim & plura petala in ſingulis floribus nobis comparuerint.

Folia, quæ radicibus exeunt, trilobata, pediculis inſident ſpithameis & longioribus, liratis, obſequioſis.

Folia cujuſque lobi bina, terna, quaterna, imo quina, pro ratione ſoli, in quo naſcitur.

Semina (potius Baccæ) matura, & recentia, ſub dulcem ſaporem linguæ primò quidem impertiunt, brevi tamen poſt acriter eam vellicant.

Dit gewas bloeit in de Maand van May, en werden desſelfs Zaden in 't uitgaan des Somers rijp.

Aangaande de kragten; 't is ſeer heet, ſcherp en zoo bytend van ſmaak, dat het voor een brandende remedie gebruikt word, en op 't vel van een Menſche gelegt zynde, verwekt het in korten tijt ſoo een rauwigheid of excoriatie, als offer Spaanſe Vliegen op gelegen hadden, in welkers plaatſe het ook gebruikt kan werden.

Des Winters moetmen deſe Plante hier te Lande in een pot in 't Winter-huys bewaren, aangeſien ſy de koude zoo wel niet verdragen kan, dat men ſe in de gemeene gront zoude konnen overhouden.

AANTEKENINGEN.

Hier werd ons van den Ed. Heer Johannes Commelin, uitnemend kenner der gewaſſen, een Plante voorgeſtelt, waar aan wy lang getwijffelt hebben, of deſelve onder 't geſlagt van Hanevoet (Ranunculus) *of onder dat van Chriſtoffels-kruid* (Chriſtophoriana) *behoord gerekent te werden.*

De Bloemen gelyken die van Hanevoet niet qualyk, edog als men agtinge geeft op het Zaad of Beſiën, ſoo moet men het onder 't geſlagte van Chriſtoffels-kruid ſtellen, want het is een eenzadig Beſië-dragend gewas.

Het wert van den Ed. Heer Profeſſor P. Hermans geheten, Brandend Morelands Hanevoetswyſe Chriſtoffels-kruit met ſtyve bladeren, welke benaminge ons ſeer wel aanſtaat.

Soo lange deſe Plante nog jong en teder was, bragt zy Bloemen voort, die uit vyf bladeren beſtonden, maar ouder geworden zynde, bevinden wy desſelfs Bloemen uit veel bloembladeren te ſamen geſtelt te zyn, en zyn ons deſelve in een getal van ſeſtien en meer in eene bloem voorgekomen.

De onderſte bladeren, die uit de Wortelen voortkomen, ſijn yder in drie partyen verdeeld, ruſtende op voetjens, die geveurd, tay, en een ſpanne lang, ook wel langer zijn.

Ider verdeelinge deſer Bladeren (Lobi) *beſtaat uit 2, 3, 4, ja vyf particuliere Bladeren, na dat de aarde, daar 't gewas in groeit, geconditioneert is.*

De rijpe en verſche Zaden, (of liever de Beziën) gekauwt zynde, geven eerſt een ſoetagtige ſmaak van haar, maar kort daar aan byten ſy de tonge wel ſcherpelijk.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Sida Lin. sp. 9?. 3 spinosa

ALCHEA CARPINI FOLIO AMERICANA.

Fig: 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. I I.

ALCEA CARPINI FOLIO AMERICANA FRUTESCENS, FLOSCULIS LUTEIS, SEMINE DUPLICI ROSTRO DONATO.

Ex radice alba ac fibroſa caulis emergit duos circiter pedes altus, & in varios ramos diviſus.

Folia inordinatè diſpoſita, oblonga, acuminata, margine ſerrata, Carpini foliorum æmula, nonnihil tamen molliora, è quorum ſinubus ſeu axillis flores emicant pentapetali, inodori, coloris ſubflavi, in quorum medio multa ſtamina.

Hiſce evanidis ſuccedunt ſemina copioſa, orbiculatim diſpoſita, anguloſa, roſtris duobus donata.

Semine perfectam maturitatem adeptô, perit utplurimum planta.

Cultura haud erit difficilis, modo ſufficienti calore foveatur, quô denegatô, perfectionem non attingit.

Plures hujus plantæ ſpecies occurrunt, quarum differentia conſiſtit in foliis, floribus, ut & ſeminibus, quarum diſcretio non eſt difficilis.

OBSERVATIONES.

Iſthæc herba fruticoſa caulem profert ab imo ad ſummum uſque ramoſum, pilis obſitum, præſertim verſus imam caulis partem.

Folia ad intervalla longiuſcula ut plurimum alternatim poſita, brevioribus pedicellis fulta, atroviridia, manſu mucilaginem remittentia, quibus ad pediculorum exortum ligulæ binæ apponuntur.

Foliorum pedicelli, ut & nervi rarioribus quoque pilis ſunt præditi.

Flores pentapetaloidei, quinis petalis nonnihil cordatis, ochreis, ad ungues junctis, conſtant. Stamina multa, brevia, apiculata, palleſcentia, in oblongiuſculo & craſſiuſ-

AMERICAANSCH SIGNAARTS KRUYD, MET BLADEREN VAN HAAG-BEUKEN, GEELE BLOEMEN, en TWEBEKKIGE ZADEN.

De Steel van dit gewas, uit een witte zazelige wortel voortkomende, ſchiet ontrent twe voeten hoog op, ſig in veele takken verdeelende.

De bladeren, dewelke geen gezette ordre en komen te obſerveren in haar voortkomen, ſijn langwerpig, ſpits toelopende, aan de kanten geſchaart, en die van de Haag-beuken gelijkende, hoewel wat ſagter; uit deſe hare oxelen komen vyf bladerige Bloemen te voorſchyn, bleek geel van couleur, en reukloos, uit welkers midden vele bloem-draden voortkomen.

De Bloemen verwelkt zynde, vertonen haar de Zaden, dewelke hoekig, en veel by een in de ronte gerangeert ſtaan, yder met twe bekjes verſien zynde.

Na dat het Zaad rijp geworden is, zoo ſietmen zelden dit Gewas te overwinteren.

Tot deſſelfs oeffeninge of voortteelinge werd alleen vereyſt genoegſame warmte, en ſonder die en komt het gewas tot geen volmaaktheid.

Ons komen meer ſoorten van dit Gewas voor, welkers verſchil in Bladeren, Bloemen, en Zaden beſtaat, die wel ligt te onderſcheiden zyn.

AANTEKENINGEN.

Dit Heeſteragtig gewas brengt een ſteel voort, dewelke van onderen af tot boven toe getakt zijnde, met hairtjens beſet is, voornamentlijk van onderen.

De Bladeren ſtaan meerendeels eenſaam, en wat wijt van den anderen, donker groen van couleur, ſlymerig in 't kaauwen, en aan de grond der voetjens, dewelke vry kort zijn, met twe tongkens beſet.

Uit deſe voetjens, als mede uit de zenuwen der bladeren, komen yle hairtjens voort.

De Bloem en is niet abſoluyt vijfbladerig, aangeſien alle de vyf diep geſnede verdeeldheden des ſelfs, aan de nageltjens verenigt zyn, en daarom ook voor Pentapetaloideus, *en niet*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

culo ſtylo luteolo naſcuntur, quorum apices coloris ſunt crocei.

Floribus marceſcentibus ſuccedunt ſemina in orbem diſpoſita, calicis ſegmentis tecta, prominente in medio cuſpide.

Seminibus per maturitatem à ſe invicem diſcedentibus, expandit ſeſe calyx, relictô ſtylô nutritivô, quibus ſeminibus calice exemptis bini apparent aſteriſci, quorum unus & major ad ſtyli baſin, alter verò ſub ejus apice ſitum habet.

Geminô ſeminum roſtrô ſubſunt duæ aliæ appendices, roſtra breviora mentientes, inter quæ proceſſus ſatis exilis, coloris griſei emergit.

voor Pentapetalus *te houden is: de geſeide vyf verdeeltheden des Bloems ſijn eenig ſints hartswijs, okerverwig, en de bloemdraden veelvoudig, kort, bleek geel, verſien met kleene ſaffraanverwige hooftjens: deſe komen voort uit een dikagtige Bloem-ſtijl, die geelagtig van couleur is.*

De Zaden, die de plaatſe der Bloemen innemen, ſijn in de ronte gerangeert, en gedekt van de verdeelde Bloem-kelk: deſe Zaden eindigen te ſamen boven in een ſcherpe punte.

Wanneer de Zaden wegens hare rypigheid van den anderen komen te wijken, ſoo verbreit ſig de Bloem-kelk van een, verlatende alſoo de voetſel toebrengende Bloem-ſtyl, wanneer men als dan de Zaden uit de Bloem-kelk komt te nemen, ſoo vertonen haar twe ſterretjens, waar van d'eene, die de grootſte is, gevonden word aan de grond des Bloem-ſtijls, d'andere onder de toppe van deſelve.

Onder beide de bekxkens der Zaden ſtaan nog twe andere aanhangſelkens, verbeeldende twe bekxkens, die korter zijn als de voorgemelde, tuſſchen dewelke nog een kleen uitſteekſelken voortkomt, veel kleender zynde als de voorgaande, zynde grauw-couleurig.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Bidens nu Verbesine alata   Curaçao flor amant.

CHRYSANTHEMVM AMERICANVM ALATO CAVLE.

Fig. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. III.

CHRYSANTHEMUM AMERICANUM CAULE ALATO, FLORE APHYLLO, GLOBOSO, AURANTIO, FOLIIS BACCHARIDIS.

E Radice alba, fibrata, caulis emicat ſeſquiſpithamam longus, non raró quoque altior, rubicundus.

Folia atrovirentia, nullis pediculis fulta, caulem amplexantur ſuis appendicibus foliaceis ceu alis, unde folia dicuntur alata, alternatim quoque poſita ſunt, tres digitos tranſverſos lata, ſex autem longa, margine nonnihil crenata, ad baſin anguſta, extremo acuminata.

Ramulorum ſummitatibus inſident flores inodori, ſingulares, globoſi, coloris aurantii; quibus evanidis ſuccedunt ſemina plana, cordiformia.

Æſtate floret, qua exeunte ſemen ad perfectam maturitatem perducitur.

Curaſſaviæ alumna eſt, inde ad nos tranſlatum eſt ſemen.

Cum curâ noſtrâ hyemen ſuſtinuerit, ineunte Vere denuò pullulat.

Quem habeat uſum me latet, culturam tamen meretur propter florum amænitatem.

OBSERVATIONES.

Hæc Planta Americana, ſecundum noſtram ſententiam, Calendulis eſt annumeranda, idque non ſolum propter foliorum diſpoſitionem, quæ eodem ferè ritu cum Calendula noſtrate appendicibus ſuis caules amplexantur, verùm etiam ob petalorum (potius floſculorum marginalium) & ſeminum analogiam.

Flores non ſunt aphylli, ſed verò diſcoidei radiati,

AMERICAANSCHE ORANJE-VERWIGE GANSEBLOEMEN, MET GEVLEUGELDE STEELEN, BOLWYSE, en BLADERLOOSE BLOEMEN.

DE Steel komt voort uit een witte veſelige wortel, anderhalve ſpan lang, ook ſchiet hy wel hooger op, en is root van couleur.

De Bladeren zijn donker groen, omvangende de ſteel met hare gebladerde aanhangſels, gelijk als vleugels, waarom ook de bladeren de name dragen van gevleugelde Bladeren; deſelve zijn ſes vingeren breet lang, drie breet, ſonder voetjens haar aan de ſteng vaſt makende, ook een weinigsken geſchaart, ſmal aan haar begin, en ſpits toelopende.

Aan het uyterſte der ſteelen ſitten de Bloemen eenſaam, bol-rond, oranje-verwig, en ſonder eenige reuk; na deſe volgender platte en hartswijſe Zaden.

Het bloied in de Zomer, waar na, in 't uitgaan des zomers, de Zaden volkomelijk rijp worden.

Het is oorſpronklijk uit het Eyland Curacao, van waar het Zaad tot ons overgebracht is.

Wanneer dit Gewas door goede beſorginge 's Winters komt over te blyven, ſoo ſchiet het in 't Voorjaar weder uit.

Het gebruyk is my onbekent, echter niet te min ſo is deſelve, om de aangenaamheid des Bloems, de oeffeninge waardig.

AANTEKENINGEN.

Deſe Americaanſche Plante moet (onſes dunkens) gerekent werden onder de Gouts-bloemen, niet alleen wegens de ſchikkinge der Bladeren, dewelke by na op deſelve manier de Steelen omvatten, gelijk die van onſe Gouts-bloemen, en dat met hare aanhangſels, maar ook om de overeenkomſte der Bloem-Bladeren, (liever rand Bloemskens) en Zaden.

De Bloemen en zijn niet bladerloos, maar bundelwijs by

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

horum petala marginalia (potius floſculi marginales) ſunt plana, exigua, brevia, non frontata, ſulcata, è quorum unguibus ſtylus emergit albidus, extremo bifidus, & cornuum inſtar reflexus; interiora verò petala (aut floſculi interiores) ſunt tubuloſa, ſtellæ modo in quatuor, quinque, & non raro quoque in ſex lacinias in extremo partita, è quorum medio ſtylus exſurgit extremo biſecatus, & in thecula aurei coloris abſconditus; Vide ſis annexam figuram Aſteriſco notatam.

Calyx multifidus, nonnihil hirſutus.

Semina non diſſimilia ſeminibus planis Calendulæ Africanæ flore intus albo, foris violaceo, ſimplici.

een gevoegt (diſcoidei) *met rontom lopende Bloem-Bladeren* (radiati), *dewelke kleen, plat, kort, geveurt, en niet gevoorhoofd zijn* (frontata) *dat is, niet ſcherp of puntig aan haar uyterſte; uit deſe hare Nageltjens komt een Bloemſtyltje voort, 't welk wit, aan 't eynde in tween geſcheiden en horenswijſe omgekromt is; de binnenſte en bundelwijſe Bloembladerkens (of liever de inwendige Bloemskens) ſijn buyswijs, en in vier, vijf, ook wel in ſes ſnippelingen aan haar uiteynde geſneden, ſterretjens wijſe, uit het midden der ſelver vertoond ſig een Bloemſtyl, die aan 't eynde ook in twe geſpouwen is, deſelve verbergt ſig in een gout-geel kokertjen, beſiet de Fig. met een ſterretje aangeweſen.*

De Bloem-kelk is in veel deelen verdeeld, en wat ruygachtig.

De Zaden hebben eenige overeenkomſte met de platte Zaden van de Africaanſche Gouts-bloemen, welkers Bloem-bladeren van binnen wit, van buyten violet-couleurig, en enkeld zijn.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Portulaca Lin. 6. paniculata

Talinum fruticosum

PORTVLACA AMERICANA ERECTA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. IV.

PORTULACA AMERICANA LATIFOLIA ERECTA, FLORIBUS ALBIS.
Parad. Bat.

INter Portulacæ peregrinæ ſpecies nobis quoque ex America iſthæc eſt transmiſſa, cui radix alba, fibroſa.

Caulis rectus, pedem, non rarò quoque ſeſquipedem altus, coloris herbacei, teres, ab imo ad ſummum uſque folioſus, ſplendens, glaber, ſumma parte in ramos diſpeſcitur.

Folia palmum transverſum longa, craſſa, ſucccoſa, hilari virore perfuſa, ex anguſto principio in ſubrotundum apicem dilatata & nonnihil cordata, nervo inſigni donantur.

Sapor aqueus, acido-auſterus cum adſtrictione notabili permixtus.

Rami faſtigiantur in flores niveos, pentapetalos, è quorum umbilico ſtamina emicant varia.

Floribus, qui Menſe Julio perficiuntur, evanidis, ſuccedunt vaſcula ſeminalia ſubrotunda, & mucronata, quæ per maturitatem transverſim, ſeu horizontaliter erupta, copioſum effundunt ſemen, quod calore multo, & ſolo humido indiget, quibus denegatis nullum producit ſemen, & ſic planta fit ſterilis.

Annotina eſt herba, quæ è ſemine prociduo quotannis prolicienda, aut reſeminanda.

Vires dignoſcere ex ſapore haud eſt difficile, uſus autem mihi ignotus.

BREET-BLADERIGE, REGT-OPSTAANDE AMERICAANSCHE PORCELEYNE, MET WITTE BLOEMEN.

ONder de vreemde ſoorten van Porceleyne, is ons ook deſe uit America toegeſonden, wiens wortel wit, en zazelig is.

De ſteel, een, ook anderhalve voet hoog opſchietende, is groen, rond, alſints van onderen tot boven toe met bladeren verſien, glat, blinkend, en boven aan in takken verdeeld.

De bladeren, dewelke een handbreet lang, ook dik, ſaprijk, blygroen van verwe, ſmal aan haar grond, en rond, ook wel hartswijs toelopen, zijn verſien van een kloeke zenue.

De ſmaak is wateragtig, met een ampere t'ſamentrekkinge vermengt.

Aan de eynden der takxkens vertoonen haar de Bloemen, dewelke vijfbladerig en wit zijn, hebbende verſcheyde bloem-draden, die uit de navel voortkomen.

Als de Bloemen, dewelke in Julio te voorſchijn komen, verdroogt zijn, komen rondagtige en gepunte zaathuyskens in hare plaatſen, dewelke rijp geworden zijnde, dwers van den anderen gaan, en veel zaats uitſtorten; Tot voortteelinge heeft dit Zaat groote warmte, en een vogtige grond van noden, en ſonder die en komt het Gewas tot geen perfectie.

Het is een een-jarig Gewas, 't welk alle Jaar van 't gevalle, of geſayde zaad weder aangeteelt moet werden.

De kragten ſijn uit de ſmaak wel af te nemen, maar het gebruyk is my egter onbekent.

OBSERVATIONES.

Folia quædam, ortu prima, cordata exiſtunt, cæteris ut plurimum apice rotundo, aut acuminato præditis.

AANTEKENINGEN.

Sommige der eerſt voortkomende bladeren, ſijn hartswijs; de reſte meerendeels voor rond, ook wel ſpits toelopend.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Calix binis foliolis herbaceis, anguſtis, acuminatis, conſtat, non ut in noſtrate Portulaca, capſulam ſeminalem in totum obvolvens, ſed verò minimam tantum ejus partem.

Stamina lactea, dena, plurave, capitulis luteis di-ditata.

Stylus, rudimento conceptaculi ſeminalis inſiſtens, niveus, cujus apex tripartitus.

Het Bloem-kelkje beſtaat uit twe kleene groene bladerkens, dewelke ſmal, en ſcherp toelopend zynde, het geheele zaathuysken niet en omvangen, gelyk men in onſe Inlandſche Porceleyne beſpeurt, maar alleen een kleen gedeelte van deſelve.

Ider Bloem heeft tien, ook wel meer, witte Bloem-draden, dewelke van geele hooftjens aan haar uiterſte verſien zijn.

De Bloem-ſtijl doet ſig op in't midden van het aankomend zaathuysken, en is deſe wit van couleur, en aan't eynde in drien geſcheiden.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

portulacca pillosa Lin. sp. pl. 2.

PORTULACA CURASSAVICA PROCUMBENS. flor. rubr. Fig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. V.

PORTULACA CURASSAVICA ANGUSTO, LONGO, LUCIDOQUE FOLIO, PROCUMBENS, FLORIBUS RUBRIS.

Par. Bat. Prod.

EX radicibus fibroſis, albicantibus, ramuli prodeunt nitentes, nonnihil piloſi, foliolis crebris, ab imo ad ſummum uſque amicti, partim erecti, partim humi ſtrati.

Folia oblonga, anguſta, ſucci plena, ſplendentia, incondita, ſaturatè viridia, craſſa, mucronata, & guſtu aquoſo ſubauſtero non ſine adſtrictione, prædita.

Flores, ex cauliculorum cacumine, ut & foliorum alis emicant, ſingulares, non raró quoque plures ſimul juncti, pentapetali, Anagallidis ſimiles, pulchri, atque purpurei, quibus emarcidis, ſuccedunt pericarpia, quæ ad perfectam maturitatem perducta, horizontaliter ſponte rumpuntur, ſemenque effundunt puſillum, ſubfuſcum. Ex ſemine deciduo ineunte æſtate denuò regerminat, & ſic propagatur planta iſthæc.

Virtute dotata eſt refrigerante, noſtratis Portulacæ virtutibus haud inferior.

Gaudet cum præcedente iisdem natalibus atque culturâ, indigetque foculorum ſubterraneorum Vaporariis.

Floret Menſibus æſtivis.

Audit apud Breynium Prod. 2. *Portulaca Americana procumbens longo lævique*

AMERICAANSCHE PORCELEYNE MET SMALLE, LANGE, BLINKENDE BLADEREN, MET NEDERLEGGENDE RANKXKENS, en RODE BLOEMEN.

DEſe Plante heeft witte, veſelige, wortelen, en gladde blinkende ſteelen, dewelke ten deele regt opſtaan, ten deele langs de aarde leggen, bezet met eenige hayragtigheid.

De bladeren ſtaan onordentlijk, lang van maakſel, ook ſmal, voor ſpits, dik, ſappig, blinkende, bruyn-groen van couleur, wateragtig van ſmaak, met een weynig ſuerigheid en t'ſamentrekkinge vermengt.

De Bloemen komen uit de toppen der ſteeltjens, als mede uit de oxelen der bladeren voort, waar van ſommige eenſaam ſijn in haar voortkomen, andere in tegendeel veelvoudig; en ſijn deſe vyfbladig, ſchoon, en purper root van verwe, gelijk die van de Guychel-heyl, (Anagallis) *Na de Bloemen volgen de zaathuyskens, dewelke volkomen rijp geworden zijnde, kimwijs*(Horizontaliter)*en over dwers van ſelfs opengaan, waar door het zaad, 't welk kleen en bruynagtig zijnde, op d'aarde komt te vallen, en in't begin des Somers weder uit ſpruit.*

't Is verkoelend, en niet min kragtig, als onſe Porceleyn.

De geboorte plaatze, en cultiveringe van deſe, komt overeen met de voorgaande, en moet in glaſe-kaſſen, met kaghels verſien zynde, uitgebroeit werden.

Het bloeyt in de Somerſche maanden.

Breynius heeft dit Gewas in ſijn Prod. 2. genoemt Portulaca Americana procumbens

folio

ſolio glauco, flore purpureo pulchro, Anagallidis.

OBSERVATIONES.

Caules quos hinc indè ſparſos fundit, admodum fragiles exiſtunt, ramoſi & læves.

Florum petala exigua, ſubrotunda, nonnihil mucronata.

Stamina numeroſa, brevia, apicibus luteis inſtructa.

Stylus brevis, purpureus, ad extremum in quatuor partes reflexas diviſus.

Flores ut & capſulas ſeminales ambit lanugo multa, alba, mollis.

Floribus ſuccedunt vaſcula ſeminalia rotunda, quorum partem ſuperiorem ambit flos emarcidus, operculi ſuperioris vicem ſupplens, quô ablatô, verum conceptaculum ſeminale apparet rotundum, lucidum, Milii Indici aut fructus Lentiſcini magnitudine, per maturitatem horizontaliter in duas partes rumpens; è cujus fundo ſtyli emergunt quini nutritivi, cornuum cervinorum inſtar ramoſi, quibus ſemina pulla, minima, ſplendentia, cohærent, ſuperficie granuloſâ gaudentia.

Folia ſuccoſa & amara, manſu mucilaginem remittentia.

An, quantumvis genere, viribus quoque cum Portulaca noſtrate conveniat, Affirmare propter amaritudinem, non auſim?

longo lævique folio glauco, flore purpureo pulchro, Anagallidis, *dat is, kruypende Americaanſche Porceleyne met een lang, glad, ligt blaugroen blad, en ſchoone purpere, Guychel-heyl gelijkende, Bloemen.*

AANTEKENINGEN.

De ſteeltjens, die dit Gewas hier en daar verſpreyt, ſijn ſeer broos, glad, en getakt.

De Bloem-bladeren ſijn kleen, en byna rond, uit het midden een puntje voortbrengende.

Ut het midden der Bloemen doen haar veele bloemdraden (ſtamina) *op; deſe ſijn kort, en verſien van geele topjes aan hare uiteynden.*

De Bloem-ſtijl (ſtylus) *is kort, purpuragtig van couleur, en aan het uiteynde in vier omgeſlage deeltjens verdeeld.*

Rontom de Bloemen, en Zaadhuyskens, vertoond ſig veele witte, ſagte, Catoenwijſe Dons.

Na de Bloemen volgen ronde Zaadhuyskens, welkers uyterſte omvangen word van het verdroogde Bloemtje, verſtrekkende tot een uytwendig dekſel van 't Zaadhuyskens bovenſte gedeelte: Dit weg genomen zynde, vertoond ſig 't ware Zaadhuyske, rond, blinkend, in groote met het Ooſt-Indiſche Giers, of vrugtjens van den Maſtic-Boom overeenkomende, 't welk rijp geworden zynde, over dwers in twe deelen ſig komt te verdeelen, en komen uit deſſelfs grond vyf voetſel toebrengende ſtyltjens, dewelke getakt zyn, op de wijſe van Hartehoornen, waar aan de veelvoudige zaatjens vaſt ſitten, dewelke van buyten korrelswys oneffen, ſwart, blinkend, en ſeer kleen zyn.

De Bladeren deſes Gewas, ſijn ſaprijk, en gekauwt zynde, bitter en ſlymerig van ſmaak.

Hoewel dit Gewas, in opſigte van haar geſlagte, met onſe Porceleyn overeenkomt, ſoo en derf ik egter niet verſekeren, of het in kragten 't ſelve gelijk is, en dat wegens de bittere ſmaak.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Pentapetes Lin. s phanicea

BLATTARIA CEILANICA. Fig. 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. VI.

BLATTARIA CEYLANICA FLORE AMPLO, COCCINEO.

Cat. Hort. Med. Amſt.

HÆc Planta Belgicè non inepte vocatur *Mottekruyd van Ceylon*, *met groote Schaarlake-verwige Bloemen.*

Plantis accenſetur bicapſularibus.

Radix ei alba, multis fibris capillata, graveolens.

Caulis anguloſus, duos circiter pedes altus, circa imum ramoſus.

Folia, ad caules inordinatè diſpoſita, atrovirentia, longa, acuminata, congenerum Blattariarum foliis ſimilia, anguſtiora tamen, breviora, ſerrata, & ad baſin profundè ſecta: Circa foliorum axillas duo utplurimum foliola emergunt.

Singuli Flores, in ſummo caule inter folia prodeuntes, pediculo innituntur longiori, ſuntque pentapetali, inodori, quorum petala ad ungues connata, inter quæ ſtamina quina concoloria emicant.

Ubi vaſcula ſeminalia perianthio tecta incrementum ſumunt & tumefiunt, decidunt flores.

Vaſculis ſeminalibus per maturitatem dehiſcentibus effunditur ſemen ſubrotundum, fuſcum, cuſpide exiguo prominulo donatum.

Propter florum amænitatem è Blattariarum familia prærogativam tulit iſthæc, quantumvis manibus trita gravem ſpiret odorem.

Prodiit nobis ſemine à Nauclero quodam allato, Anno M DC LXXXV. ſub no-

CEYLONS MOTTEKRUYD, MET GROOTE EN SCHAARLAKE-VERWIGE BLOEMEN.

DIt Gewas en werd niet ongevoeglijk Mottekruyd van Ceylon, met groote Schaarlake-verwige Bloemen, geheten.

Het word geſteld onder die Gewaſſen, welkers Zaadhuyskens dubbelt zijn.

Het heeft een wortel, die wit en ſwaarriekend is, waar uit veele zazelingen voortkomen.

De Bloem-ſteng is hoekig, ontrend twe voeten hoog, en van onderen getakt.

De bladeren ſijn lang, ſpits toelopend, en ſonder ordre aan de ſteelen gebegt, donker groen van couleur, de mede ſoorten van Mottekruyds-bladeren gelijkende, hoewel ſmalder, korter, geſchaart, en aan hare grond diep geſneden: Ontrend de oxelen der bladeren doen haar meeſt twe kleene bladerkens op.

Ider Bloem komt voort uit een lang bloem-ſteeltje, en dat uit het opperſte des ſtengs; deſelve ſijn reukloos, en uit vyf bladeren, die aan de bloem-nageltjens vereenigt zijn, te ſamen geſteld, tuſſchen deſe hebben hare plaatſen vyf bloem-draden, eencouleurig met de Bloem.

Wanneer de Zaadhuyskens, met hare bloem-kokertjens gedekt zijnde, komen te ſwellen en groter te werden, ſoo vallen de Bloemen af.

Deſe Zaadhuyskens, wegens hare rypigheid opengaande, ſoo ſtorten ſy een kleen bruyn rondagtig zaad uit, 't welk een kleen uitpuilend puntjen heeft.

Hoewel deſe Plante ſwaar van reuk is; ſoo iſt evenwel datſe wegens de cierlijkheid harer Bloemen 't voorregt heeft, en onder alle ſoorten van Mottekruyd uitmunt.

Wy hebben het uit Zaad opgekregen, 't welk ons door een ſeker Schipper mede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

mine *Campanulæ rubræ Ceylanenſis*; Annô proximè inſequente terræ commiſi, floruitque Menſe Junio, & ſub initium Octobris ſemen ad perfectam maturitatem pervenit.

Hæc planta annua eſt, frigorisque impatientiſſima, ideoque in ciſtis vitratis diligenter enutrienda, ſolô benè ſtercoratô.

Vires me latent, ſolummodo in Botanophilorum gratiam, totam, quanta eſt, hic deliniandam curavi.

gebragt is in 't Jaar 1685. *en dat onder de benaminge van* Rode Ceylonſche Klokjens: *'t volgende Jaar heb ik het geſayt, en opgekomen zijnde, heeft het gebloeit in de Maand van Juny, en is het Zaad in 't begin van* October *rijp geworden.*

't Is een eenjarig Gewas, en kan gants geen koude verdragen, weshalven het in glaſekaſſen neerſtelijk waargenomen, en in welgemeſte aarde uitgebroeit moet werden.

De kragten zijn my onbekend, alleenlijk heb ik tot voldoeninge der liefhebbers, 't ſelve ſoo groot, als het gewaſſen is, laten uittekenen.

OBSERVATIONES.

Tantam habet Analogiam hæc Planta cum Blattaria, ut primâ fronte viſa, facillimè impoſuerit intuentibus.

Seminibus verò benè perſpectis, luce meridianâ clarius conſtat, Alceis eſſe accenſendam; Quapropter Botanicorum Duci, & plantarum Indagatori Sagaciſſimo Jacobo Breynio, *Alcea Indica, lucido haſtato folio, flore Blattariæ phœniceo*, audit.

AANTEKENINGEN.

Deſe Plante heeft ſoo groot een overeenkomſte met het Mottekruyd, dat het in de eerſte opſlag der oogen, iemand ſeer ligt komt te bedriegen.

Edog de Zaden wel beſien zijnde, blijkt het middag klaar, dat dit Gewas tot het Signaards-kruit behoort; Weshalven het by den voortreffelijken onderſoeker en kender der Gewaſſen Jacob Breyne de name draagt van Indiaans Signaards-kruid, met heldere ſpieswijſe Bladeren, en Rood Schaarlakeverwige Mottekruids Bloemen.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Antirrhinum Lin. sp. 27. pedunculatum

LINARIA LVSITANICA PROCVMBENS.

Fig. 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. VII.

LINARIA LUSITANICA PROCUMBENS, POLYGONI FOLIO, FLORE PALLIDO-CÆRULEO, RICTU LUTEO.

Cat. Hort. Med. Amſt.

RAdices fibroſas & tenues demittit, è quibus cauliculi exeunt, qui partim humi procumbnnt, partim, ut ſeſe erigant, vicinas plantas arripiunt.

Folia exilia, incondita, glauca, oblonga, mucronata, Polygoni non diſſimilia.

Flores pedicellis tenuibus nixi, monopetali difformes, facie florum Linariæ Vulgaris æmuli, ſubcærulei, rictu luteo præditi.

Hiſce ſuccedunt vaſcula ſeminalia, in bina loculamenta diviſa, in quibus ſemina minutiſſima, quibus prolatis interit planta.

Nullius eſt uſus in Medicina, decoris tantum gratiâ in Hortis colitur.

Prodiit nobis ſolo Luſitanico cum aliis plantis advecto.

PORTUGAALS WILT VLASKRUID MET NEDERLEGGENDE STEELEN, BLEEK-BLAUWE BLOEMEN, en GEELE OPGESPERDE MONDEKENS.

UIt de wortelen deſes Gewas, dewelke dun en zazelig zyn, komen ſteeltjens voort, die ten deele op 't aardrijk leggen, ende ten deele de naaſt byſtaande gewaſſen aangrijpen, om haar alſoo op te regten.

De bladeren ſijn kleen, en ſtaan ſonder ordre, grauw-groen van verwe, langwerpig, puntig, en die van Verkens-gras niet ongelijk.

De Bloemen op dunne ſteeltjens ruſtende, ſijn eenbladerig mismaakt, die van het gemeene Wilt-vlas gelijk, bleek-blauw van couleur, hebbende een geele opgeſperde mond.

Na deſe Bloemen komen de Zaadhuyskens te volgen, dewelke in twee deelen open gaan, waar in het Zaad, 't welk ſeer kleen is, verborgen leyt, en dat rijp geworden zijnde, vergaat de Plante.

'T en heeft geen gebruyk in de Medicijne, maar werd om desſelfs cierlijkheid in de Hoven gecultiveert.

Wy hebben dit Gewas opgekregen uit Portugaalſche aarde, waar in eenige Gewaſſen overgekomen waren.

OBSERVATIONES.

Unicô tantum annô decoravit Hortum Amſtelodamenſem iſthæc herba, eodemque quô floruit & luxuriavit, periit anno.

Cauliculos produxit plurimos, tenues, & ramoſos, ſesquipedales adeòque folioſos, ut ſubjectum ſolum latè opacaret.

AANTEKENINGEN.

Met dit Kruyd is den Amſterdamſchen Medicijn-Hof niet langer als maar een Jaar verciert geweeſt, en is 't ſelve Jaar, na dat het weelderig gebloeyt had, verdweenen.

Het bragt ſeer veel dunne, en getakte ſteelen voort, anderhalve voet lang zijnde, dewelke ſoo bladerrijk waren, dat het ondergelegen aardrijk daar door als verduyſterd wierd.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Folia quidem craſſa, aſt fragiliſſima, glabra, pedicellis minutiſſimis fulta.

Flores ex herbaceis calicibus quinquepartitis prodeuntes, alternatim & ſingulares poſiti, pedicellis ſemuncialibus innitebantur, horum nonnulli ex alis foliorum emicabant, alii verò non.

Deſe Bladeren waren wel dik, edog ſeer broos, glad, en op ſeer kleene ſteeltjens ruſtende.

De Bloemen, uit groene, en in vyf verdeelde kelkxkens voortkomende, ſtonden eenſaam, op ſteeltjens die een halve duym lang waren, waar van datter ſommige uit de oxelen der bladeren haren oorſpronk namen, andere in tegendeel buyten deſelve.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Ipomea Lin. sp. 9. Bona nox

Convolvulus Americanus Pilosus Flore Luteo. *Fig. 8.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. VIII.

CONVOLVULUS AMERICANUS PILOSUS, FLORE LUTEO, UMBONE PURPUREO.

E radice fibroſa caules prodeunt calamum ſcriptorium craſſi, qui ſumma parte in varia teretia, obſequioſa, piloſa, ruſeſcentia ſarmenta, humi ſtrata, divaricantur.

Folia incondita pediculis longiuſculis innixa, cordiformia, circum oras æqualia, acuminata, tres digitos transverſos longa, duas autem lata, dilutè vireſcentia, ſaporis ſubſalſi.

Flores, Menſe Junio ex alis foliorum prodeuntes, pediculis proceris piloſis fulti, monopetali ſunt, nonnihil odori, coloris lutei, umbone pulchrô, purpureô, ante meridiem quidem explicati; rariſſimè verò tempore pomeridiano eos explicatos offendes.

Succedunt vaſcula ſeminalia teretia, quorum unumquodque tribus gaudet ſeminibus, angularibus, per maturitatem fuſcis, quam Menſe Auguſto nanciſcuntur.

Iſthæc planta tenella hiſce oris magno calore enutrienda.

Americæ alumna eſt, unde ſemen ad nos transmiſſum Anno M DC XC.

OBSERVATIONES.

Viticulæ tenuiſſimæ, numeroſæ, ex caule digitalis longitudinis prodeuntes, proximis ridicis ſeſe circumvolvunt.

Folia manſu mucilaginem emittentia, alternatim poſita, viticulas veſtientia, pediculis ſemidigitalibus & longioribus, ſulcatis, ipſis viticulis non raró craſſiori-

HAYRIGE AMERICAANSCHE WINDE, MET EEN GEELE BLOEM, en PURPUR-VERWIGE SCHILD.

De Wortel van dit Gewas, zazelagtig zijnde, brengt ſteelen voort, die een ſchrijfpen dik zijn, welkers bovenſte gedeelte in verſcheyde lang-ronde, buygzame, hayrige, en roſagtige rankxkens verdeeld zijnde, langs de aarde verſpreid leggen.

De bladeren ſijn ſonder geſette ordre aan de rankxkens gevoegt, van figure hartswijs, ongeſchaart, puntig, drie vingerbreet lang, en twe breet, ligt groen, eenigſints zoutagtig van ſmaak, ſteunende op langagtige voetjens.

De Bloemen, in de Maand van Juny uit de oxelen der bladeren te voorſchijn komende, ſitten op lange en hayrige voetjens, en ſijn eenbladerig, eenigſints riekende, geel van couleur, uitgeſondert de ſchild, dewelke ſchoon purpur-verwig is, ſy en duuren niet langer als eenen dag, en werden ſeer ſelden bevonden na de middag ontſloten te zijn.

Hier na volgen de Zaadhuyskens, dewelke lang-rond zijn, waar van yder drie zaden in ſig komt te onthouden, dewelke hoekig, en in Auguſto rijp geworden zijnde, bruyn van couleur zijn.

Dit teder Gewas moet in deſe Landen door groote warmte voortgebragt werden.

America is desſelfs natuurlijke groeiplaats, van waar ons het Zaad toegeſtuurt is in't Jaar 1690.

AANTEKENINGEN.

De rankxkens ſijn veelvoudig en dun, voortkomende uit een moerſteel, dewelke een vinger lang is; klimmende tegens de byſtaande rijſen en takken van Bomen op.

De bladeren, die de ranken bekleden, gekauwt zijnde, geven een ſlijmerigheid van haar; deſelve ſteunen op geveurde voetjens, die een halve vinger lang zijn, ook wel langer,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

bus innituntur, qui pediculi ut & nervi per folia diſſeminati, pilis rarioribus obſiti ſunt.

Flores calathoidei, non multum abſimiles floribus Scammoneæ Syriacæ, ad genicula è foliorum axillis exeunt ſingulares, bini, & plures in eodem petiolo ſeu ſurculo communi, pentanguli, unico petalo conſtantes, quod antequam ſeſe aperiat ita implicatum eſt, ut quina videantur petala: Præter dictum pediculum communem duos treſve flores ſuſtinentem, quisque floſculus peculiari nititur petiolo, uncialis longitudinis, communi è quo oritur non raro craſſiori.

Staminibus gaudent flores quinis niveis, ad baſin purpuraſcentibus, totidemque apicibus longioribus niveis capitatis: Hæc ſtamina in floris tubo altè recondita ex umbone infimo oriuntur, nonnullis pilis rarioribus obſita.

Stylus candidus, rudimento capſulæ ſeminalis ſubjectæ impactus, capitellô donatur albô, verrucoſô.

Capſula ſeminalis, calice quinquepartito ex parte obducta ſubrotunda, mucronata, albicans, bivalvis, membranâ intergerinâ inſtruitur, cujus pars ſuperior in utroque latere rudimentum fornicis format, ſub quo ſeminum apices nonnihil conteguntur.

Quælibet capſula, ſemina continet quatuor, tria, duove, per maturitatem fuſca, altera facie anguloſa, pilis breviſſimis hirta.

Ex ſeminibus Africanis, ex Guinea allatis nata nobis planta huic ſimilis, ſed omni parte minor, minuſque piloſa.

Flos illi quoque campanulatus, obſoletè luteus, & umbone purpuraſcente præditus.

Semina ut & illorum conceptacula cum jam deſcripta planè conveniunt.

In Catalogo Beaumontiano audit hæc *Convolvulus Africanus, ſive Guineenſis pumilis ſagittæ foliis flore campanulato obſoletè luteo, fundo purpuraſcente.* N. D.

in dikte de ranken niet ſelden overtreffende, bezet met ylſtaande hayrtjens, waar mede ook de zenuen, die door de bladeren loopen, begaaft zijn.

De Bloemen ſijn korfs- of klokjens-wijſe, en die van de Syriſche Scammonea niet ſeer ongelijk, deſelve komen uit de knietjens of oxelen der bladeren te voorſchijn, en dat eenſaam, ſomtijds gepaart, ook wel meer by malkanderen, uit een en 't ſelve gemeene ſteeltjen; deſe Bloemen ſijn vyfhoekig, beſtaande uit een eenig Bloem-blad, 't welk voor het ontſluiten ſoodanig is gevouwen, dat de Bloem uit vyf Bloem-bladeren ſchijnt gecomponeert te zijn: behalven de geſeyde gemeene Bloem-ſteel, dewelke 2. 3. Bloemen komt te onderſteunen, ſoo iſt dat yder Bloem nog een byſonder ſteeltjen heeft, 't welk uit de gemene voortgekomen zijnde, ſomtijds dikker als de gemene ſelfs, en ſijn deſe byſondere Bloemſteeltjens een duym lang.

De Bloem-draden ſijn wit, uitgeſonderd aan haar grond, alwaar ſy paersverwig zyn, en ſijn deſe Bloem-draden vyf in getale, verſien van lange witte kopjens: Deſe Bloem-draden, in de holte der Bloemen verborgen zynde, nemen haren oorſpronk uit het onderſte der Bloem-ſchilden, met eenige hayrtjens verſien zijnde.

De Bloem-ſtijl is wit, en geſeten boven op het beginſel van 't ondergelegene Zaadhuysken, wiens hooftjen wit en vratagtig is.

Het Zaadhuysken ten deelen beſet, en omvangen zynde van een vyfbladerig kelkjen is wit, wat rondagtig, puntig, in twe delen opengaande, en verſien van een vlies, 't welk het Zaadhuysken in 2. delen komt te ſcheyden; uit het bovenſte van dit vlies komt wederzyts nog een vliesken te voorſchyn, gelijk als een kleen verwerſſel, waar onder de topjens der Zaden gelegen zyn.

Ider Zaadhuysken onthoud in ſig 2. 3. 4. Zaden, dewelke rijp geworden zynde bruyn van couleur, aan eene ſijde hoekig, en met korte hayrtjens beſet zyn.

Wy hebben uit Africaans Zaad, 't welk ons uit Guinee mede gebragt is, een mede ſoorte van dit Gewas voortgeteelt, edog in alle deelen kleender, en niet ſoo hayrig.

't Heeft mede een klokwys Bloemtje, vaalgeel van couleur, met een paerſche ſchild verſien.

Deſe ſijne Zaden, alsmede de Zaadhuyskens komen t'eenemaal over een met de bovengemelde.

Deſe is in de Beaumondſche Cataloge geheten Leege Africaanſche of Guineeſe Winde, met bladeren die het ſcherpe van ſommige pijlen gelijken, met geklokte vaalgeele Bloemen, en een purpuragtig ſchild. *Tot nu toe en is deſe niet beſchreven.*

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Jatropa Lin. sp. 3. Gossypifolia

RICINVS AMERICA NVS STAPHIDISAGRIÆ FOLIO. *Fig. 9.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. IX.

RICINUS AMERICANUS PERENNIS FLORIBUS PURPUREIS STAPHIDISAGRIÆ FOLIIS.

RAdice ſuſtinetur albâ, multis fibris capillatâ.

Caudex, ob foliorum defluxorum veſtigia, quaſi articulatus, in tripedalem & majorem proceritatem adoleſcit, digiti craſſitie, cortice griſeo amictus; hujus faſtigium, foliis in quinque lacinias admodum profundas diviſis, ornatur, magnitudine & facie Viti Virginianæ quinquefoliæ accedentibus, ſubſtantiâ autem minus ſolidis, & hiliariore virore perfuſis, pediculis longioribus inſidentibus, qui juxta foliorum baſin in quinos nervos divaricati, ſingulas foliorum lacinias tranſeunt.

Circa caulis faſtigium flores prodeunt parvi, pediculis piloſis fulti, quinque petalis rotundis dilutè purpuraſcentibus, ad ungues verò luteo colore imbutis, pluribusque ſtaminibus tenuibus compoſiti.

Floribus marceſcentibus, ſuccedunt fructus triquetri, oblongi, qui per maturitatem, congenerum more, in tres capſulas ſeſe aperiunt, quàvis unicum ſeminis granum continente, cortice griſeo tectum, forma Ricini minoris.

Semine ex America tranſmiſſo enutrita nobis eſt planta iſthæc A°. MDCLxxxvii. excrevitque in arbuſculam jam quadrimam, adeò autem teneram ut ne minimum quidem frigus perferre poſſit, indigetque in vitreo hypocauſto locari, ſoloque laudabili enutriri.

AMERICAANSCHE WONDERBOOM, MET PURPURE BLOEMEN, en BLADEREN VAN LUYSKRUYD.

DE Wortel is zazelrijk en wit.

De ſtamme ſchijnt in leden verdeeld te zijn, wegens de teekenen die van de afgevalle bladerſteelen nablijven, en groeit tot de hoogte van drie en meer voeten, ſijnde een vinger dik, en met een grauwe ſchorſſe omvangen; desſelfs toppe is verciert met bladeren die in vyf ſeer diepe ſnippelingen gedeelt zijn, van gedaante en groote die van de Virginiaanſche vyfvingerige Wijngaart vry wat gelijkende, hoewel ſagter van ſubſtantie, en blyer groen van verwe, ſtaande op lange voetjens, dewelke aan de grond van't blad in vyf zenuen verdeelt zijnde, in't midden van yder ſnippelinge doorlopen.

Ontrend de toppe van de Stamme komen de Bloemtjens voort, ſteunende op hayrige voetjens, uit vijf ronde, en ligt purpuragtige Bloem-bladeren, met veele dunne Bloem-draden gecomponeert zijnde; welkers bloem-nagelen, (ungues) *geel couleurig zijn.*

Als de Bloemen vergaan, ſoo volgen der driekante en langwerpige vrugtjens, dewelke rijp geworden zijnde, in drie huyskens opengaan, gelijk die van hare mede ſoorten, waar van yder een zaatje in ſig onthoud, wiens gedaante overeenkomt met het zaad van de kleene Wonderboom, en is omvangen van een grauwe ſchorſſe.

Dit Gewas is van ons gequeekt uit zaad, 't welk ons overgeſtuurt is uit America in 't Jaar 1687. *en is nu tot een vierjarig boomtje geworden, ſoo teder zijnde, dat het de minſte koude niet kan verdragen; Het moet in goede aarde, en in een glaſekas geſet werden, om wel te groeien.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Hanc eandem eſſe (ut aliqui perhibent) cum Ricino Novæ Hiſpaniæ, ſeu Hucipochotl Huaxacenci Rech. Hiſt. rerum Nat. Mexic. lib. 3. cap. 26. calculum haud appono, diſtinctæ enim ſunt ſpecies, ut patet ex iconibus, ut & deſcriptionibus utriuſque plantæ.

Ut genere, ſic quoque viribus convenit cum Ricino vulgari minori.

Dat dit, gelijk ſommige voorgeven, deſelve Plante zoude weſen, dewelke van Rechius in ſijne Hiſtor. Nat. Mex. lib. 3. cap. 26. genaamt word Wonderboom van Nova Hiſpania, zulks is tegens mijn gevoelen, maar het ſijn verſcheide ſoorten, gelijk zulks blykt uit haar beyder figuren, en beſchrijvingen.

Gelijk dit Gewas, in opſigte van deſſelfs geſlagte, overeenkomt met de kleene en gemeene Wonderboom, alſoo mede iſt datſe met deſelve in kragten ook niet en verſchild.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Curcas urens Senegambia

RICINVS AMERICANVS VRENS.

Jatropha urens Lin. 6 Fig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. X.

RICINUS TITHYMALODES AMERICANUS LACTESCENS & URENS, FLORIBUS ALBIS.
Par. Bat. Prod.

AMERICAANSCHE, MELKGEVENDE, BRANDENDE, en WOLFS-MELKSCHE WONDERBOOM, MET WITTE BLOEMEN.

Radix ei alba, ſucco lacteo, acri turgida.

De wortel van deſe Plante is wit, en met een witte, ſcherpe vogt vervuld.

Caudex in ramos diviſus, liratus, duas uncias craſſus, in quinorum pedum proceritatem attollitur, cortice dilutiore virore perfuſo, amictus, & infinitis ſpinulis undique obſeſſus.

De ſtamme in takken verdeeld, en geveurt, is twe duym dik, vyf voeten hoog, en omvangen met een ligt groene ſchorſſe, die alſints met ontelbare doorntjens beſet is.

Folia incondita, ſpinulis tenuiſſimis, mordacibus, & urentibus itidem obſita, pediculis longioribus fulta, formâ Vitis foliorum ſubæmula, in tres, quatuorve lacinias dirempta, quarum ſingulæ, margine ſerratæ, nervo gaudent ſecundum longitudinem protracto.

De bladeren ſtaan ſonder ordre, en ſijn mede met ſeer dunne ſcherp ſtekende doorntjens verſien, ſteunende op lange voetjens, in gedaante met die van de Wijngaardbladeren eenigſints overeenkomende, ſijnde in drie ook in vier deelen geſneden, waar van yder, aan de kanten geſchaart zijnde, een zenue heeft, die na de lengte is loopende.

Flores Menſe Julio prodeuntes, ſunt hexapetali, colore candido, quorum umbilicum ſtamina occupant varia.

De Bloemen in Julio te voorſchijn komende, ſijn ſesbladerig, wit van couleur, welkers navel beſet is met verſcheyde bloemdraden.

Floribus marceſcentibus ſuccedunt vaſcula ſeminalia tricapſularia, in quibus tria quoque ſemina, Ricini vulgaris ſimilia, aſt minora, extus coloris cinerei, punctulis coloris ſpadicei permixta; Interior medulla candida, ſapore acri prædita, quo non ſolum tota planta eſt imbuta, verum etiam urit, pungit, doloreque diuturno minacibus ſuis ſpinulis afficit tangentium manus, chirothecis coriaceis quantumvis munitas.

Na de Bloemen volgen drie zaadhuyſige (tricapſularia) *Zaadhuyskens, waar in ook drie zaden geplaatſt worden, dewelke die van de gemeene Wonderboom gelijk, edog kleender, zijn, en van buyten asgrauwverwig, met caſtanie-bruyne vlakjens beſet: de pit deſer Zaden is wit, ſcherp van ſmaak, waar mede deſe geheele Plante niet alleen begaaft is, maar brand en ſteekt daar en boven in de handen der gene dieſe komen aan te raken, ſchoon deſelve met handſchoenen verſien zijn.*

Perennat hæc Planta ſub climate noſtro

Onder dit ons kout climaat kan men de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

duriore, ſemen maturum & perfectum producens, aſt cautè à frigore præſervanda, utpotè, cui reſiſtere nequit.

Braſiliæ incola eſt, vigens quoque in aliis Americæ inſulis.

ſelve overhouden, en brengt ook rijp zaad voort, edog moetmen deſelve ſorgvuldig voor de koude, dieſe niet verdragen kan, bewaren.

Braſil is de geboorte plaatſe van dit Gewas, ook vind men het wel in andere Americaanſche Eylanden.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Euphorbium Officinarum. Linn. Sp. pl. 6.

EVPHORBIVM CEREI EFFIGIE.

Fig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XI.

EUPHORBIUM CEREI EFFIGIE, CAULIBUS CRASSIORIBUS, SPINIS VALIDIORIBUS ARMATUM. *Breyn. Prod. 2.*

HAnc liberaliſſimè nobis dono transmiſit Nobiliſſimus & Stren. D. Simon à Beaumond, Nobiliſſimorum Præpotentium D. Holl. & Weſtvrieſiæ Ordinum Secretarius, qui eam ex Africa, prope Zalé nactus eſt.

Ex ejus radice, in varios ramos ſub terra brachiata, ſuper terram autem globoſa, craſſa, cortice griſeo amicta, caules prodeunt, Opuntiæ inſtar, aphylli, numeroſi, in orbem diſpoſiti, ſtipati, multanguli, atrovireſcentes, ſentibus brevibus, acutis, terram ſpectantibus, ex angulis emergentibus, prædití; Horum rami exteriores ad exortum brachium craſſi, ſenſim attenuantur, & ſpithamarum duarum longitudinem adæquantes, arcuantur.

Flores ex angulis quoque emergentes pentapetali, ex luteo vireſcentes, quibus ſuccedunt vaſcula ſeminalia triquetra.

Utrum hæc eadem ſit quæ à Dodonæo exhibetur, dubitandi anſam dederunt mihi ſpinæ, quæ in Euphorbio Dod. longiores, numeroſiores, ſurrectioreſque viſuntur, in noſtro verò, quod hic repræſentatur pauciores, minacioreſque ſunt ſpinæ, pronæque ſpectantes & breviores.

Hanc admodum teneram plantam multiplicavi ramis ad radicem abſciſſis, ilicò terræ ſiccæ impactis, vaporariiſque foculorum ſubterraneorum impoſitis: Cavendum autem in amputatione ramorum ne ſuccus lacteus nimis effluat, quô factô brevi perit, itaque ilicò terræ committendi rami, ſic ſiſtitur ejus effluxus.

CEREUS GELYKENDE EUPHORBIUM, MET DIKKE STELEN, en KLOEKE DOORNEN.

DEſe Plante heeft den Ed. Heer Simon van Beaumont, Secretaris van de Ed. Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Weſtvrieſland, aldereerſt bekomen van de Africaanſche Kuſt, ontrent Zalée, en aan den Amſterdamſchen Medicijn-Hof, mildelijk vereert.

Uit desſelfs Wortel, dewelke onder de aarde in verſcheyde dikke zijd-wortel-ſcheuten verdeeld, en (voor ſoo veel deſelve buyten de aarde uitſteekt,) rond en dik is, omvangen van een grauwe ſchorſſe, komen veele, digt byeen ſtaande, ſteelen voort, die van de Opuntia gelijkende; deſelve zijn in de ronte verſpreid, veelhoekig, donker groen van couleur, gewapent met korte, ſcherpſtekende, en nederwaarts gebooge doornen, dewelke uit de hoeken haren oorſpronk nemen; De buytenſte deſer takken aan haar grond een arm dik zijnde, komen allenkxkens te verdunnen, en boogswijs om te krommen, zijnde twe ſpannen lang.

De Bloemen uit de hoeken mede voortkomende ſijn vyfbladerig, groen-geel van couleur, waar na driehoekige Zaadhuyskens komen te volgen.

De doornen deſes Gewas doen my twijfelen, of dit 't ſelve wel is, 't geen Dodonæus beſchrijft, aangeſien deſelve langer, meerder, en regter opſtaande zijn, in 't Euphorbium Dod., als wel in deſe onſe Plante, wiens doornen nederwaarts geboogen, ſcherpſtekend, korter, en minder in getale zyn.

De echte E. officinarum Dr Pr XV p 84 heeft de doornen bij paren geplaatst (aculeis geminis) in deze afb. v. Commel. staan ze eenzaam (solitariis)

Deſe ſeer tedere Plante heb ik vermenigvuldigt door de takken, dewelke tot aan de grond afgeſneden zijnde, aanſtonts in drooge aarde in een pot, en ſoo verders in een broei-bak geſet wierden: In 't afſnijden deſer takken moetmen ſorge dragen dat het melkagtig ſap niet te veel uit en kome te lekken, waar door deſelve haaſt ſouden vergaan; weshalven men deſelve takken aanſtonds in 't aardrijk moet ſetten, en ſoo wort de uytvloeyinge des ſaps verhindert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Præterea ne quid mali quoque veteri accedat plantæ, vulneri ab avulſione rami reſiduo, tantillum ſiccæ glebæ adhibendum, ut ſucci effluxus inhibeatur: Hiſce ritè à me obſervatis per quadriennium & in hanc uſque diem conſervavi.

Daar en boven, op dat d'oude gequetſte Plante niets quaats en zoude overkomen, ſalmen de wonde met wat drooge aarde beſtrojen, op dat het uytdruypen van't ſap verhindert mogt werden: Dit alles van my in agtinge genomen zijnde, heb ik deſe planten vier jaar lang, en tot nog toe bewaart.

Viribus convenire cum Euphorbio officinarum ex inſigni ſucci hujus acrimonia, linguam potenter feriente, ſatis ſuperque colligitur.

Dat de kragten hier van overeenkomen met die van de gemeene Euphorbium, diemen dagelijks gebruikt, geeft de ſmaak, die vry ſcherp is, genoegſaam te kennen.

OBSERVATIONES.

Ex Zalée Africæ urbe mare Athlanticum ſpectante, ſummâ curâ advecta eſt planta hæc lactea, quæ pro Euphorbio vero veterum, reſpectu loci natalis viriumque, meritò habenda: Omnes enim Authores & Veteres & Recentiores, unanimiter teſtantur Euphorbium in Africa gigni, unde Gummi, ſeu ſuccus concretus Euphorbium quoque officinis dictus, etiam hodie per urbem ante nominatam in Europam tranſvehitur; mirandum certè quod Nobiliſſimus D. J. Commelinus, Botanicus Exercitatiſſimus, & ſimplicium officinalium Exquiſitiſſimus Indagator in Commentariis ſuis Hort. Mal. part. 2. cap. 42. Plantam Scadidacalli Malabaribus dictam, pro Euphorbio vero habeat: ſibi quoque eodem loco contradicere videtur, quando ibidem Africam Euphorbii patriam ipſe agnoſcit, modumque Gummi iſtud colligendi Malabaribus incognitum, lacteumque Scadidacalli ſuccum Medicis illic tantum in uſu eſſe, ait; deceptus verò videtur author fruſtulis Euphorbii exſiccati, è Barbaria allatis, & inter Gummi inventis; Plantæ enim ſucculentiores aliam planè induunt formam, ſimul ac areſcunt; præterea certiſſimè conſtat plantam hanc & forma & angulorum numero ſæpiſſimè variare, illud enim experti ſumus, quod plus ſemel quoque nobis è locis arenoſis & deſertis Africæ, Zalée vicinis, allatæ ſint & juniores & annoſiores Plantæ, formâ longè diſcrepantes; Imò & ipſa eadem hæc Planta hic depicta cum Gummi, ſeu Euphorbii fruſtulis adhærentibus nobis inde tranſmiſſa: Refragari equidem nolumus etiam alibi terrarum Plantas inveniri Euphorbium ſtillantes, præter Africæ partem illam jam ſæpius nominatam: Guineam enim duas ſpecies producere certè ſcimus, quæ etiam aliquando nobis inde tranſmiſſæ, Altera cum Scadidacalli Hort. Mal. ſatis conveniente, alterâ verò folioſa & in juſtæ magnitudinis arborem excreſcente, cujus ſobolem hodie alit inſtructiſſimus Hortus Beaumontianus.

AANTEKENINGEN.

Uyt de ſtad van Zalée, gelegen in Africa, by de Athlantiſche Zee, is deſe melk gevende Plante, met ſeer groote moeiten mede gebracht, de welke met regt gehouden word voor den oprechten Euphorbium der Ouden, en dat ſo wel ten opſichte van deſſelfs geboorte plaats, als van wegen hare krachten: want alle Autheuren, ſoo wel de Oude als Jonge getuygen eenpaariglijk dat den Euphorbium in Africa groeit, waar van deſſelfs Gomme, of gedroogde Sap, 't welk in de Apotheken ook de name van Euphorbium is dragende, nog hedendaags uyt die boven gemelde Stad in Europa gevoerd word; 't is voorwaar te verwonderen, dat den Ed. Heer Johannes Commelin, die een ſeer wel geoeffend Botaniſt en naukeurig Onderzoeker der Simplicia geweeſt is, in ſijne aanteekeningen over den Hortus Mal. in 't 2. deel van 't 42. cap. de Scadidacalli der Malabaren voor den oprechten Euphorbium der Ouden voorſtelt; ook ſchynt hy ſig ſelven op die ſelve plaats tegen te ſpreken, om dat hy aldaar bekent, dat Africa de geboorte plaats van den Euphorbium te houden is; en dat de maniere van de Gomme te verſamelen aan de Malabaren onbekend is; als mede dat het Sap van de Scadidacalli daar alleen by de Medicyn-meeſters in gebruyk is; Edog 't ſchynd den Autheur geabuſeert te zijn, wegens de drooge ſtukken van 't Gewas van den Euphorbium uyt Barbaryen onder de Gomme mede gebracht en gevonden zijnde; want de Sap-rijke Gewaſſen gedroogt zijnde, krijgen een geheele andre gedaante; daar-en-boven ſoo conſteert het, dat dit Gewas van forme, en in getal van hoeken dikwils komt te varieren, want wy hebben ondervonden, dat ons meer als eenmaal uyt Zandige en Woeſte plaatſen van Africa digt by Zalée gelegen, geſonden zijn, ſoo jonge als oude Planten, die van forme veel van den anderen verſcheelden; ja ſelfs is ons ook deſe afgetekende Plant met ſtukjens van de Gomme daar aan vaſt ſittende overgeſonden; wy en willen evenwel niet tegenſpreken dat ook in andere plaatſen van de Wereld ſodanige Gewaſſen gevonden werden, daar den Gom Euphorbium uyt komt te druppelen, buyten dat meer gemelde gedeelte van Africa, want wy zijn verſekert dat Guinea ook twee ſoorten van Euphorbium voortbrengt, die ons ook wel daar van daan overgeſtuurt zijn, waar van d'ene met de Scadidacalli van den Hort. Mal. genoegſaam is overeenkomende, d'andere in tegendeel is gebladert, en groeit tot de hoogte van een matelijken Boom, waar van den Beaumondſchen Hof, die van ſeer veel rare Gewaſſen rykelijk verſien is, nog een jonge Plante beſit.

Flores hujus Plantæ, inter ſpinas emergentes pediculo calyculato latiuſculo caryophillum aromaticum quadantenus mentienti inſident, ſuntque pentapetali dilutè flavi, ſtaminibus quibuſdam ditati, ſtyloque longiori nutritivo, cui adnaſcitur capſula ſeminalis triquetra, Tithymalaceis conformis, pendula, tria continens ſemina rotunda, griſea, nucleo albo referta.

De Bloemen deſes Gewaſchs, tuſſchen de Doornen voortkomende, ſitten op een breetachtig, en gekelkt (calyculato) *ſteeltjen, 't geen enigſints een kruyd-nagel is verbeeldende, en zijn deſe Bloemen vyf-bladerig, ligt geel van couleur, verſien met eenige Bloem-draden, als mede van een lange voetſel toebrengende Bloem-ſtyl, hier aan komt een driekant Zaat-huysken te groeien, gelyk zijnde die van de Wolfs-melk, waar in drie zaden gebuysveſt werden, dewelke rond, grauw, en van binnen met een witte pit verſien zijn.*

C A P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Euphorbia Lin. sp. Antiquorum Ceylon. Dc. Pr 15. p. 81

EVPHORBIVM VERVM ANTIQVORVM. *Fig.* 12

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XII.

EUPHORBIUM ANTIQUORUM VERUM. SCADIDACALLI *Horti Mal.*

E Radice lignea, nivea, ſpiſſa, fibris crebris prædita, rectâ in terram ſeſe demittente, emergit ſtipes, qui in Horto Noſtro duorum pedum proceritate, in loco autem natali in arboris magnitudinem ſeſe attollit, articulatus, triangularis, & quadrangularis, marginibus ſinuoſis, anguloſis, è quorum angulis ſpinæ bicompoſitæ, craſſæ, curtæ, fuſcæ, rigidæ, nitentes, rectæ, à ſe invicem decedentes, emergunt.

Stipes autem in ramos dirimitur, foliis privos, niſi particulæ ſeu appendices foliaceæ, quæ in oris ſolitariæ, ſpinis adſitæ ſunt, foliolorum nomine inſignire quis vellet; hæ mihi ferè impoſuiſſent primâ fronte, videbantur enim florum rudimenta, aſt verò nullâ inſequente expanſione, marceſcebant: ita ut flores nunquam offenderim; crediderim tamen hujus plantæ flores cum aliorum Tithymalorum floribus convenire, & hancce plantam pro Euphorbio antiquorum eſſe habendam.

Succo acri, lacteo, turget, qui copioſè ex ea profluit, quacunque parte læſa.

Hanc liberalitate & munere Nobiliſſimi D. D. Henrici van Rheede *tot* Drakeſteyn &c. &c. poſſidemus, qui nobis eam Zeylona tranſmiſit, nomine *Sidracalli*.

Per ramulos abſciſſos, ſoloque impactos, ſeſe propagari patitur, Opuntiæ ad

OPREGT EUPHORBIUM DER OUDEN.

DE Wortel van dit Gewas, wit, houtagtig, dik, en zazelrijk zijnde, ſchiet regt neder in de aarde, voortbrengende een drie ook wel vierhoekige, en in leden verdeelde ſtamme, die nu in onſen Hof de hoogte heeft van twe voeten, en in deſſefs natuurlijke groei-plaats tot een Boom word; Deſe ſtamme en is niet effen nog gelijk aan de hoeken, maar uyt- en in-gaande met groeven en verheventheden of uytſtekende hoeken, die yder met twee byeenſtaande dikke, korte, bruyne, harde, regte, blinkende, en van den ander wijkende doornen begaaft zijn.

Verders word deſe ſtamme in bladerloſe takken verdeeld, ten zy men die bladeragtige aanhangzelkens, dewelke digt aan de doornen eenſaam gevonden worden, bladeren wilde noemen; Deſe ſouden my in d'eerſte opſlag mijner oogen bykans bedrogen hebben, aangeſien my deſelve als beginſels van bloem-knopjens voorquamen; maar deſelve verdwenen ſonder haar te openen, ſoo dat ik de bloemen noyt geſien hebbe; egter niet te min ſoo geloove ik datſe met die van andere Wolfs-Melkx bloemen overeenkomen, en dat deſe Plante voor het Euphorbium der Ouden te houden is.

Wat deel deſes Gewas gequeſt komt te worden, ſoo ſalder altoos een wit en ſcherp ſap overvloedig uytvloeyen.

Het is ons toegeſonden en vereert door den Ed. Heer Henric van Rhede tot Drakeſteyn &c., die ons 't ſelve uyt Ceylon overgeſtuurt heeft, met de name van Sidracalli.

Men kan deſe Plante voortteelen door afgeſnede takxkens, dewelke in de aarde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

exemplum, parcè tamen irriganda, quamvis multo indigeat calore.

geſtoken zijnde komen te groeien, gelijk het gewas Opuntia; edog moet niet te veel vogtigheid aan deſelve gegeven worden, hoewel het veel warmte nodig heeft.

OBSERVATIONES.

Flores quinis petalis, ſemilunaribus, craſſis, rigidis, planis, ex viridi flaveſcentibus, Ela-calli ſimilibus, conſtant, pedicellis ſemuncialibus fulti, ſingulares, bicompoſiti, tricompoſiti, quorum medius, & major primò ſeſe expandit, cæteris conſequentibus ex adverſo priori adſitis, pedicelliſque minimis aut nullis fultis.

Ex florum umbilico ſtamina emergunt numero incerto, quod in Ela-calli quoque locum habere comperimus.

Floribus marceſcentibus ſuccedunt vaſcula ſeminalia tricocca more congenerum, in quibus tria ſemina rotunda, extus cinerea, intus verò albicantia.

AANTEKENINGEN.

De Bloemen van deſe Plante ſijn vyfbladerig, en desſelfs bladerkens halfmanig, dik, ſtijf, plat, geel-groen van verwe, gelijk die van de Ela-calli; deſelve ſteunen op voetjens, die een halve duym lang zijn, en ſtaan eenſaam, ook wel twe en drie byeen, waar van alsdan het middelſte en grootſte ſig eerſt komt te openen, de andere twe dwers over den ander ſtaande, komen te volgen, die byna geen voetjens en hebben.

Uyt het midden of navel der bloemkens komen die bloemdraden te voorſchijn, en dat in een onſeker getal, 't welk wy ook bevinden in de Bloemen van de Ela-calli.

De Bloemen vergaande ſoo volgender driehoekige Zaadhuyskens, gelijk in haar medeſoorte, waar in drie Zaden gehuysveſt worden, dewelke rond, van buyten grauw, en van binnen wit zijn.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Euphorbia Nerifolia Linn. sp. pl. 4.

TITHYMALVS INDICVS ARBORESCENS SPINOSVS NERII FOLIO. *Fig. 13.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XIII.

TITHYMALUS INDICUS ARBORESCENS SPINOSUS NERII FOLIO. ELA-CALLI.
Hort. Mal. Part. 2.

E radice craſſa, longa, in terram rectà deſcendente, caudex exit rectus, duas uncias craſſus, parte inferiore griſeus, ſuperiore verò atro virore præditus, ſpiniſque rigidis, fuſcis, foliorum exitui ſuppoſitis, armatus.

Folia ſupremum caudicem ſtipantia, bina inter ſe oppoſita, ſpithamam longa, tres digitos transverſos lata, ex anguſto principio in ſubrotundum apicem dilatata, linguiformia, atro virore perfuſa, craſſa, glabra, ſucco lacteo acri turgida, quô tota quoque gaudet planta: Ubi folia inferiora flavedinem induunt, brevi decidunt, novis interim in ſupremo caudice renaſcentibus.

Ex baſi foliorum flores exeunt (Menſibus Junio, Julio, non rarò quoque ſerius, præſertim eo loci, ubi caudex foliis eſt viduatus) rigidis longiſque petiolis inſidentes, & quinis petalis luteo-viridibus & rotundis conſtantes, in quorum medio capitulum prominulum, ſtaminum loco.

Hiſce marceſcentibus ſuccedunt ſeminum conceptacula trilatera.

Perquam tenera frigoriſque impatientiſſima eſt planta, quæ parciſſimè irriganda, conſervandaque hyeme in repoſitoriis vitreis, ineunte verò æſtatę ſtramini benè ſtercorato imponenda.

Vires quod attinet, eas convenire cum cæteris Euphorbii ſpeciebus, non eſt cur

INDIAANSCH BOOMAGTIG GEDOORNT WOLFS-MELK, MET OLEANDER BLADEREN.

DE ſtamme, die ſijn oorſpronk heeft uit een dikke, lange, en regt neder ſchietende wortel, is twe duym dik, van onderen grauw, van boven donker groen, en met ſtijve, ſcherpſtekende, bruyne doornen beſet, dewelke onder der bladeren oorſpronk voortkomen.

De bladeren ſtaan digt byeen, aan het opperſte van de ſteel, twe aan twe over den anderen; deſelve ſijn een ſpanne lang, drie vingeren breet, ſmal aan haar begin, ook rondagtig en breet aan haar uyteynden, donker groen, tongswijſe, dik, glad, vervult met een wit ſcherp melkagtig ſap, waar van de geheele Plante ook verſien is; wanneer d'onderſte bladeren geel worden, ſoo vallenſe in korten tijd af, in welkers plaatze, eenigen tijd daarna, andere komen aan te groeien.

De Bloemen komen voort aan den oorſpronk der bladeren, en dat op ſtevige en lange voetjens, (in de Maanden van Juny, July, ook wel later, en voornamentlijk ter plaatſe des ſtams, daar de bladeren afgevallen zijn:) deſe ſijn gemaakt uyt vyf geel-groene ronde bloem-bladerkens, in welkers midden een uytpuylend hooftje ſig opdoet, in plaatſe van Bloemdraden.

Na't vergaan der Bloemen, vertonen haar driehoekige Zaadhuyskens.

Dit gewas is ſeer teder, en kan ook tegens geen koude; het moet weynig waters gegeven worden tot desſelfs onderhoud, en's winters in glaſekaſſen gehouden worden; 't is ook nodig datmen 't ſelve in't begin des ſomers op goede paerdemis ſet.

Aangaande de kragten, ik en twijfele niet of deſelve komen over een met die van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

dubitem; quid ulterius circa vires ſentiant Authores Hort. Malab. Vide *Hort. Mal. part.* 2. ut & *Raium Hiſt. Plant. tom.* 2. *fol.* 1888.

de andere ſoorten van Euphorbium, en wat de Autheuren van den Hortus Malabarius daar ontrent verders gevoelen, ziet het twede deel deſſelfs Boek *hier op na. Alsmede* Ray. Hiſt. Plantarum tom. 2. fol. 1888.

Hanc poſſidemus plantam ex munere Domini Laurentii Pyl, Urbis Columbo olim Gubernatoris digniſſimi.

De Heer Laurentius Pijl, doenmaals Gouverneur van Columbo, heeſt ons deſe Plante overgeſtuurt.

OBSERVATIONES.

Folia decidua, veſtigia relinquunt albicantia, & nonnihil quoque protuberantia, ſpinis munita.

Floribus, qui primò erant ſingulares, emarcidis, tempore hyemali plures ſub iis emergunt novi cauliculi, flores novos umbellatim ferè diſpoſitos ſuſtinentes, ſicuti figura annexa aſteriſco notata, viſui exhibet.

Florum umbilicus planus, & amplus, ſtamina poſſidet terna, quaterna, quina, & plura, breviſſima, ſpadicea, apiculata.

Apices in unoquoque flore bicompoſiti, rotundi, minutiſſimi.

AANTEKENINGEN.

Wanneer de bladeren komen af te vallen, ſoo laten ſy eenige witte voetſtappen of tekenen na, dewelke wat uytpuylen, en met doorens beſet zijn.

De Bloemen, die in haar eerſte voortkomen eenſaam waren, vergaan zynde, ſoo iſt datter 's Winters onder haar veele nieuwe ſteeltjens voortkomen, dewelke ook nieuw opkomende bloemen onderſteunen, dewelke als dan byna wayerswys (umbellatim) *geplaatſt ſtaan, gelijk de nevensgaande Fig. met een ſterretje aanwijſt.*

Des Bloems navel vlak, en breet zynde, beſit 3. 4. 5. *en meer bloem-draden, dewelke ſeer kort, bruyn-couleurig en gehooft zijn.*

Deſer bloemdraaden hooftjens ſy gepaart, rond, en ſeer kleen.

CAP.

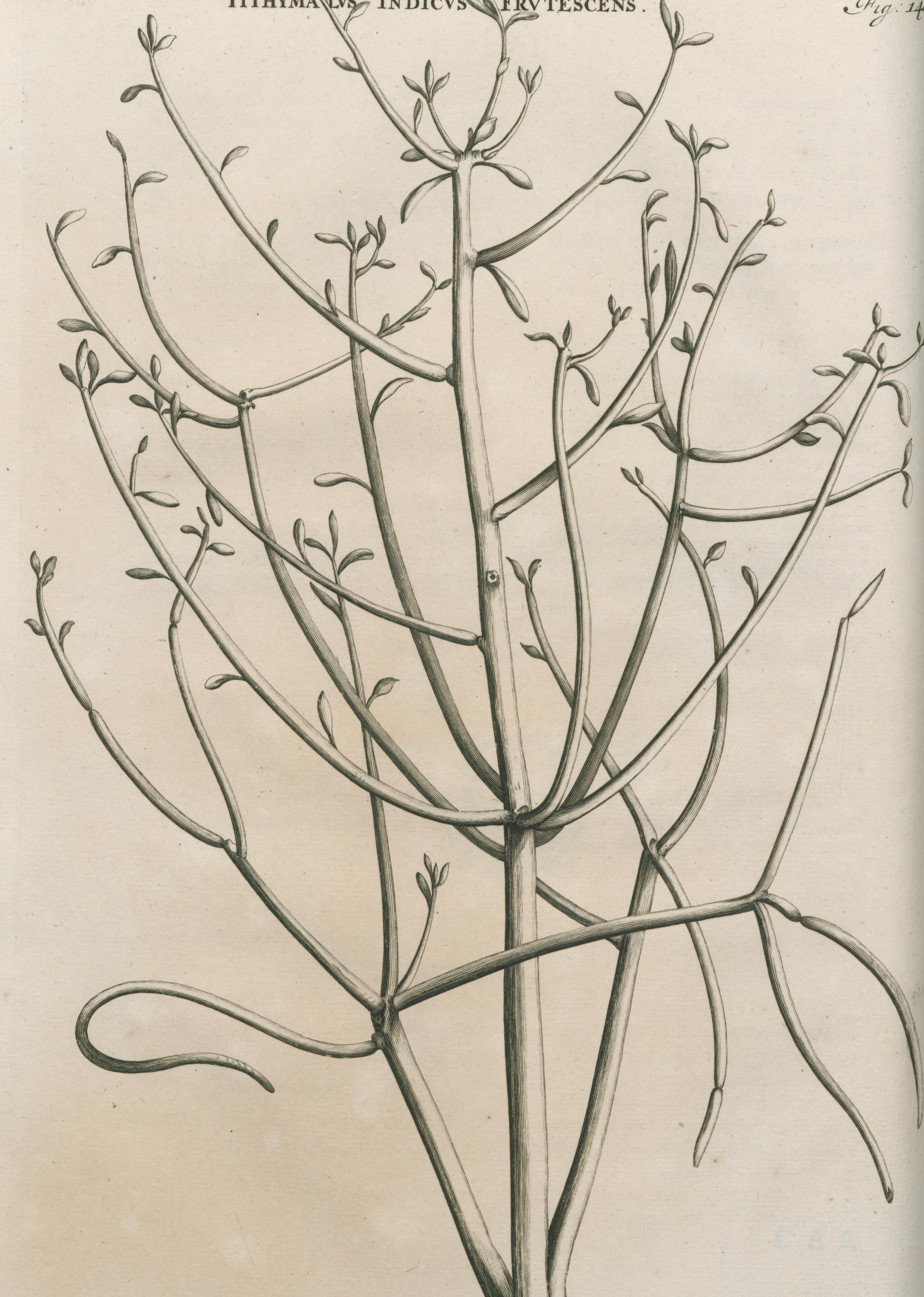
KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Euphorbia tiru-calli Linn. sp. pl. 33. Ceylon

TITHYMALVS INDICVS FRVTESCENS.

Fig: 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XIV.

TITHYMALUS INDICUS FRUTESCENS.
Raii Hiſt. Plant.
TIRU-CALLI
Horti Mal.

RAdice conſtat ligneâ, albâ, ſtipitem emittente ſingularem, craſſum, tripedalem & proceriorem, è quo rami varii, rigidi, glabri, ſplendidi, vireſcentes, inordinati, articulati, producuntur, qui alios quoque ramulos diffundunt. Foliola pauca, nullo ordine poſita, hiſce adnaſcuntur ramulis, ſuntque oblonga, anguſta, craſſiola: plures quoque ramuli aphylli.

Flores nunquam à me conſpecti, multo minus vaſcula ſeminalia; ſed juxta deſcriptionem Authorum Horti Malabarici cum cæteris Tithymalorum ſpeciebus parum conveniunt, vaſculis ſeminalibus exceptis, quæ, ut in congeneribus, ſeminibus quoque ditantur tribus exilibus, rotundis.

Tota hæc planta ſucco gaudet lacteo, acri, indigetque multo calore, modico ſolo, paucoque humore.

Viribus penè iisdem, queis cæteræ Tithymalorum ſpecies & hæc gaudet.

De facili propagatur non ſolùm ſemi-

INDIAANSCH HEESTERAGTIG WOLFS-MELK.

DIt Gewas heeft een witte Wortel, dewelke houtagtig zijnde, een enkelde en dikke ſtamme voortbrengt, drie en meer voeten hoog groeiende; uyt deſe ſpruyten verſcheyde ſtijve, gladde, groene, en blinkende takken, dewelke ſonder ordre voortkomende, en haar in meer andere en kleendere takxkens verdeelende, met weinige, dikke, langwerpige, ſmalle, en onordentelijk ſtaande bladerkens beſet zijn: Ook werden ſommige takxkens bladerloos bevonden.

De Bloemen, veel min de Zaadhuyskens, ſijn van ons oyt geſien; maar volgens de beſchrijvinge der Autheuren van den Hortus Malabaricus, hebben ſy weinig overeenkomſte met de andere ſoorten van Wolfs-Melk, uytgenomen de Zaadhuyskens, dewelke, nevens andere Wolfs-Melk, ook drie kleene, ronde Zaadjens beſitten.

De geheele Plante is vol van wit melkagtig, en ſcherpbytend ſap, en begeert tot deſſelfs aanwas veel warmte, niet veel aarde, en weynig waters.

De kragten komen overeen met die van de andre zoorten van Wolfs-Melk.

'T word niet alleen door Zaad, maar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ne, verùm etiam ramulis abſciſſis, & ſolo impactis.

Acceptam referimus hanc plantam Nobiliſ. D. Laurentio Pijl, Gubernatori civitatis Columbo in Ceylona.

ook door afgeſneden takxkens in de aarde geſtoken zijnde, ligtelijk voortgeteelt.

Deſe is ons toegeſonden van den Ed. Heer Laurentius Pijl, Gouverneur van de ſtad Columbo, leggende op het Eyland Ceylon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Euphorbia Cotini folia. Linn. Sp. pl. 14. Curacao

TITHYMALUS ARBOREUS AMERICANUS COTINI FOLIO. *Fig. 15.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XV.

TITHYMALUS ARBOREUS AMERICANUS COTINI FOLIO. *Cat. Hort. Med. Amſt.*

HÆc planta, ut & eorum ſemina, nobis transmiſſa A°. MDCLxxxvi. ex Inſula Curacao, inepto nomine *Maſſiniliæ Sylveſtris*; neutiquam enim Maſſinilia Tithymali ſpecies eſt, (quamvis incolæ iſtius Inſulæ omnibus plantis lacteſcentibus, ſine ullo diſcrimine, tribuant nomen *Maſſinille*) Maſſinilia verò arborea eſt planta, & quidem pomifera, ſicuti poſthac demonſtrabitur.

Eſt huic radix lignea, alba, multifida, ſucco lacteo acri prægnans, quo non ſolùm radix, verùm etiam tota turget planta.

Caudex geniculatus, coloris fuſci, tripedalis & altior, pollicem craſſus; Notandum tamen hanc plantam in ſolo natali naſcentem, craſſiorem & ſtaturâ altiorem eſſe.

Rami laterales originem ducunt è geniculis caudicis ſupremi, foliis cinctis bicompoſitis, ex adverſo pediculis longioribus inſidentibus, ſubrotundis, tenuibus, hilariore viriditate præditis, formâ Cotini Plinii ſimilibus, inſigni coſtâ præditis, è quâ plures emergunt minores, arcuatæ, mucronem haud attingentes.

Flores, quos Menſe Julio videre mihi contigit, plures ſimul juncti, pediculo innitebantur communi, longiori, è quinis petalis conſtructi, exigui, luteo-vireſcentes, propriis pedicellis brevibus fulti, medium obſidentibus ſtaminibus tribus, bifidis, ut & ſtylo prominente.

Flore præterito, ſuccedit vaſculum ſeminale triquetrum, pediculo longiuſculo nutante hærens, è perianthio oriundum, tribuſque ſeminibus inſtructum.

AMERICAANS BOOMAGTIG WOLFS-MELK, met BLADEREN van COTINUS, of VERUW-LOOF.

DEſe Plante, als mede hare Zaden, zijn ons in't Jaar 1686. *toegeſonden uyt het Eyland Curacao, onder een verkeerde benaminge van* Wilde Maſſinille, *want de Maſſinille en is geen ſoorte van Wolfsmelk, (hoewel d'Inwoonders van dat Land, aan alle de Melkgevende Planten, ſonder eenige onderſcheyd, de name van* Maſſinille *toeeygenen;) edog Maſſinille is een Appeldragende boom, gelijk na deſen getoont ſal werden.*

Deſe hare wortel is wit, houtagtig, en in verſcheide deelen verdeelt, welkers ſap, als mede dat van de geheele Plante, veel, wit, en ſcherp is.

De ſtamme in leden verdeeld zijnde, is drie en meer voeten hoog, een duym dik, bruyn van ſchorſſe: en ſtaat te conſidereren dat dit Gewas op hare natuurlijke groeiplaats, hooger en ſwaarder word.

De zijde-takken hebben haren oorſpronk uit de leden, die aan het opperſte van de ſtamme ſtaan, als mede de bladeren twe aan twe over malkanderen op lange bladerſtelen ruſtende, en ſijn deſe bladeren rondagtig, dun, bly-groen van verwe, van gedaante die van de Veruw-loof (Cotinus *van* Plinius) *gelijkende, en begaaft met een groote en uitſtekende ribbe, waer uit veele kleene boogwijſe aderkens voortkomen, dewelke tot het eynde der bladeren niet komen te ſtrekken.*

De bloemen vertoonen haar by ons in de Maand van July, en ſtaan op lange gemeene ſteeltjens veel by een, vyfbladerig, kleen, geel-groen van verwe, ider apart op een kort voetjen aen de gemeene bloem-ſteel vaſtſittende, in't midden beſet met drie in twee geſpouwe bloem-draden, als mede met een uytſtekende bloem-ſtijl.

Na de bloem volgt een driehoekig Zaadhuysken, nederwaerts hangende aen een langagtig ſteeltje, 't welk uit het bloemkokertjen ſijn oorſpronk neemt, in ſig bevattende drie zaden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Plantæ folia hyeme inſtante ſæpius decidunt, novis ineunte æſtate ſuccreſcentibus.

Tenera admodum planta iſthæc, frigus haud ferens, quamobrem in repoſitorio vitreis feneſtris inſtructo, conſervanda.

Succo turget nocivo & acri, quo iſtius loci Incolæ ſagittarum cuſpides allinunt, quibus ſi quis lædatur, in vitæ diſcrimen deducitur, ob atroces dolores & inflammationes excitatas, quæ inſanabiles audiunt, necemque ut plurimùm inducere ſolent; Mancipiis, arbores in ſaltibus conſciſſum exeuntibus, terrorem infert hæc planta ab iis viſa, propterea quod ex minima ejus læſione humor acris & cauſticus in eorum corpora nuda proſiliens, dolorificas excoriationes excitat, cutimque exulcerat; ita ut incautè tractanda non ſit.

Gaudet hæc ſolo modicè irriguo & laudabili.

Tegens de winter ſoo vallen de bladeren dikwils af, die dan tegens de ſomer haar wederom vernieuwen.

Dit is een teder gewas, 't geen de koude niet verdragen kan, weshalven men het in glaſekaſſe bewaren moet.

't Selve is vervult van een ſcherp en ſchadelijk ſap, waer mede d' Inwoonders van dat Eyland de punten harer pijlen komen te beſtrijken, waer mede ſoo iemand komt gequetſt te werden, in gevaar ſijns levens raakt, en dat wegens de ſware pijnen, en ontſtekinge, dewelke ongeneeſlijk gehouden worden, en meeſt de dood veroorſaken: Wanneer de Slaven in de Boſſchen de Boomen gaan hakken, ſoo ſchrikken ſy, wanneer dit gewas van haer geſien word, om dat na een geringe quetſinge deſes Booms, een ſcherp en brandend vogt op hare naekte lighamen ſpringende, pijnlijke ontvellingen veroorſaakt, en de huyt doet verſweren, ſoo datmen dit gewas niet ſorgeloos en moet handelen.

't Vereyſt tot desſelfs wasdom matelijke vogtigheyt, en goede aarde.

OBSERVATIONES.

Nullus mortalium hunc fruticem, flore & ſemine viduum, Tithymali ſpeciebus accenſendum eſſe, hariolaretur; folia enim, præter normam aliorum Tithymalorum, maxima, Cotini ſupparia, pediculis longioribus fulta, nervis albicantibus prædita, & ut plurimùm tricompoſita ſunt: Floribus autem ſeminibusque perſpectis, luce meridiana clarius conſtat, Tithymali denominationem huic competere. Clariſſimo Viro P. Hermanno in Prodromo Parad. Bat. *Tithymalus Curaſſavicus folio Cotini*, *Maſſinilia Sylveſtris*, dicitur. Apud Nobiliſſimum Jacobum Breynium audit *Tithymalus Surinamenſis arboreſcens, Cotini ſive Cocciigriæ foliis & facie.*

Floſculi luteo-albicantes, utplurimùm quidem pentapetali exiſtunt, non raro tamen eos (Plantâ commodum ſolum & calorem nactâ) ita luxuriantes offendimus, ut ſenis petalis, iiſque planis & orbiculatis conſtiterint: Qui ortu ſunt poſteriores flores, quandoque tetrapetali ſunt & minores: Horum floſculorum petalis imponuntur alia minora, & ſaturatius colorata petiola, ut liquet ex annexa figura aſteriſco notata.

Qui primus emergit floſculus, cæteris circumpoſitis grandior, pediculo longiori quoque innititur.

Hanc plantam vigentem & floribus umbellatim ferè diſpoſitis onuſtam, Menſibus Majo, Junio, Julio, & Auguſto, conſpeximus.

Antequam marceſcunt floſculi, fructus tricoccos promunt, qui nutantes dependent à pediculis vireſcentibus, è medio floſculorum oriundis.

Stamina nivea, brevia, apiculas flaveſcentes geſtantia, decem non raro in unoquoque flore numeravimus.

AANTEKENINGEN.

Niemand ter wereld en zoude deſe Heeſter voor Wolfs-melk aanzien, ſoo lang deſelve Bloem- en Zaadloos is, want de bladeren ſijn ongemeen veel grooter als eenige van de andere Wolfsmelken, gelijkende eenigzints die van de Veruw-loof, en verſien zijnde van witte zenuen, ſittenſe drie aan drie op lange voetjens: Edog de bloemen en zaden geſien zijnde, ſoo blijkt het middag klaar, dat de benaminge van Wolfs-melk aan deſe Plante eygen is. By den Ed. en ſeer vermaarden Heer P. Hermans werd deſelve geheten in ſijn Prod. Parad. Bat. Curaſauſche Wolfs-melk met Veruw-loofs bladeren, *anders* Wilde Maſſinille *genoemt zijnde. Den Ed. Heer J. Breynius heetſe* Surinaamſche Boomagtige Wolfs-melk, van gedaante en couleur met Veruw-loof overeenkomende.

Deſe hare geel-witte Bloemskens ſijn gemeenlijk wel vyfbladerig, maar ons ſijn deſelve ook wel ſoo luxurieus ontmoet, datſe (van goede aarde, en behoorlijke warmte verſien zijnde) uit ſes bloem-bladeren haar beſtaan hadden, ſijnde deſelve plat, en rond; De laaſt voortkomende bloemen ſijn ſomtijds kleender, en vierbladerig; op deſe bloem-bladeren leggen nog andere kleendere bloem-bladerkens, gelijk ſulkx uit de figure, met een ſterreken getekend zijnde, is blijkende, en zijn deſe laatſte hooger van couleur.

De eerſt voortkomende Bloem, is grooter als een van de andere omſtaande, deſelve ſteunt ook op een langer voetjen.

In de Maanden van May, Juny, July en Auguſtus ſijn ons deſe hare Bloemen, byna wayers-wijs gerengeert zijnde, voorgekomen.

Eer dat de Bloemkens komen te verdrogen, ſoo brengen ſy driezadige vrugten voort, dewelke nederwaarts hangen, aan groene ſteeltjens, dewelke uyt het midden der Bloemkens voortkomen.

In yder bloemken hebben wy dikwils tien witte, korte bloem-draden geſien, die verſien waren van geele hooftjens.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Pedilanthus
Euphorbia Tithymaloides Myrtifolia Linn. sp. pl. 12. Dl. Pr. xx. 5. Conf. Dill. h. elth. & Jacq. Am. 292

TITHYMALVS CVRASSAVICVS MYRTI FOLIVS. Antillae *Fig. 16.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XVI.

TITHYMALUS CURASSAVICUS MYRTI-FOLIUS, FLORE PAPILIONACEO, COCCINEO, PARVO. *Parad. Bat. Prod.*

Radice eſt albâ, lignoſâ, craſſiuſculâ, caudicem producente digitum transverſum craſſum, teretem, geniculatum, bipedalem, & proceriorem cortice obſcurius viridi cinctum, parte ſupiore ramoſum.

Folia incondita ad Myrti foliorum formam accedentia, craſſa, glabra, atro-viridia, in noſtrate ſolo cœloque circa finem autumni decidua.

Summis ramis flores inſident coloris ſanguinei, ſingulares, floribus Papilionaceis ſubpares, pediculis longioribus fulti, & variis ſtaminibus, ſtilum circumſtantibus ornati.

Singulis floribus quatuor ſuccedunt ſeſemina, capſulis ſeminalibus quadrangularibus incluſa, è quorum ſummo ſpiculum tenue prominet.

Aëris rigidioris injurias ægrè fert, ideoque multo calore, pauco humore, ſoloque macro indiget.

Propagari & multiplicari patitur per ſurculos terræ commiſſos. Hæc planta omnibus partibus lacteo, acri, & vellicante ſucco imprægnata, brevi veſiculas in cute excitare valet, ita ut, uſum intrinſecum humano generi nocivum eſſe, crediderim.

Hanc plantam poſſidemus munere Nobiliſſ. & Strenuiſſ. Viri, D. Simonis à Beaumont Nobiliſſ. & Præpotentiſſ. D. Ord.

CURASSOUSCHE WOLFS-MELK, MET MYRTUS BLADEREN, en een KLEINE PAPILIOENS-WYSE SCHARLAKE-RODE BLOEM.

Dit gewas heeft een dikagtige, witte, en houtagtige wortel, waar uyt een rond, geleed, en een vinger dik ſtammeken voortgebragt word, het welke van een donker-groene baſt omvangen, en van boven in takken verdeeld zijnde, twe voeten hoog, ook wel hoger, komt te groeien.

De bladeren ſtaan irregulier, en zijn van gedaante of forme na die van de Myrtus wat hellende, glad, dik, donker-groen, en vallen hier te landè tegens het uytgaan van den Herfſt af.

De Bloemen ſtaan eenſaam aan het uyterſte der takxkens; deſelve ſijn bloet-rood van couleur, hellende, wegens hare gedaante, na die van de Papilioen-bloemen (Papilionacei,) *ruſtende op langagtige ſteeltjens of voetjens, en ſijn verſien van verſcheide bloem-draden* (ſtamina) *die haar rontom de bloemſtijl laten vinden.*

Na dat de Bloemen komen te vergaan, ſoo volgender vierhoekige Zaedhuyskens, uit welkers midden een angeltje voortgebragt werd, en werden in deſe huyskens vier zaden onthouden.

Nadien dit gewas geen koude verdragen kan, ſoo moetmen het in een warme plaetſe bewaren, 't ſelve in magere aarde ſettende, en weynig waters gevende.

Het kan wel aangequeekt en voortgeſet worden door afgeſnede, en in de aarde geſtoke takjens: Ook kan het wel bleynen in't vel verwekken, wanneer het melk-witte en ſcherpe ſap, waar van dit gewas alſints verſien is, op het vel gelegt word: ſoo dat ik het innerlijk gebruyk voor de menſchen ſchadelijk houde.

Wy hebben het gekregen van den Ed. Heer Simon van Beaumont, Secretaris van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Holl. & Weſtvr. à Secretis, cui ob publica, in rem Botanicam merita, immenſum debet orbis noſter.

OBSERVATIONES.

Inter plantas rariores jure merito reponenda quoque hæc Tithymali fruticoſi ſpecies, quæ, non ſolùm ob florum intentiſſimè rubentium colore hilariore, ſpectanti arridet, verùm etiam oculos formâ admirandâ moratur.

Hæc nobis ſuccrevit ad tricubitalem proceritatem, in ramos pedales & breviores, ad exortum tenuiores, pauciſque foliis amictos, brachiata.

Foliorum mira eſt varietas non ſolùm magnitudine, verùm etiam formâ, idque ſecundum ſolum, cui committitur planta, ea, quæ ſummis inſident ramis, formâ haud ſunt diſparia foliis Myrtinis, ima verò & ortu prima, ſunt magna, ſubrotunda, minuſque mucronata, & admodum craſſa, ad longiuſcula intervalla poſita, ut & maculis purpuraſcentibus non paucis notata, ab anguſta baſi breviſſimis pedicellis ramis cohærentia, & in latum ſeſe diffundentia; ſuntque vel ipſa Portulacæ noſtratis foliis craſſiora, ſolidiora, rigidiora, & margine ſubinde undulata.

Hiſce defluxis, veſtigia albicantia in caudice relinquuntur, quæ prima fronte viſa, genicula quidem mentiuntur, ſed minus aptè dicitur caudex hujus plantæ geniculatus.

Flores, ſummis ramis inſident ſingulares, ſuntque tetrapetali difformes, extrinſecè ſaturo colore ſanguineo, intrinſecè verò dilutiore prædití: Petalum ſupremum galeam repræſentat, eſtque nonnihil excavatum, hic duo emergunt ſtaminula, adeò brevia, ut nudis oculis vix conſpici poſſint; hiſce inſident apices luteoli, ſphœrici, lucidi: Galeâ dictâ ablatâ, in conſpectum producuntur alia duo ejuſdem generis ſtaminula apiculata, è parte interiore petalorum lateralium magnitudine cætera longè ſuperantium, & introrſum reflexorum, oriunda. Quartum & ultimum petalum ſub galea ſitum extremo bifidum, imò trifidum & quodammodò quadrangulare.

Præter ſtaminula ſupracitata in intimo flore decem alia occurrunt ſtamina, quorum quina longiora, totidemque breviora exiſtunt piloſa, ad exortum dilutè viridia, verſus apices rubicunda, quæ cætera antecellunt proceritate, apicibus gaudentia bicompoſitis, pullis, puncto luteo notatis: breviora verò, apicibus ſunt viduata. Hiſce decem annumeranda quoque ſex alia ſtamina, prædictis breviora, quorum tria ſunt apiculata, totidemque apicibus deſtituta: & quod notandum inter omnes apices memoratos, hi ultimi præcedentes omnes magnitudine præcellunt.

Stylus, ſtaminibus triplo aut quadruplo craſſior, piloſus, ſtaminibus concolor, circa extremum ventricoſior factus, in vaſculi ſeminalis rudimentum & ſic porrò in vaſculum ſeminale triquetrum extumeſcit, proceſſu prominulo extremo bifido, coloris ſanguinei, è ſui medio emergente. Singula vaſcula tria continent ſemina.

Florum petalis à ſe invicem deductis, guttula liquoris limpidi, inſtar Sacchari dulcis, occurrit.

en Weſtvrieſland, aen wie de gantſche wereld verpligt is, wegens d'occaſie, die hy heeft gegeven, om tot kenniſſe der Uitheemſche Gewaſſen te komen.

AANTEKENINGEN.

Deſe Heeſteragtige ſoorte van Wolfs-melk moet ook met regt onder de rare ſoorten van Gewaſſen gerekend worden, wiens aangenaame ſchoon rode couleur nietalleen welgevallig is, maar ook ſoo ſtaan onſe oogen als opgetogen over hare wonderlyke geſtalteniſſe.

Het is by ons drie ellebogen hoog opgeſchoten, en verdeeld ſig in takken van een voet lang, ook wel korter, dewelke aan 't begin of grond, dunder zyn, als wel in haren voortgang, en werden met weynige bladeren bekleet.

Na de geſteldheyt van de aarde, daar deſe Plante in groeit, ſoo ſijn desſelfs bladeren ſonderling van den anderen onderſcheiden, en dat niet alleen ten opſigt van hare groote, maar ook wegens hare gedaante; die gene, dewelke aan 't bovenſte der takken ſitten, gelyken wat na die van de Myrtus, maar de onderſte, en eerſt voortkomende, ſijn groot, rondagtig, ſeer dik, min ſpits toelopend, een weynig van elkander ſtaande, ſmal aan haar grond, en verders breet toelopend, met veele purpur-verwige vlakken getekend, de Porceleyn-bladeren in dikte geenſints wykende, ook ſteviger, en vaſter als deſelve, aan hare zyde ſomtyds wat op en nedergaande, en door. byſonder korte ſteeltjens aan de takken gehegt.

Deſe bladeren afgevallen zynde laten eenige witte voetſtappen en tekenen na, dewelke met het eerſte opſlag der oogen geſien zynde, wel eenige leden repreſenteren, maar nader beſien zynde, bevintmen ſulkx valſch te weſen; ſoo datmen dit ſtammeken, geen leden toeſchryven kan.

De Bloemen ſitten aan de uyteynden der takxkens, en dat eenſaam, ſijnde irreguliere vier-bloem-bladige (tetrapetali difformes) *Bloemen, welkers couleur uytwendig hoog-bloet-root, en van binnen ligt-bloet-root is: Het bovenſte bloemblad, verbeeld een helmtjen, en is wat uytgeholt, ontrend welke holte twe bloem-draden haar opdoen, die ſoo kort zyn, datmenſe ſonder vergroot-glaſen naulyx ſien kan, deſe ſijn van ronde, geele, en blinkende hooftjens verſien: Dit helmtje weg genomen zynde, komen ons nog twe andere gehoofde bloem-draden uit het binnenſte van de twe op zyde ſtaande bloem-bladeren voor, en komen deſe Bloem-draden in 't geheel overeen met de voorgaande. Deſe twe op zy ſtaande Bloem-bladeren overtreffen alle de andere in grootte, en ſijn binnewaarts omgebogen. Het vierde en laaſte Bloem-blad onder 't geſeyde helmtje geplaaſt zynde, is eenigzints vierkantig, en aan het uyterſte in tweeen of drien geſneden.*

Nevens de bovengemelde Bloem-draden werdender in 't binnenſte des Bloems nog tien andere gevonden, waar van datter vyf lange, en vyf korte zyn, deſe ſijn hayrig, aan haar grond ligt-groen, en roodagtig aan haar eynden, die nu de langſte onder deſe zyn, deſelve hebben twe ſwarte hooftjens, met een geel ſtipjen: de andere vyf korte en zyn van geen hooftjens verſien. By alle deſe geſeyde Bloem-draden werdender nog ſes andere gevonden, korter zynde als de voorgaande, hier van ſijnder alweer drie hoofdeloos, en de andere drie van hooftjens verſien: en ſtaat te conſidereren dat deſe laatſte topjens groter ſijn als eenige van de andere.

De Bloemſtyl 3.4. maal dikker zynde als de Bloem-draden, is hayrig, en eencouleurig met de Bloem-draden, deſe ontrend het bovenſte dikker geworden zynde, ſet ſig tot een beginſel, en ſoo verders tot een volkome driehoekig Zaadhuysken, uyt wiens midden een ver uytſtekend root puntje voortkomt, 't welk aan 't eynde in tweeen is geſcheyden; yder Zaadhuysken heeft drie zaden in ſig.

De Bloem-bladeren wat van den anderen geduwt zynde, vertoond ſig een heldere en ſuyker zoete druppel waters.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

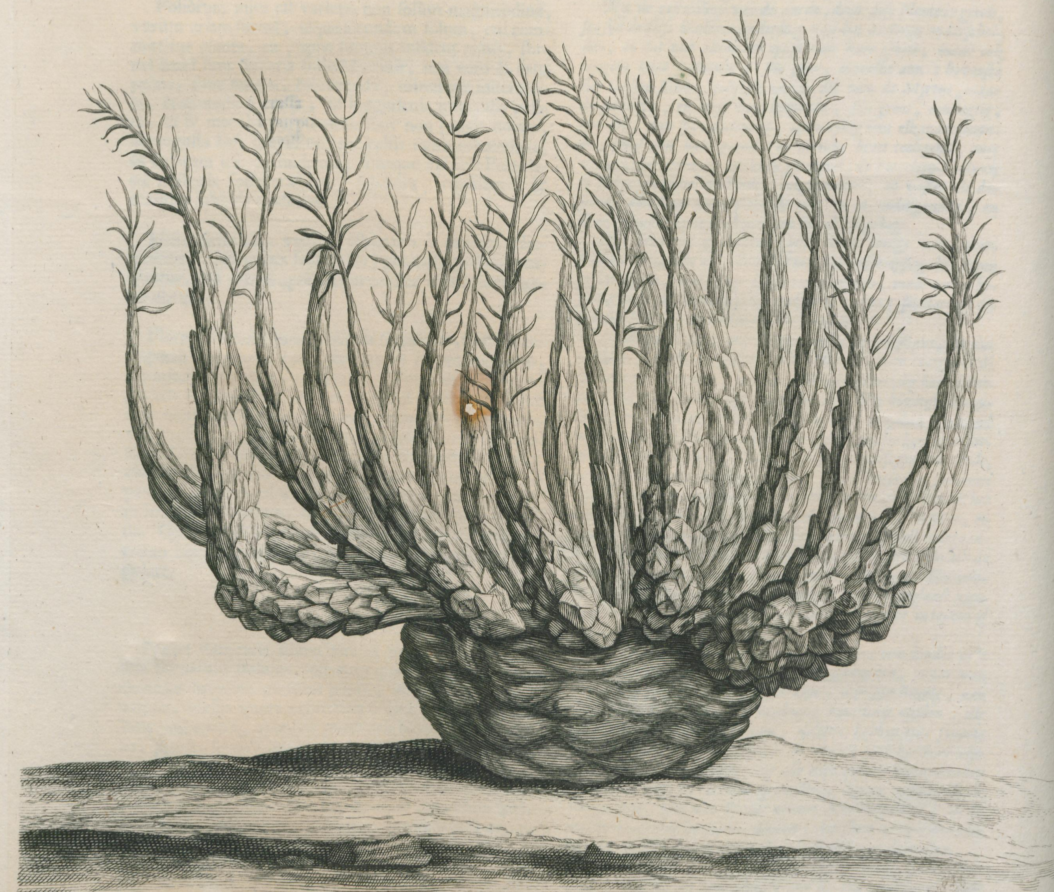
KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Euphorbia Lin. sp. 8. Caput medusæ.

PLANTA LACTARIA AFRICANA.

Fig. 17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XVII.

PLANTA LACTARIA AFRICANA.

Radicem ejus conſpicimus obliquam, calamum ſcriptorium craſſam, fibris paucis donatam.

Caudicem erigit ſeſcunciam altum, craſſitie pugnum non raro ſuperantem, rotundum, ligneum, cortice griſeo veſtitum, tuberculis ſuis Pini fructum imitantem; hujus pars ſuperior ſtolonibus ſtipatur ſpithameis, dodrantalibus & brevioribus, qui ad caudicem unciam craſſi, tuberculis quadrangularibus, ſuperiore autem parte ſquamis oblongis, amicti, Pini fructus quoque æmuli.

Foliola incondita per ſtolonum partem ſuperiorem naſcuntur anguſta, ſemunciam longa.

Lac fundit quacunque parte læſa.

Creſcit locis aridis ad Promontorium Bonæ Spei; ſub climate noſtro flores, multò minus ſemen protulit.

Præſervanda hyeme à brumæ injuriis, in convenienti hybernaculo, ubi tota hyeme vernat, locata.

OBSERVATIONES.

Quamvis à nemine hactenus deſcripta ſit iſthæc Planta; audit tamen Breynio Nobiliſſimo Prodrom. 2.

AFRICAANSCHE MELK-GEVENDE PLANTE.

De wortel loopt ſchuyns door het aardrijk, in dikte met een ſchrijfpenne overeenkomende, en met weynige zazelingen verſien.

Desſelfs ſtammeken regt ſig anderhalve duym hoog van de grond op, die een vuyſt in dikte ſomtijds komt te overtreffen; deſelve is rond, houtagtig, omvangen met een grauwe ſchorſſe, en wegens ſijne knobbelen een Pijn-appel gelijkende; uyt het bovenſte van dit ſtammeken komen ſeer veel en digt byeen ſtaande ſcheuteu voort, dewelke een ſpanne, ook wel drievierde van een voet lang zijn, ſomtijds mede wel korter; aan haar grond ſijnſe een duym dik, en aldaer met vierkante heuveltjens beſet, maer boven aen doen haar langagtige ſchubbens op, verbeeldende mede de vrugt eenes Pijnappels.

De bladeren groeien ſonder ordre langs het bovenſte van de geſeyde ſcheuten, deſelve ſijn ſmal, en een halve duym lang.

Men bemerkt, datter uyt dit Gewas, waer het ook gequeſt word, een melkagtig ſap komt te vloeien.

Het waſt op de Caap de Goede Hoop, en dat in ſandige en drooge plaatzen; onder dit ons climaat en heeft het nog geen bloemen, veel min eenig zaad, voortgebragt.

Men moet het voor koude en guure winden des winters wel bewaren, en dat in een bequaem winterhuys, alwaar het de geheele winter groen blijft.

AANTEKENINGEN.

Hoewel deſe Plante tot nog toe van niemand beſchreven is, ſoo werdſe nogtans van de Heer J. Breyne gedagt in ſijn Ti-

Tithymali fortè genus Planta lactaria Africana, *Pini fructuum facie*, cui & nos ſuffragamur.

Folia quidem admodum anguſta & nonnihil mucronata, ſed ſatis craſſa, ſucco niveo non admodum urente turgentia, nulliſque pedicellis fulta.

2. *Prodromus*, *met de name van* Melk-gevende Africaanſche Plante, van gedaante een Pijn-appel gelijkende, en mogelijk onder 't geſlachte van Wolfs-melk behorende.

Deſelfs ſteelooſe bladeren ſijn wel ſeer ſmal, maar ook redelijk dik, vervuld met een ſneeuw-wit ſap, 't welk niet ſeer ſcherp is.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Hibiscus Lin. sp. 16. β. Surattensis

ALCEA BENGALENSIS SPINOSISSIMA. *Fig. 18.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XVIII.

ALCEA BENGALENSIS SPINOSISSIMA ACETOSÆ SAPORE, FLORE LUTEO-PALLIDO, UMBONE PURPURASCENTE.

ANno M DC Lxxxviii. Nobiliſſimus Dominus Henricus van Rheede, *tot* Drakeſteyn, Toparcha in Meydrecht, &c. hujus Plantæ ſemina, nomine *Nelta*, inſignita, ad nos transferri curavit; è quibus hanc educavimus plantam, cui radix nivea, lignea, numeroſis fibris capillata.

Caulis neutiquam teres, aſt verò anguloſus, cortice herbido amictus, ſentibus undique horrens, hominis proceritatem aſſequitur.

Rami inordinatè poſiti, ſpinis quoque armati, foliis ornantur digitatis, in quinas lacinias profundiſſimas diviſis, quæ laciniæ digitum longæ, mucronatæ, nonnihil piloſæ, ſerratæ, guſtu Acetoſæ noſtratis æmulæ.

Flores ex alis foliorum emergunt peculiari pediculo longiori fulti, pentapetali, amæno colore luteo-pallido, formâ Alceæ Veſicariæ Capitis Bonæ Spei ſimiles, quorum calix in decem ſegmenta diviſus.

Petala magna, ad utrumque extremum lata, oris inæqualia, unguibus purpuraſcentibus, umbonem repræſentantibus, prædita; quorum medium conus occupat floridus, concolor, multis ſtaminibus, veluti ramulis, præditus.

Floribus emarcidis, ſuccedunt vaſcula ſeminalia in quinque partes dehiſcentia, in quibus ſemina hoſpitantur reniformia, oblonga, exterius gibboſa, interius ad medium concava, colore ſubfuſcô.

DOORNAGTIGSTE SIGNAARTS-KRUID VAN BENGALA, met een ZURINGAGTIGE SMAAK; BLEEK-GEELE BLOEM, en een PURPUR-VERWIGE SCHILD.

ANno 1688. *is ons door den Ed. Heer Henrik van Rheede tot Drakeſteyn, Heere tot Meydregt &c. het zaed van deſe Plante toegeſonden, onder de name van* Nelta, *en hebben wy deſelve opqueekende, bevonden wit van wortel te zijn, ook hard en houtagtig, met veele veſelen verſien.*

De ſteel een mans hoogte bereykende, is geenſints rond, maer hoekig, met een groene baſt, en overal met ſcherpe doornen beſet.

De takken onordentelijk voortkomende, en met doornen beſet, hebben gevingerde (digitata) *bladeren, in vijf diepe verdeelingen verdeeld, dewelke een vinger lang, voor ſpits toelopende, eenigzints hayrig, en geſchaert zijn, hebbende de ſmaek van onſe Suering.*

De Bloemen komen voort uit de oxelen der bladeren, ſtaende op byzondere lange ſteeltjens; deſelve zijn vijfbladerig, van couleur ligt-geel en aengenaem, die van de Alcea Veſicaria Capitis Bonæ Spei van maekſel niet ongelijk, welkers bloem-kelk in tien deelen verdeeld is.

De bloem-bladeren (petala) *ſijn groot, en breet, ſoo wel aen haer begin, als uiteynden, aen den omtrek gekartelt en ongelijk, welkers nagels met een purpure-ſchildwijſe vlak begaeft zijn: uyt het midden der bloemen doet ſig op een kegelwijſe bloeiende ſtijl, met veele takjens-wijſe bloemdraden, die met de ſtijl in couleur overeenkomen.*

Na de bloemen komen de Zaedhuyskens te voorſchijn, die haer in vijven openen, waer in haer de zaden onthouden, dewelke langwerpig, van buyten bultig, binnewaerts ingebogen en niersgewijſe van maekſel zijn, en bruynagtig van couleur.

Majorem affinitatem habet cum Acetoſa Indica Bontii, quam cum Narinam Poulli Hort. Mal. p. 6. cujus folia in tria ſegmenta ſunt darempta.

Tenera admodum eſt hæc planta annua, quæ multo calore indigens, ſingulis annis è ſemine renovanda.

Oleracea eſt herba, cujus folia refrigerandi vi prædita, oleribus, Acetoſæ loco, commiſcentur.

Ex corticibus caulium exſiccatorum, atque excoriatorum, funes conficiuntur, Cannabe tamen infirmiores.

Dit gewas heeft meer overeenkomſte met de Ooſt-Indiſche Suering van Bontius, als met de Narinam Poulli Horti Mal. p. 6. wiens bladeren in drie deelen ſijn geſneden.

Deſe jarige Plante is ſeer teder, hebbende veel warmte van noden, en word jaerlijkx vernieuwt door zaed.

Het werd onder de Moeskruyden geſteld, wiens bladeren verkoelend, en in plaets van Suering in de Moeſen gedaen worden.

Uyt de baſt van de gedroogde en afgeſchelde ſtenge werd touw gemaekt, onſterker zijnde, als dat van Hennip.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Hibiſcus Lin. sp. 19. eſculentus.

ALCEA AMERICANA ANNVA FLORE ALBO, MAXIMO FRVCTV MAXIMO SVLCATO

Fig. 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XIX.

ALCEA AMERICANA ANNUA, FLORE ALBO, MAXIMO, FRUCTU MAXIMO PYRAMIDALI, SULCATO.

ANno M DC LXXXVI. enata nobis, ex ſemine è Surinama allato, hæc planta, nomine *Okkoro*, è cujus radice alba, fibroſa, ſtipes protruditur bipedalis, diametro unciali, librô ſaturatè viridi præditus.

Folia longis petiolis ſuffulta, Vitis aut Ricini haud diſſimilia, ternis, quinis, ſenis, ſeptenisve mucronatis, & circa margines crenatis lobis profundè diſſecta, ſapore fatuo: Hiſce deciduis veſtigia remanent protuberantia, unde caulis quaſi nodoſus apparet.

Flores inodori, pentapetali, ad alas foliorum ſingulares prodeunt, pediculis craſſioribus nixi; horum petala albicantia, unguibus gaudent purpuraſcentibus, medium occupante columellâ flavâ apice purpureo donatâ.

Floribus emarcidis ſuccedunt vaſcula ſeminalia, profundè ſulcata, longa, craſſa, erecta, in apicem acuminata, in quinas, denaſve carinas, per maturitatem dehiſcentia, colore griſeo, in quibus, more congenerum ſemina continentur numeroſa, ſubrotunda, coloris ex griſeo-nigricantis, quorum medulla alba, farinacea ac fatua.

Eodem, quo floruit, anno, putredi-

EENJARIG AMERICAANS SIGNAERTS-KRUID, met een WITTE GROOTE BLOEM, en SEER GROOTE PYRAMIDS-WYSE, en GEVEURDE VRUGT.

IN't Jaar 1686. hebben wy dit gewas opgekregen, uit Surinaams zaad, 't welk ons met de name van Okkoro *is overgeſtuurt. De wortel wit en zazelrijk zijnde, brengt een twee voet hooge ſtenge voort, dewelke een duym dik is in de diameter, en omvangen van een donker-groene ſchorſſe.*

De bladeren, die op lange ſteeltjens ſitten, ſijn die van de Wijngaart, of Wonderboom niet qualijk gelijkende, en in drie, vijf, ſes, of ſeven, aan de kant geſchaarde, en ſmakeloſe verdeeldheden, geſneden; Deſe afvallende, laten ſoodanige uytpuylende voetſtappen en tekenen na, dat de ſteng ſchijnt als knobbelig te weſen.

De bloemen ſijn reukloos, vyfbladerig, ſittende op dikke ſteeltjens, die uyt de oxelen der bladeren voortkomen, en dat eenſaam; deſe hare bloem-bladeren ſijn wit, uytgenomen hare nagels, dewelke purpurverwig ſijn; in 't midden der Bloemen vertoont ſig mede een geele columme, aan 't eynde verſien van een purpur-verwig topjen.

Na 't vergaan der Bloemen, doen haar lange, dikke, regt-op-ſtaande, diep geveurde, en puntige Zaadhuyſen op; deſe openen haar in vyf, ook wel in tien kielwijſe verdeelingen, en ſijn deſe grauw van couleur, waar in, op de wijſe van hare mede ſoorten, veele rond en ſwartagtige grauwe zaden onthouden werden, welkers inwendig merg wit, meelig, en ſmakeloos is.

In 't ſelve Jaar als het gebloeit heeft, is

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ne correpta eſt; annotina enim eſt planta, quotannis ſemine renovanda.

Inter plantas amœniores, à florum cultoribus, reponendam eſſe, cenſeo, ob florum elegantiam.

Multo indiget calore, humore, ſoloque convenienti.

het bedurven en vergaan, door dien het een eenjarig gewas ſijnde, alle jaar op nieuws geſayt moet werden.

Om de voortreffelijkheyt der Bloemen, oordeele ik, dat het van de Liefhebbers onder de playſantſte Planten behoort geſteld te werden.

Het heeft veel warmte, vogtigheyt en goede aarde van noden tot deſſelfs oeffening.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

officinarum Spach. Hispania. Barbaria. Gall. mer.

Cistus Lin. Sp. 5 β. ladanifera maculata

CISTVS LEDON FLORE MACVLÂ NIGRICANTE NOTATO. Fig. 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XX.

CISTUS LEDON, FLORE MACULA NIGRICANTE NOTATO.
Joh. Bauhin.

QUantumvis hæc Ciſti ſpecies ſatis ſuperque ab aliis Auctoribus ſit deſcripta, tamen ob florum amænitatem iconumque delineationem rudiorem & imperfectam, ab aliis traditam, non inconcinnum fore exiſtimavi, hanc quoque exhibere, nullâ factâ novâ deſcriptione, contentus eâ, quam concinnavit & publici juris fecit Carol. Cluſius, rarior. Plant. Hiſtor. lib. primo, cujus verba hæc ſunt. *Primum igitur Ledon fructicat ad hominis altitudinem, quam etiam interdum ſuperat, ramis frequentibus, lignoſis, duris, nigris: Folia, quemadmodum & rami, ex adverſo ſita ſunt, oblonga, tranſverſum digitum quandoque lata, nonnunquam etiam latiora, ſupernè ex viridi-nigricantia, infernè candicantia, quæ cum tenellis ramulis pingui quodam odorato, calido, & tranſparente liquore adeò copioſo aſperſa ſunt, ut procul etiam ex ſplendore conſpici & agnoſci poſſit, odor autem octava miliaris Germanici parte naribus percipi: flore eſt inter reliqua Ciſti genera & pulcherrimo & ampliſſimo, magnæ Roſæ inſtar, ſimplici quinque-foliorum textura, omninò interdum albo, ſed cujus ſingula folia circa unguem ex purpurâ-nigricante maculâ Rhomboide, nunc majore, modò minore & anguſtiore, utplurimum infecta ſunt, floris umbilico multis croceis fibris pleno, ut in aliis Ciſti generibus: capitula in longis pediculis, foliiſque ſuis denudatis, omnium maxima, rotunda ferè & plana, non mucronata, & ſæpenumerò decagona, dura, interius flaveſcentia, quibus dehiſcentibus, ſemen decidit copioſum, ſubrufum, omnium minutiſſimum.*

CISTUS LEDON, WIENS BLOEM met een SWARTE VLAK GETEYKEND IS.

HOewel deſe ſoorte van Ciſtus van andere Autheuren meer als genoegſaam beſchreven is, ſoo heb ik niet te min geraatzaam gevonden, ſoo van wegen de ſchoonheyt des Bloems, als onvolmaaktheyt van de aftekeninge, die andere daar van gedaan hebben, deſe hier nevens te laten gaan. Ik en ſal hier geen nieuwe beſchrijvinge maken, maar my vergenoegen met die gene, dewelke Car. Cluſius in 't eerſte boek van ſijne Hiſtorie der rare Planten, daar van gemaakt heeft, wiens woorden aldus zijn luydende. De eerſte Ledon groeit mans hoogte, die ſy ook wel komt te overtreffen, en dat met veele houtagtige, harde, en ſwartagtige takken, dewelke ſoo wel als de bladeren twe aan twe tegen over malkanderen ſtaan: Deſe bladeren ſijn langwerpig, in breete ſomtijds met die van een vinger overeenkomende, ook wel breeder, van boven donker-groen, van onderen witagtig, ſy ſijn ook nevens de jonge takxkens met een ſeekere vette, welriekende, verwarmende, en doorſchynende vogtigheyt ſoodanig beſet, datmen deſelve ook door het blinken, en desſelfs reuk een half quartier van een duytſche mijl ver gewaar kan worden: de Bloem is onder alle ſoorten van Ciſtus de ſchoonſte, en kloekſte, een groote enkelde Roſe niet ongelijk, beſtaande uyt vijf bloem-bladeren, dewelke geheel en al wit zijn, uitgenomen aan hare nageltjens, die gemeenlijk met een purpuragtig ſwart vlakjen getekent zijn, 't welk een Rhombus van figuure gelijkende, ſomtyds groot, dan ook wel kleen is, zijnde ondertusſchen de navel des Bloems met veele Saffraan-verwige bloem-draden vervult, gelijk in d'andere geſlagten van Ciſtus: De Zaad-huyskens, op lange voetjens ruſtende, zijn de grootſte van alle de andere, en byna rond, en eenigſints vlak en effen, geenſints puntig en menigmaal tien hoekig, hard, van binnen geelagtig; deſe Zaadhuyskens open gaande ſtorten veel rosagtig en ſeer kleen zaad uyt.

Inter haſce Ciſti ſpecies reperitur quoque alia, floribus emaculati candoris.

Hiſpania ut & Luſitania alunt hanc plantam.

Sub noſtro climate duriore onerantur floribus Menſibus Junio, Julio; quibus deciduis ſuccedunt vaſcula ſeminalia & ſemina matura, hiſce ſolo commiſſis, in Belgio ſeſe propagari patitur hæc arbuſcula, ad plures annos ſuperſtes, modò tempore hyemali in hybernaculo convenienti conſervetur.

Æſtate & calore, nec non irrigatione frequentiore indiget.

Hujus reſina Pharmacopolis noſtratibus notiſſima, nomine Ladani, ſeu Labdani.

In Horto noſtro vigent & florent quotannis multæ Ciſti ſpecies, ut patet ex Cat. Hort. Amſtel. quarum figuras huic adjungere, conſultum minimè duxi.

Onder deſe ſoorten van Ciſtus wert 'er ook een gevonden, dewelke gants en gaar wit, en ſonder vlekken is.

Spanje en Italie ſijn de natuurlijke groeiplaatſen deſes gewas.

Onder dit ons koud climaat bloeyt het in de Maanden van Juny en July, en na de Bloemen doen haar de Zaedhuyskens, en ook rijpe zaden op, dewelke hier te Lande geſayt zijnde, tot Boomkens komen te groeien, die veele jaren kunnen overblijven, indien men deſelve des winters in een bequame winterhuys komt te ſetten.

Des ſomers vereyſt dit gewas veel warmte, ook moetmen dikwils begieten.

Den harſt, die uyt deſe Boomkens voortkomt, is by onſe Apothekers ſeer wel bekend, en dat met de name van Labdanum of Ladanum.

In onſen Hof bloeyen jaarlijkx veele ſoorten van Ciſtus, gelijk zulkx blijkt uyt onſe Catalogus Horti Amſtel. welkers figuren ik niet nodig geagt hebbe hier by te voegen.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Oxalis purpurea lin. sp. pl. 2.

Fig. 2

OXYS BULBOSA AFRICANA ROTVNDIFOLIA CAVLIBVS ET FLORIBVS PVRPVREIS AMPLIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXI.

OXIIS BULBOSA AFRICANA ROTUNDIFOLIA, CAULIBUS & FLORIBUS PURPUREIS AMPLIS.

NObiliſſimus & ſtrenuiſſimus D. Simon vander Stel, Promontorii Bonæ Spei Gubernator Digniſſimus, inter alias plantas, haſce nobis quoque tranſmiſit bulboſas radices, aliquot fibris capillatas, cortice duro, fuſco, obductas, magnitudine nucis avellanæ, quæ, cortice ablato, in duas tresve ſquamoſas radiculas ſeparantur; ex hiſce emergunt folia terna, pediculis longis, craſſis, purpuraſcentibus nixa, partim humi fuſa, partim erecta, per extremum rotunda, ſaturatè viridia, infernè dilutiore viriditate prædita, ſapore acido.

Flores, è calyculo in quinque lacinias diviſo, emicant, ſatis grandes pro plantæ magnitudine, pentapetali, ex rubeo ſuavè-purpurei, nonnihil odori, quorum fulcra ſunt pediculi debiles & fragiles.

Priuſquam flores ſeſe explicuère convolvuli modo convoluti ſunt, quibus pereuntibus ſuccedunt vaſcula ſeminalia, in quina loculamenta diviſa, ſemina exilia continentia.

Sub climate noſtro floret Menſe Aprili & Majo, quod viſu pulchrum atque venuſtum; hyème in fictili & hybernaculo præſervanda à brumæ injuriis.

Multiplicanda non ſolum ſemine, verùm etiam bulbis junioribus, qui, cortice craſſo ablato, ſeparandi & terræ committendi; vetuſtiores interim, poſt-

AFRICAANSCHE CLAVERZUERING, met *BOLAGTIGE WORTELEN, RONDE BLADEREN*, en *GROOTE PURPURE BLOEMEN.*

DE ſeer Edelen en Geſtrengen Heer S. van der Stel, Gouverneur van de Caap de Goede Hoop, heeft ons onder andere Gewaſſen, de Bollekens van deſe Plante mede overgeſonden, omvangen zijnde van een harde bruyne ſchelle, niet ſonder af hangende hair-wortelen; deſelve zijn van groote een haſenoot gelijk, en van de buytenſte ſchelle ontbloot zijnde, verdeelen ſy haar in twe, of drie ſchub-wijſe bollekens: Hier uyt komen de bladeren te voorſchijn, drie by een, ſteunende op lange, dikke, purpur-verwige voetjens, dewelke ten deele regt op ſtaan, ten deele tegens het aartrijk aan leggen, voor aan zijn deſe bladeren rond, donker groen, van onderen licht groen, en ſuur van ſmaak.

De bloemen, dewelke, na proportie van de plante vry groot zijn, komen uyt vyfbladerige kelkxkens voort, en ſijn ook uit vijf bloem-bladeren beſtaande, ſchoon purpur-verwig, met weynig reuk, en op ſwakke en broſe ſteeltjens ruſtende.

Eer dat de bloemen haar komen te openen, zijnſe in een gerolt op de wyſe van de convolvuli *of Winden: Hier na volgen de zaathuyskens, die in vyven opengaande, kleene zaden in haar onthouden.*

Hier te lande bloeit dit gewas, in de Maanden van April en May, 't welk lieflijk en aangenaam is om te zien; en moet des winters in potten en in een winterhuys geſet worden wegens de koude.

Deſſelfs voorttelinge en geſchiet niet alleen uyt het zaad, maar ook door de jonge bollekens, dewelke van de buytenſte ſchelle ontbloot zijnde, verdeeld en in de aarde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

quam flores edidère, in nihilum rediguntur.

Uſu & virtute refrigerante cum Trifolio Acetoſo noſtrate convenit.

Quæ à D. Breynio in Cent. prima cap. 46. deſcribitur, hujuſce plantæ ſpecies, aut potius varietas eſt habenda, quoniam cauliculi, flores & folia ſuſtinentes, virore nitent, in noſtra autem, ex rubeo-purpurei ſunt.

geſtooken werden; ondertuſſchen werden de oude bollekens na het bloeijen vernietigt.

Van wegen het gebruyk en verkoelend kracht, komt dit gewas over een met onſe in-landſche Claver-zuering.

Die gene dewelke van d'Heer Breyne in ſijn eerſte Centurie cap. 46 beſchreven word, moet voor een medeſoorte, of liever voor een veranderinge van deſe gehouden werden, na dien de ſteeltjens, die de bladeren en bloemen onderſteunen, blinkend-groen, en deſe onſe in tegendeel uyt den rode purpur-verwig zijn.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Oxalis lin. sp. 9. Incarnata

OXYS BVLBOSA ÆTHIOPICA MINOR FOLIO CORDATO. Fig. 22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXII.

OXIIS BULBOSA ÆTHIOPICA MINOR, FOLIO CORDATO, FLORE EX ALBIDO-PURPURASCENTE.

EX hujus radicibus, extrinſecus pullis, teretibus, ſquamoſis & duris, præcedentis non diſſimilibus, cauliculis autem altioribus, tenuibus, ex viridi-purpuraſcentibus, ſuprema parte ramoſis, exeunt folia tricompoſita, Trifolii vulgaris æmula, cordata, ſuperiore parte vireſcentia, inferiore purpuraſcentia, ſapore acido.

Flores, ex perianthio quinque partito, producuntur pentapetali, convoluti, quemadmodum præcedentes, ex albo languidè-purpuraſcentes, ferè inodori, longis pediculis innitentes.

Vaſcula ſeminalia oblonga, pentagona, quæ per maturitatem in quinque partes dehiſcunt, ſeminibus puſillis, diverſis, repleta.

Anno M DC XC. Menſe Majo floruit iſthæc planta in Horto noſtro Medico.

Non ſolùm propagatur & multiplicatur ſemine, radicibuſque, verùm etiam bulbis oblongis, qui innaſcuntur ramulorum divaricationibus, quod in nonnullis Tulipis quoque evenire experimur.

Eandem credo eſſe hanc plantam, quam deſcripſit & delineavit Bodæus à Stapel in Theophr. lib. 4. cap. 4. fol. 336.

Frigoris eſt impatiens, vireſque convenire cum antecedente, ſapor ejus indicat.

KLEEN, BOLAGTIG, MORE-LANDS CLAVER-ZURING, met HERTSWYSE BLADEREN, en WITAGTIGE PURPURE BLOEMEN.

UIt deſes gewas wortelen, dewelke rond en lang, ſchubagtig, hard, van buyten ſwart, en de voorgaande niet ongelijk zijn, alsmede uit der ſelver ſteeltjens, dewelke dun, purpuragtig groen zijnde, hooger als de voorgaande opwaſſen, en haar van boven in takken verdeelen, komen de bladeren voort, dewelke uit drie te zamen zijn geſteld, hardswijs, die van de gemene Claveren gelijkende; deſe zijn van boven groen, van onderen purpuragtig, en ſuur van ſmaak.

De bloemen komen voort uit een kelkje, 't welk in vijven is geſpleten; deſelve ſijn vijfbladerig in een gerolt, gelijk als de voorgaande, witagtig van couleur, met een weynigsken purpuragtigheid vermengt, byna reukloos, ſteunende op lange voetjens.

De Zaadhuyskens ſijn vyfkantig, langwerpig, dewelke rijp geworden zijnde, haar in vijf deelen komen te openen, waar in verſcheyde kleene zaatjens onthouden worden.

In't Jaar 1690. heeft dit gewas in de Maand van May gebloeit in den Hortus Medicus.

't Selve en word niet alleen voortgeteelt en vermenigvuldigt door 't Zaad, en desſelfs wortelen, maar ook ſelfs door langwerpige bollekens, die tuſſchen de verdeelde ſteeltjens voortkomen, 't welk men ook in verſcheyde Tulpen gewaar word.

Ik vertrouw dat dit gewas 't ſelve is, 't geene Bodæus à Stapel in Theoph. lib. 4. cap. 4. fol. 336. beſchreven, en afgebeeld heeft.

't En kan tegens geen koude, en dat het in kragten met de voorgaande overeenkomt, geeft de ſmaak te kennen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

In hiſce floribus dena numerantur ſtamina , ex albido-vireſcentia , quorum quinque longiora , totidemque breviora exiſtunt , apiculis luteis ditata.

Styli quini , raro quaterni , apicibus coloris herbacei inſtructi , parte ſuperiore tenuiſſimi , inferiore verò , ubi futuræ capſulæ ſeminalis rudimentum conſtituunt , craſſi.

Semen Violarum ſemini haud diſſimile , præter commune involucrum pentagonum , unumquodque peculiari includitur membranæ niveæ , quâ lævi attactu dehiſcente celeriter in ſe contrahitur & criſpatur , ſemenque raptim erumpit.

Viget floretque per totam ferè æſtatem.

Hanc plantam cum innumeris aliis ex India Orientali in Hortum Medicum transferri curavit Nobiliſſimus & Ampliſſimus Dominus J. Huydekoper , Eques , Dominus in Maarſeveen & Neerdijk &c. Conſul & Senator Urbis Amſtelodamenſis , ac Director Societatis Indiæ Orientalis &c. &c.

AANTEKENINGEN.

In deſe Bloemen werden tien bloemdraden geteld , uit den witte-groen , waar van datter vijf lange , en vijf korte ſijn , deſe ſijn verſien van geele topjens.

Ook is yder bloemtje begaaft met vijf , ſelden met vier bloemſtyltjens , (ſtyli) *aan welkers uiteynden groene topjens vaſtſitten , deſelve ſijn van boven dun , van onderen in tegendeel , daar ſy 't beginſel van 't Zaadhuysken helpen maken , dik.*

Behalven het gemeene vyfhoekig vlies , 't welk alle de zaden te gelijk omvangt : ſoo iſt , dat yder zaadje , violen zaad niet ongelijk zijnde , nog apart in een wit vliesken beſloten word , 't welk , hoewel ligt of even aangeraakt , breekt , en in een ogenblik omkrullende , ſpringt het zaad ſchielijk daar uyt.

Het groeit en bloeit byna de geheele Somer door.

Dit gewas , nevens een ontelbaar getal van meer andere , heeft den Ed. Heer J. Huydekoper , Ridder , Heer van Maarſeveen , Neerdyk &c. Burgermeeſter en Raad der Stad Amſterdam , Bewinthebber van de Ooſt-Indiſche Comp. &c. &c , aan den Hortus Medicus beſorgt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Nerium Flore pleno Lin. Sp. 1 Oleander

NERIVM LATIFOLIVM INDICVM FLORE VARIEGATO ODORATO PLENO. *Fig.* 23.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXIII.

NERIUM LATI-FOLIUM INDICUM FLORE VARIEGATO, ODORATO, PLENO. TSIOVANNA-ARELI *Hort. Mal.*

NOn ſolùm frequens eſt per totum Malabaricum Regnum, verùm etiam in Inſula Zeylon, unde ad nos tranſmiſit Nobiliſſimus D. Laurentius Pijl, Urbis Columbo Gubernator digniſſimus; nomine *Fulæ Meſticæ* inſignitum.

Hanc arborem in Viridario noſtro luxuriantem conciſè ac paucis deſcribere fert animus, quandoquidem ſat diffuſè in Horti Mal. parte nonâ, eam deſcripſit Illuſtriſſimus & Nobiliſſimus Henricus van Rhede, Dominus in Drakeſteyn &c. &c.

Hominis aſſumit proceritatem hujus arbuſculæ caudex, ſubſtantiâ non admodum durâ, cortice griſeo obductâ, rami autem juniores, vireſcente colore nitentes, humore aqueo turgent.

Foliis gaudet non deciduis, ſpithamam longis, unciam circiter latis, rigidis, craſſis, mucronatis, ſaturatè viridibus, pediculis brevibus fultis, bicompoſitis, contrariis inter ſe petiolis naſcentibus, inodoris, ſaporiſque amaricantis.

Caules faſtigiantur in flores, polypetalos, amœnos, odoratos, calices quinquepartitos occupantes, pediculis longioribus innitentes, Roſæ incarnatæ inſtar, pulcherrimè rubentes, ſtriiſque niveis variegati, ſtaminibus & ſtylo medium occupantibus.

Luxuriavit & floruit quotanuis Auguſto Menſe, nullo inſequente fructu.

Reperitur quoque alia hujus arbuſculi ſpecies, quæ Horti noſtri non minus alumna

INDIAANSCHE, BREET-BLADERIGE OLEANDER met DUBBELDE, RIEKENDE, en BONTE BLOEMEN.

DIt gewas en is niet alleen veelvoudig te vinden door het geheele Malabariſche Rijk, maar ook op't Eyland Zeylon, van waar ons 't ſelve overgeſtuert is door den Ed. Heer Laurentius Pijl, Gouverneur op Columbo, onder de name van Fula Meſtica.

Mijn voornemen is deſe Boom, in onſen Hof weelderig groeiende, in't korte te beſchryven, nademaal den Wel-Ed. Heer Henric van Rheede, Heere tot Drakeſtein, &c. &c. deſelve wijtlopig beſchreven heeft, in't negende deel van ſijnen Hortus Malabaricus.

De ſtamme mans hoogte waſſende, is ſagthoutig, en omvangen van een grauwe ſchorſſe; de jonge ſcheuten daarentegen ſijn blinkend, en groen van couleur, vervult met een waterige vogtigheyt.

De bladeren, des winters niet afvallende, ſijn een ſpanne lang, ontrend een duim breet, ſtijf, dik, voor ſpits, donker-groen van verwe, deſelve ſtaan op korte voetjens, twe aan twe tegens malkanderen over, en ſijn reukloos, ook bitteragtig van ſmaak.

De bloemen komen uyt het uyterſte der takken voort, op lange voetjens, en dat uit een bloem-kelk, dewelke in vyven is geſpouwen, deſelve ſijn veelbladerig (Polypetali) *ſeer ſchoon, als een incarnate Rooſe, met witte ſtreepen doormengt; van binnen verſien van bloem-draden, en een bloem-ſtijl, en ſijn ook ſeer lieflijk van reuk.*

Deſe Boom heeft alle Jaar in Auguſto wel gebloeit, maar noyt vrugten voortgebragt.

Daar werd nog een medeſoorte van deſen Boom gevonden in onſen Hoff, dewelke

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

eſt, foliis anguſtioribus, floribuſque pentapetalis dilutè incarnatis gaudens, quibus emarcidis ſuccedunt ſiliquæ productiores, ſeminibus papoſis prægnantes, hæc, floribus onuſta, etiam repræſentatur in Hort. Mal. parte nona, nomine Belutta-Areli.

Culturæ ſub noſtro climate ſatis patiens eſt, ſolum riguum, ſolemque calidiorem æſtate amans, quo, ut abundè magis fruatur, in repoſitorio feneſtris vitreis inſtructo, reponenda, quibus denegatis rariſſimê flores producit: Hyemali tempore in hybernaculo convenienti collocanda, ut ſuperſtes maneat.

Sicut genere, ita quoque viribus nocivis cum Apocyno convenire, mihi perſuadeo, eapropter apud Malabaricos Medicos non eſt in uſu.

ſmalder bladeren, en vyfbladerige ligt incarnate bloemen draagt, waar na lange hauwen, en pluiſig zaad komt te volgen; deſe werd met hare bloemen afgebeeld in 't negende deel van den Hortus Mal. onder de benaminge van Belutta-Areli.

Men kan deſe hier te landen ſeer wel voortqueeken, wanneer deſelve van een vogtige aarde, en heete Sonneſchijn des ſomers verſien word, waar toe ook de glaſekaſſen ſeer dienſtig zijn, en ſonder deſe draagtſe ſelden bloemen: 's winters moetmenſe in een bequaam winterhuys ſetten, om over te houden.

Gelijk deſe planten eenſlagtig ſijn met de Apocynum, ſoo vertrouw ik datſe ook in ſchadelijkheid van kragten met den anderen overeenkomen; hieromme ſoo en zijnſe by de Malabaren niet gebruyklijk in de Medicijne.

OBSERVATIONES.

Folia utplurimum tricompoſita, per intervalla longiora, ſibi mutuo reſpondentia, pediculis brevioribus & incurvis, ex virore albicantibus, ramis inſident.

Flores numeroſi, nec fugaces, umbellatimque quaſi diſpoſiti, quindecim petalis conſtructi ſunt, quorum intima & minora magis criſpa.

Staminibus gaudent denis, brevibus, latiuſculis, niveis, apiculatis: Horum apices figurâ Sagittæ aquaticæ foliis ſuppares, & cum ſtaminibus concolores, in appendiculas tenuiſſimas, unciam longas, capillis numeroſis ad latera inſtructas, ſibi invicem contiguas, ac fili cannabini inſtar contortas, terminantur.

Quod floribus eſt pentapetalis, foliisque auguſtioribus, quinis tantum ditatur ſtaminibus, eodem ritu diſpoſitis.

AANTEKENINGEN.

De bladeren ſijn meeſt van drie by een geſteld, dwers tegens malkanderen over, ſteunende op korte omgebooge ſteeljens, van couleur uit den groene witagtig; en ſtaat deſe t'ſamenſtel van bladeren op een wijtagtige diſtantie van den anderen.

De bloemen ſijn veele en als wayerwijs (umbellatim) by een gevoegt, deſelve en vergaan niet ſchielijk, en ſijn van 15. bloem-bladeren te ſamen geſteld, waar van de binnenſte en kleenſte wat meer in een gekrult zijn.

Sy hebben 10. bloem-draden, dewelke kort, breedagtig, ſneeuwit, en getopt of gehooft zijn: Deſe hare topjens of hooftjens gelijken van figure niet qualijk de bladeren van't Water-Serpents-tonge kruyt, en ſijn met de bloem-draden eencouleurig; deſelve termineren in ſeer dunne aanhangzelkens, een duym lang, en met vele opzy ſtaande hayrtjens beſet, dewelke tegens malkanderen aanſittende, gedrayt ſijn, als een hennip touwtje.

Die gene, dewelke vyfbladerige bloemen draagt, en ſmalder van blad is, heeft ook niet meer als vyf bloem-draden, dewelke op deſelve wijſe geſteld zijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Clitoria. Lin. Sp. no 5. ternata

FLOS CLYTORIVS BREYNII.

Fig. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXIV.

FLOS CLITORIUS *Breynii.* PHASEOLUS INDICUS GLYCYRRHYZÆ FOLIIS, FLORE AMPLO, CÆRULEO, PLENO.

CAulibus exit ſarmentoſis, longis, tenuibus, humi diffuſis, niſi proximas ridicas, aut quævis alia apprehendere & conſcendere valeat.

Folia ad ſingulas coſtas quina, ex adverſo ſita, uno impari extremam coſtam occupante, unciam lata, tactu mollia, Galegæ, aut Glycyrrhyzæ non diſparia, magis tamen mucronata, quàm figuræ Horti Mal. aut Breynii repræſentant.

Flos nutans, inodorus, polypetalus, è calyce quinquepartito prodit, colore ſaturatè cæruleo, nitens.

Petala extremo rotundiola, florem plenum repræſentant, in quorum medio macula pallida ſeſe offert cum aliquibus ſtaminibus apiculatis, quorum apices pallidi.

Floribus marceſcentibus ſuccedunt ſiliquæ longæ, anguſtæ, reſpectu tamen florum magnitudine, exiles, quæ ſemina continent quina, ſena, plurave, fuſca, plana, ſinum impreſſum in medio habentia, ſapore ſubamaricante.

Annis reparatæ ſalutis MDCLXXXIX. & MDC XC. eodem ſemine enutrivi hanc plantam, idque in repoſitorio, fimo equino calido, & ſolo convenienti, inſtructo, geſtavitque flores plenos, albos, amœnos, idque Menſe Julio, quibus evanidis ſucceſſère ſiliquæ omni ex parte completæ, matura continentes ſemina Menſe Septembri.

Modicâ indiget aquâ, & multo calore fovenda.

INDIAANSCHE BOONE, MET CALISSIE- of SOET-HOUDS BLADEREN, en BREEDE, BLAUWE, en GEVULDE BLOEMEN.

DIt gewas komt voor den dag met lange, dunne ſcheutkens, dewelke, ten ſy deſelve door de byſtaande rijskens, of iets anders onderſteunt worden, langs het aardrijk verſpreyt leggen.

Het heeft vijf bladeren aan yder rib vaſt ſitten, waar van datter twe paar dwers over den anderen ſtaan, en het vijfde en laatſte het uyterſte des ribs komt te ſluyten; deſelve ſijn een duym lang, ſagt in 't aantaſten, die van de Galega of Soet-hout niet qualijk gelijkende, hoewel wat puntiger, als de figure in den Hortus Mal. of Breynius komen te verbeelden.

De Bloem na de aarde hellende is reukloos, veelbladerig, hoog blauw van couleur, en blinkend, voortkomende uyt een bloemkelkjen, dat in vijven is geſneden.

De bloem-bladeren ſijn aan haar uyterſte rondagtig en verbeelden een gevulde bloem, in welkers midden ſig een geelagtig vlekje vertoond, met eenige geelagtige getopte (apiculatis) *bloem-draden.*

Wanneer de bloemen komen te vergaan, ſoo vertoonen haar lange, ſmalle peul-vrugten, dewelke na proportie van de bloemen, kleen zijn; deſe onthouden in haar vijf, ſes, en meer, platte bruyne zaden, die een kleene deuke of kuyltjen in haar midden, en een bitteragtige ſmaak hebben.

In de Jaren 1689. *en* 1690. *hebbe ik dit gewas uyt 't ſelve Zaad voortgeteelt, en dat in een kaſſe met warme peerdemis, en bequame aarde verſien, en bragt ons gevulde, witte en ſchoone Bloemen voort in de maand van July; en deſe vergaan ſijnde, kreeg ik rijpe en volmaakte peul-vrugten, welkers Zaad in September rijp wierd.*

Dit gewas is met matige vogtigheyt te vreden, maar 't ſelve wil ook veel warmte hebben.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Exeunte æſtate in commodo hybernaculo, ad ejus conſervationem locavi, ubi ſarmenta ad terram ligni duritiem acquirebant, nec folia deponebant; unde conjiciendum arbitror, in ſolo natali hanc plantam perennare; verùm ſub climate noſtro duriore, quantumvis ab aëris frigidioris injuriis vindicarim, conſervare haud potui.

Succum expreſſum, ac cum Schirgelin (id eſt, oleo Seſami) mixtum & epotum, vomitum excitare, radicemque tritam & cum aqua ſumptam ventrem ſubducere Horti Mal. Authores autumant. Vid. Hort. Mal. part. 8. fol. 70.

In 't uitgaan des ſomers heb ik het in een bequaam winterhuys geplaaſt, om het te bewaren, alwaar de rijswijſe takken aan hare grond hout-hart wierden, en hare bladeren behielden; waar uit ik beſluyt dit gewas in ſijne natuurlijke groei-plaats lang-levend te zijn, en jaarlijkx niet en komt te vergaan; edog onder dit ons kout climaat en heb ik het niet kunnen bewaren, hoewel ik het voor de koude wel quam te bevrijden.

Dat het uitgedrukte ſap met oly van Seſamum vermengt, en ingedronken, braken doed, als mede deſſelfs wortel geſtampt, en met water vermengt, den afgang verwekt, getuygen ons de Autheuren van den Hortus Mal. part. 8. fol. 70.

OBSERVATIONES.

Folia ei oblonga, ſaporis fatui, ex anguſta baſi in latum ſeſe diffundentia, quô factô ſenſim anguſtantur, quaſi jamjam in mucronem abitura, quô denegatô nonnihil bifurcantur: cuique ſulcatæ coſtæ, alterno ordine ſarmentis adnatæ, folia adhærent pinnata, quina, ſeptena, breviſſimis pedicellis fulta, quorum ultimum & extremum coſtam claudit; circa noctem complicantur folia, manè illuceſcente ſole à ſe invicem rurſus deducuntur.

Flores ex alis foliorum exeunt ſingulares, è calice quinquepartito, pedicellis breviſſimis nixi, horum petala, ex anguſta baſi latiora facta, extremis oris ſunt rotunda, in ambitu cærulea, idque ad calami ſcriptorii latitudinem, per reliqua ex albido flaveſcunt.

Quilibet flos, præter calicem in quinas lacinias diviſum, duobus gaudet foliolis ſubrotundis, calici adſitis, ut & ſtaminibus quinis, tenuiſſimis, unciam ferè longis, extremo paulò incurvatis, apicibuſque luteolis capitatis, in quorum medio ſtylus uncialis longitudinis extremo obtuſus, exſurgit, indiviſus.

Siliquæ palmam longæ, modicè compreſſæ, mucrone incurvo, longo, præditæ, & in loculos convallibus fungoſis, niveis, interceptos, diſtinctæ, in quorum fungoſæ ſubſtantiæ meditullio ſemina, quæ in recluſis ſiliquis ad commiſſuram annectuntur, phaſeolorum formam exprimentia, colore dilutè herbaceo, maculis fuſcis punctata.

AANTEKENINGEN.

De bladeren van dit kruyd ſijn langwerpig, ſonder merkelijke ſmaak, dewelke van een ſmal begin allengskens komen te verbreden, tot datſe over de helft van hare uytgeſtrektheid wederom ſmalder geworden zijnde, haar aanſtellen als wouden ſy aanſtonds in een punte komen te eindigen, maar in plaats van ſulkx, ſoo ſpouwen ſy haar eenigzints in tween: aan ydere gevuurde rib, die altoos eenſaam voortkomt, vindmen vyf ook wel ſeven bladeren, dewelke vederswijs geplaaſt worden, en dat op ſeer korte voetjens, waar van het laaſte eenſaam zijnde, het uyterſte van de geſeyde rib komt te beſitten; deſe bladeren ſluyten haar s'avonts toe, en na het opgaan van de ſonne, verſpreiden ſy haar weder van een.

De Bloemen hebben ſeer kleene voetjens, en komen eenſaam uyt de bloem-kelkjens voort, die in vyven ſijn geſcheyden. De bloem-bladeren ſijn ſmal aan haar begin, ook rond en breet aan hare uyteynden, en is deſe haren omtrek, op de breete van een ſchrijfpenne, gants blauw, en de reſt uyt den witte geel-groen.

Ider Bloem heeft, behalven ſijn geſeyde bloem-kelk, die in vyven is verdeeld, twe rondagtige bladerkens, en dat dicht aan de bloem-kelk, alsmede vyf ſeer dunne bloem-draden, die byna een duym lang, aan 't eynde een weynig omgebogen, en met geele hooftjens verſien zyn; in 't midden deſer bloem-draden vertoond ſig de bloem-ſtijl, dewelke een duym lang, onverdeeld, en aan de toppe ſtomp is.

De peul-vrugten ſijn een hand breed lang, matelijk plat, en met een lange, kromme punte begaaſt; ook ſijn ſy in kleene vooſe ſneeuw-witte cellekens verdeeld, waar in de zaden leggen, die haar vaſtmaken aan de vereeniginge der peulſchelle, en ſijn deſe van maakzel een boontje gelijk, ligt-groen van couleur, en met bruyne vlakxkens getekent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Aristolochia Lin. sp. A. peltata

Fig. 25

PHASEOLVS MINIMVS PERENNIS AMERICANVS FLORE LVTEO, FOLIIS ASARI LANVGINOSIS SOLITARIIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXV.

PHASEOLUS MINIMUS PERENNIS AMERICANUS FLORE LUTEO, FOLIIS ASARI LANUGINOSIS, SOLITARIIS.

Breyn. Prod. 2.

E Radice albâ, craſſâ, multiſque fibris donatâ, ſarmenta numeroſa, tenuia exeunt, humi, niſi ſuſtineantur, provoluta, virgulta plantaſque proximas conſcendentia, quibus denegatis, aliquando ſibi invicem ita intricantur, ut vix, ac ne vix quidem illæſa extricari poſſint.

Folia alternatim poſita pediculis longioribus inſident, atro-virore perfuſa, rotunda, Aſarinæ foliorum æmula, villoſa, & quaſi tomento obſeſſa, quod illis, cum integra planta, commune.

E foliorum alis floſculi exeunt puſilli, lutei, papilionacei, quibus ſuccedunt ſiliquæ bivalves, ſemen ſolitarium, exiguum, pullum, ſubrotundum, non rarò quoque bina, continentes.

Perpetuò viret hæc planta in ſolo feraci, frigoris autem impatiens, ita ut in hypocauſtis vitreis reponenda ſit.

Venuſta hæc planta patriam agnoſcit Americam, nobiſque nata non ſolùm ſemine inde advecto, verùm etiam collecto in Horto noſtro.

Qualem in Medicina poſſit habere uſum, cum à nemine hactenus deſcriptus ſit phaſeolus, prorſus ignoro.

SEER KLEEN, LANG-LEVEND, AMERICAANSCH BOONTJE, met een GEELE BLOEM, en EENSAME, RUYGACHTIGE BLADEREN van MANS-OOREN.

INdien deſe hare veelvoudige en dunne rankskens, dewelke uyt een witte, dikke, met vele zazelingen begaafde wortelen uytſpruytende, niet en kunnen komen op te klimmen, en haar vaſt te maken aan eenige naaſt aanſtaande takskens van andere gewaſſen, ſo verwerren ſy haar ſodanig onder een, dat men ſe ſonder te quetſen beſwaarlijk uyt een krijgen kan, en houden haar dan ook dicht aan de aarde.

De bladeren komen eenſaam d'een boven d'ander uyt der geſegde rankskens voort, en dat op lange voetjens, donker groen van couleur, rond, die van de Steen-onderhave (Aſerina) *gelijkende; Ook ſijn deſelve, als mede de gehele plante, enigſints hayrachtig, en als met wat donsſigheyt beſet.*

Uyt de oxelen der bladerſteelen komen de bloemen te voorſchijn, dewelke kleen, geel, en capel-wijs (papilionacei) *van maakſel zijn; waar na twe-ſlot-deurige* (bivalves) *peultjens volgen, verſien van een, ook wel twe rond, en ſwartagtige zaden.*

Hoewel dit gewas in goede aarde geplant zijnde, 't geheele jaar door groen blijft: ſo iſt nochtans dienſtig, dewijl het geen koude verdragen kan, 't ſelve in glaſe kaſſen te bewaren.

Dit çierlijk gewas is oorſpronklijk uyt de Americaanſche Eylanden, en is van ons niet alleen uyt zaad voortgeteeld, 't welk uyt die Geweſten geſonden was, maar ſelfs ook uyt zaad, 't geen wy in onſen hof gewonnen hadden.

Van wat gebruyk het is in de Medicyne, wete ik niet, alſo dit Boontje tot nog toe van niemand beſchreven is.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Inter amœniores plantas à Floræ Cultoribus reponi meretur hic Phaſeolus minimus Americanus, qui ſarmentis aſſurgit tenuiſſimis cubitalibus, imò bicubitalibus pro ratione ſoli, in quo oritur.

Folia ſapore fatuô ad longiuſcula intervalla poſita, venoſiſſima, quorum pediculi, leviter ſulcati, digitalis ferè longitudinis, tuberculo donantur ad eorum exortum.

Flores ſingulares, bini, & plures in eodem pediculo, ſeu ſurculo communi & tenuiori prodeunt, ad Geniſtellæ flores accedentes, è quinquefoliaceis caliculis, acuminatis, anguſtis, prodeuntes, foris ex luteo rubeſcentes, intus lutei.

AANTEKENINGEN.

Dit kleene Americaanſche Boontje is weerdig van die gene, dewelke haar verluſtigen in de oeffeninge van Flora, geſtelt te werden onder de çierlyke en aangename gewaſſen, ryſende uyt 't aardryk met ſeer dunne rankskens of ryskens, dewelke een, ook wel twe ellebogen lang zyn, na de hoedanigheid en welgeſteldheid des aardryks, waar uyt deſelve voortkomen.

De ader-ryke en ſmakeloſe bladeren ſtaan wytagtig van den anderen, op voetjens, die een vinger lang, en een weynigsken geveurt zyn, ontrent haar oorſpronk uyt de ryſige ſcheuten met een heuveltje begaafd zynde.

De bloemen komen eenſaam, ook wel twe en meer te gelyk op een gemeen voetje te voorſchyn, van gedaante die van de (Geniſtella) *Kleene Brem niet qualyk gelykende, van buyten uyt den geele rootagtig, van binnen gants geel, waar van 't bloem kelkje in vyf ſpitſe en ſmalle verdelingen is geſcheyden.*

C A P.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Caſſia Lin. sp. 55. Occidentalis

SENNA SPVRIA OCCIDENTALIS ODORE OPII VIROSO FOLIIS MVCRONATIS GLABRIS.

Fig. 26.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXVI.

SENNA SPURIA OCCIDENTALIS, ODORE OPII VIROSO, FOLIIS MUCRONATIS GLABRIS
Cat. Hort. Lugd. Bat.
PAJOMIRIOBA
Marcgravii Hiſt. Plant.

RAdix candida, fibroſa, caulem erigit duos treſve pedes altum, in varias alas diviſum, è quibus, pediculi alternatim exeunt ſpithamei, & breviores, quibus ex mediocri intervallo annectuntur foliorum conjugationes quatuor, quinqueve, impari aliquando alam claudente; ſingularia autem foliola, unciam aut ſeſcunciam longa, ſemunciam lata, glabra, mucronata, Sennæ ſubæmula, iis tamen latiora, odore Opii viroſo, ſapore ingrato.

Flores è ramorum apicibus prodeunt lutei, Sennæ ſimiles, quorum medium ſtamina occupant varia, ut & ſtylus falcatus, longiuſculus.

Floribus præteritis ſuccedunt ſiliquæ erectæ, anguſtæ, compreſſæ, unicapſulares, bivalves, nonnihil articulatæ, quibus incluſa conſpiciuntur ſemina longiuſcula, fuſca, nitentia.

Per plures annos ſuperſtes manet, modò à frigore & nimià ſiccitate præſervetur, multò quoque indiget calore & modico humore, quibus haud denegatis, floret nonnunquam per totam ferè æſtatem.

Creſcit in diverſis Americæ locis, ubi variæ hujus plantæ ſpecies reperiuntur, foliorum magnitudine, rotundita-

VALSCHE WEST-INDISCHE SENNA met een VENYNIGEN REUK van OPIUM, en GLADDE, SPITS-TOELOPENDE BLADEREN.

De wortel van dit gewas, wit en veſelagtig zijnde, geeft een ſteel twe a drie voeten hoog van ſig, dewelke in verſcheyde zyde takken verdeeld zijnde, veele ſteeltjens een ſpanne lang, ook wel korter, d'eene boven den anderen eenſaam, voortbrengt; Aan deſe werden vier ook wel vyf paar bladerkens, niet verre van den anderen ſtaande, verenigt, waar van ſomtijds een ongepaart het uyterſte van 't ſteeltje komt te ſluyten. Deſe ſinguliere bladerkens zijn een, ook wel anderhalve duym breed lang, een halve duym breed, glad, en voor ſpits toelopend, die van de Senna enigſints gelijk, hoewel breder en onaangenaam van ſmaak, ook in reuk met die van Opium overeenkomende.

De bloemen komen uyt het opperſte van de takken voort, zijnde geel van couleur, met die van de Senna overeenkomende, in 't midden verſien van veele bloem-draden (ſtamina) *en eene zeyſens-wyſe ſtyltje.*

Na de bloemen volgen een-zaad-huyſige (unicapſulares) *regt opſtaande, ſmalle, platte pultjens, in leeden enigſints verdeeld zijnde, en van twe op den ander leggende peulſchellekens te ſamen gevoegd, in dewelke langagtige bruyn-blinkende zaden leggen.*

Dit gewas blyft veele jaren in 't leven, indien het maar voor de koude, en al te groote droogte bewaard word: het heeft veel warmte, en matige vogtigheid van noden, 't welk wel in achtinge genomen zijnde, bloeyt het meeſt 't geheele jaar door.

Het groeid in verſcheyde plaatſen van America, alwaar veele medeſoorten gevonden worden, die in groote en ronte der

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

te, ſiliquarumque formâ nonnihil variantes.

Virtutes recenſent G. Piſo, Hiſt. Nat. cap. 44. Marcgravius, aliique. In omni inflammatione, imprimis tibiarum, plurimum valere fomenta ex illis confecta G. Piſo annotavit, eligitque eam, quæ foliis gaudet mucronatis.

bladeren, als mede in de forme der peultjens, verſchillen.

De krachten werden van G. Piſo, Marcgravius en anderen beſchreven. G. Piſo heeft in ſijne Hiſt. Nat. cap. 44. aangetekend, dat de ſtovingen uyt dit gewas toebereyd veel vermogen, in alle ontſteekingen, voornamentlijk in die der ſchenen, waar toe hy ook verkieſt die ſoorte, dewelke voor ſpits-toelopende bladeren heeft.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Poinciana Bijuga Lin. Sp. pl. 2. Cassia Chamaecrista

CHAMÆCRISTA PAVONIS MAIOR. *Fig. 27.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXVII.

CHAMÆCRISTA PAVONIS MAJOR.

Radicibus prædita eſt tenuibus, albicantibus, quæ in plures fibras ſunt divulſæ, è quibus caulis exſurgit, imâ parte ramoſus, teres, bipedalis & brevior, pilis breviſſimis pubeſcens, medulloſus.

Rami per interſtitia uncialia & breviora, frondibus ſeu foliorum alis ornantur, alternatim poſitis; foliorum alæ ex undecim aut duodecim foliolorum paribus componuntur, quæ Mimoſæ ſpinoſæ ſecundæ Breynii ſubæmula, pedicellis vix ac ne vix quidem conſpicuis prædita, ſuntque margine æquali.

Ex alis, ut & intervallis foliorum, flores emergunt ſingulares, pedicellis tenuibus ſemuncialibus fulti, quibus adnaſcitur foliolum, formâ à reliquis valdè diverſum, mucronatum, anguſtum.

Flores ſunt coloris lutei, pentapetali, quibus emarcidis ſuccedunt ſiliquæ oblongæ, mucronatæ, numero floribus pares, compreſſæ; in quibus ſemina rotunda, cuſpidata, ſplendentia, ſubnigricantia.

Annua eſt planta, quæ ſingulis annis ſemine renovanda.

OBSERVATIONES.

Flores ſpecioſi, ſtaminibus ditantur decem craſſis, ex parte arcuatis, hæc ad medium ferè uſque herbacei ſunt coloris, ubi verò incurvantur, colorem luteum induunt.

Inter ſtamina Stylus emicat falci-formis, pilis breviſſimis obſitus, qui, flore defluxo, hirſutiem deponit, & in ſiliquam degenerat depreſſam, unicapſularem, bi-

LEEGE PAUWE KAM, MET GROOTE BLOEMEN.

De wortelen van dit gewas zijn dun, witachtig, en in veele ſaſelingen geſcheyden, uyt dewelke een twe voetige, ook wel korter ſtenge voortkomt, dewelke rond, met hayrtjens beſet, mergig, en van onderen getakt is.

De takken zijn met eenſamig, en geenſints gecomponeert loof, of vederen, een duym breet, ook wel wat digter by een ſtaande, verçiert; De vederen of vleugels der bladeren werden uyt elf of twaalf paar kleene bladerkens te ſamen geſteld, dewelke die van 't twede gedoornt Levend-kruyd van d'Heer Breyne eenigſints gelijken, en effen van kanten zijnde, hebben ſy ſo kleene ſteeltjens datmenſe nauwlijks zien kan.

De bloemen komen eenſaam, uyt d'oxelen, als mede tuſſchen deſelve te voorſchyn, ſteunende op dunne, en een duym lange voetjens, verſien van een ſmal, gepunt blaatjen, 't welk van d'andere bladerkens ſeer veel is verſchillende.

De bloemen ſijn vyf-bladerig, en geel van couleur, waar na langachtige, gepunte, platte peultjens-wijſe zaad-huyskens komen te volgen, in getale met de voor-af-gaande bloemen overeenkomende; in deſe ſitten ronde, gepunte, blinkende, ſwartachtige zaden.

Het is een eenjarig gewas, 't welk alle jaar uyt zaad vernieuwt moet werden.

AANTEKENINGEN.

De bloemen van deſe plante ſijn ſchoon, en verrijkt met tien dikke, ende ten deele omgeboge bloem-draden, dewelke by na tot het midden toe groen van couleur zijn, en daar ſe dan beginnen om te buygen, neemen ſy een geele verwe aan.

Tuſſchen de bloem-draden doet ſig een zeyſens-wyſe bloem-ſtyl op, met ſeer kleene en korte hayrtjens beſet, dewelke na het afvallen, of vergaan des bloems, ſijne hayrigke

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

valvem, nonnihil articulatam, per maturitatem ſubnigricantem aut fuſcam.

Calix quinque partitus, luteolus, cujus ſegmenta anguſta & mucronata.

Florum petala quina, ſcutellata, quorum ſuperiora, inferiora magnitudine antecellunt, ſuntque eorum ungues purpureo colore perfuſi.

heyd afleggende, in een hauwtjen of peultjen komt te veranderen, 't welk plat, een-ſaad-huyſig (unicapſularis) *tweſchellig* (bivalvis) *eenigſints geleet* (articulatus) *en rijp geworden zijnde, ſwartachtig of bruyn van couleur is.*

De bloem-kelk is geel-verwig, en in vyven geſneden, wiens verdeeldheden ſmal en puntig zijn.

De bloem-bladeren ſijn vyf in getal, en ſchotels-wyſe (ſcutellata) *hol, waar van de bovenſte grooter zijn als d'onderſte, en zijn deſe hare bloem-nagelen purpur-verwig.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Mimosa. Linn. sp. pl. 12. casta Do. 2.429. Amer. calid.

ÆSCHYNOMENE SPINOSA LATIFOLIA.

Fig. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXVIII.

ÆSCHYNOMENE SPINOSA LATI-FOLIA. SIVE HERBA VIVA, VEL MIMOSA LATI-FOLIA, PILOSO & SUBROTUNDO FOLIO.

BREET-BLADERIG, DOORNACHTIG, GEVOELIG OF SCHAAMACHTIG KRUYD.

INter alia, quæ anno M DC XCI. terræ commiſi, ſemina ignota, mihi quoque propullulavit Herbæ Vivæ, aut Æſchynomenes fructicoſæ ſemen, quæ planta unica tantùm æſtate viguit, & ſubſequente hyeme periit, omni quantumvis induſtriâ & curâ adhibitâ. Semina, cum aliis permixta, non vidi, tamen Æſchynomenes generi accenſendam plantam hanc, nullus dubito, propterea quod ſubſimilis ſit Æſchynomeni ſpinoſæ primæ, ſeu latifoliæ Braſilianæ ſiliquis radiatis Breynii Cent. prima cap. 16. levi tantùm differentia intercedente, inter hanc & illam; quæ nobis prodiit, foliis gaudet latioribus, minus acuminatis, nerviſque per foliorum longitudinem diſcurrentibus, & non magis in dextram, quàm lævam partem vergentibus; Præterea in noſtra neque caules, neque cauliculi tam crebris armantur & ſtipantur ſpinis; eapropter in gratiam Botanologorum depingi curavi.

ONder andere onbekende zaden, die ik in 't jaar 1691. geſayt hebbe, is by my ook 't zaad van dit Gevoelig kruyd opgekomen, en is mede 't ſelve jaar tegens de winter vergaan, niet tegenſtaande alle vlyt en zorge aangewend wierden. Het zaad hier van en hebbe ik niet geſien, na dien het ſelve onder vele andere vermengt was; echter niet te min ſo is mijn vertrouwen, dat dit gewas onder het geſlacht van het Schaam- of Gevoelig-kruyd, geſteld moet werden, om dat het eenigermaten overeen-komt met het eerſte, en breet-bladerig Gevoelig kruyd van Braſil, 't welk van d'Heer Breynius is beſchreven in ſijn eerſte Centuria cap. 16. daar het ſeer wel na gelykt, alleen met dit kleene onderſcheyd, dat d'onſe breeder en min ſpitſe bladeren heeft, als mede dat de zenuen, die langs de bladeren loopen regt door 't midden de ſelve paſſeeren, 't geen in de ſijne alſo niet en werd gevonden; daar-en-boven ſo zijn in d'onſe niet ſo veel doornen te vinden; en dit is de reden waarom ik dit gewas ten dienſte der Botaniſten heb laten uyt-tekenen.

Radix huic albicans, ligni ferè duritie prædita, fibriſque capillata.

De wortel van deſe is wit en by na hout-hard, en met zazelingen verſien.

Caulis in tripedalem proceritatem adoleſcit, anguloſus, multis ſpinis deorſum flexis, rigens; è quo ramuli nullo ordine naſcuntur, ſentibus quoque armati, frondibuſque ſpinoſis ornati, quæ in ſuffragines duas expanduntur, quarum ſingulæ ſex octove foliola continent, pari ſemper numero ſibi directè oppoſita, Sennæ non diſſimilia, adversâ parte lætè vireſcentia, aversâ hirſuta, unciam ferè longa, ſe-

De ſteel, dewelke hoekig en van veele, ſtyve, nederwaards geboogen doornen verſien is, groeid drie voeten hoog, waar uyt de takken ſonder ordere voortkomen, die mede met doornen gewapend, en van gedoornd loof verſien zijn, 't welk in twe gebladerde ſteeltjens verdeeld zijnde, ider ſes of acht paar bladerkens beſit, dewelke in gelijke getale dwers tegen malkanderen overſtaan, en zijn deſe die van de Senna niet ongelijk,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

munciam lata, nervo permeante ad extremum uſque, ac multas venulas tenuiores ſpargente.

Quamprimum ab aëre moventur frondes, aut digitis leviſſimè attinguntur ſuffragines, ut & ſuffraginum foliola, illico ſeſe contrahunt, complicanturque, quaſi planè periiſſent, brevi autem ſeſe demum explicant, priſtino redeunte vigore.

Culturam exigit calidam, naſcique amat in ciſtis feneſtris vitreis inſtructis, & in ſolo debitô modô ſtercoratô; ad frugem tamen in noſtro Horto perducere haud potui, ob cœli inclementiam æſtatiſque brevitatem; & quantumvis pluribus hujus plantæ ſpeciebus familiare ſit, ſub climate noſtro ad frugem haud pervenire, tamen horti Botanoſophorum quotannis illis ornantur, ob curioſa phænomena ad quæ hìc attendunt ingenia phyſicorum, quæque incomprehenſibilia Dei Ter Optimi Maximi opera, ad miraculum uſque evehenda.

van boven bly-groen, van onderen ruygachtig, by na een duym lang, een halve duym breet, verſien van een doorlopende zenue tot den eynde toe, dewelke vele aderkens na de zijden van 't blad uytgeeft.

So dra het loof van de wind bewogen, of van de vingeren ſagjens aangeraakt word, ſo ſluyten haar de bladeren en komen tot elkanderen, als wilden ſy verwelken, edog een weynig tyds daar na, ſo gaan ſy van den anderen, en ſtaan weder even vigoreus.

Het vereyſt een warme oeffeninge, en wil in glaſe-kaſſen, en in welgemeſte aarde geſet werden: Evenwel en heb ik het tot geen volkomendheyd kunnen brengen, en dat wegens de kortheyd des ſomers, en guerheyd van 't weer: en hoewel het ſeer familiaar is aan vele ſoorten van dit gewas, dat men ſe hier te lande tot geen vrugtdragendheyd brengen kan: ſo is 't evenwel, dat men ſe alle jaren in der liefhebbers hoven vind, en dat om de aangename en wonderlijke verſchijnſelen ſtrekkende tot ſpeculatien der verſtandige; ook om de onbegrypelijke wonderwerken Godes als tot miraculen te verheffen.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Mimosa Linn. sp. pl. 14. Pudica.

ÆSCHYNOMENE SPINOSA FLORE GLOBOSO ALBIDO, SILICULIS ARTICULATIS ECHINATIS.

Fig. 29.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXIX.

ÆSCHYNOMENE SPINOSA FLORE GLOBOSO, ALBIDO, SILICULIS ARTICULATIS, ECHINATIS.

DOORNAGTIG GEVOELIG-KRUYD, met BOL-WYSE en WITTE BLOEMEN, en KLEENE STEKELIGE in LEDEN VERDEELDE PEULTJENS.

HÆc planta, quæ nobis nata ſemine ex America Anno M D C XC. ad nos tranſmiſſo, eadem nobis æſtimata cum illâ, quæ à Nobiliſſimo Breynio Cent. 1. nomine *Æſchynomenes ſpinoſæ tertiæ ſive foliolis Acaciæ anguſtioribus, ſiliquis parvis echinatis*, inſignitur.

DIt gewas, 't welk wy voortgeteeld hebben uyt Americaans zaad in 't Jaar 1690. *achten wy 't ſelve te weſen, 't geen d'Heer Jacob Breyne in ſijn* 1. *Cent. voorſteld met de name van* Æſchynomene ſpinoſa tertia, ſive foliolis Acaciæ anguſtioribus, ſiliquis parvis, echinatis; *dat is,* Derde ſoorte van Doornachtig of Smal-bladerige Acacia gelijkende Gevoelig kruyd, met kleene ſtekelige peultjens.

Radix ei fibroſa, è quâ caudex ramoſus, calamum ſcriptorium craſſus, in ſeſquipedalem altitudinem & proceriorem attollitur, cortice ſpadiceo tectus, ſentibuſque brevibus aduncis, ſingularibus, rarò binis ſimul junctis, armatus.

Het heeft een ſaſelachtige wortel, waar uyt een getakt ſtammeken voort komt, 't welk anderhalve voet lang, en een ſchrijf pen dik is, 't gebeurd ook wel dat het hooger komt te groeijen: Dit ſtammeken en takken ſijn bekleet met een caſtanien bruyne ſchorſſe, als mede met korte kromme doorntjens beſet, waar van de meeſte eenſaam, ja ſelden twe by een ſtaan.

Ramulis rarioribus ornatur ſine ordine diſpoſitis frondibuſque inordinatis, ſed quaſi in orbem congeſtis, conſtat, quinis, ſenis, ſeptenis, octoniſve ſuffraginibus uno eodemque pediculo innatis; harum ſuffraginum foliola pennata & conjugata, oblonga, Acaciæ anguſti-foliæ non diſſimilia, ſaturè viridia, quæ non ſolùm leviſſimo attactu aut ab aëre vel flatu commota (idem fieri ſole occidente experimur) celerrimè ſeſe contrahunt, complicanturque, verùm etiam eorum pediculi communes terram verſus ocyſſimè reclinantur, paulò tamen poſt rurſus ſeſe erigunt, foliolis priſtinum locum quoque occupantibus, nec non rurſus ſeſe explicantibus.

Deſe geſeyde takskens ſtaan yl, en ſonder eenige ordre, ook vind men een onordentlijkheid, wegens de ſituatie der getakte bladeren, waar ontrent te conſidereren ſtaat, dat deſelve in de ronte gerangeert zijnde, ider der ſelve uyt 5. 6. 7. 8. *gebladerde ſteeltjens beſtaat, die al te ſamen op een gemeen ſteeltjen komen te ruſten, en dat veders-wijs* (Pennatim) *twe aan twe over malkanderen: en zijn deſe bladerkens langwerpig, die van de ſmal-bladerige Acacia gelijkende, donker groen van couleur, dewelke niet alleen door een ligte aanrakinge, of door de wint beweegd zijnde tot elkanderen komen, en haar toeſluyten, ('t geen ſy ook doen met het ondergaan van de Sonne) maar hare gemene ſteeltjens neygen haar ook veerdig na de aarde; Edog na een weynig tijds rechten ſy haar weder op, ende de bladerkens weder van den anderen wijkende, nemen hare vorige plaatſe wederom in.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Flores pediculis uncialibus, tenuibus, ramulorum ſummis enaſcuntur in globulos congeſti, primò ex albo vireſcentes, poſtea colore purpuraſcente permixti, numeroſis ſtaminibus prominentibus præditi: Hoſce excipiunt fructus ſiliquoſi exigui, hirſuti, colore ſpadiceo, in mucronem abeuntes, quorum ſinguli ſemina continent bina, rotunda, paululum compreſſa, fuſca, quæ ad perfectam maturitatem in Horto Medico perducta ſunt Menſe Octobris, Anno M D C XC. floribus prægreſſis Menſe Auguſto.

De bol-wyſe bloemen komen uyt het opperſte van de ſteelen voort, ſteunende op dunne voetjens, die een duym lang zijn, deſelve zijn eerſt uit den witte groen, daar na ſo werd haar couleur vermengd met eenige peerſigheid, en ſijn deſe ook begaafd met veele uitſtekende en lange bloem-draadkens: Na de bloemen ſo komen de peul-wijſe vruchten te voorſchijn, deſe zijn kleen, hairig, caſtanie bruin, en puntig, ider in haar onthoudende twe ronde, platachtige, bruyne zaden, dewelke tot volkomene rijpigheyd zijn gekomen in onſe Medicyn Hof, in 't Jaar 1690. in de Maand van October, na dat de bloemen in de Maand van Auguſtus voor gegaan waren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Mimosa Lin. sp. pl. 37. pigra

ÆSCHYNOMENE SPINOSA QVINTA.

Fig. 30.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXX.

ÆSCHYNOMENE SPINOSA QUINTA,

SEU

FOLIOLIS ACACIÆ LATIORIBUS, FRONDIBUS LONGISSIMOS ACULEOS HABENTIBUS.

Breyn. Cent. 1.

IN arbuſculæ altitudinem excreſcit, caudice, minimum digitum craſſo, ſpinis acutis rigente.

Rami inconditi anguloſi, piloſi, ſpinulis longioribus flaveſcentibus, acutis præditi, ad quorum exortum, ab imo ad ſummum uſque, folia contrariis inter ſe pediculis bina, ſpatio autem intermedio viſuntur quoque ſpinæ bicompoſitæ, breves, flaveſcentes, acutæ, nutantes.

Dicta folia Acaciæ ſimilia, pinnata ſunt, mucrone ſubrotunda, supernè ſaturatè, infernè dilutè vireſcentia, quæ ad tactum non ſolùm ſeſe complicant, verùm etiam pediculi communes, folia ſuſtinentes, verſus terram detorquentur, quod tamen ſegnius in hac peragitur, quàm in congeneribus plantis.

Flores nunquam offendi.

Siliqua, ſemina continens, piloſa, quatuor uncias longa, ſemunciam lata, coloris fuſci, quæ in varias cellulas diri-

VYFDE DOORNAGTIG, LEVEND-KRUYD,

OF

LEVEND-KRUYD MET BREDE BLADEREN VAN ACACIA, WELKERS LOF SEER LANGE DOORNTJENS HEEFT.

DIt gewas groeid tot een Boomtjen, wiens ſtammeken een pink dik, en met ſcherpe doorntjens beſet is.

De takken komen ſonder ordre te voorſchijn, deſelve zijn hoekig, hayrig, met geele lange doorntjens beſet, aan welkers grond de bladeren, van onderen tot boven toe, geveſt zijn, twee aan twee over den anderen, tuſſchen welkers ſteeltjens ook nog andere korte geele nederwaards gebooge ſcherpe doorntjens uyt het ſtammeken voortkomen.

Deſe geſeyde Acacia gelijkende bladeren, ſijn gevederd (pinnata) *rondachtig aan het uyterſte, van boven donkergroen, van onderen licht-groen, dewelke haar niet alleen op het aanraken van deſelve, komen te ſluyten, maar ook ſelfs de gemeene ſteeltjens, waar aan de bladerkens zitten, neygen haar na het aardrijk: Het welke nochtans trager toegaat in deſe plante, als wel in deſſelfs mede ſoorte.*

De Bloemen zijn my noyt voorgekomen.

De Hauwe, daar de zaden in ſitten, is hayrig, vier duym lang, een halve duym breet, bruyn van couleur, in ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

mitur, quarum quælibet unicum planum, oblongo-rotundum, glabrum, durum continet ſemen, colore olivæ.

Loco natali per plures annos ſuperſtes manet.

ſcheyde cellekens af geſcheyden, waar van ider een plat, langwerpig-rond, glad, hard olyf-couleurig zaad in ſig onthoud.

Het blijfd lange jaren in 't leven in deſſelfs natuurlijke groei-plaats.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Desmanthus

Mimosa Linn. sp. pl. 51. Punctata Jamaica

ÆSCHYNOMENE MITIS PRIMA

Fig. 31.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXXI.

ÆSCHYNOMENE MITIS PRIMA.

EERSTE, SAGT EN DOORNLOOS SCHAAM-AGTIG OF LEVEND-KRUYD.

FRondes ſaturatè vireſcentes, palmares & longiores, alternatim poſitæ, per intervalla longiuſcula ſuffraginibus donantur quatuor in quolibet latere; In harum unaquaque ſuffragine ſex, ſeptemve ſupra viginti foliola obſervantur, pari numero ſibi invicem oppoſita; Suntque hæ pinnulæ, glabræ, anguſtæ, margine non crenatæ.

HEt lof van deſe plante is donker-groen, een hand breet lang, ook wel langer, en ongepaard: Het ſelve wat verre van den anderen ſtaande, is verſien wederzijds van vier gebladerde ſteeltjens; aan ider deſer werden ook weder-zijds ſes of ſeven-en-twintig kleene bladerkens gevonden, dewelke dwers over malkanderen ſtaande, glad, ſmal, en effen van kanten zijn.

Circa caulis ut & ramulorum ſummum, è ſingulis foliorum ſinubus pediculi exſurgunt ſingulares, digitales, & proceriores, qui parte inferiore foliolo uno atque altero, à cæteris valdè diverſo, & cordiformi, præditi, flores ſuſtinent in capitulum congeſtos & ex multis floſculis compoſitos, quorum ſinguli admodum exiles in quatuor vel quinque lacinias ſunt diviſi, multiſque ſtaminulis, ex albo languidè flaveſcentibus, ditati.

Ontrent het opperſte van de ſteel, en van deſſelfs takskens, komt uyt ider knietje een ſingulier ſteeltjen te voorſchijn, 't welk een vinger en meer lang is, wiens onderſte deel begaafd is met een of twe kleene bladerkens, dewelke van de andere ſeer veel zijn verſchillende, van gedaante een herte repreſenteren: Aan het uyterſte van dit ſteeltje zitten de bloemkens, dewelke bols-wys by een vergaderd zijn, waar van ider ſeer kleen en in vier of vyf ſnippelingen verdeeld zijnde, met veele wit-geele bloem-draden verrijkt is.

Hiſce ſuccedunt ſiliquæ tres, pluresve ſimul junctæ, ſesquiunciam longæ; planæ, fuſcæ, in quibus ſemina compreſſa, dura, lucida, colore ſpadiceo.

Na dat de bloemen vergaan zijn, vertonen haar drie en meer platte, bruyne peultjens, dewelke digt by een ſtaande, anderhalve duym lang zijn; Hier in verbergen haar platte, harde, blinkende, en bruyne zaden.

De viribus altum ſilentium apud Authores.

Van de krachten en werd niets geſchreven by de Autheuren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

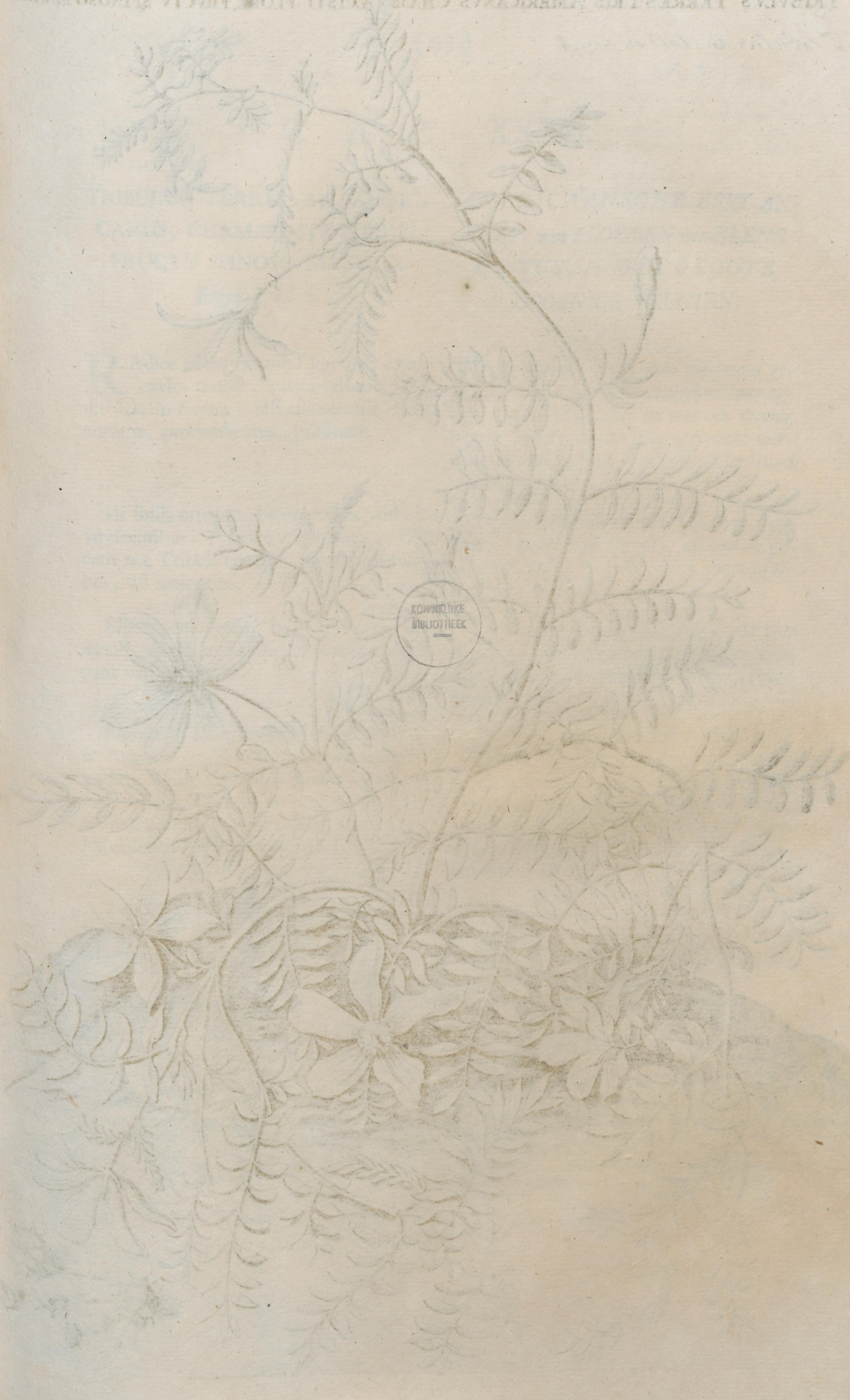
OBSERVATIONES.

In Inſula Curacao ſatis frequens eſt, unde ſemina nobis allata, nomine *Wilde Duyve-bonen*, quæ Turturibus exiguis ibidem degentibus, imò Homini, cibi penuriâ in eſcam etiam cedunt.

AANTEKENINGEN.

Van Curacao, alwaar het genoegſaam komt te waſſchen, zijn ons de zaden overgeſtuurd, onder de benaminge van Wilde Duyve-Bonen, *dewelke tot voetſel komen te verſtrekken niet alleen aan die kleene Tortel-duyſkens, die daar gevonden werden, maar ook wel tot een ſpijſe voor den Menſche, en dat by gebrek van ander voetſel.*

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

6030 TRIBVLVS TERRESTRIS AMERICANVS CHAMÆCISTI FLORE, FRVCTV SPINOSO MAXIMO Fig. 3

Tribulus Cistoides Lin. 1.
DC Pr I. 703

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXII.

TRIBULUS TERRESTRIS AMERICANUS, CHAMÆCISTI FLORE, FRUCTU SPINOSO MAXIMO.

Breyn. Prod. 2.

RAdice alitur nonnihil lignoſâ, è qua caules ramoſi, pauca hirſutie præditi, ac in terram, niſi adminiculis ſuſtineantur, procumbentes, prodeunt.

Hi foliis ornantur bicompoſitis, dilutè vireſcentibus, extremò mucronatis, Ciceris aut Tribuli terreſtris vulgaris ſimilibus, aſt majoribus.

Flores pentapetali, lutei, Chamæciſti æmuli, quorum umbilicum ſtamina occupant varia.

Floruit in Horto noſtro Menſibus Julio & Auguſto, quibus ſuccedebant ſemina, vulgaris Tribuli terreſtris ſimilia, majora tamen, quæ tam rarò ad perfectam maturitatem perducuntur, ut ſemel tantùm illud obſervaverim Anno MDCLXXXIX.

Tenera admodum & annua eſt planta, in ciſtis vitreis, ſolô convenienti, fimôque equino inſtructis, enutrienda.

OBSERVATIONES.

Caules culmum craſſi, geniculati, teretes, quibus adhærent in utroque latere folia pinnata diverſæ longitudinis; horum unum, ſeptem octove paribus componitur foliolis, uni coſtæ adhærentibus, alterum & oppoſitum, duobus tantùm gaudet paribus.

AMERICAANSCHE EERT-ANGELS, met BLOEMEN van KLENE CISTUS, en SEER GROOTE DOORNIGE VRUGTEN.

DE wortel, waar door dit gewas gevoedet werd, is eenigſints hout-agtig, waar uyt getakte en met een weynig ruygte beſette ſteelen voortgebracht werden, dewelke, ten ſy dat ſe onderſteund worden, op d'aarde nederleggen.

Deſe hare bladeren zijn gepaart, gepunt, die van de Cicers, of van de gemeene Eert-angels gelijkende, maar grooter; van couleur licht-groen.

De bloemen ſijn vijf-bladerig, die van de leege Ciſtus gelijkende, geel van couleur, in 't midden verſien van verſcheyde bloem-draden.

Het heeft in onſen Hof gebloeid in de Maanden van July en Auguſtus, waar na de zaden quamen te volgen, dewelke die van de gemeene Eert-angels geleken, hoewel ſy groter zijn: deſe komen ſo ſelden tot perfectie, dat my ſulks maar eens voorgekomen is in 't Jaar 1689.

Het is ſeer teeder, en eenjarig, moetende in ſodanige glaſe-kaſſen uytgebroeid werden, dewelke verſien zijn van bequame aarde en peerde-mis.

AANTEKENINGEN.

De ſteelen van dit gewas ſijn rond en lang, in leden verdeeld, en een ſtroo breed dik, aan deſe zitten de bladeren wederzijds, zijnde van dat ſlag, 't geen de naam draagd van gevederde Bladeren, deſe en zijn wederſijts niet even kloek, want die van d'eene zijde beſit ſeven, of acht paar kleene bladerkens, die te ſamen aan een en 't ſelve ribbeken vaſt zitten, het twede en tegen over ſtaande, en heeft niet meer als twee paar kleene bladerkens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Flores è calice quinque-partito herbaceo oriuntur, idque è foliorum ſinubus pediculis uncialibus nixi, quorum medium decem ſtaminibus brevibus, capitula lutea geſtantibus, donatur; inter quæ ſtylus emicat capitatus, hirſutie copioſâ undique obſitus.

Cuique flori ſuccedunt ſemina quatuor quinave, in globulum ſpinoſum congeſta, quæ per maturitatem facilè à ſe invicem decedunt.

De bloemen komen uyt een vijf-bladerig groen bloem-kelkjen te voorſchijn, en dat uyt der ſelver oxelen, ſittende op ſteeltjens die een duym lang zijn, welkers midden tien korte bloem-draden beſit, verſien van geele hooftjens, tuſſchen dewelke ſig de bloem-ſtijl verheft, 't welk mede van een hooftjen verſien, en alſints met een ruygigheid beſet is.

Ider bloem brengd vier of vyf zaden voort, die haar als een gedoornd bolletjen vertoonen, en rijp geworden zijnde, ligt van den anderen komen te wyken.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ORLEANA, SEV ORELLANA FOLLICVLIS LAPPA CEIS. *Fig. 33*

Bixa Orellana Lin. Sp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXIII.

ORLEANA, SIVE ORELLANA FOLLICULIS LAPPACEIS.
Herm. Cat. Hort. Lugd. Bat.
URUCU BRASILIENSIBUS.

ANno nonageſimo primo ſupra milleſimum & ſexenteſimum prognata nobis ſemine, ex America ad nos tranſmiſſo, arbuſcula iſthæc, è cujus radice non admodum craſsâ, fibris numeroſis capillatâ, caudex cortice ex griſeo fuſco amictus, triennii ſpatio in ſesquipedalem proceritatem excrevit.

Folia alternatim poſita, cordiformia, quatuor quinqueve uncias longa, tres autem lata, hilariore virore perfuſa, mucronata, pediculis biuncialibus & longioribus inſident, quorum medium in longitudine nervo ſulcatur, ex quo venulæ complures diffunduntur.

Flores, qui pentapetali, albi, incarnato diluti, nondum produxit, quos, ſi comparuerint, ſequuntur folliculi lappacei, hiſpidi, pediculis uncialibus racematim diſpoſiti, tumidi, acuminati, ad baſin lati, per maturitatem rufeſcentes, qui in duas partes dehiſcentes, plurima continent ſemina, colore miniato, per exſiccationem obſcurè rubro, formâ conicâ.

Quamvis perpetui viroris ſit hæc arbuſcula, brumam tamen rigidiuſculam patienter perferre impos eſt, cuſtodienda idcirco in hypocauſtis vitreis.

Extractum è ſeminibus aquâ ſimplici confectum, haud exigui uſus, ad butyrum & pannos linteos tingendos.

BRASILIAANSCHE ORLEAAN.

IN 't Jaar 1691. *hebben wy dit Boomje uyt Americaans zaad opgekregen, uyt wiens wortel, die niet ſeer dik en met veele zazelingen beſet was, een ſtammeken voort-gekomen is, 't welk binnen drie jaren de hoogte van anderhalve voet bequam.*

De bladeren ſtaan eenſaam boven den anderen, en zijn herts-wijs, vier of vyf duym lang, drie breet, bly-groen van verwe, gepunt, ruſtende voetjens die twe duym lang, ook wel langer zijn, welkers midden van een geveurde zenue doorlopen word, uyt de welke veele kleene aderkens voortkomen.

Tot nu toe en heeft dit gewas geen bloemen voort-gebracht, die anders vijf-bladerig en wit zijn, met licht incarnaat vermengd, wanneer deſelve verſchijnen, en na heen komen te vergaan, ſo werden ſy gevolgd van klitzige, rouwe, opgeſwolle, puntige, breet-grondige beurskens, of zaadhuyskens, dewelke trots-wys by een ſtaan, op voetjens, die een duym lang zijn; deſe rijp en bruyn van couleur geworden zijnde, gaan in tweën open, waar in haar veele pijn-appels-wyſe zaden onthouden, dewelke voor hare droginge meny-couleurig, en naheen bruyn-rood worden.

Hoewel dit Boomtje altoos groen ſtaat, ſo en kan het evenwel geen guur weêr verdragen, weshalven het in glaſekaſſen bewaard moet werden.

Het extract uyt de zaden met ſchoon water toebereyd zijnde, is van geen gering gebruyk, ontrent het verwen van boter en linne doeken.

OBSERVATIONES.

Non ſolùm in Braſilia creſcit, verùm etiam in variis Americæ plagis, tam in continenti quàm inſulis, etiam

AANTEKENINGEN.

Dit gewas en groeid niet alleen in Braſil, maar ook in verſcheyde geweſten van America, en dat ſo wel aan de vaſte

luxuriat arbor hîc deſcripta, & indigenarum corporibus, illorumque ſupellectili ornandæ ejus ſemina inſerviunt; Pluresque ejus ſpecies reperiri ex diverſis & diſſimilibus ejus fructibus liquidò conſtat; Præter hîc depictam enim, cujus fructus nomine Bixa Oviedi, à Clar. Carol. Cluſio exotic. lib. 3. c. 20. proponitur, duo alii nobis noti, quorum alter fructu latiori, & longioribus crebrioribuſque ſpinulis aculeato, qui folliculi echinati & Daburi nomine ab eodem Cluſio libro prædicto cap. 19. deſcriptus, depictuſque: Alter fructu rotundiori cordiformi brevioribus & ferè nullis ſpinis hiſpido.

Folia Populi nigræ foliis conformia ſunt.

kuſt als eylanden; en dienen deſſelfs zaden om de lichamen, als mede het huysraat der inwoonders te verçieren; het is ſeker dat 'er veele en verſcheyde ſoorten gevonden worden, en dat wegens de verſcheydendheid der vruchten, want behalven die gene, dewelke hier verbeeld word, wiens vrugt met de name van Bixa Oviedi van Carol. Cluſius Exot. lib. 3. cap. 20. *voorgeſteld word; ſo zijn 'er ons nog twe anderen bekend, waar van d'ene van den ſelven Cluſius in 't ſelve boek* cap. 19. *afgetekend en beſchreven word, onder de benaming van Daburi, en is deſe ſijne vrucht breder, en met langer, en meerder doorntjens beſet: d'andere in tegendeel is ronder van vrucht, ook korter, harts-wys, en by na doornloos.*

De bladeren gelyken die van de ſwarte Populier.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Anthericum revolutum Lin. Apendix 1679

PHALANGIVM ÆTHIOPICVM RAMOSVM, FLORIBVS ALBIS, PETALIS REFLEXIS. *Fig. 34*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXIV.

PHALANGIUM ÆTHIOPICUM RAMOSUM FLORIBUS ALBIS, PETALIS REFLEXIS.

INter ea, quæ Promontorium Bonæ Spei nobis ſuppeditavit ſemina, & hujus quoque plantæ debet recenſeri; Prodiit autem anno M DC LXXXIX. è radice vivace, fibroſâ, caulibus ramoſis, numeroſis, ſeſquipedalibus, craſſis, glabris, nitentibus, foliolis parvis, non admodum crebris, obſitis: Sunt autem folia, quæ è radicibus exeunt, longa, craſſa, anguſta, Porri æmula.

Flores ſparſim diſpoſiti, albidi, hexapetali, intus quinis, ſeniſve ſtaminibus compoſiti, quorum apices lutei, petala autem extrorſum ſunt reflexa, oblonga.

Floribus ſuccedunt vaſcula ſeminalia oblonga, triangula & in tres partes dehiſcentia, in quibus ſemina fuſca, trigona, ſuperficie inæquali, & per microſcopium viſa, tribus foraminibus minutiſſimis pertuſa.

ÆTHIOPISCH GETAKT PHALANGIUM MET WITTE BLOEMEN, EN BUYTENWAARTS OMGESLAGEN BLOEMBLADEREN.

ONder de zaden van de Caap de goede Hoop tot ons over-geſtuurd zijnde, is ook geweeſt het zaad van dit gewas, en is by ons opgekomen in 't Jaar 1689. *hebbende een zaſelige wortel, (die lang in 't leven blyven kan,) ook veel getakte, dikke, gladde, blinkende, en met weynige kleene bladerkens beſette ſteelen, die anderhalve voet lang zijn: de bladeren in tegendeel, dewelke immiddels uyt de wortelen voortkomen, ſijn lang, dik, ſmal, die van de Pareye gelijkende.*

De bloemen verſpreyden haar wyt en breed van den anderen, deſelve ſijn wit, ſes-bladerig, van binnen met vijf of ſes bloem-draden verſien, welkers hooftjens geel van couleur zijn: De bloem-bladeren ſijn langwerpig en buytenwaards om geſlagen.

Na het vergaan der bloemen ſo komen de zaad-huyskens te voorſchijn, dewelke lang-werpig en drie-hoekig zijnde in drie deelen open gaan, waar in haar bruyne, drie-hoekige zaden verbergen, die van een oneffene ſuperficie, en met drie ſeer kleene gaatjens doorboord zijn, die niet als door een vergroot-glas geſien konnen werden.

Floret ineunte æſtate, ſemenque perfecit in Horto noſtro.

Het bloeid in 't begin van de Zomer, en heeft in onſen Hof rijp zaad voort-gebracht.

Hyeme in hybernaculo reponenda, quoniam frigoris impatiens eſt.

Dewijl dit gewas de koude niet verdragen kan, ſo moet men het des winters in een winter-huys bewaren.

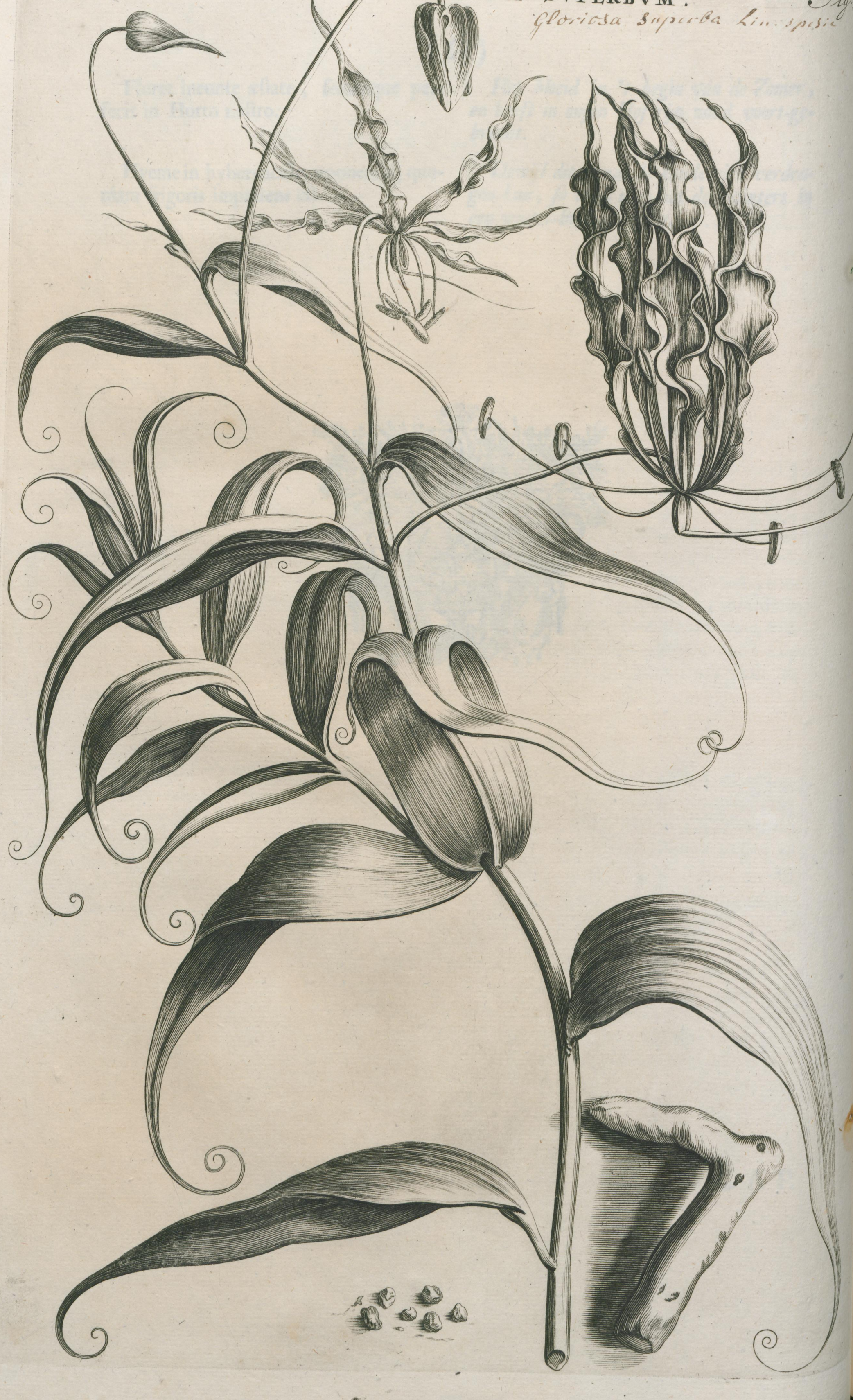
CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

LILIVM ZEYLANICVM SVPERBVM. *Fig. 35*

Gloriosa superba Lin. spec.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXV.

LILIUM ZEYLANICUM SUPERBUM.

SArmenta ramoſa, quæ, è radice oblonga, ex rotundo nonnihil compreſſa, craſſa, ex duobus quaſi brachiis compoſita, paucis fibris capillata, intus alba, libro fuſco amicta, prodeunt, tricubitalia ſunt, & proceriora, (pro ratione ſoli cui committitur,) rotunda, glabra, vireſcentia, calamum ſcriptorium tenuiorem craſſa, quotannis marceſcentia, radice in terra ſuperſtite, in terram procumbentia, niſi vario flexu fructices adſitos arripiant.

Folia, longioribus intervallis, inæquali & inordinato ſitu, ſarmentis innaſcuntur, ſpithamam propè longa, duas uncias lata, in proceriorem mucronem capreolatum deſinentia, ſaturatè viridia, ſapore adſtringente.

Ex alis foliorum ut & ſarmentorum cimis flores emergunt, hexapetali, pediculis glabris, digitalibus & longioribus fulti, inodori, coloris ſpecioſi, primò enim dilutè vireſcunt ſolo petalorum cuſpide excepto, qui rubedine aliquâ perfunditur; & ſic nutant, donec explicantur, quò factô non ſolùm eorum petala, verùm etiam ſtamina, ſtyluſque ſurſum retròque flectuntur, & quæ primò erant dilutè viridia petala, ſenſim colore aureo, poſtremò autem coccineô imbuuntur; ſuntque hæc petala cuſpidata, anguſta, margine undulata, duas treſve uncias, pro ſoli fertilitate & ſolis calore, longa.

HOVEERDIGE ZEYLONSCHE LELIE.

DE rijsachtige, en getakte ſcheuten van dit gewas, komen uyt een langwerpige, en een weynig plat-gedrukte, dikke, en gelijk als in twe gedeelde wortel voord, met weynig zazelingen verſien zijnde, van binnen wit, van buyten met een bruyne bekleetſel overtrokken. Deſe rijsachtige ſcheuten of ſteelen ſijn drie ellebogen hoog, ook wel hooger, (na de geſteldheyd van 't aardrijk, daar ſe in ſtaan,) deſelve ſijn ook rond, glad, groen, een dunne ſchrijf-penne dik, alle jaar vergaande, en alleen de wortel in weſen latende, ſy leggen ook langs het aardrijk neder, ten zy deſelve haar aan de nevens ſtaande heeſters kunnen komen vaſt te maken.

De bladeren, op een wyde diſtantie van een ſtaande, ſijn onordentlijk aan de rijsachtige ſcheuten gevoegd, ontrent een ſpanne lang, en twe duym breet zijnde; deſe ſijn hoog groen, t'zamen trekkend van ſmaak, en eyndigen in een lange omgekrulde punte.

De bloemen komen voord uyt de oxelen der bladeren, als mede uyt de toppe der ſcheuten, deſelve ſijn ſes-bladerig, ſtaande op een vinger lang voetjen, 't welk ſomtijds ook wel wat langer is, ſy zijn reukloos, ſchoon van couleur, in 't eerſt lichtgroen, uytgeſonderd de punten der bloembladeren, die dan eengſints roodachtig bevonden werden; en alſo hangen deſe bloemen nederwaards, tot dat ſe open gaan, als wanneer niet alleen de bloem-bladeren, maar ook ſelfs de bloem-draden, en bloemſtijl, haar opwaarts begeven, en wenden haar achterwaarts om; en als dan ſo veranderd ook de couleur der bloem-bladeren, want ſy die eerſt groen waren, worden nu langſamer-hand gout-geel, ende ten laatſten rootſcharlake-verwig: en ſijn deſe bloembladeren puntig, ſmal, aan de kanten op- en neder-gaande, twe, drie duym lang, na de hoedanigheyd en vruchtbaarheyd van de Aarde, en Sons warmte.

Staminibus donantur flores ſenis capitatis, ſtyloque viridi-fuſco, craſſo, triſulco.

Floribus emarcidis ſuccedit ſeminarium, trilaterale, duas circiter uncias longum, tricapſulare, in quibus plurima ſemina primò albicantia, per maturitatem rubra, nitentia, duplici ſerie diſpoſita.

Luxuriavit & floruit olim in Horto Medico Amſtelodamenſi, nullo inſequente fructu.

Partum facilitare radices creduntur.

Deſe bloemen ſijn verſien van ſes gehoofde bloem-draden, als mede van een bloem-ſtyl, dewelke bruyn-groen, dik, en boven in drie geſcheyden is.

Na de bloemen volgt 'er een drie-zydig zaadhuysken, 't welk ontrent twe duym lang, en drie-zaadhuyſig (tricapſulare) *is: Hier in ſijn de zaden, dewelke getal-rijk, eerſt wit, en rijp geworden zijnde, rood, en blinkend zijn, gerengeert in een dubbelde rye.*

Dit gewas heeft eertijds in den Amſterdamſchen Hof weelderig gegroeid, en gebloeid, ſonder eenige vruchten te verlenen.

Men geloofd dat de wortels dienſtig zijn tot bevorderinge van de baring.

OBSERVATIONES.

Non ſolùm frutices, arboreſque adſtantes, ſarmentis ſuis flexilibus aſcendit & perreptat, ſed capreolis mucroni foliorum enatis omne arripit hæc planta venuſta, & ſpecioſa, quæ Horti Malabarici Authoribus *Mendoni*, Clariſſimo Hermanno verò Cat. H. Lug. *Methonica* Malabarorum, audit.

Cubitum inflexum vel gnomonem fabrilem repræſentat radix, quæ in icone minus recte delineata eſt, utrinque enim in obtuſum mucronem abit.

AANTEKENINGEN.

Dit ſchoon en aardig gewas, en klimt niet alleen door des ſelfs buygſame en rijsachtige ſcheuten tegens de naaſt by ſtaande Heeſters en Boomen op, maar grijpt ook alles aan, door des ſelfs clawierkens, die uyt het eynde der bladeren voortkomen; Het ſelve werd van de Autheuren van den Hortus Mal. Mendoni, *maar van den Heer Profeſſor Hermans Cat. H. Lug.* Methonica *der Malabaren geheten.*

De wortel, dewelke in de tekening niet wel verbeeld word, gelijkt ſeer wel een drie-hoek, der werk-lieden, en is des ſelfs uyt-eynde weder-zijds in een ſtompe punt eyndigende.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Amaryllis Lin. sp. 9 Longifolia.

LILIO-NARCISSVS AFRICANVS PLATICAVLIS HVMILIS, FLORE PVRPVRASCENTE, ODORATO.

Fig: 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XXXVI.

LILIO-NARCISSUS AFRICANUS PLATICAULIS, HUMILIS, FLORE PURPURASCENTE, ODORATO.

AN NARCISSUS MAJOR INDICUS SEROTINUS *CORNUTI*?

QUem hic recenſemus Lilio-narciſſum, cum Narciſſo ſphœrico Indico flore liliaceo Ferrarii vulgò confunditur, quantumvis ab eo prorſus ſit alienus, neque ullibi à Ferrario commemoratus: videtur autem convenire cum Narciſſo majore Indico ſerotino Cornuti fol. 155. cap. 57.

Radice nititur magnâ oblongo-rotundâ, bulboſâ, ad baſin, ubi carnoſæ habitioreſque fibræ albicantes prodeunt, planâ, colore (poſt exſiccationem) obſoletè flavo.

Folia humi diſperſa, oblique prodeuntia, ſena, octona, duas ſpithamas longa, ſeſcunciam lata, in apicem deſinentia, craſſa, glaucè virentia, ſtriata.

Caulis ſemi-ſpithamam longus, aut procerior, planus, latus, ex viridi-purpuraſcens à latere foliorum exſurgit, in cujus cacumine membrana vaginalis emergit, quâ expanſâ, umbella florum hexapetalorum, odoratorum apparet, quorum numerus quatuor ſupra viginti, & auctior, pro ratione magnitudinis bulbi; flores autem partiales pediculis nituntur tenuibus, digitalibus, & brevioribus, formâ Lilii albi; color autem primò dilutè purpuraſcens, non ſine mixtura albicante, poſteà in ſaturatiorem purpuram degenerat.

Stamina ſena florum umbilicum occupant, capitulis purpureis donata, inter quæ ſtylus protractus emergit.

AFRICAANSCHE LELY-NARCISSE MET EEN RUYKENDE PURPURE BLOEM EN LEGE PLATTE STEEL.

DEſe Lely-wijſe Narciſſe, die wy hier vertoonen, werd gemeenlijk geconfundeert met de Indiaanſche Narciſſe met de bol-ronde en lely-wijſe bloemen, dewelke van Ferrarius aangeweſen is, edog deſelve en is nergens van Ferrarius verbeeld, maar komt niet qualijk over een met die gene, die Cornutus, Cap.57. *f.*155. *laat-voordkomende Indiaanſche Narciſſe genaamd heeft.*

De wortel is een langwerpig-ronde bol, van buyten (na dat ſe gedroogd is,) vaalgeel, uyt wiens platte grond veele lyvige, witte veſelen voort komen.

De bladeren ſijn ſes of acht in getale, dewelke wederzijds voort komende, op 't aardrijk verſpreyd leggen, deſe zijn dikachtig twe ſpannen lang, anderhalve duym breed, voor ſpits toelopend, van couleur aſch-verwig-groen, en geſtreept.

De bloem-ſteng een halve ſpan, ook wel hoger groeijende, is platachtig, breet, purpurachtig-groen, en komt by-zijden de bladeren te voorſchijn; uyt wiens uyterſte ſig een vellige of vlieſige ſchede op doet, dewelke na de grootheid des bol-wijſe wortels geopend zijnde, een hoop van 24. en meer bloemen te voorſchijn brengen, deſelve ſijn ſes-bladerig, waijers-wys geplaatſt en lieflijk van reuk: Ider deſer bloemen ſtaat op een vinger lange, ook wel korter, en dun ſteeltje, van gedaante een witte lely gelijkende. Van couleur ſijn deſe bloemen in 't begin licht-purpur-verwig, met wittigheid doorlopen, daar na een hoger purpur aannemende.

In 't midden der bloemen doen haar ſes bloem-draden op, verſien van purpure topjes, tuſſchen dewelke een lange bloem-ſtijl geplaatſt is.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Flores, qui in fine Menſis Auguſti aut Septembris non ſimul, ſed alternatim panduntur, ſuavè olent, quibus præteritis perficiuntur capſulæ ſeminales, breviores, triquetræ, ſeminibus rotundis præditæ, quæ ſub climate noſtro duriore raró aut nunquam ad perfectam maturitatem perducuntur.

Patriam agnoſcit Promontorium Bonæ Spei, unde ad nos pervenit liberalitate Nob. & Stren. D. Simonis vander Stel, Gubernatoris ibidem meritiſſimi.

Eandem expoſcit cum cæteris ex Africa allatis plantis culturam: locanda igitur hæc in fictili terreo ſatis capaci, ſolo laudabili referto, modico indiget humore, multô calore, tempore autem hyemali à frigore, præſertim à gelu cautè præſervanda.

Deſe bloemen ſijn aangenaam van reuk, en komen in 't laatſte van September of October te voorſchijn; ſy en openen haar niet te gelijk, maar ſucceſſivelijk d'een na d'ander; vergaan ſijnde volgen haar driehoekige, korte zaad-huiskens, waar in ronde zaden onthouden werden, die hier te lande noyt rijp worden.

De geboorte plaatſen, van dit gewas, is de Caap de goede Hoop, van waar ons die over geſtuurd is, door den wel Ed. Heer Simon van der Stel, Gouverneur van die plaatſe.

Het vereyſt deſelve culture met de andere Gewaſſen, uyt Africa toegeſonden zijnde: derhalven moet men deſelve in een groote aarde pot met goede aarde ſetten, en dat op een warme plaats, ook des winters ſorgvuldig voor de koude, en inſonderheid voor de vorſt, bewaren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Amaryllis Lin. sp. 8 Zylanicus

LILIO-NARCISSVS CEYLANICVS LATIFOLIVS FLORE NIVEO, EXTERNE LINEA PV RPVREA STRIATO

Fig. 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXVII.

LILIO-NARCISSUS CEYLANICUS LATI-FOLIUS, FLORE NIVEO, EXTERNE LINEA PURPUREA STRIATO.

TOLABO CEYLANENSIBUS.
Par. Bat. Prod.

ANno M DC LXXXV. planta hæc *Tolabo* nomine Ceylonâ nobis tranſmiſſa, radice bulboſâ, albicante, oblongo-rotundâ, lanugineis fibris donata.

Folia longa, lata, glabra, hilariore virore perfuſa, ſulcata & carinata, ſapore amaricantia, obliquè & ex adverſo humi fuſa, inter quæ, non medius caulis, ſed relictis foliis, ad latera erumpit bipedalis, teres, coloris purpuraſcentis, qui faſtigiatur in flores, membranaceâ thæcâ ſeu vaginâ bifidâ, purpuraſcente, emergentes, umbellatimque diſpoſiti, numero ſeni, pluresve, hexapetali, pediculis tenuibus fulti, odore Lilii Convallii gratiſſimo; Horum petala in mucronem abeuntia, Lilii albi vulgaris æmula anguſtiora tamen, colore niveo, parte autem exteriore ſtriis purpuraſcentibus & ſecundum longitudinem excurrentibus variegato.

Florum medium occupant ſtylus, ut & ſtamina ſex, nivea, apicibus luteis capitata.

Floribus evanidis ſuccedunt vaſcula ſeminalia triangularia, quorum ſemina nunquam ad perfectam maturitatem perduxi.

Culturâ ritè obſervata, floruit per aliquot annos in Horto Noſtro Menſe Junio.

BREET-BLADERIGE CEYLONSCHE LELY-NARCISSE, MET EEN SNEEU-WITTE, EN VAN BUYTE PURPUR GESTREEPTE BLOEM.

IN 't Jaar 1685. *is ons de wortel van deſe plante uyt Ceylon over geſonden, met de name van Tolabo: deſelve is knobbelachtig, wit, langwerpig rond, en met wolachtige zazelingen verſien.*

De bladeren ſijn lang, breet, glad, blygroen van verwe, geveurd, en gekield (carinata) *bitterachtig van ſmaak, ſchuyns en over dwers langs de aarde verſpreyd: De bloem-ſteng en komt niet uyt het midden, maar aan de zyde der bladeren te voorſchijn, deſelve is twe voet lang, rond, purpur-verwig aan wiens opperſte de bloemen haar vertoonen, en dat uyt een ſche-wys, en in twe geſpouwe purpur-verwig vlies; deſe bloemen ſtaan waijers- of kroontjens-wys gerengeert, en dat ſeven, ook wel meer by een, ſes-bladerig, van reuk ſeer aangenaam en die van de Lelyen van den Dale gelijk. Deſe hare bloem-bladeren, voor ſpits-toelopende, zijn die van de witte Lelye enigſints gelijk, hoewel ſmalder, wit van couleur, van buyten met purpure ſtrepen in de lengte doorlopen.*

De bloem-ſtijl werd nevens ſes bloemdraden in 't midden des bloems gevonden, en zijn deſe bloem-draden met geele hooftjens begaafd.

Na de bloemen volgen drie-hoekige zaadhuyskens, welkers zaden ik noyt tot volmaaktheid gebracht hebbe.

Dit gewas heeft eenige jaren in den Amſterdamſchen Hof gebloeid, en dat in de Maand van Juny, een goede oeffeninge waargenomen zijnde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Non ſolùm fibris lanugineis donata eſt radix, ſed ipſe integer bulbus, ſi areſcat, in fila tenuiſſima ductilis, quæ tenuitate & mollitie, ſericum ſaltem æquant, ſi non ſuperant, quod in bulbis Africanis, Narciſſinis foliis Horti Lugd. etiam conſpicuum, cum quibus in pleriſque partibus plurimùm convenit hæc planta.

AANTEKENINGEN.

De wortel van deſe plante en is niet alleen verſien van wolachtige draden, maar ſelfs de geheele bol droog geworden zijnde, kan men in ſeer fijne hayrige zazelingen ſcheyden en uyt trekken, en ſijn deſe draatkens ten minſte ſo fijn en ſagt, als zeijde, 't welk men ook gewaar word in de Africaanſche Bollen, met Narciſſe bladeren Horti Lugd. met de welke dit gewas in alle deelen ſeer wel over een komt.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Pancratium Lin. sp. 3. Zeylanicus.

NARCISSVS CEYLANICVS FLORE ALBO HEXAGONO ODORATO. Fig. 38

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXVIII.

NARCISSUS CEYLANICUS FLORE ALBO HEXAGONO ODORATO.

LUNULA CEYLANENSIBUS.

Cat. Hort. Lug. Bat.

DUæ occurrunt ſpecies hujus plantæ, magnitudine & petalis differentes.

Hujus radices bulboſas poſſidemus ex munere reverendi Viri D. Pyl, celebris urbis Columbo Gubernatoris digniſſimi; Cujus deſcriptionem à Clariſſ. Hermanno concinnatam, hic commemorare erit operæ pretium.

Huic Narciſſo ſubſternitur bulbus oblongo-rotundus, pallidus, ſub corticibus ſuis lanuginoſus, folia promens Narciſſina, aſt breviora; Ad horum latera aſſurgit thyrſus lævis, craſſitudine calami, proceritate dodrantali, in cujus apice turget vagina membranacea, excludens florem unicum hexagonum, monopetalum, candidum, odoratiſſimum, ſex foliaceis deorſum flexis circinnatiſque laciniis diſſectum, medium occupat calix, duodecim per oras crenis inciſus, ex quo producitur ſtylus cum ſex ſubalbidis falcatis ſtaminibus in luteos apices deſinentibus; Sequuntur ſemina fuſca, anguloſa, in vaſculo tricapſulari, de more congenerum. Huc uſque Hermannus.

Flores pandit Menſe Julio, quod difficilè evenit, niſi cultura debita ſuppetias afferat.

CEYLONSCHE NARCISSE, met een SES-HOEKIGE, WITTE, en RIEKENDE BLOEMEN.

DAar werden twederley ſoorten van dit gewas gevonden, van groote en bloem-bladeren verſchillende.

De bollen van deſe zijn ons toegeſonden door den eer waardige Heer Pijl, Gouverneur van de vermaarde ſtad Columbo. Wiens beſchryvinge van den Heer Profeſſor Hermans in 't licht gebracht zijnde, hier weerdig is te verhalen.

Deſe Narciſſe heeft een langachtig-ronde bol-wortel, bleek van couleur, dewelke tuſſchen hare ſchorſſe, die hayrig is, bladeren voord brengd, over een komende met die van gemeene Narciſſe, edog korter; aan de ſyde deſer bladeren vertoond ſig de bloem-ſteng, zijnde een ſchrijf penne dik, glad, en drie derde van een voet hoog: aan het opperſte van de ſelve doet ſig een geſwolle vlieſige ſchede op, en deſe haar openende vertoont ſig een eenige, en ook een bladerige bloem, ſijnde gloeind-wit, ſes kantig, ſeer lieflijk van reuk, en in ſes omgewelde en omgekrulde ſnippelingen verdeeld; in 't midden vind men de bloem kelk, wiens uyterſte in twaalf kleene ſnippelingen geſneden is; uyt deſelve komt de bloem-ſtijl, te gelijk met ſes witagtige ſeyſens-wyſe bloem-draden, verſien van geele hooftjens: hier na komen bruyne, hoekige zaden te volgen, leggende in een drie-zaadhuyſig vaatjen (*vaſculo tricapſulari*) op de wijſe van hare medeſoorten. *Tot hier toe den Heer Hermans.*

De bloemen vertoonen haar in de Maand van Juli, 't welk evenwel niet en geſchied, ten ſy een behoorlijke oeffeninge en waarneminge daar toe aangewend word.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Neſcit ferre frigus, ea propter hyemali tempore cautè præſervanda ab aëris frigidioris injuriis; ineunte æſtate fovenda in ciſta enutritioni plantarum idonea, & modicâ aquâ irriganda.

Multiplicatur & propagatur bulbulis in ambitu bulborum enaſcentibus.

Dit gewas en kan geen koude verdragen, weshalven men het des winters ſorgvuldig bewaren moet voor de koude: in 't begin des zomers moet men het weder in een bequame glaſe kaſſe koeſteren, en matelijk bevochtigen.

Het word vermeenigvuldigd en voordgeſet door die kleene bollekens, dewelke aan de zyde des groote bols komen te groeijen.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Eurycles sylvestris conf B. M. t 3399.
Rumph. Amb. 6. t 70 f 1.
Pancratium Lin. sp. 7. amboinense.

NARCISSVS AMBOINENSIS FOLIO LATISSIMO ROTVNDO, FLORIBVS NIVEIS INODORIS. *Fig. 39.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XXXIX.

NARCISSUS AMBOINENSIS FOLIO LATISSIMO ROTUNDO, FLORIBUS NIVEIS INODORIS.

An ALLIUM VEL COEPA SYLVESTRIS AMBOINENSIS FOLIO ROTUNDO *Rumphii?*

NEc Alliaceis, nec Cœpaceis plantis accenſenda hæcce eſt; Bulbus enim oblongo-rotundus, albicans, Narciſſinis bulbis undique ſimilis eſt, fibris craſſioribus ditatus, omniſque odoris expers.

Folia emittit quaterna, aut quina, pediculis longioribus, craſſiſque innitentia, magna, lata, ſubrotunda, & in apicem quendam terminantia, utraque parte dilutè viridia, & ferè inſipida, diverſis nervis per longitudinem illorum diſcurrentibus diſtincta, qui nervi in prominulum & dictum apicem omnes coëunt.

Inter folia caulem ſeſquipedalem & altiorem emittit, rotundum, lævem, cujus faſtigium ornant flores inodori decem, duodecim, & plures nivei, è membranaceo involucro erumpentes, pediculis longioribus & glabris fulti, quorum ſinguli ſenis conſtant petalis oblongis, in mucronem exeuntibus: medium horum occupat calix, ſex crenis inciſus, è quo ſtylus niveus producitur, quem ſex ſtamina cingunt concoloria, quorum apices lutei.

Hiſce ſuccedunt capſulæ ſeminales triangulæ.

Flores Menſe Junio protulit.

NARCISSE VAN AMBOINE MET SEER BREDE EN RONDE BLADEREN, EN SNEEU-WITTE REUK-LOOSE BLOEMEN.

DIt gewas behoord geenſints tot dat van Look, nog Ajuyn, want de bol is langwerpig rond, witagtig, ſonder reuk, verſien met dikke veſelen, en in alle deelen die van de Narciſſe gelijk.

Hier uyt komen 4. 5. *bladeren voort, ſtaande op lange en dikke ſteelen; deſe bladeren ſijn groot, wederzijds bly-groen van verwe en by na ſmakeloos: waar door heen na de lengte verſcheyde zenuen loopen, die aan 't einde van het blad, in de geſeyde punte, by den anderen komen.*

De bloem-ſteel, tuſſchen de bladeren voort-komende, is anderhalve voet lang, ook wel langer, deſe is ronden glad, wiens uyterſte toppe verçierd word van 10. 12. *en meer ſneeu-witte, reuk-looſe bloemen, dewelke uyt een vlieſig bekleetſel voortkomende, op lange gladde ſteeltjens ſtaan. Yder deſer bloemen beſtaan uit* 6 *langwerpige en ſpits-toelopende bloem-bladeren, hebbende in 't midden een ſes puntige kelk, uyt wiens midden een ſneeu-witte bloem-ſtyl te voorſchyn komt, rontom beſet met* 6 *bloemdraden, van gelijke couleur, verſien van geele topjens.*

Na deſe komen de zaad-huyskens te voorſchyn, dewelke drie hoekig zijn.

De bloemen zijn ons in Junio verſchenen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Multo calore indiget, idque non ſolùm hyemali, verùm etiam æſtivo tempore, quo denegato rarius plantam hanc floribus onuſtam conſpicere licet.

Bulbus Bataviâ miſſus nullo adſcripto nomine.

Dit gewas heeft veel warmte van noden, niet alleen des winters maar ook des ſomers, en by gebreken van dien, ſo ziet men ſelden dat het bloemen voordbrengd.

Deſe bol is ons van Batavia toegeſonden ſonder eenige name.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Scrophulariaceae

Capraria Lin. sp. 1. Biflora Jacq. Am. 7.115. Antilles

GRATIOLÆ AFFINIS FRVTESCENS AMERICANA FOLIIS AGERATI, SEV VERONICÆ ERECTÆ MAIORIS

Fig. 40.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XL.

GRATIOLÆ AFFINIS FRUTESCENS AMERICANA, FOLIIS AGERATI; SEU VERONICÆ ERECTÆ MAJORIS. *Breynii Prod.* 2.

CAPRARIA CURASSAVICA, CABRITTA *vulgò dicta*.

PLanta hæcce fruticoſa tripedalem & altiorem aſſequitur proceritatem, radicibuſque nititur albicantibus, multis fibris capillatis.

Caulis digitum craſſus, cortice griſeo amictus, in multos panditur ramos, foliis veſtitos inconditis, ferè inodoris, oblongis, mucronatis, ſerratis, Agerati non diſparibus, ſapore ferè fatuo.

Ex alis foliorum flores emergunt, pedicellis longiuſculis & calicibus quinque-partitis innitentes, monopetali, in quinquè lacinias diviſi, nivei; Quibus excuſſis, ſuccedunt ſemina exilia, oblonga, coloris fuſci, quæ continentur in caliculis in quatuor partes dehiſcentibus.

Natales ſuos Curaſſaviæ, ut & adjacentibus Americæ Inſulis debet, quorum incolis *Cabritta* audit; capræ enim avidè hanc eſitant plantam, & ſic ex re nomen habet.

Planta hæc radicibus ſuis vivacibus ſolo noſtro facilè aſſueſcit, ſemenque profert maturum, multo tamen calore & humore indiga.

Anno M DC XC. ad meas pervenit manus arcula, quam attulerat navis Gallorum, ex America redux, hujus plantæ foliis exſiccatis, & Theæ inſtar præparatis, repleta, quod ideo factum puto, ut loco herbæ Theæ venditarent.

CURASSAUS CABRITTEN-KRUYD.

DIt heeſterachtig gewas de hoogte van drie voeten, en ook wel hooger opſchietende, heeft witte wortelen, dewelke zazel-rijk zijn.

De ſteel van een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, is een vinger dik, en werd in veele takken verdeeld, beſet zijnde met irregulier ſtaande bladeren; deſelve zijn by na reuk- en ſmaak-loos, langwerpig, puntig, en aan de kanten geſchaard, die van de Ryn-bloemen of Motten-kruyd niet ongelijk.

De bloemen komen uyt de oxelen der bladeren voord, uyt kelkjens die in vyven gedeeld zijn, ſteunende op langagtige voetjens: Deſe bloemen zijn ſneeu-wit, een-bladerig, (monopetali) *en werden in vyf deelen verdeeld, waar na kleene bruyne zaden komen te volgen, werdende onthouden in kelkskens die in vieren open gaan.*

Het is oorſpronkelijk op Curacao, en de naaſt aan leggende Eylanden van America, alwaar het van de Inwoonders Cabritta *werd geheten; om dat de Geyten dit gewas gaerne eeten.*

Het wil hier te lande wel groeijen, overblyven, en ryp zaad voord brengen, maar vereyſt groote warmte en veel vochtigheyd.

In 't Jaar 1690. is my een kiſtje ter hand geſteld, 't welk een Frans Scheepje, uyt America komende, mede gebracht had, 't ſelve was vervuld met gedroogde bladeren deſes gewas, dewelke op de wyſe van The toebereyd waren, 't welk ik geloof gedaan te zijn, om deſelve voor The te verkoopen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Folia in caulibus ad intervalla longiuſcula ſita, parte ſuperiore atro-virore, inferiore verò hilariore viriditate ſunt perfuſa, guſtu nonnihil mordentia, ad oras pilis rarioribus & exilibus, obſita.

Flores, calicibus vireſcentibus quinque-partitis enixi; ſtaminibus ditantur quatuor albicantibus, totidemque apicibus ex albido luteolis.

Stylus lacteus capitello donatur lucido albo.

Floribus emarcidis ſuccedunt vaſcula ſeminalia oblonga in quatuor carinas dehiſcentia, in quibus ſemina minutiſſima, colore & forma Papaveris hortenſis ſupparia, multis numeris etſi minora.

AANTEKENINGEN.

De bladeren der ſteelen wat wytachtig van den anderen ſtaande, zijn van boven donker-groen, van onderen bly-groen, enigſints ſcherp van ſmaak, aan de kanten met yl-ſtaande hayrtjens beſet.

De bloemen onderſteunt van groene, en in vyven verdeelde kelkjens, ſijn verſien van vier witte bloem-draden, welkers topjens of hooftjens uyt den witte geel zijn.

De bloem-ſtyl is melk-wit en begaafd met een wit blinkend hooftjen.

Als de bloemen vergaan zijn, ſo volgender langwerpige zaad-huyskens, dewelke in vieren open gaan; waar in haar onthouden ſeer kleene zaadjens, die van de hof Heul niet ongelijk ſo in couleur als gedaante, hoewel ſeer veel kleender.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Babiana

Antholyza Lin. sp. pl. 1. Ringens. B.M.t.6667.

GLADIOLO ÆTHIOPICO SIMILIS PLANTA ANGVSTIFOLIA, CAVLE HIRSVTO, FLORE RVBICVNDISSIMO.

Fig. 41.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XLI.

GLADIOLO ÆTHIOPICO SIMILIS PLANTA ANGUSTIFOLIA CAULE HIRSUTO, FLORE RUBICUNDISSIMO.

NOn minoris elegantiæ & raritatis eximia hæc gladiolo ſimilis planta, ex Africa ad nos tranſlata, cujus folia ex radicibus prodeuntia numero ſunt ſena, ſeptena, non rarò quoque dena, pediculis brevioribus fulta, rigida, erecta, duas palmas longa, ſemunciam lata, extremo mucronata, ſtriata, ſulcata; inter hæc caulis exſurgit ſesquiſpithamæ proceritate, imò longior, teres, hirſutus & piloſus, ſaturatè purpuraſcens, in mucronem rubicundum exiens, cui ſupponitur tuberculum rotundum, ut & foliolum coloris rubicundi, novi germinis æmulum, infra caulis medium emergunt pediculi hirſuti flores ſuſtinentes, qui parte inferiore foliolis brevibus ſquamatim diſpoſitis, calicis loco, obſeſſi ſunt, horum foliolorum nonnulla margine ut & mucrone rubedine ſunt perfuſa, inter quæ flores emergunt formâ admirandâ, ex baſi anguſta ſenſim in latitudinem ſeſe extendentes, extrinſecus colore primò ex viridi-flavo, poſthac pallidè rubeſcente, intrinſecus verò ſanguineo.

Hi flores ſunt monopetali in ſex lacinias directi, latèque ſeſe expandentes; horum prima lacinia longitudine cæteras antecellens ſeſe erigit, parte inferiore, ad margines undoſa, ſuperiore non item: ex ea ſtylus emergit apice trifido præditus, ut & ſtamina duo apicibus pullis ſagittæ alatæ mucronem æmulantibus prædita: Sub hæc ſecunda & tertia lacinia prodeunt, præcedente breviores, acuminati, colore dilutè rubeſcentes, quarum extremitates,

SMAL-BLADERIG MORELANDS SWEERT-KRUYD GELYKEND GEWAS, MET HOOG ROODE BLOEMEN, EN RUYGE STEELEN.

NIet minder raar is dit uytſtekend ſchoone Sweert-kruyd gelijkend gewas, uyt Africa ons toegeſonden zijnde; De wortel brengd 6. 7. ook wel 10. bladeren voord, ſtaande op korte voetjens, deſe ſijn ſtyf, twe palmen lang, een halve duym breed, geſtreept, en geveurd, ſpits toelopende, en recht op ſtaande: tuſſchen deſe verheft ſig de bloem-ſteel, een en een halve ſpan lang zijnde, ook wel hoger opſchietende, rondlang, ruyg en hayrig, hoog purpur-verwig, eindigende met een roode ſpitſe, waar onder een rood knopje, als mede een kleen rood blaatje haar op doen, verbeeldende een nieuwe botte; wat lager als het midden deſes bloem-ſteels ziet men eenige ruige ſteeltjens voord komen, waar aan de bloemen vaſt zitten, deſe ſteeltjens ſijn van onderen beſet met kleene ſchub-wys leggende bladerkens, en dat in plaats van bloemkelkskens, ſommige deſer ſijn rood van rand, als mede aan hare puntjens; tuſſchen deſe komen de bloemen te voorſchyn, de welke wonderlijk van maakſel zijn, dun en ſchraal aan haar grond, en allenkskens haar verbreedende: van buyten ſijn deſelve eerſt geel-groen, daar na bleek-rood, van binnen in tegendeel bloed-rood.

*Deſe bloemen ſijn een-bladerig, en in ſes ſnippelingen verdeeld, die haar wyt van een verbreiden; de eerſte en langſte deſer regt ſig op, wiens onderſte gedeelte aan de zijden alleen golfs-wys op- en neder-gaat; uyt deſe ſnippelinge (*lacinia*) komt het bloem-ſtyltje te voorſchijn, wiens uyterſte in drie is geſpouwen, als mede twe bloem-draden met ſwarte topjes, die gevleugelde toppen van een pijl gelijk zijn; onder deſe eerſte geſeyde bloems-ſnippelinge doen haar*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ſubvireſcunt: Hiſce ſuppoſitæ ſunt quarta & quinta lacinia ad exortum ſubluteæ, parte autem ſuperiore & latiore rubicundiſſimæ, ſtamine ſingulari ſanguineo, & apice nigro capitato, præditæ: inter dictas ultimaſque, & ſexta adhuc ſeſe offert, labii in modum dependens, mucrone ſubluteo.

Flore emarcido, ſuccedit vaſculum ſeminale triquetrum, in quibus ſemina triangula, coloris fuſci, quæ Menſe Octobris ad perfectam maturitatem perducta ſunt, in Horto Amſtelodamenſi.

de twede en derde op, korter zijnde als de eerſte, en puntig, bleek-rood van verwe, uytgeſonderd haar uyt-einden, dewelke bleek-groen zijn: onder deſe vertoonen haar de vierde en vijfde bloems-ſnippelingen, ſchoon-rood van verwe, uytgenomen hare nageltjens, dewelke bleek-geel zijn, uyt deſe en komt niet meer als een bloed-rood bloem-draatje te voorſchijn, wiens topje mede ſwart is; tuſſchen deſe laatſt geſeide bloems verdeeldheden vertoond ſig nog een ſeſde ſnippelinge, lips-wijs neder-hangende, wiens uyterſte bleek-geel is.

Als de bloem vergaan is, ſo volgt daer een drie-kantig zaad-huysken, waar in driehoekige bruyne zaden gehuisveſt worden, dewelke in October tot volkome rijpigheid gekomen zijn in den Medicijn Hof van Amſterdam.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Ixia Lin. ſp.

SISYNRICHIVM ÆTHIOPICVM MAIVS LATIFOLIVM, FLORIBVS ALBIS, HEXAPETALIS LINEIS PVRPVREIS STRIATIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XLII.

SISYNRICHIUM ÆTHIOPICUM MAJUS LATI-FOLIUM FLORIBUS ALBIS, HEXAPETALIS, LINEIS PURPUREIS STRIATIS.

RAdice eſt bulboſâ, ſubſtantiâ compactâ & carnoſâ, Croci effigie, folia emittente graminea, ſeſquipalmaria, ſemunciam lata, inter quæ caulis exſurgit articulatus, teres, longitudine pedem ſuperans, è cujus articulis bina ac bina exeunt folia ex adverſo ſita, articulumque quaſi amplectentia.

Flores inodori è ſummo caule exeuntes & ſinguli, ſingulari ſuo pediculo fulti, Menſe Majo ſeſe proferunt, qui per aliquot dies ſuperſtites manent, ſuntque hexapetali, Narciſſi Orientalis magnitudine: Horum petala mucronata, intus candida, extus ſtriis ſuavè purpuraſcentibus notata: A florum cavo aliquot fluunt ſtamina, ſuccedentibus capſulis ſeminalibus triquetris, in quibus ſemina rotunda, glabra, rufa.

Radicibus Hottentotti in cibo delectantur.

GROOT BREED-BLADERIG MORELANDS SISYNRICHIUM MET WITTE SES-BLADERIGE EN PURPUR-GESTREEPTE BLOEMEN.

DE wortel van dit gewas is een bolleken, vaſt en vleſig van ſubſtantie, in gedaante die van de Saffraan niet ongelijk; uyt deſe komen graſachtige bladeren voort, een en een halve hand-breed lang, een halve duym breed; tuſſchen dewelke een rond-lange bloem-ſteng voord komt, meer als eene voet lang zijnde, die in leden verdeeld is, uyt dewelke eenige bladeren twe aan twe dwers over den anderen ſtaande, haar op doen, waar van de leden als omvangen worden.

Deſe hare reuklooſe bloemen komen eenſaam te voorſchijn, uyt het opperſte der bloem-ſteng, en dat in de Maand van May, ſteunende ider op een byſonder, en kleen ſteeltjen; deſe blyven eenige dagen in weſen, ſijnde ſes-bladerig, en in groote met die van de Orientaalſche Narciſſus overeen komende, hare bloem-bladeren ſijn puntig, van binnen wit, van buyten met purpure ſtrepen getekend: uyt het midden deſer bloemen komen eenige bloem-draden (ſtamina) *voord, waar na drie-hoekige zaad-huysken volgen, onthoudende in haar ronde, gladde, en roſſe zaden.*

De Hottentotten eeten deſe wortelen ſeer geerne.

C A P. XLIII.

SISYNRICHIUM ÆTHIOPICUM MAJUS ANGUSTI-FOLIUM FLORIBUS ALBIS.

PRæcedenti quidem ſimile hoc Siſynrichium, flos autem minor, ut & radix.

Foliis gaudet anguſtis, gramineis, inter quæ caulis emergit glaber, teres, foliis pri-

GROOT SMAL-BLADERIG MORELANDS SISYNRICHIUM, MET WITTE BLOEMEN.

DIt Siſynrichium is het voorgaande wel gelijk, edog de bloem, en ook de wortel, is kleender.

Het heeft ſmalle, gras-wyſe bladeren, tuſſchen dewelke ſig een bladerlooſe bloem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

vus, ſpithameus, qui Menſe Majo in quinos aut ſenos faſtigiatur flores hexapetalos, præcedentibus minores, alternatim prodeuntes, quorum ſinguli pediculo nituntur longiori: Petala anguſtiora, parte interiore alba, exteriore purpureo-rubicunda.

Hiſce ſuccedunt vaſcula ſeminalia trigona, brevia, ſemina exilia, rotunda continentia.

Radix bulboſa quoque, & edulis.

ſteng vertoond, dewelke glad en ook rond is. Deſe, een ſpanne lang zijnde, brengd in de Maand van May, uyt haar opperſte gedeelte vijf, ook wel ſes ſes-bladerige bloemen voord, die boven den anderen ſtaan, in groote de voorgaande wijkende; deſelve ſteunen op langachtige ſteeltjens of voetjens, en ſijn hare bloem-bladeren ſmal, van binnen wit, van buyten rood purpurachtig.

Hier na volgen korte, drie-hoekige zaad-huyskens, waar in kleene, ronde zaden leggen.

Deſe bollekens zijn van gelijken eetbaar.

CAP. XLIV.

SISYNRICHIUM ÆTHIOPICUM MINUS LATI-FOLIUM FLORE HEXAPETALO ALBO.

PRæcedentium radicibus tuberoſis ſimilis hujus radix, quæ carnoſa, magnitudine tamen nucem avellanam non excedit.

Folia craſſiuſcula, ſemunciam ferè lata, palmam longa, mucronata, erecta.

Caulis teres non folioſus, æqualis, glaber, ſpithameus, è cujus cacumine Menſe Martio flores emergunt ſeptem octovè numero, non raro quoque pauciores, uno verſu diſpoſiti, pedicellis longiuſculis fulti, inodori, hexapetali, intus nivei, ſtriis purpureis extus eleganter variegati, per biduum ſuperſtites.

Hiſce ſuccedunt capitula triangularia, ſemina continentia ſubrotunda, mucrone exili prædita, quæ ad maturitatem perducuntur exeunte æſtate.

Semine Promontorio Bonæ Spei tranſmiſſo, nata nobis annis M DC LXXXVII & M DC LXXXVIII.

Non minus ac præcedentes, edulis radix.

KLEEN BREED-BLADERIG MORELANDS SISYNRICHIUM, MET WITTE SES-BLADERIGE BLOEMEN.

De vleſige bol-wijſe wortel van dit gewas, een haſe-noot groot zijnde, is die van de voorgaande gelijk.

De bladeren ſijn dikachtig, by na een halve duym breet, een hand breet lang, ſpits aan haar uyt-einde, en regt opſtaande.

De bloem-ſteng is rond, bladerloos, effen en glad, een ſpanne lang, uyt wiens bovenſte gedeelte, ſeven, acht, ook minder bloemen voort komen, en dat langs eene zijde van de ſteel, zittende op langachtige voetjens, deſelve ſijn ſes-bladerig, van binnen wit, van buyten met purpure ſtreepen aardig verçierd, ſy blyven twe dagen in haar vigeur, en ſijn ſonder reuk.

Na yder bloemtje volgt een drie-hoekig zaad-huysken, waar in een rondachtig zaad gevonden word, 't welk een kleen puntje heeft: en ſijne rypigheid in 't uytgaan des zomers bekomt.

Dit gewas heb ik uyt zaad opgekregen, 't welk my in de Jaren 1687 en 1688. van de Caap de Goede Hoop toegeſonden wierd.

Deſe bol-wyſe wortelen ſijn ſo wel eetbaar, als de voorgaande.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Gomphrena Globosa Linn. sp. pl. 1.

AMARANTHO AFFINIS INDIÆ ORIENTALIS FLORIBUS GLOMERATIS, OCYMOIDIS FOLIO.

Fig. 45.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XLV.

AMARANTHO AFFINIS INDIÆ ORIENTALIS, FLORIBUS GLOMERATIS, OCYMOIDIS FOLIO. *Breyn. Cent.* I.

WADAPU *Hort. Mal.*

GAudet hæc planta radice fibroſâ, caulem promens bipedalem, ramoſum, teretem, pilis breviſſimis obſitum, geniculis purpureis ex intervallis longioribus, interceptum.

Folia ſubtus dilutè vireſcentia, bina ex adverſo reſpondentia, non rarò quoque plura ſimul ad ramorum divaricationes prodeuntia, magnitudine & formâ varia; quæ ortu ſunt prima, majora, latiora, & obtuſa, longioribusque pediculis fulta: ſuperiora autem minora, breviora, anguſtiora mucronata, omnisque diviſionis ignara, breviſſimis pedicellis fulta.

Caules ut & eorum rami ſummo faſtigio flores ſuſtinent glomeratos, maxima parte ex ſquamis purpureis, rigidis, oblongis, mucronatis, nitentibus, bicompoſitis, conflatos: haſce inter ſquamas floſculi emicant ſtellares, albicantes, quorum ſingulis ſemen ſuccedit ſolitarium, Amaranthi ferè ſimile, lanugine niveâ obſitum.

Tuſſim, fauciumque dolores lenire folia, Horti Malab. Authores autumant.

OBSERVATIONES.

Caulis medullâ niveâ infarctus, maculis purpuraſcentibus notatur, præſertim parte inferiore.

BOLRONDE OOST-INDISCHE FLUWEEL-GELYKENDE BLOEMEN MET BLADEREN VAN OCYMOIDES.

DEſe Plante heeft een zazelige wortel, dewelke een getakte, en een twevoet hooge ſtenge voortbrengt, deſelve is rond, met korte hayrtjens beſet, wiens purpurverwige leden of knietjens wijt van den anderen ſtaan.

De bladeren zijn van onderen ligt-groen, twee aan twee dwers over elkanderen ſtaande; ook komender wel meer byeen te voorſchijn, en dat ontrent de leden, van forme en groote van den anderen veel verſchillende; die gene, dewelke eerſt voor den dag komen, zijn grooter, breder, en aan haar uyt-eynde ſtomp, ſteunende op langer voetjens: de bovenſte in tegendeel ſijn kleender, korter, ſmalder, puntig, en ongeſneden ook ongeſchaart, welkers voetjens ſeer kort zijn.

De bloemen ſitten aan het uiterſte des ſtengs, en deſſelfs takken, deſelve ſijn bolwijs op een geboopt, voor 't grootſte gedeelte uit purpure, ſtijve, langwerpige, gepunte, blinkende en gepaarde ſchubbens te ſamen geſtelt, tuſſchen dewelke witagtige ſterrewijſe bloemtjens te voorſchijn komen, waar van ider een eenig zaadjen voortbrengt, 't welk het zaad van de Fluweel-bloemen by na gelijk, en omvangen is van een ſneeuwitte donſigheid.

Dat de bladeren van dit gewas den hoeſt ſtillen, en de pijne der keele verſagten, verſekeren ons de Autheuren van den Hortus Malabaricus.

AANTEKENINGEN.

De ſtenge, met een witte merg-agtige ſubſtantie vervuld zijnde, is geteekent met purpur-verwige vlakken, voornamentlijk van onderen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Qui inter ſquamas emicant floſculi, è caliculo emergunt quinquepartito, quæ laciniæ admodùm anguſtæ, mucronatæ, tomento albo obſeſſæ & vireſcentes ſunt exceptis mucronibus, qui colore purpureo perfuſi: floſculorum cinereo-albicantium oræ in quinas lacinias quoque ſunt diviſæ, inter quas apices locantur longiuſculi, nivei, qui prima fronte viſi, lineas albas mentiuntur.

Stamina adeò brevia, ut nudis oculis vix ac ne vix quidem conſpiciantur.

Stylus cujus pars ſuperior bifurcatur, è fundo floſculorum emergens, innititur vaſculo ſeminali coniformi.

Sapor totius plantæ fatuus.

De bloemkens, dewelke haar tuſſchen de ſchubbens opdoen, komen uyt een kelkjen voort, 't welk in vyven is geſneden, welke verdeeltheden byſonder ſmal en puntig zijn, ook met een witte dons beſet, en groen van couleur, uytgenomen hare uyteynden, dewelke purpur-verwig zijn: het uyterſte deſer asgrauwe witte bloemkens is mede in vyven geſneden, tuſſchen welke verdeeltheden langwerpige ſneeu-witte topjens geplaaſt zijn, die met d'eerſte opſlag der oogen haar als witte ſtreepjens vertoonen.

De bloemdraden zyn ſo kleen, datſe ſonder vergroot-glaſen beſwaarlijk geſien kunnen werden.

De bloem-ſtijl, wiens bovenſte deel in tween is geſpouwen, uyt de grond der bloemkens voortkomende, ſit op't Pijn-appelsformige zaathuisken.

De geheele plante is ſmakeloos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Polygala Myrtifolia Linn. sp. pl. 8.

POLYGALA ARBOREA MYRTIFOLIA CAP: BONÆ SPEI, FLORIBUS ALBIS, INTUS PURPUREIS.

Fig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XLVI.

POLYGALA ARBOREA MYRTIFOLIA CAP. BONÆ SPEI, FLORIBUS ALBIS INTUS PURPUREIS.

RAdix ei lignea, parte interiore lutea.

Caudex pollicem craſſus, cortice griſeo amictus, diverſis brachiatur ramis.

Folia Myrti lati-foliæ Belgicæ paria, paulò tamen minora & molliora, viriditate dilutiore prædita, incondita, ſapore ſubamaro.

Flores tripetali extus albicantes, intus purpuraſcentes; horum petala bina lateralia ex adverſo ſita, tertium verò, galeam æmulans, ſitum habet ſublimiorem.

Semina videre haud mihi contigit, ob infortunium, quod ſupervenit huic arbuſculæ, ea propter pingi curavi ante ejus interitum.

Promontorii Bonæ Spei alumna eſt, unde ad nos tranſlata.

OBSERVATIONES.

Hæc perpetuæ frondis planta, tres circiter pedes alta, inter fruticem & arborem ambigit, densè fruticans.

Rami obſequioſi, foliis amicti, maxima ex parte alternatim diſpoſitis, hilariore virore perfuſis, margine non crenatis, partim mucronatis, partimque mucrone deſtitutis.

Petalum tertium & ſupremum, barbulam parte anteriore & exteriore exſerens, complicatur ſecundum ejus longitudinem, in qua complicatura occultantur ſtylus & ſtamina, quæ numerô ſunt ſeptem octove, albicantia, apicibus luteo-croceis inſtructa, inter quæ ſtilus emergit pallidè luteus.

CAAPSCHE, BOOMAGTIGE KRUYS-BLOEMEN, MET MYRTUS BLADEREN, WITTE EN VAN BINNEN PURPUR-VERWIGE BLOEMEN.

DIt gewas heeft een houtagtige wortel, van binnen geel van couleur.

De ſtamme een duym dik, en met een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, wert in verſcheyde takken verdeeld.

De bladeren gelijken die van de breet-bladerige Hollandſche Myrtus niet qualijk, hoewelſe wat kleender en ſagter zijn, deſelve ſijn bleek-groen, ſonder ordre aan de takken gehegt, en wat bitteraghtig van ſmaak.

De bloemen ſijn drie-bladerig van buyten wit, van binnen purpur-verwig, waar van datter twe bloem-bladereu op zy dwers over elkanderen ſtaan, het derde, een helm verbeeldende, beſit d'opperſte plaatſe.

Noyt heb ik de zaden geſien, wegens een ongeval, 't welk dit Boomtje overquam, weshalven ik het heb laten aftekenen, eer dat het quam uyt te gaan.

Het groeit op de Caap de Goede Hoop, van waar het tot ons is overgebragt.

AANTEKENINGEN.

Het is twyfelagtig of men deſe altoos groen-ſtaande plante; dewelke ontrent drie voeten hoog opſchiet, onder de digt getakte Boomen, of Heeſters ſal ſtellen.

De takken ſijn buygzaam en met bladeren beſet, die meerendeels eenſaam en ongepaart ſtaan, bly-groen van verwe, ongeſchaard, waar van ſommige aan haar uyteynde rond; andere puntig zijn.

Het derde en opperſte bloem-blad is na deſſelfs langte toegevouwen, aan wiens voorſte en uyterſte gedeelte een vooruytſtekend baardeken (barbula) *ſit, in de geſeyde vouwe verbergen haar de bloem-ſtijl en bloem-draden, dewelke ſeven of agt in getale en wit van couleur zijn, verſien van geel-Saffraan-verwige hooftjens, tuſſchen dewelke de bloem-ſtijl voortkomt, van couleur ligt-geel.*

Calix trifoliatus herbaceus.

Locis aridis & montoſis ad Promontorium Bonæ Spei luxuriat planta iſthæc; hinc advectam poſſidet Hortus Medicus Amſtelodamenſis, curâ Nobiliſſimi & Ampliſſimi Domini Joh. Huydekoper, Equitis, Dom. in Maarſeveen, Neerdijk, &c. &c. Auguſti Emporii Amſtelodamenſis Conſulis & Senatoris &c. &c.

De bloem-kelk is driebladerig en groen van couleur.

Men vind dit gewas veel op bergagtige en droge plaatſen van de Caap de Goede Hoop, van waar het in den Amſterdamſchen Medicijn-Hof gekomen is, door de voorſorge van den Wel-Ed. en Grootagtbaren Heer J. Huydekoper, Ridder, Heere van Maarſeveen, Neerdijk, &c. &c. Burgermeeſter en Raad der Stad Amſterdam. &c. &c.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

var inermis - Carolina

Aralia Spinosa Linn. Sp. plant. 2.

ANGELICA ARBORESCENS SPINOSA. Fig. 47

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XLVII.

ANGELICA ARBORESCENS SPINOSA, SEU ARBOR INDICA FRAXINI FOLIO, CORTICE SPINOSO. *Ray. Hiſt. Pl.*

DOno Reverendiſſimi Epiſcopi Londinenſis, Henrici Compton, de ſtudio Botanico optimè meriti, hanc nacti ſumus plantam, cujus deſcriptionem à Doctiſſ. Rajo concinnatam verbotenùs recitare animus eſt. *Hæc folia habet ampliſſima, ramoſa ad inſtar Angelicæ; Lobi ſeu folia partialia Angelicæ æmula, ſed glabriora; Coſtæ foliorum ſpinis obſitæ ſunt, non admodum crebris, uti eſt & truncus arboris. Foliorum inſuper pediculi latiuſcula & velut membranacea baſi caudici & ramis adnexi ſunt. Folia hyeme decidunt. Vidimus in Horto Chelſeiano hujus generis arborem, quæ ſtaturâ humanam altitudinem, craſſitie brachium ſuperabat, ſumma parte in ramos diviſam. Sunt autem germina ſeu ſurculi, quos quotannis emittit, admodum craſſi, foliis crebris obſiti. In quantam altitudinem excreſcat, quo ætatis ſuæ anno florere incipiat, cujuſmodi florem & fructum producat, quamque diu duret neſcimus; umbelliferam tamen eſſe ſuſpicamur.* Hactenus Rajus.

Hæc ſtirps ſedem fixit in Horto noſtro caudice aſpero, cubitum alto, in articulos inæquales diviſo, cortice griſeo tecto, pollicem craſſo.

BOOMACHTIGE ANGELICA MET DOORNEN.

D*It gewas, 't welke ons toegeſonden is door den Eerwaardigen Heer Henric Compton, Biſſchop tot London, (dewelke, om de bevorderinge, die hy toebrengd, tot de kenniſſe der gewaſſen, veel eere verdiend) is van den ſeer geleerden Heer Raius beſchreven; wiens woorden wy voorgenomen hebben alhier te verhalen.* Deſe plante, *ſeyd hy*, heeft ſeer breede en tak-wyſe bladeren, gelyk de gemeene Angelica, waar mede ook hare verdeelde bladeren overeenkomen, met dat onderſcheyd nochtans, dat deſe wat gladder zijn. De ribbens, die door de verdeelde bladeren loopen, als mede de ſtam, ſijn met doorntjens beſet, dog ſpaarſaam en ver van een ſtaande. De ſteelen deſer bladeren ſijn breet, en als vliesachtig aan haar grond; alwaar ſy uyt de ſtam en takken voort komen. Des winters laat dit gewas ſijne bladeren vallen. In den Chelſiaanſen Hof is ons duſdanigen Boom, mans hoogte overtreffende, voorgekomen, een arm in dikte geenſints wykende: deſe was van boven in takken verdeeld. De botten, die deſen Boom jaarlijks komt voort te brengen ſijn ſeer dik, en met veele bladeren beſet. Hoe hoog deſelve komt te waſſen, op wat tijd des jaars de bloemen haar beginnen te vertoonen, hoedanig deſelve zijn, als mede hare vruchten, hoe lange ſy ook beſtendig zijn, is ons tot nog toe onbekend; Edog na onſe meninge is 't een boom wiens bloemen waijers-wys, en veele by een in de ronte zijn geſchikt, *tot hier toe ſtrekken de woorden van Raius.*

Dit gewas heeft in onſen Hof de hoogte gekregen van een elleboog, de dikte van een duym, en is in leden verdeeld, die op een ongelijke diſtantie van den anderen ſtaan, omvangen van een grauwe ſchorſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Folia, ex adverſo bina, pediculis rubicundis fulta, dilutè vireſcentia, ſapore aſtringente, ſicut in Angelica vulgari.

Patriam agnoſcit Virginiam, è qua in Angliam, inde ad nos in Belgium eſt advecta.

Doctiſſimus D. Plukenet hujus ſtirpis figuram exhibet in ſua Phytographia Tab. 20. nomine, *Chriſtophorianæ arboris aculeatæ Virginienſis.*

De bladeren ſijn ligt-groen, t'zamentrekkend van ſmaak en overeenkomende met die van de gemeene Angelica, dwers over malkanderen ſtaande, twe aan twe, en dat op roſſe ſteeltjens.

De natuurlijke groei plaats is Virginia, van waar het in Engeland, en eyndeling tot ons in Holland is overgeſtuurd.

Den ſeer geleerden Dr. Plukenet heeft hier van een figure uytgegeven, in ſijne beſchryvinge der gewaſſen Tab. 20. onder de benaminge van Boomachtige en gedoornde Chriſtophoriana van Virginia.

OBSERVATIONES.

Radice eſt craſſa, lignea, pullo cortice obducta, è qua exſurgit caudex foliis ramoſis alternatim poſitis, per intervalla brevia exornatus. Folia triangulata, tribus, quinis & pluribus conſtant alarum conjugationibus, cum uno impari ad coſtam: Harum ſingulæ in ſolo lætiori & calido non raro ſubdividuntur in alias bicompoſitas uno impari alam claudente, unoque ſingulari folio alæ baſin ſæpè obſidente: Alarum folia breviſſimis pediculis fulta, ex latiori baſi in mucronem longiorem deſinentia, nonnihil ſerrata ſunt.

AANTEKENINGEN.

De wortel is dik, houtachtig en van een ſwartachtige ſchorſſe omvangen: hier uyt komt de ſtam voort, beſet met getakte, en ongepaarde, en niet ver van den anderen voortkomende bladeren. De geheele bladeren ſijn drie-hoekig, behelſende in haar drie, vijf, en meer gepaarde en gebladerde ribbens, waar van de uyterſte alleen ongepaard blyfd: en wanneer 't gewas op een warme plaatſe, en in goede aarde geſet word, ſo ſmal-deelen haar deſe geſeyde ribbens in meer andere en kleendere gepaarde ribbekens, en ſijn deſe alle van gepaarde, en tegen den andere overſtaande bladerkens verſien; onder deſe is het uyterſte blaatje ook veeltijds eenſaam, gelijk ook het eerſte dat uyt het begin der ribbens voortkomt: alle deſe bladerkens met ſeer korte voetjens uyt de ribbens voortkomende, ſijn eenigſints geſchaard, en ſcherp toelopende.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ALOE SVCCOTRINA ANGVSTIFOLIA SPINOSA FLORE PVRPVREO.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XLVIII.

ALOE SUCCOTRINA ANGUSTIFOLIA SPINOSA, FLORE PURPUREO.

Breynii Prod. 2.

SObolem hujus plantæ, ex India Orientali in Hollandiam tranſmiſſæ, poſſidemus munere Nobiliſſimi Ampliſſimique viri D. Simonis à Beaumont, Secretarii Nob. Præpotentiſſimorumque Dominorum ordinum Holl. & Weſt-Vr.

Luxuriavit & floruit, A. M DC Lxxxix. & M DC xc. Menſe Feb. (loco calido poſita, aliàs flores tardius perficit) in Horto noſtro, ubi eandem accuratâ icone ad vivum exprimi curavi.

Radix tuberoſa, cortice cinereo obducta, folia emittit ſaturatè vireſcentia, in ſeſquipedalem longitudinem producta, anguſta, craſſa, ſucculenta, extremo in mucronem denſè ſtipatis deſinentia, ſentibusque exiguis, pallidis, mollioribus armata.

Ex horum medio thyrſus ſeu caulis emittitur ſeſquipedalis & altior, teres, lævis, parte ſuperiore foliolis amictus, colore fuſco, cujus cacumen floribus ornatur denſiſſimè ſtipatis & ſpicatis, hexapetalis, dilutè purpureis, nutantibus, ab imo ad ſummum uſque ſucceſſivè ſe explicantibus, horum petala ad ungues connata, inter quæ ſtamina aliquot rubicunda emergunt, extra flores emicantia: hiſce præteritis, ſuccedunt capſulæ ſeminales triangulares.

Brumam rigidiuſculam patienter ferens, cuſtodiri quidem poteſt in hybernaculo vulgari, aſt quò calidius illud fuerit, eò vegetior & floridior erit planta.

Caule evanido novæ ſoboles aut germina producuntur è lateribus plantæ, quibus

SMAL-BLADERIGE, DOORNACHTIGE ALOE VAN SUCCOTORA MET PURPUR VERWIGE BLOEMEN.

VAn dit gewas hebben wy een jonge plante gekregen, van den Wel-Ed. Heer Mr. Simon van Beaumont, Secretaris van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland en Weſt-Vrieſland, uyt Ooſt-Indien in Holland overgeſonden zijnde.

Deſe plante, d'welke ik na 't leven heb laten aftekenen, heeft in onſen Hof ſterk gebloeid in de Jaren 1689. en 1690. in de Maand van February, in een warme plaatſe geſet zijnde, anders bloeid ſy later in't jaar.

De wortel knobbelachtig, en met een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, brengd donker-groene bladeren voord, die anderhalve voet lang zijn, ook ſmal, dik, ſaprijk, voor ſpits toelopende, aan de kanten met kleene, digt by eenſtaande, bleeke, ſagte doorntjens beſet.

Uyt het midden deſer komt een bruyne, ronde, gladde, boven aan met kleene bladerkens beſette ſteng voort, anderhalve voet of meer hoog, aan wiens bovenſte gedeelte de bloemen airs-wyſe en ſeer digt by een, voortkomen: deſe bloemen ſijn ſes-bladerig, bleek purpur-verwig, nederwaards hangende, ſucceſſivelijk van onderen af opgaande; deſe hare bloem-bladeren ſijn vereenigd ontrent de bloem-nagelen, en komen eenige roode bloem-draden tuſſchen deſelve voort, die een weynig buyten de bloem uytſteken: na de bloemen komen der drie-kante zaad-huyskens voort.

Dit gewas is vry hard, en kan in een gemeene winter-plaats bewaard worden, edog hoe warmer datſe geſet word, hoe milder datſe groeid en bloeid.

Na dat de bloem-ſteng vergaan is, ſo maaktſe weder nieuwe ſpruyten, en dat uyt mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

multiplicatis, uno eodemque tempore plures thyrſi ſimul exeunt.

Folia tranſciſſa ſuccum emittunt luteum, atque amarum, qui melioris eſt notæ, ac odore gratior quàm vulgaris & veræ Aloës, cujus ſuccus ingratus & fœtens, hujus verò odor cum Aloë Succotorina vera convenit.

de zyden des plants, dewelke vermeenigvuldigd zijnde, op een en deſelve tyd veele bloem-ſtengen en bloemen voort-brengd.

Wanneer de bladeren dwers door-geſneden werden, ſo geven ſy een geel bitter zap van haar, 't welk beter en ook aangenamer van reuk is, als dat van de gemeene en ware Aloë, wiens ſap onaangenaam, en ſtinkend is, maar deſe hare reuk komt over een met die van de ware Aloë Succotorina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ALOE ARBORESCENS AFRICANA N.D

Fig. 49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XLIX.

ALOE ARBORESCENS AFRICANA.

Catal. Horti Beaumontiani.

HAc plantâ exoticâ nos donavit Nobiliſſimus vir Simon à Beaumond, Hollandiæ Weſt-Vriſiæque ordinibus à Secretis &c. &c.

Caudex jam ſpithameus, pollicem craſſus, geniculatus, cortice griſeo amictus.

Folia è ſummitate caudicis exoriuntur, quæ duas uncias lata, manuſque longitudinem æquantia, ad exortum anguſta, extremo mucronata, rigidiuſcula, ſplendentia, atro virore perfuſa, denſiſſimo ſtipatu congeruntur, Yuccæ non diſſimilia, aſt breviora, latiora, molliora, & deorſum reflexa.

A brumæ injuriis præſervanda, cautèque cuſtodienda, tenera enim eſt.

Flores videre mihi nunquam contigit.

OBSERVATIONES.

Caudex vix dici poteſt geniculatus, annulares enim circuli, genicula mentientes non niſi foliorum abjectorum ſunt veſtigia, quæ ſeneſcente arbuſcula ſenſim evaneſcunt.

Folia in exortu (uti in Canna Indica) cucullorum in modum convoluta viſuntur.

AFRICAANSCHE BOOM-ALOE.

DIt gewas is ons vereerd van den Wel-Ed. Heer Secretaris Simon van Beaumond, &c. &c.

Des ſelfs ſtamme is nu een ſpan lang geworden, een duym dik, in leden verdeeld, en omvangen van een grauwe ſchorſſe.

De bladeren komen ſeer digt en veel by een uyt den top voort, die van de Yucca eenigſints gelijkende, uytgenomen datſe ſachter, korter, en breeder zijnde, haar meer nederwaards na de aarde komen te buygen: deſelve zijn twe duym breed, een hand lang, ſmal aan haar begin, ſcherp toelopende, ſtyfachtig, blinkende, en donker-groen van verwe.

Dewijl het een teder gewas is, ſo moet het ſorgvuldig voor de koude bewaard worden.

Deſſelfs bloemen en zijn my noyt voorgekomen.

AANTEKENINGEN.

De ſtamme kan beſwaarlijk geſegt werden in leden verdeeld te zijn; aangeſien des ſelfs circulaire verdelingen, wel eenigſints haar als leden vertoonen, edog in der daad niet anders en zijn als 't overblyſſel van de afgevalle bladeren, dewelke, wanneer dit Boom-gewas ouder komt te worden, t'enemaal vergaan.

De bladeren zijn in haar eerſte voortkomen moniks-capswys gevouwen, gelijk die van de Canna Indica of Indiaans riet.

Patriam agnoſcit Africam, ex Guïnea enim, curâ & ſumptu ſupra nominati Domini, in Patriam noſtram delata eſt.

De natuurlijke groei-plaats is Africa, want het is uyt Guinea in dit ons Vaderland gebracht, door de voorſorge en onkoſten van den boven gemelden Heer.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Richardia

ARVM ÆTHIOPICVM FLORE ALBO, ODORATO. B. M. 1832 Fig.

Arúm Colocasia Lin. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. L.

ARUM ÆTHIOPICUM FLORE ALBO, ODORATO.

INter varias radices, quas mihi dono dedit Nob. D. Simon vander Stel, Promontorii Bonæ Spei Gubernator digniſſimus, hujus quoque Ari radicem offendi, vulgaris ſimilem, bis autem ejus magnitudinem ſuperantem, è qua folia aliquot, pediculis longioribus fulta, enaſcuntur, lævia, glabra, nitentia, dilutè virentia, Ari majoris æmula, aſt productiora, in extremo claviculâ quâdam in gyrum circumactâ, donata, non minus ac radix acredine ſuâ poſt maſticationem, fauces linguamque vellicantia, & quaſi tranſadigentia.

Inter hæc folia caulis exſurgit bipedalis & procerior, teres, glaber, nitens, foliis concolor, in cujus faſtigio, è tunicæ membranaceæ ceu vaginæ medio, piſtillum nudum eminet, colore ſubluteo, in cujus ambitu floſculi producuntur, iiſque marceſcentibus, ſuccedunt fructus, quos ob cæli inclementiam, æſtatiſque brevitatem in Horto Noſtro ad maturitatem nunquam perduximus, itaque de iis nihil certi referre poſſum.

Radix, quæ nobis tranſmiſſa anno reparatæ ſalutis MDCLXXXVII vivax, ſingulis annis nova promit folia, aliis per hyemem marcidis & corruptis.

Floret circa æſtatis exitum.

Notatu dignum exiſtimo, quod in hiſce foliis obſervavi, nempe, ſi nimis irrigetur planta, per claviculas ſuas ſuperfluam humiditatem guttatim eructa-

MORELANDS KALFS-VOET MET EEN WITTE EN RIEKENDE BLOEM.

ONder verſcheyde wortelen, die my vereerd zijn, door den Ed. Heer Simon van der Stel, Gouverneur op de Caap de Goede Hoop, hebbe ik de wortel van deſe Kalfs-voet mede gevonden, dewelke, hoewelſe de gemeene gelijkt, echter meer als twemaal ſo groot is als deſelve: Uyt deſe komen eenige gladde, eſſene, ligt-groene en blinkende bladeren te voorſchijn, ſteunende op lange voetjens; deſelve ſijn die van de groote Kalfs-voet gelijk, hoewel ſy langer zijnde, aan haar uyterſte met een rondlopend claauwierken verſien zijn: Deſe bladeren en ſijn niet minder ſcherp van ſmaak, als wel hare wortelen, waar door de tonge en keele byſter geoffenſeert werden, als men die komt te kauwen.

Tuſſchen de bladeren komt de bloem-ſteel te voorſchijn, twe voeten ook wel hoger groeiende, deſelve is rond en lang, glad, blinkend, en in couleur met de blader-ſtelen overeenkomende, uyt wiens opperſte een bloot, geel-achtig ſtampertjen ſig opdoet, en dat uyt een vlieſig bekleetſel, als ware het een ſchee: rontom 't geſeyde ſtampertje komen de bloemkens te voorſchijn, en deſe verdroogd zijnde vertoonen haar de vruchten, dewelke wegens de kortheid des ſomers, en guurheid onſes climaats noyt tot rypigheid gekomen zijn: ſo dat ik daar van niets ſekers ſeggen kan.

De wortel, die ons in 't jaar 1687 *toegeſonden is, hebben wy eenige jaren in 't leven gehouden, en geeft alle jaren nieuwe bladeren, d'oude 's winters vergaan zijnde.*

De bloemen werden in 't uytgaan des ſomers geſien.

'T is aanmerkens weerdig, 't geen ik ontrent deſe bladeren geobſerveert hebbe, namentlijk, ſo men dit gewas te veel waters geeft, ſo is 't, dat het t'overtollige

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ri, & quaſi diſtillari limpidam & guſtu acrem.

An eadem ſit planta, quæ in Catalogo Horti Lugd. Bat. nomine Ari Æthiopici flore albo, odorato, moſchum redolente inſignitur, haud affirmo, propterea quod ibi præter denominationem nil additum.

Radices virtutibus convenire cum vulgari, & ejus locô ſubſtitui quoque poſſe, ex relatione eorum, qui illud ſunt experti, hauſimus.

door ſijne claauwierkens, druppelender- of diſtilleerender-wyſe uytwerpt, zijnde 't ſelve als dan klaar, en ſcherp van ſmaak.

Of dit nu 't ſelve gewas is 't geene in de Cataloge van den Hort. Lug. Bat. onder de name van Morelands Kalfs-voet met witte, en na muſcus riekende bloemen voorgeſteld word, en kan ik niet zeggen, om dat aldaar niets anders als van een bloote benaminge werd geſproken.

Dat de wortelen in krachten overeenkomen met die van de gemeene Kalfs-voet en in des ſelfs plaatſe mede gebruykt kan werden, is ons geſegt van die gene, dewelke ſulks ondervonden hebben.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ARVM CEYLANICVM HVMILE LATIFOLIVM, PISTILLO COCCINEO. Fig. 51.

Arum trilobatum Lin. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LI.

ARUM HUMILE CEYLANICUM LATI-FOLIUM, PISTILLO COCCINEO.

LEEGE EN BREET-BLADERIGE CEYLONSCHE KALFS-VOET, MET EEN SCHAARLAKE-RODE STAMPER-WYS DODDEKE.

SUnt ei radices rotundæ, Ari vulgaris ſimiles, extus colore dilutè ſpadiceo, intus lacteo, fibris albicantibus capillatæ, nec non guſtu acri præditæ: Ex iis folia exurgunt, pediculis longioribus innitentia, formâ diversâ, alia enim aliis ad pediculum profundiùs diſſecta, magis minuſvè quoque cuſpidata, atro virore perfuſa, ſapore acri etiam prædita.

DE ronde wortelen van dit gewas gelijken die van de gemeene Kalfsvoet, (Arum) *deſelve zijn van buiten ligt-caſtanie-verwig, van binnen melk-wit, ook met veele zazelingen beſet, en ſcherp van ſmaak: uyt deſe komen de bladeren voort, verſien van lange ſteelen, ſcherp van ſmaak, donker-groen, drie-hoekig, en ongelijk van gedaante, door dien d'eene meer ingeſneden is, als d'andere; ook en ſijnſe niet alle even ſpits aan haar uyt-einde.*

Inter folia caulis exit uncialis, in cujus faſtigio piſtillum pulchrè coccineum emicat, in mucronem deſinens; idque è membranea, cuſpidata, & ſulcata vagina, interna facie purpuræ decorem induente, externa vireſcente colore perfuſa.

Tuſſchen de bladeren doet ſig de bloemſteng op, een duym-breed lang zijnde, uyt wiens toppe een ſchoon root-ſchaarlake ſtamper-wys doddeken voort komt, 't welk in een ſpitſe eyndigd; 't ſelve is van een vlieſig, geveurd, en puntige ſcheede (vagina) *omvangen, dewelke van binnen purpurverwig en van buyten groen is.*

Piſtillo brevi evaneſcente nullum fructum ſub climate noſtro perficit: Plantæ ſuperficies quotannis hyeme marceſcit, radice reſtibili, (qua propagatur) germina novella inſequente vere producente.

Het ſtamper-wys doddeken in korten tijd, ſonder vruchten hier te lande vergaande, ſo werd ook te gelijk alle het loof tegens de winter te niete gebracht, de wortel alleen overblyvende, waar door deſelve voortgeſet word.

Frigoris impatiens ſolem auramque calidiorem amat, itaque in repoſitoriis, feneſtris vitreis inſtructis, conſervanda.

Dewijl dit gewas geen koude kan verdragen, ſo moet men het ſelve wel warm ſetten, en dat in glaſe-kaſſen.

Ceylonâ hanc aſſecuti ſumus plantam, quam hactenus in Horto noſtro excoluimus.

Wy hebben het uyt Ceylon gekregen, en cultiveren het tot nog toe in onſen Hof.

Viribus non multùm abludere ab Aro vulgari dubitandum non eſt.

Daar en is niet aan te twÿfelen; dat des ſelfs krachten overeenkomen met die van de gemene Kalfs-voet.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ARVM CEYLANICVM POLYPHYLLVM, CAVLE SCABRO, VIRIDI-DILVTO, MACVLIS ALBICANTIBVS, NOTATO.

Fig. 52.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LII.

ARUM POLYPHYLLUM CEYLANICUM, CAULE SCABRO, VIRIDI DILUTO, MACULIS ALBICANTIBUS, NOTATO.

VEEL-BLADERIGE CEYLONSCHE KALFS-VOET, MET EEN LICHT-GROENE, ROUWE, EN WIT GEVLAKTE STENGE.

RAdicem ſuppeditat rotundam, aſperam, fuſcam, intus ex candido ſubflavam.

Caulis ad duorum pedum proceritatem ſeſe extollit, tres uncias craſſus, tactu ſcaber, ceu exilibus ſpinulis obſeſſus, colore dilutè viridi perfuſus, niveiſque maculis notatus, quod viſu pulchrum, gratumque; Caulis ad faſtigium in tres diſpeſcitur ramos, & hi in alios ſecundarios, quibus folia annectuntur alata, quorum partialia bicompoſita, nullis pedicellis fulta, oblonga, mucronata, margine abſque crenis æquali, unciam lata, aut paulò latiora.

Flos in hiſce oris nunquam emicuit.

Radix quotannis renovatur ex caulis baſi, priore emarcidâ, & corruptâ.

Multô calore indigens planta, menſibus æſtivis ſæpius irriganda.

Utrum hæc eadem ſit, quæ Mulenſchena dicitur Authoribus Hort. Mal. tom. 12. dubitandi mihi anſam præbuit, caulis glaber, quô Mulen-ſchena eſt prædita, à me nunquam (quod ſciam) viſa, hæc verò noſtra planta gaudet cortice ſcabro.

De wortel van deſe plante is rond, rouw, bruyn, van binnen witachtig-geel.

De ſteng drie duym-breet dik zijnde, is rouw in 't aantaſten, (als of deſelve met doorntjens beſet was,) en met witte vlakken aardig getekend zijnde, ſchiet twe voeten hoog uyt het aardrijk, wiens opperſte ſig in drie takken komt te verdelen, en deſe wederomme in kleendere takskens; de bladeren ſijn gevleugeld, welkers verdeelde bladerkens twe aan twe ſteel-loos gevoegd zijnde, haar aan de ribbens vereenigen: deſelve ſijn langwerpig, ſcherp-toelopend een duym of meer breed, en eſſen van kanten.

De bloem heeft ſig hier te lande noyt vertoond.

Ondertuſſchen dat de oude wortel vergaat, ſo vernieuwd ſig een andere uyt de grond van de ſteng.

Na dien dit gewas veel warmte des ſomers van noden heeft, ſo moet men 't ſelve dikwils bevochtigen.

De rouheyd van de ſchorſſe des ſtengs heeft my in twijfel gebracht, of dit wel 't ſelve gewas is, 't welk by de Autheuren van den Hortus Malabaricus, in 't twaalfde deel, Mulen-ſchena geheten word, en een eſſe gladde ſtenge heeft, 't welk van my in deſe plante noyt mijns wetens geſien is.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Patriam agnoſcit Ceylonam, unde nobis radices ſunt allatæ, nomine *Kidaram.*

De natuurlijke groei-plaats van dit gewas is Ceylon, van waar ons des ſelfs wortel is toegeſonden, met de name van Kidaram.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Amorphophallus campanulatus Hook. B. M. 2812. Rumph. V. 112 f. 113

Dracontium

ARVM CEYLANICVM POLYPHYLLVM, CAVLE ASPERO MACVLIS VIRIDI-FVSCIS, VIRIDI-DILVTIS ET ALBICANTIBVS, PVLCHRE NOT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LIII.

ARUM CEYLANICUM POLY-PHYLLUM CAULE ASPERO, MACULIS VIRIDI-FUSCIS, VIRIDI-DILUTIS, ET ALBI-CANTIBUS, PULCHRE NOTATO.

R Adice ſuſtinetur magna, ſphœricâ, aſperâ, extus fuſcâ, intus alba.

Caulis exſurgens, ſpithamam longus & procerior, craſſus, tactu ſcaber, fungoſus, exuviarum ſerpentum inſtar eleganter variegatus, viridi-fuſcus, hinc inde dilutiore viriditate præditus, & maculis albis notatus: primô tamen ortu, caules incarnato pallore albeſcunt, qui temporis progreſſu obſcurantur: ſuperiore parte ramoſi facti foliis veſtiuntur quaſi alatis, præcedentis Ari latioribus, in mucronem exeuntibus, atro-viridibus, averſâ parte dilutè herbaceis.

Flores proferre haud potuit, omni quantumvis induſtriâ adhibitâ.

Circa autumnum ſuperficies plantæ perit, imò & radix poſtea; novâ quæ productâ, ut denuò germinet, multo indiget calore.

Quia aëris injurias ferre nequit tempore hyemali, locum expoſcit calidum & ſiccum, quô denegatô facilè putreſcit radix.

VEEL-BLADERIGE CEYLONSCHE KALFS-VOET, MET EEN ROUWE, ROS-GROENE, OOK LICHT-GROENE, EN WIT-GEVLAKTE STEEL.

'T heeft een groote, bol-ronde, rouwe wortel, die van buyten bruyn-rood, en van binnen wit is.

De ſteng, een voet of anderhalf hoog opſchietende, is dik, rouw, voos, ſchoon gevlakt als een ſlange-huyt, donker ros-groen, ook hier en daar licht-groen, en met witachtige vlakken door een vermengd; in 't begin, wanneer deſe ſteng eerſt uyt het aardrijk voortkomt, is deſelve licht-incarnaat of lijf-verwig, die dan met der tyd meer en meer komt te verduyſteren: de ſtenge boven aan in takken verdeeld zijnde is verſien van bladeren, dewelke haar als gevleugelde bladeren (alata) *opdoen, breeder zijnde als die van de voorgaande, edog voor ſpits toelopend, en donker-groen, van onderen lichter-groen van verwe.*

Tot het bloeien en heb ik ſe niet kunnen krijgen, hoewel alle vlyt daar toe van my aangewend is.

Ontrent den Herfſt vergaat de ſteng, en daar na ook de wortel ſelfs; ſo dra een nieuwe voortgebracht is, heeftſe veel warmte van noden, om wederom aan 't uytſchieten te koomen.

Ook en kanſe des winters tegen geen koude, maar moet deſelve droog en warm gehouden worden, anders komt de wortel ligt te verrotten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Utrum facultatibus vulgaris Ari, aut Serpentariæ, gaudeat, affirmare haud auſim.

Of deſe ook de krachten van de gemene Kalfs-voet, of van die van onſe Serpents-kruyd (Serpentaria) *heeft, en kan ik niet verſekeren.*

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

BALSAMINA CVCVMERINA INDICA FRVCTV MAIORE FLAVESCENTE.

Momordica Charantica. Lin. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LIV.

BALSAMINA CUCUMERINA INDICA FRUCTU MAJORE FLAVESCENTE.

PANDI-PAVEL *Hort. Mal.*

UT palam fiat, quantum valeat ars circa culturam plantarum exoticarum, conſultum duxi, hanc, cujus fructus maturos in Horto Noſtro Anno M DC LXXXVIII & M DC XC. conſpeximus, cæteris adjungere, quantumvis in Horto Mal. ſit deſcripta.

Radice firmatur fibroſâ, è quâ viticulæ producuntur, quæ, niſi adminiculis ſuſtineantur, in terram procumbunt, aliàs vicinis quoque ſtirpibus aut perticis ſeſe circumvolventes, capreolorum beneficio, iis cohærent.

Folia bina ex adverſo reſpondentia, in ſeptem lacinias profundas & anguloſas, diviſa, longioribus pediculis appenſa, Vitis foliis ſimilia, capillis exilibus obſita ſunt, odorem fætidum exhalantia, ſapore amaro.

Flores inodori, pentapetali, colore in dilutiorem flavedinem inclinantes, ſex ſtaminibus medium occupantibus, præditi; multi ex iis ſteriles aut inutiles evadunt, quod plantis cucumeraceis admodum familiare, fructiferi verò prævium habent fructus rudimentum, cujus apici flos marceſcens inſidet.

Fructus oblongus, ventricoſus, extremo mucronatus, Cucumeris formà: cortex verrucoſus & tuberculis exaſperatus, primò herbido pallore albeſcens, tandemque colorem croceum induens; hujus pars extrema per maturitatem dehiſcit, in cujus hiatu pulpa fungoſa, ut & ſemina coloris citrini, involucrô ſanguineô

INDIAANSCH COMCOMMERACHTIG BALSEM-KRUYD, MET EEN GROOTE GEELE VRUCHT.

NIet tegenſtaande dit gewas in den Hortus Mal. is beſchreven, ſo hebbe ik evenwel geraden gevonden, deſelve hier by te voegen, om te toonen hoe verre men door de konſte van culture de vreemde gewaſſen hier te lande kan brengen, en heeft deſe in onſen Hof rijpe vruchten voortgebracht in de Jaren 1688 *en* 1690.

Het heeft een zazelachtige wortel, waar uyt rijſige takjens voortkomen, die ter aarde nederleggen, ten ſy deſelve onderſteunt worden, anders ſo makenſe haar ook wel vaſt aan de byſtaande gewaſſen, of ſtaakjens, en dat door hare clawierkens.

De bladeren gelijken die van de wijngaard niet qualijk, twe aan twe over malkanderen geplaatſt, en in ſeven diepe en hoekige verdeeltheden geſneden zijnde; deſelve ruſten op lange voetjens, en ſijn met kleene hayrtjens beſet zijnde, ſtinkende van reuk, en bitter van ſmaak.

De bloemen ſijn reukloos, vijf-bladerig, licht-geel, en in 't midden met ſes bloemdraden verſien: onder deſelve zijnder veele, die vruchtloos komen af te vallen, 't welk de comcommerige planten ſeer gemeen is, maar die gene, dewelke vrucht-dragende bloemen zijn, deſe beſitten van den beginne af het beginſel van een vrucht, aan wiens uyterſte het bloemtje vaſt ſit, ſchoon het aan 't vergaan is.

De vrucht is gelijk als een Comcommer, langwerpig, in 't midden uytpuylende, voor ſpits toelopende: de ſchorſſe is knobbelachtig en oneffen, in 't eerſt bleek witachtig-groen, daar na ſaffraan-verwig; wanneer de vrucht rijp is, ſo berſt deſelve aan 't eynde open, waar door men als dan het vooſe, geele, en ſoetachtig merg in 't geſigte krijgt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

dulci amicta, in conſpectum producuntur.

Semina oblonga, plana, fuſca, Cucurbitæ minoris ferè æmula, aſpera, figuris variis inſignita, modice acuminata cum fovea aut compreſſione in utroque latere, nucleo albicante & amaricante prædita.

Eodem, quo ſemina & fructus perficit, anno, perit; annua enim eſt planta, quæ ſingulis annis ſemine renovanda, quod committendum & fovendum loco ſoloque calido, enutritioni plantarum exoticarum idoneo, quibus neglectis ſterilitatem adipiſcitur.

In India Lupuli vicem ſupplent folia in confectione cereviſiæ, ad necandos & expellendos vermes decoctio foliorum ex aqua ſimplici facta verminantibus propinatur; Oleum Olivarum, in quo fructus macerati ſunt, vulneribus recenter inflictis ſanandis conducit, prodeſtque cutis ſcabiei.

Præter hanc deſcriptam & aliæ duæ olim quoque ſedem fixerunt in Horto noſtro, nempe Balſamina Cucumerina, fructu minore flaveſcente, Authoribus Hort. Mal. T. 8. Pavel dicta: Ut & Balſamina rotundifolia repens, ſive mas Bauh. Pin., quæ à multis eſt deſcripta, ita ut ſupervacaneum foret illam hic inſerere, & deſcribere.

als mede de zaden, omvangen ſijnde van een ſchoon root bekleetſel.

De zaden ſijn langachtig, plat, die van de kleene Caauwoorden niet qualijk gelijkende, rouw, bruyn, en als met verſcheyde figuren getekend, tamelijk puntig, wederzijds wat ingedrukt, van binnen verſien met een bittere en witte pit.

Het vergaat 't ſelve jaar wanneer de vrucht en zaden rijp geworden zijn, want het is een een-jaarige plante, die alle jaar van nieuws op gezayt moet werden, en dat op een warme plaats, bequaam om uytheemſche planten uyt te broeien, en ſonder dat blijfd deſelve onvruchtbaar.

De bladeren werden in Indien gebruykt in plaatſe van Hop in het maken van Bier, het affietſel met ſchoon water toebereyd, geeft men aan die gene te drinken, dewelke met wormen beladen zijn; de vrucht in Olijf Oly geleyt, geneeſt de verſche wonden, en ſchorftheyd des huyts.

Behalven deſe, hebben wy nog twe andere ſoorten in onſen Hof gehad, namentlijk, de Comcommerachtige Balſem kruyd, met een kleene geele vrucht, in den Hort. Mal. beſchreven onder de name van Pavel, en dat in 't achtſte deel. Als mede Kruypend Mannekens Balſem kruyd, met ronde bladeren van Bauh. in Pin. beſchreven, edog dewijle deſe van veele verhandeld en beſchreven zijn, achten wy het onnodig deſelve hier by te voegen.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cactus mammillaris. Linn. sp. pl. 3.

FICOIDES, SEV FICVS AMERICANA SPHÆRICA TVBERCVLATA LACTESCENS, FLORE ALBO, FRVCTV PYRAMIDALI RVBRO

Fig. 55

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LV.

FICOIDES VEL FICUS AMERICANA SPHÆRICA, TUBERCULATA, LACTESCENS, FLORE ALBO, FRUCTU RUBRO PYRAMIDALI.

Cat. Hort. Beaum.

INter omnes plantas, quas Omnipotens Conditor è terra produxit, haud infimum locum occupat iſthæc Ficoides, quæ caudice & foliis quaſi priva, è terra emergit obſcurius virens, oblonga, ſuperiore parte plana, ſemipedalis eſt longitudinis, ambitus verò pedem integrum præter propter æquat; parte exteriore plurimis oblongis tuberculis obſita, quorum cimi ſpinulis ſpadiceis armati.

Flores exigui ex ambitu inter tubercula emicant, albicantes, quibus emarcidis ſuccedunt coloris amethyſtini fructus oblongi cum prominula fibrilla ex ejus apice: horum pulpa purpureo-rubicunda & ſubdulcis, plurimis ſeminibus exiguis, pullis, infarcta, quæ maturitatem adepta cum fructu procidua quotannis propullulant.

Planta tranſverſim ſecta experimur eam conſtare carne, cucumeraceæ immaturæ ſimili, herbido pallore albeſcente, ſaporis ſub acris, hinc inde ſucco lacteo emanante, præſertim parte exteriore læſâ, ut & vaſis ſucciferis, quæ à centro ad circumferentiam ducuntur.

Radix ei vivax, exilis, paucisque fibris capillata.

America alit hanc plantam, ex Curaſſavia & aliis Americæ inſulis ad nos tranſlatam.

RONDE, GEBUCHELDE, AMERICAANSCHE MELK-GEVENDE VYGE, MET WITTE BLOEMEN, EN ROODE PYRAMID-WYSE VRUCHTEN.

ONder alle gewaſſen, die den Almogende Schepper uyt het Aardrijk heeft laten voortkomen, en heeft geenſints de minſte plaatſe deſe kleene vyge, dewelke gelijk als ſtam- en bladerloos uyt het aardrijk voortkomende, donker-groen, en langwerpig is, van boven plat, in den omtrek ontrent een voet dik, een halve voet lang, van buyten met ſeer veel langachtige heuveltjens beſet, welkers uyterſte gewapend is met roſſe doorntjens.

De bloemen ſijn kleen, wit, en komen tuſſchen de geſeyde heuveltjens voort; deſe verdroogd zijnde vertoonen haar langwerge, rood amethyſt-verwige vruchten, uyt welkers toppe een kleen zazelingtje te voorſchijn komt: het merg deſer vruchten is purpurrood van couleur, en zoetachtig van ſmaak, vervuld met ſeer veel kleene ſwarte zaden, dewelke rijp geworden, en op't aardrijk gevallen zijnde, jaarlijks jonge plantjens voortbrengen.

Deſe plante, dwers doorgeſneden zijnde, bevinden wy te beſtaan uyt een vleſige ſubſtantie, dewelke die van een onrijpe comcommer gelijk is, wit van couleur, met eenige bleke groenigheid vermengd, eenigſints ſcherp van ſmaak, hier en daar eenig melkachtig zap van ſig gevende, voornamentlijk als men het buytenſte komt te quetſen, of wel de ſap-rijke vaten, die van 't middel-punt na den omtrek lopen.

Dit gewas heeft een kleene, lang-levende en niet ſeer zazel-rijke wortel.

America is deſſelfs natuurlijke groeiplaats, en is tot ons overgeſtuurd uyt Curaſſauw, en andere omleggende eylanden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Frigoris eſt impatiens, pauco ſolo & aqua indiga, conſervandaque in repoſitoriis feneſtris vitreis inſtructis.

OBSERVATIONES.

Primo ortu ſphæricæ quidem eſt figuræ, verùm planta adoleſcens teres fit, nullis tamen ſulcis exarata, & altera alteri quaſi innaſcitur, Cerei ſpinoſi facie.

Flores lanugine mollicella, denſa, obſiti, non è plantæ ſummo exoriuntur, ſed ex ambitu inter tuberoſas prominentias, ſpinulis in extremo armatas, ita ut impunè eos carpere non liceat.

Monopetali ſunt flores, (quorum laciniæ ſquamatim ſibi invicem impoſitæ, ex latiori baſi in aculeum tenuiſſimum, atro-purpureum abeunt,) qui non raró, luxuriante natura, gemelli, ſibi invicem connati, viſuntur, ſicut annexa figura indigitat; extrinſecus albido vireſcunt, intrinſecus albido colore nitent.

Stylus nutritivus, qui extremo in plures partes minutiſſimas diviſus, aſteriſcum repræſentat, hujus color ex luteo purpuraſcens.

Staminula numeroſiſſima, brevia, albicantia, apiculis luteis apiculata.

Pars fructus latior, cui & floſculus emarcidus & ſiccatus plerumque adhuc adhæret, primum producitur; & paulatim graciléſcens pyramidalem induit formam fructus.

Het en kan geen koude verdragen, en heeft ook weynig aarde van noden, ook en moet het niet veel begoten, en in een glaſe-kaſſe bewaard worden.

AANTEKENINGEN.

Dit gewas is wel bol-rond, wanneer het ſelve jong is, maar oud geworden zijnde word het langwerpig rond, ſonder nochtans geveurd te zijn, en ſchijnt d'ene uyt d'andere voort te komen, op de wijſe van een doornige was-kaarſſe, (Cereus.)

De bloemen, met een ſachte donſigheid digt beſet zijnde, en komen niet uyt het opperſte van de plante, maar uyt den omgang des gewas, tuſſchen de bultige gedoornde heuveltjens, ſo dat men ſe ſonder quetſinge niet en kan plukken.

Het zijn een-bladerige bloemen, (welkers ſnippelingen ſchubs-wijſe op den anderen leggen, deſelve ſijn breetachtig aan haar grond, en eyndigen in een dun ſwart-purpur-verwig doorntje) dewelke ſomtyds twe aan een gevoegd werden, de natuur weeldrig zijnde, gelijk ſulks de geannecteerde figure verbeeld: deſe bloemen ſijn van buyten uyt den witte groen, van binnen blinkend en wit.

De voedende bloem-ſtijl, dewelke aan het eynde in veele deelen geſneden is, verbeeld een kleen ſterretje, van couleur uyt den geele purpur-verwig.

De bloem-draatjens ſijn ſeer veele, kort, wit, en met geele hooftjens verſien.

Het breedſte gedeelte des vruchts, waar aan het verdroogde bloemken gemeenlijk vaſt zit, komt eerſt te voorſchijn, en de vrucht allenkskens uytwaſſende en verdunnende, krijgd een pyramids-wyſe gedaante.

CAP.

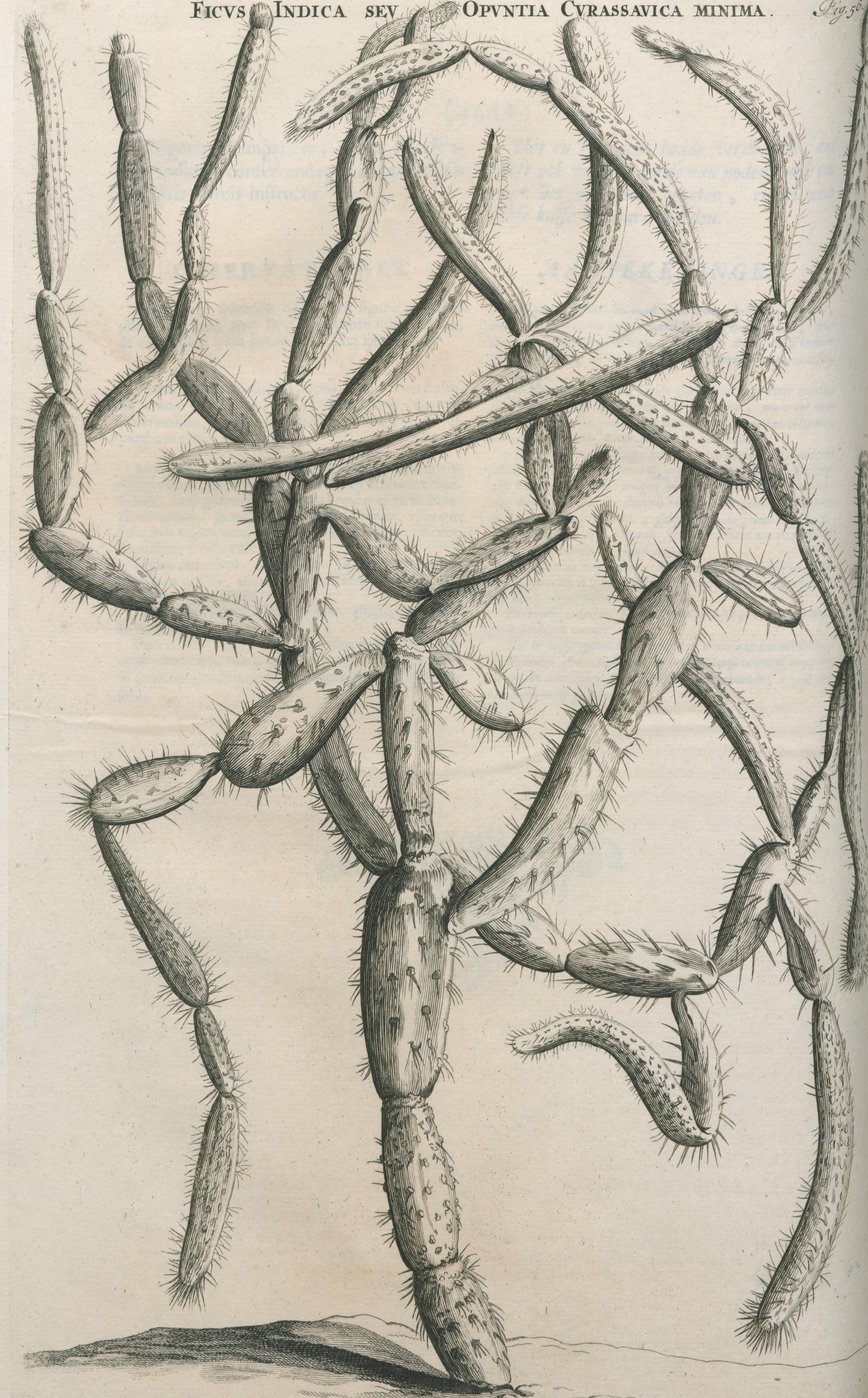
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cactus Curassavicus Linn. Sp. pl. 20.

FICVS INDICA SEV OPVNTIA CVRASSAVICA MINIMA. *Fig. 56.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LVI.

FICUS INDICA, SEU OPUNTIA CURASSAVICA, MINIMA.

Cat. Hort. Beaum.

INDIAANSCHE VYGE, OF KLEENSTE CURASSAUSCHE OPUNTIA.

Ex radicibus ligneis, quæ fibris non admodùm crebris præditæ ſunt, prodit hæc planta fruticoſa admiranda, cujus folia inferiora non ſolùm in caudicem degenerant, verùm etiam ſuperiora ramos repræſentant.

Uyt houtachtige en niet ſeer zazelrijke wortelen komt deſe heeſterachtige en wonderbare plante voort, wiens onderſte bladeren niet alleen in een ſtamme veranderen, maar ook de bovenſte takken komen te verbeelden.

Folia ſunt admodùm ſucculenta, craſſa, palmam, non rarò quoque ſpithamam longa, digitum minimum lata, nec multò minus craſſa, humore viſcido referta, plurimis tuberculis exaſperata, è quibus ſpinulæ crebræ prodeunt tenues, rigidæ, acutæ, contrectantibus facilè adhærentes, foliaque relinquentes.

De bladeren ſijn byſonder ſap-rijk, dik, een palme, ook wel een ſpanne lang, een pink breed, en ook niet veel dunder, met een ſlijmerige vocht vervuld, en ongelijk van ſuperficie of oppervlakte wegens de veelheyt der bultjens, waar uyt veele kleene, dunne, ſtevige, ſcherp-ſtekende doorntjens voortkomen, dewelke aangeraakt zijnde, hare bladeren licht verlaten, en haar aan de aanrakers vaſt-hegten.

Sub climate noſtro flores nondum, quòd ſciam, protulit.

Tot nu toe en heeft het hier te lande niet gebloeid, voor ſo veel my bekend is.

OBSERVATIONES.

Creſcendi modo à reliquis Opuntiæ ſpeciebus minimè differt hæc, ſed omni ex parte minor, & innumeris ſpinulis armata; Congenerum more facillimè

AANTEKENINGEN.

Dit gewas en differeert geenſints in manier van groeien van de andere ſoorten van de Indiaanſche Vygen, alleen is deſelve in allen deelen kleender, en met ontelbaare doorntjens

propagatur ; calore multo & rariore irrigatione contenta.

Neque flores neque ſemina in loco natali conſpicere licuit illis, qui ex Curacao hanc nobis attulêre plantam, quibus & flore & ſemine vidua dicitur.

gewapend ; Het werd ook op de wyſe van deſſelfs conſoort licht voort-geteeld, waar toe veel warmte en weynig vochtigheyt van noden zyn.

Die deſe plante uyt Curacao medegebracht hebben, ſeggen, datſe aldaar hare bloemen, nog ſaaden noyt vernomen hebben, en datſe vertrouwen, dat dit gewas nog bloem nog zaad komt voort te brengen.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Bromelia Lin. sp.

ANANAS.

Fig. 57.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LVII.

ANANAS. *Acoſtæ*, *Piſonis.*
SEU
CARDUUS BRASILIANUS FOLIIS ALOES. *Bauh. Pin.*

HErbis pomiferis accenſenda hæc planta, cujus variæ extant varietates reſpectu foliorum, ut & fructus magnitudine. Vulgaris eſt, quæ hîc à me deſcribitur, quæque in Horto Medico arte exculta, ſingulis annis magnos ac maturos protulit fructus.

Radix ei craſſa, Cinaræ ſeu Cardui edulis in modum fibras aliquot ſpargens capillares.

Folia in aculeum abeuntia, ſeſquipollicem lata, longitudine duos pedes non rarò adæquant, rigida, dilutè viridia, ad oras aculeis munita.

Caulis, qui inter folia exurgit, pedalis eſt proceritatis, rotundus, digitum minorem craſſus, duobus tribuſve foliolis obſitus, cujus cacumini fructus inſidet oblongo-rotundus, tuberculis ſuis bullatis, Pini fructum referens.

Floſculi Menſe Majo, aut ineunte Junio ex ſingulis fructuum tuberculis exeunt ſinguli, tripetali ex cæruleo-purpuraſcentes, è quorum medio ſtamina ſex prodeunt lutea.

Fructus primò viridis & nitens, per maturitatem colorem intensè flavum induit Menſe Auguſto, aut Septembri, caro fructus ex albicante flaveſcit, odore gratiſſimo, ſuccoſa, guſtu acido-dulci, vinoſo.

E fructus cacumine plantula nova generatur, Corona dicta, quæ decerpta, ſoloque convenienti impacta, facilè propagatur.

Fructus maturitatem perfectam adeptus in taleolas ſecundum longitudinem ſecatur, (cortice exteriore ademptô) quæ Vi-

ANANAS
OF
BRASILIAANSCHE DISTEL MET BLADEREN VAN ALOE.

DIt gewas behoord onder de appel-dragende kruyden, en word groote veranderinge onder deſelve gevonden, ſo in grootheid des vruchts, als in de bladeren. 't Is de gemeene, die hier van my beſchreven word, ſo als ik die door de konſte in onſen Medicijn Hof gecultiveert, en alle jaren tot volkome rijpigheyd ſijner vruchten, die groot waren, gebracht hebbe.

De wortel is dik, eenige dunne veſelingen, op de wyſe van Articiochen van haar gevende.

De bladeren zijn ſomtijds twe voeten lang, anderhalve duym breed, ſtyf, lichtgroen, aan de kanten, en ook aan haar uyterſte met doornen beſet.

De ſteel, dewelke tuſſchen de bladeren uytſchiet, is een voet lang, rond, een pink dik, met twe of drie kleene bladerkens beſet, wiens toppe de vrucht beſit, van maakſel langwerpig rond, een pijn-appel niet qualijk gelijkende, van wegen deſſelfs uytpuylende knobbels.

De bloemkens komen in de Maand van May, of in 't begin van Juny te voorſchijn, uyt ydere knobbel een, zijnde driebladerig, blaauw-peerſig, in 't midden met ſes geele bloem-draden verſien.

De vrucht is in 't eerſte blinkend-groen, en in de Maand van Auguſtus of September rijp geworden zijnde, ſo is deſelve hoog- en rosachtig-geel, ſeer lieflijk van reuk, ſappig, wijnachtig, en amper-zoet van ſmaak.

Uyt de toppe des vruchts ſpruyt een nieuwe plante, die men de Kroone noemd, deſe afgeplukt, en in goede aarde geſet zijnde, word lichtelijk voort-geteeld.

De vrucht, volkomelijk rijp geworden zijnde, ſnytmen, na deſſelfs lengte, in platte ſtukken, die men, de buytenſte ſchel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

no Hiſpanico immaceratæ, ut vis erodens adimatur, comeduntur, quod ſæpius fecimus non ſine delectamento: fructus verò haud penitus matureſcit ſub climate noſtro duriore, niſi arte excolatur & induſtria; ineunte enim æſtate fictili, ſolo pingui & benè præparato pleno implantata, in ciſta enutritioni plantarum adaptata feneſtris vitreis tecta, & fimo equino referta, locanda, ut calor ſubterraneus, ſolis calore junctus, germinationem feliciter promoveat; interea temporis ſæpius irriganda, ſicque fructum maturum non fruſtra expectaveris.

Fructu abſciſſo relinquenda planta, donec nova germina producat, quæ annô inſequente ab ea divulſa, & ſolô eodem modô prædictô impacta obſervatiſque obſervandis, ſecundo poſthac anno ad frugem rurſus perducentur, interim planta adulta tanquam inutilis abjicienda. Non minùs facilè quoque propagatur eôdem modô, ut ſupra dictum, apice foliaceo, (ſeu Corona) qui fructui inſidet.

Hyeme conſervanda in loco tam calido, ut incrementum continuum ſumat, ad quæ utiliſſima ſunt repoſitoria noſtra feneſtris vitreis inſtructa.

Originis eſt Americanæ & ex inſula Curacao ad nos tranſmiſſa.

OBSERVATIONES.

Quamvis folia juxta exortum ſpinulis ſeu aculeis deſtituantur, ulterius tamen denſiſſimè ſtipantur, rigidis, acutiſſimis, verſus extremum incurvatis.

Singula fructus tubercula foliolô obvallantur, è baſi latiore in mucronem abeunte, ſcutellatô, ſurrectô, per oras aculeis quoque armatô.

Sub fructu è caulis ſummo multa quoque foliola emergunt, fructus baſin obſidentia, iis, quæ à radice exeunt, multis numeris minora.

Hôc annô fructus nonnulli maturitatem adepti ſunt Menſe Septembri.

le weg geſneden zijnde, in Spaanſche Wijn moet laten weeken, om de ſcherpigheid te doen uyttrekken; en alſo eetmen deſelve, gelijk ik dikwils met vermaak gedaan hebbe; maar deſe vrucht en word niet volkomentlijk rijp onder dit ons kout climaat, ten ſy men deſelve door konſte van culture of oeffeninge daar toe komt te brengen; in 't begin des ſomers ſet men de plante in een aarde pot, verſien van vette en wel toebereyde aarde, en ſo verders op peerde-meſt, in een broei-bak, met glaſe ramen verſien, op dat alſo de onderaardſche warmte, met die van de Zonne verenigd zijnde, elkanderen tot de waſdom komen te helpen: ondertuſſchen moetmen deſe plante dikwils met water bevochtigen, en alſo ſalmen de rijpe vruchten niet te vergeefs verwachten.

De vrucht afgeſneden zijnde; ſo moetmen de plante laten ſtaan, tot datſe weder nieuwe ſcheuten voortbrengd, dewelke 't volgende jaar afgebroken, en in de voorſeyde aarde, op deſelve wijſe geſet, geobſerveert zijnde, ('t geen te obſerveren ſtaat,) nieuwe ſcheuten en het twede jaar ook rijpe vruchten voortbrengen; ondertuſſchen ſo werd d'oude plante, waar van deſe ſcheute genomen zijn, weg geworpen. Met geen meerder moeiten werd dit gewas ook gepropageert, en voort-geteeld, door de bovengemelde gebladerde Krone, die op de vrucht zit, op deſelve wyſe gehandeld zijnde.

's Winters moetmen dit gewas in ſo warm een plaatſe bewaren, dat het ſijn gedurige waſdom kan behouden; waar toe onſe glaſe kaſſen ſeer bequaam zijn.

De natuurlijke groeiplaats is America, en is ons deſelve van Curaſſauw toegeſonden.

AANTEKENINGEN.

Hoewel de bladeren aan haar grond doorn-loos zijn; ſo is 't nochtans datſe verders daar van dicht verſien worden, en ſijn deſe doornkens ſtevig, ſcherp, en buytenwaarts omgekromt.

Ider heuveltjen des vruchts is beſet met een blaatjen, 't welk hol en breed aan de gront zijnde, ſig opwaarts ſtrekt aan de zyde met doornkens ook verſien zijnde.

Uyt het opperſte des ſteels even onder de vrucht komen mede veele bladeren te voorſchijn, die de gront des vruchts beſetten, veel kleender zijnde, als die gene, dewelke uyt de wortelen voortkomen.

In dit jaar ſijn ſommige vruchten rijp geworden in de Maand van September.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

debilis Willd. – Mig Cycad. p 71

Palma Zamia, Linn. pumila, Lapia Malat, of gladde Sagoe

PALMA PRVNIFERA HVMILIS NON SPINOSA INSVLÆ HISPANIOLÆ, FRVCTVI IVIVBINO SIMILIS, OSSICVLO TRIANGVLO

in het Maleyts Sagú Parampúan. bij Rumphius

Fig. 58.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LVIII.

PALMA PRUNIFERA HUMILIS NON SPINOSA, INSULÆ HISPANIOLÆ, FRUCTUI JUJUBINO SIMILIS, OSSICULO TRIANGULO.

LEEGE, DOORNLOOSE, PRUYM-DRAGENDE DADEL-BOOM, UYT HET EYLAND HISPANIOLA, MET DRIE-KANTIGE STEENEN, WELKERS VRUGTEN DIE VAN DE JUJUBE NIET QUALYK EN GELYKEN.

ANno M DC XC Chirurgus Batenburg me donavit hujus plantæ ſeminibus ut & fructu, quos ex Hiſpaniola attulerat, hâc additâ deſcriptione breviſſima: *folia è ſolo exſurgunt ſeptem, octove, inter quæ fructus rubicundus partim terrâ emergens, partim ſolo impactus, ſeſe offert, ex multis fructibus, Jujubas referentibus ſibi invicem impoſitis, Frumenti Peruviani ad exemplum, compoſitus, & ſaporis gratiſſimi.*

IN 't Jaar 1690 *heeft my den Chirurgijn Batenburg de vrucht en zaden van dit gewas gegeven, dewelke hy uyt Hiſpaniola mede gebracht had, met deſe ſeer kleene beſchrijvinge:* ſeven of acht bladeren ſchieten uyt de grond, tuſſchen dewelke de vrucht, die rood van couleur is, ſig opdoet, ten deele buyten het aardrijk uytſtekende, ten deele ſig onder 't ſelve verborgen houdende, zijnde een t'zamenſtel van vruchten, die op de wijſe van Turkſe Tarw op den anderen leggen; en zyn deſe vruchten die van de Jujube gelijk en aangenaam van ſmaak.

Anno M DC XCI hoſce fructus examinavi, deprehendique, quoad ſaporem & colorem hujuſce fructus cum Jujubo convenire, quamvis paulò eſſent ſicciores: hi plures ſimul juncti, emergebant è vagina membranacea, erantque ſuavè rubentes, oſſiculo olongo duro, triangulo, albicante præditi.

In 't Jaar 1691 *heb ik deſe vruchten geëxamineert, en heb ondervonden, voor ſo veel de ſmaak en couleur der vruchten aangaat, dat deſe met die van de Jujube overeen quamen, alhoewel ſy wat drooger waren; deſe quamen veel by een gevoegd zijnde uyt een vlieſige koker, ſchoon-rood van couleur, en verſien met een drie-hoekig, wit, langachtig, hard ſteentje.*

Hæc oſſicula ſolo convenienti commiſi, & ſupra fimum equinum enutrivi, quæ quinos caules (veriùs foliorum coſtas) produxêre, ſpithamam ferè longos, quibus adhærebant foliola pinnata, glabra, longiuſcula, anguſta, nitentia, rigida, margine verſus extremum, minutiſſimis crenulis ſerrata, non exactè ex adverſo reſpondentia, nulloque impari alam claudente: hæc fo-

Deſe ſteentjens in bequame aarde geſayt en op de peerde-miſt in een broei-bak geſet zijnde, heb ik alſo uytgebroeid, deſelve brachten vijf ſtengen (liever bladerſteelen) te voorſchyn, dewelke hy na een ſpanne lang waren, waar aan de bladerkens veders-wijs gevoegd waren, dewelke glad, langwerpig, ſmal, blinkend, ſtevig, aan haar voorſte gedeelte met ſeer kleene

liola partialia in utroque latere alæ quinque, ſex, ſeptemve inveniuntur numerô, Palmæ Dactyliferæ æmula, verùm pauciora, & multis numeris minora.

en fijne tandekens geſchaard, die niet regt tegens malkanderen over aan de bladerſteeltjens of ribbens zaten, ook geen ongepaarde de blader-ſteel quam te ſluyten; van deſe bladerkens werdender wederzijds 5. 6. 7. *gevonden, de Dadel-dragende Palm-boom gelijkende, maar minder in getale, en ſeer veel kleender.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cupreſsus Diſticha Linn. Sp. pl. 2.

CUPRESSUS VIRGINIANA FOLIIS ACACIÆ DECIDUIS. Fig. 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LIX.

CUPRESSUS VIRGINIANA, FOLIIS ACACIÆ DECIDUIS.

Raji Hiſt. Plant.

EX liberalitate Ampliſſimi D. Henrici Compton, Epiſcopi Londinenſis, hanc poſſidemus arbuſculam, nomine ſupra citato ad nos tranſmiſſam.

Caudex, ligno duro conſtans, pollicem craſſus, cortice ſcabro tectus, ſpinis neutiquam armatus, in ramulos rubicundos ſine ordine diſpoſitos diviſus, comam pulchram arboream conſtituit.

Folia pennata dilutè vireſcentia, incondita, oblonga, cuſpidata, Acaciæ foliis anguſtiora, hyeme decidua, ſapore nonnihil aromatico.

Flores videndi copia nunquam mihi facta, fructûs autem portionem delineari curavi, qualis mihi oblata fuit.

Doctiſſimus Raius Hiſt. Plant. tom. 2. ex Parkinſonio ſimilem, aut forſan eandem deſcribit arborem nomine Cupreſſi Virginianæ Tradiſcanti, de hujus fructu hiſce utitur verbis: *Nuces Cupreſſinis nonnihil ſimiles ſunt, ſed majores, craſſioribus ſquamis magiſque hiantibus compoſitæ, ſeminaque intus majora claudentes.*

De facili propagatur virgulis junioribus ſolo ſubmerſis.

VIRGINIAANSCHE CYPRESSE-BOOM, MET ACACIE BLADEREN, DIE DES WINTERS AFVALLEN.

DIt Boomtje is ons van den Hoogwaardigen Heer Henric Compton, Biſſchop van Londen, toegeſonden, met de bovengemelde benaminge.

De ſtamme is een duym dik, hard van hout, rouw van baſt, met geen doornen beſet, verdeeld in onordentlijk-ſtaande takken, makende nochtans een ſchoone kroone.

De bladeren ſijn gevederd, licht-groen van verwe, in geen geſette ordre gerengeert, langwerpig, puntig, ſmalder als die van de Acacia, enigſints aromatic van ſmaak, en vallen des winters af.

De bloemen heb ik noyt geſien, maar hebbe een gedeelte des vruchts, ſo my die ter hand geſteld is, hier nevens doen uyttekenen.

Den ſeer geleerden Raius beſchrijft een diergelijke, of wel mogelijk deſelve Boom in ſijn Hiſt. Plant. t. 2. met de benaminge van Virginiaanſche Cypreſſe-boom van Tradiſcant, welke beſchrijvinge hy uyt Parkinſon getrokken heeft, en luyden de woorden als volgd : Deſes booms vruchten, ſijn de Cypres-noten enigſints gelijk, maar deſelve ſijn grooter, en te ſamen geſteld van dikker ſchubbens, die ook wyder van een ſtaan, en grooter zaden van binnen in haar beſluyten.

Dit boom-gewas word licht voort-geteeld door jonge afgeſnede takskens, in de aarde geſtoken zijnde.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Quamvis ſub climate noſtro frigus modicè ferat, reponenda tamen hyemali tempore in hybernaculo commodo.

Hoewel het de koude hier te lande matelijk verdragen kan, ſo moet men het nochtans des winters in een winter-huys ſetten.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Conocarpus erecta Lin. Apendix 1659

MANGHALA ARBOR CVRASSAVICA FOLIIS SALIGNIS. *Fig. 60.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LX.

MANGHALA ARBOR CURASSAVICA, FOLIIS SALIGNIS.

Par. Bat. Prod.

DElineatio hujus plantæ facta ad arbuſculam quadrimam, in Horto Amſtelodamenſi vigentem, caudice duro & cortice cinereo donatam: ſurculi tenuiores vireſcentes, foliis inordinatè poſitis ornantur, tres uncias longis, pluſquam unam latis, margine æquali, mucronatis, Salicis Lauri-foliæ ſimilibus, glabris, craſſiuſculis, ſapore dulci, Glycyrrhizam referentibus, parte ſuperiore ſaturâ, inferiore autem dilutiore viriditate præditis, è quorum nervo dilutè viridi, ſecundùm longitudinem decurrente, alii minores in latera excurrunt.

Flores mihi ignoti.

Fructus ſunt conici, ſubrotundi, ex compactili ſquamarum ſtrue compoſiti & à pediculis longioribus, tenuioribuſque dependentes.

Semina puſilla inter ſquamas hoſpitantur.

E Curacao, Americæ Inſula, ad nos tranſmiſſa eſt, perpetuaque fronde viret.

Cæli rigidioris injurias minimè ſuſtinet, itaque ſub climate noſtro duriore in vitreis hypocauſtis conſervanda.

CURASSAUSCHE MANGHALA-BOOM, MET BLADEREN GELYK DIE VAN WILLIGE.

DE tekeninge deſes is gemaakt na een Boomtje, 't welk vier achtereenvolgende jaren in den Amſterdamſchen Hof vigoreus geſtaan heeft: 't ſelve is hard van ſtam, en as-grauw van baſt: de jonge ſcheuten ſijn groen, waar aan de bladeren ongeſchikt, en ſonder ordre ſijn gevoegd, drie duym breed lang, meer als een breed, effen van kanten, voor ſpits toelopende, die van de Salix Lauri-folia gelijk, effen en glat van ſuperficie, lijvig, ſoet van ſmaak, en gekauwd zijnde enigſints met zoet-hout overeen komende, van boven hoog- van onderen licht-groen van couleur, uyt welkers licht-groene zenuen, na de lengte der bladeren loopende, andere kleene voortkomen.

De bloemen ſijn my onbekend.

De vruchten, aan lange en dunne ſteeltjens hangende, ſijn pijn-appels-wijs van maakſel, rondachtig, en van veele digt by een ſtaande ſchubbens te ſamen geſteld.

De zaden ſijn kleen, en hebben hare plaatſe tuſſchen de geſeyde ſchubbens in.

Het is ons overgeſtuurd uyt Curacao in America, en blijft het geheele jaar door groen.

Het en kan tegens geen koude, weshalven het in deſe koude lande in glaſe-kaſſen bewaard moet werden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Fructus non ſingulatim, verùm plures ſimul juncti, unô eôdemque pediculo adhærent.

AANTEKENINGEN.

De vruchten en komen niet eenſaam voort, maar veele te ſamen gevoegd zijnde, hangen aan een en 't ſelve ſteeltjen.

C A P.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Juglans baccis americana nigra

NVX CEYLANICA IVGLANDIS FOLIO. *Fig. 61.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXI.

NUX CEYLANICA, JUGLANDIS FOLIO.

Parad. Bat. Prod.

DOMBA-GEDY. *Ceylanenſibus.*

ARbor hæc procera parte ſuperiore in ramos ſeſe diffundens cortice donatur fuſco, eſtque hæc figura annexa ad tenellam arbuſculam delineata.

Folia pennatim diſponuntur impari folio coſtam claudente, horum ſingula manum transverſam longa, imò productiora, duas uncias lata ad exortum, ut & mucronem, anguſtiora, modicèque undulata non autem crenata, venis obliquis à medio nervo prominulo deductis, gaudentia, parte ſupinâ atrovirentia, pronâ verò pallidiora, Juglandis quam ſimilia, aſt minora, anguſtiora, ſapore permixta ex acido, grato, aromatico.

Flos nunquam à me viſus.

Fructus exſiccati ſphœrico-oblongi à pediculo longiori dependentes, Nucum Gallarum magnitudine, colore ferrugineô, quatuor integumentis, ſibi invicem impoſitis, veſtiuntur: horum extimum tenue, membranaceum, rugoſum: ſecundum glabrum & ligneum: tertium fungoſum coloris ſpadicei, quartum fuſcius, glabrum, membranaceum.

Sub hiſce corticibus aut integumentis nucleus oblongo-rotundus, colore ex rubro obſoleto, odoratus, oleoſus, latitat,

CEYLONSCHE NOTEBOOM, MET OKKERNOTE BLADEREN.

DEſe werd een hooge boom, die ſig boven in veele takken komt te verdeelen, en is deſe tekening na een teder boomtje gemaakt, bekleed met een bruyne ſchorſſe.

De bladeren ſtaan veder-wys (pennatim diſpoſita) *waar van het uyterſte eenſaam blijft, de reſte gepaard zijnde: deſe verdeelde bladeren ſijn ruym een hand breed lang, twe duym breed, aan haar grond, als mede aan 't eynde ſmal, een weynig gefronſt, en geenſints geſchaard, in fatſoen die van de Okker-noten niet ongelijk, hoewel kleender en ſmalder, verſien van kleene ſchuyns-lopende aderkens, die uyt de verheve middel-ribbe voort komen, van boven donker, van ondere licht-groen van verwe; ſuur, aangenaam, en enig ſints aromatic, of kruydig van ſmaak.*

Noyt hebbe ik des ſelfs bloemen geſien.

De gedroogde vruchten ſijn eenig ſints langwerpig, en by na bol-rond, hangende ieder aan een lang ſteeltje, in groote met een Gal-noot overeen komende, roeſtverwig, werdende van vier verſcheyde, en op den andere leggende bekleetſels of ſchellen omvangen, waar van de eerſte dun-vlieſig en rimpelachtig is; de twede glad en houtachtig, de derde voos en caſtanie-verwig, de vierde en laatſte bruynder, glad, en vliesachtig.

Hier inne is een langwerpig ronde roſvale, riekende en olyachtige pit beſlooten, die aan de grond gehegt is aan de vierde

qui ad baſin pediculô breviſſimô nutritivô appenditur quarto & intimo integumento.

De virtutibus & uſu nihil conſtat; Planta enim à nemine hactenus eſt deſcripta.

en laatſte ſchelle, en dat door een byſter kleen ſteeltje waar door de pit ſijn voetſel krijgd.

De krachten en 't gebruyk van deſelve ſijn my onbekend; nadien dit gewas tot nog toe onbeſchreven is.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Ficus Bengalensis Linn. sp. pl. 4.

FICVS BENGALENSIS, FOLIO SVBROTVNDO, FRVCTV ORBICVLATO. *Fig. 62.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXII.

FICUS BENGALENSIS, FOLIO SUBROTUNDO, FRUCTU ORBICULATO.

Cat. Hort. Beaum.

PIPAL. *Bengalenſibus.*

ACcenſetur hæc arbos Ficuum generi, quod *Alu* nomine deſcribitur, Hort. Mal. parte 8.

Radicibus nititur ligneis, cùm juniores ſunt, candidis, paulò verò vetuſtiores, cortice teguntur rubeſcente.

Caudex materià molli præditus, cortice veſtitur cinereo.

Rami quaſi articulati foliis ornantur inordinatè diſpoſitis, pediculis craſſioribus fultis: ſunt autem folia hæc longitudine bipalmaria, ſeſquipalmam lata, margine non crenata, neque decidua, craſſa, in mucronem abeuntia, non raró quoque ſubrotunda, nervô craſſô ſecundùm longitudinem, variiſque inde emergentibus & ad latera excurrentibus nervulis inſignita, atro-viridia, nitentia, ſuccô lacteô & candidô infarcta, quô etiam ſcatet integra arbor.

Fructus, nullô præviô flore producuntur, Ficûs vulgaris ritu, ſubrotundi, coloris rubicundi, ſemine minutô, oblongô, repleti.

Hoſce primò Bengala mihi tranſmiſit Nobil. Dominus van Rhede tot Drakeſteyn &c. &c. nomine *Pipal*, è quorum ſeminibus telluri commiſſis, aliquot arbuſculæ prognatæ ſunt, quarum amicos participes feci.

BENGAALSCHE VYGE-BOOM, MET RONDE VRUCHTEN EN RONDACHTIGE BLADEREN.

DEſen boom behoord onder het geſlagte van de Vyge-boom, en is beſchreven in 't derde deel van den Hortus Malab. onder de benaminge van Alu.

Deſe heeft een houtachtige wortel, dewelke jong zijnde wit van couleur is, maar ouder geworden zijnde, is des ſelfs baſt rosachtig.

De ſtamme, met een as-grauwe ſchorſſe bekleed zijnde, is ſagt van hout.

Des ſelfs zijde takken zijn als in leden verdeeld en verſien van bladeren, dewelke ſonder ordre op dikke voetjens ſteunen, twe handen-breed lang, anderhalve breed, deſelve zijn ook dik-lyvig, aan de kanten effen, en ongeſchaart, des winters geenſints af-vallende, en met een dikke ribbe doorlopen, die ook veele na de zijde lopende aderkens van ſig geeft, verders ſijn deſe bladeren donker-groen, blinkend, vervuld met een wit melkachtig ſap, waar van ook de geheele boom vervult is.

De vruchten komen te voorſchijn ſonder voorgaande bloemen, op de wijſe van die van de gemeene Vyge-boom, deſelve ſijn van gedaante rondachtig, en roodachtig van couleur, vervuld met een kleen langachtig zaad.

Deſe vruchten zijn my 't eerſte toegeſonden uyt Bengale door den Ed. Heer van Rhede tot Drakeſteyn &c. &c. met de name van Pipal, *uyt welkers zaden verſcheyde boomtjens voortgeteeld zijnde, heb ik deſelve aan de vrienden mede gedeeld.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Copioſum appetit alimentum, largiorique latice aquoſo delectatur: craſſas ac pendulas fibras, quæ radicum rudimenta, è trunco & ramis demittit, quæ ubi ſolum attigerint, radices agunt, eapropter quoque ab aliquibus, idiomate Belgicô, inſignitur nomine *Wortel-boom.*

De viribus conſulendi Horti Mal. Authores.

Dit gewas heeft veel voetſel van noden, en wil veel waters hebben: 't ſelve geeft dikke zazelingen uyt hare ſtam, en takken, die de beginſelen van wortelen zijn, deſe 't aardrijk rakende worden tot wortelen, waarom ook deſe boom van ſommige in 't neerduyts Wortel-boom *geheten word.*

Over de krachten kan men de Autheuren van den Hortus Malab. naſien.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

6315 Myrtaceae Psidium pyriferum Linn. sp. 1. Merian t. 9

GVAIAVA ALBA DVLCIS.

Fig. 63.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXIII.

GUAJAVA ALBA DULCIS.

Par. Bat. Prod.

PELA *Horti Mal. tom.* 3.

GUajavæ ſpecies duæ in Horto Medico Amſtel. ſeſe offerunt, quarum una fructu rotundô, rubrô, acidô gaudens, in Horti Mal. part. 3. *Malakka Pela* audit: Altera, cujus icon hîc ad vivum expreſſa repræſentatur, Guajava dicitur alba, dulcis; quæ in Horto Medico frugem perfectam, maturam, ſeminaque perfecit Anno M DC LXXXVIII. & M DC LXXXIX.

Hæc arbuſcula, quæ arboribus pomiferis polypyrænis, quarum flores fructui inſident, accenſenda, quatuor jam annos nata, in proceritatem ſeptem circiter pedum excrevit, cortice fuſco obducta; rami autem tenelli cortice vireſcente amicti.

Folia, brevioribus pediculis fulta, decuſſatim & cruciformi poſitu ramis adnaſcuntur, adverſâ parte atrovirentia, averſâ verò dilutiore viriditate perfuſa, oblonga, acuminata, margine nonnihil undulata, formâ foliis Mali Perſicæ non diſſimilia, iis tamen latiora, brevioraque.

Ex alis foliorum pediculi longi prodeunt, qui flores ſuſtinent albicantes, inodoros, quatuor petalis oblongo-rotundis compoſitos, è quorum medio ſtamina numeroſa, albicantia, apicibus luteis ornata, producuntur.

Floribus defluxis, fructus rudimentum oblongo-rotundum, nitens, vireſcens, apparet, quod Menſe Decembri M DC LXXXIX. in talem magnitudinem excrevit, qualem annexa figura repræſentat: Per maturitatem dicti fructus pyriformes & umbilicati, coloris ſaturatè lutei ſunt, umbilicum in vertice

WITTE EN ZOETE GUAJAVE-BOOM.

DAar werden twee ſoorten van Guajave-Boom in den Amſterdamſche Medicijn-hof gevonden, waar van d'eene roode ronde en ſuure vrugten voortbrengende, in 't eerſte deel van den Hortus Mal. Malakka Pela *geheeten is: De andere, wiens afbeeltſel na 't leven gedaan zijnde, hier voorgeſteld word, is de witte en zoete Guajave-Boom genaamt, dewelke in onſen Medicijn-Hof rijpe vrugten en zaden voortgebragt heeft, in den jare* 1688. *en* 1689.

Dit Boom-gewas, 't welk onder 't geſlagt van Appel-boomen behoort, (welkers vrugten veel kernen in haar onthoudende, hare bloemen op hare kruyne dragen,) is nu by ons vier jaren oud geworden, ontrend ſeven voeten hoog opgeſchooten zijnde; de ſtamme is bekleet met een bruyne ſchorſſe; de jonge takxkens daarentegen ſijn omvangen van een groene baſt.

De bladeren ſijn langwerpig, voor ſpits toelopende, aan de kanten wat op- en nedergaande, de Perſicke-bladeren niet ongelijk, hoewel breeder en korter, ſteunende op korte voetjens, en dat twe aan twe kruyswys over malkanderen, van couleur boven bruin, onder bleek-groen.

Uyt de oxelen der bladeren vertoonen haar de bloemen op lange ſteeltjens, ſijnde witagtig van couleur, ſonder reuk, beſtaande uit vier langwerpige ronde bloem-bladeren, uit welkers midden vele bloemdraden voortkomen, die van geele topjens verſien zijn.

De bloemen verwelkt zijnde, vertoond ſig het beginſel des vrugts, 't welk langwerpig rond, blinkend, en groen van couleur is, in de Maand van December 1689 *is deſelve tot die groote gekomen, gelijk hier afgebeeld is: Deſe vrugten rijp geworden zijnde, vertonen haar peerwijs, langwerpig-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

geſtantes: Horum pulpa ſeu caro albicans, aliquali flavedine mixta, ſucculenta, ſapore ſubdulci, ſeminibus albicantibus haud uniformibus referta, nonnulla enim ſunt ſubanguloſa, alia rotundiuſcula, varia quoque reniformia.

Ex horum fructuum ſeminibus, in Horto Medico ad perfectam maturitatem perductis, plures nobis prognatæ ſunt arbuſculæ, hactenus ſuperſtites, ſolò pingui, multò calore & humore indigentes.

America non ſolùm hanc alit plantam, verùm etiam in India Orientali frequens eſt ejus proventus.

rond, hoog-geel van couleur, verſien van een naveltje op de kruyn: De vleſige ſubſtantie deſer vrugten is witagtig-geel, ſaprijk, ſoetagtig van ſmaak, vol van wit en ongelijkformig zaad, waar van 't eene hoekig, 't andere wat rondagtig, ook nierswijs uytgeholt is.

Uyt dit zaad, 't welk in den Amſt. Med. Hof volkomen rijp is geworden, hebben wy veele boomtjens opgekregen, die nog in 't leven zijn, tot welkers voortteelinge vereyſt werden goede en vette aarde, veel water, en een warme lugt.

In America en werd dit gewas niet alleen voortgebragt, maar 't ſelve groeyt ook menigvuldig in Ooſt-Indien.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Mirsine Africana Linn. sp. 285.

VITIS IDÆA ÆTHIOPICA MYRTI TARENTINÆ FOLIO, FLORE ATRO-PVRPVREO

Fig. 64.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXIV.

VITIS IDÆA ÆTHIOPICA MYRTI TARENTINÆ FOLIO, FLORE ATRO-PURPUREO.

HAc plantâ fruteſcente nos donavit Nobiliſſimus D. Simon vander Stel, Promontorii Bonæ Spei Gubernator meritiſſimus.

Inſignis eſt frutex qui radice nititur lignosâ, multis fibris capillatâ.

Caudex lignoſus in ſeſquipedalem & altiorem proceritatem excreſcens, cortice fuſco, ad terram griſeo, veſtitus, in plures tenues, inconditos diſpeſcitur ramos, & hi in alios minores ramulos, quibus adnaſcuntur foliola, nulla ſerie digeſta, breviſſimis pedicellis inſidentia, Myrtilli aut Myrti Tarentinæ æmula, extremo mucronata, per ambitum leniter ſerrata, ſaturè viridia, adversâ parte ſplendentia, aversâ nequaquam, ſapore ſubamaro, non ſine aliqua adſtrictione.

Floſculi minutiſſimi, ſaturè purpuraſcentes, tetrapetali, & à pedicellis tenuibus pendentes.

Florentem invenimus in Horto Noſtro Anno M DC XCI, nullis ſuccedentibus fructibus, qui, uti mihi relatum, baccæ ſunt.

Non admodum tenera eſt planta, vulgaremque expoſcit culturam, attamen aëris injuriis haud ita opportuna, quin debeat in hybernaculo reponi tempore hyemali.

Non dubitem, quin eadem ſit planta, quam D. Breynius Cent. 1. illuſtravit,

MORELANDSCHE KRAAK-BESIEN, MET BLADEREN VAN MYRTUS TARENTINA, EN SWART-PURPURVERWIGE BLOEMEN.

DEſe heeſteragtige plante heeft ons vereert den Wel-Ed. Heer Simon van der Stel, Gouverneur van de Caap de Goede Hoop.

Het is een uytſtekende en aangenaame heeſter, dewelke een houtaghtige wortel heeft, verſien van veele veſelingen.

De ſtamme is mede houtagtig, en groeit anderhalve voet hoog, ook wel hooger, deſelve is omvangen van een bruyne ſchorſſe, dewelke ontrend de grond grauw van couleur is, verders werd deſe ſtamme in veele dunne, onordentlijk ſtaande takken verdeeld, en deſe wederom in kleendere takjens, waar aan de bladeren ſonder ordre gevoegt, en met korte voetjens vaſt gehegt zijn, dewelke die van de Kraak-beſiën of die van de Myrtus Tarentina gelijken, donker-groen van verwe, waar van de bovenſte zijde alleen is blinkende; ook ſijn deſelve aan de kanten een weynig geſchaart, en aan haar uyterſte met puntjens verſien, wat bitteragtig van ſmaak, met eenige t'ſamentrekkinge.

De bloemkens ſijn ſeer kleen, hoog purpur-verwig, vierbladerig, nederwaarts hangende, aan dunne voetjens.

Dit heeſteragtig gewas hebben wy in onſen Hof bloeiend gevonden in't Jaar 1691. ſonder datter eenige vrugtjens na quamen te volgen, dewelke, ſoo my geſegt is, beſiën zijn.

Hoewel het ſoo heel teder niet en is, en maar een gemeene oeffeninge van nooden heeft, ſoo moet het evenwel des winters in een winterhuys of Orangerie geplaaſt werden.

Ik en twijfele ook niet of 't is deſelve plante, dewelke de Heer Jacob Breyne in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

idque propter analogiam, quantumvis figuræ inter ſe nonnihil varient, quod eveniſſe puto, ob diverſam objecti qualitatem, Breynii enim Icon ad ramulum exſiccatum, hæc verò ad vigentem delineata.

ſijne 1. Centur. afgebeeld en beſchreven heeft, en dat om de gelijkeniſſe, hoewel de figuren onder haar wat verſchillen, 't welk ik meene voortgekomen te zijn, wegens de hoedanigheid der objecten, want die van de Heer Breyne is gemaakt na een gedroogt, en deſe na een vers takjen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

VITIS IDÆA ÆTHIOPICA BVXI MINORIS FOLIO, FLORIBVS ALBIDIS. *Fig. 65.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXV.

VITIS IDÆA ÆTHIOPICA BUXI MINORIS FOLIO, FLORIBUS ALBIDIS.

Procerìtate duorum pedum adoleſcit hæc ſecunda ſpecies, perpetua fronde virens, ligno duro & cortice griſeo prædita: ramuli juniores coloris ſunt griſei.

Folia incondita ramos veſtiunt brachiatos, foliola ſubcraſſa, extremo mucronata, hilariore viriditate perfuſa, nitentia, circum margines nonnihil crenata, Buxi minoris æmula, aſt minora, guſtuque adſtringente.

Floſculi è foliolorum alis enaſcuntur pediculis longioribus innixi, monopetali, oris in quinas lacinias diſſectis, albicantes, odore non ingrato, è quorum medio aliquot ſtaminula luteo-vireſcentia emicant.

Flores intempeſtivè delabentes ad frugem non perveniunt ſub climate noſtro: Bacciferam autem eſſe plantam, ex aliis hauſi.

OBSERVATIONES.

Florum laciniæ extrorſum ſunt reflexæ, è quarum laciniarum unguibus decem prodeunt ſtamina, apicibus vidua, inter quæ ſtylus prominet.

Flores utplurimùm ſingulatim ſub climate noſtro exeunt, calice quinquepartito prædìti, quibus excuſſis, ſtylus ſuperſtes remanet, cujus baſis intumeſcens in fructus rudimentum faceſſit.

Quot floribus gaudeat in ſolo natali planta iſthæc, mirum dictu!

MOORELANDSCHE KRAAKBESIEN MET KLEENE PALMSBLADEREN EN WITTE BLOEMEN.

Deſe tweede ſoorte van deſe heeſter ſijne bladeren altoos behoudende, waſt twee voeten hoog, en is des ſelfs hout vry hart, en met een grauwe ſchorſſe omvangen, de jonge takxkens ſijn in tegendeel bruyn van ſchorſſe.

De bladeren ſtaan aan de verdeelde takken ſonder eenige ordre, deſelve zijn dikagtig, puntig, bly-groen van verwe, blinkend, aan de kanten eenigzints geſchaart, die van de kleene Palm wat gelijkende, hoewel kleender, en t'ſamentrekkend van ſmaak.

De bloemkens komen uyt de oxelen der bladeren voort, hangende aan langagtige voetjens; deſelve zijn eenbladerig, wit, niet onlieflijk van reuk, in vijf ſnippelingen verdeeld; uyt het midden deſer bloemkens komen eenige geel-groene bloem-draden te voorſchijn.

Door dien de bloemen onder ons climaat te vroeg afvallen, ſoo en brengt dit gewas, 't welk my geſegt is, beſie-dragend te weſen, geen vrugten voort.

AANTEKENINGEN.

De verdeeltheden deſer bloemen ſijn buytenwaarts omgeſlagen, uyt welkers bloem-nageltjens tien bloem-draden voortkomen, ſonder met eenige hooftjens verſien te zijn, tuſſchen deſe ſit de bloem-ſtijl.

De bloemkens komen onder dit ons climaat meeſt eenſaam te voorſchijn, en dat uyt een bloem-kelkje, 't welk in vijven is geſneden; deſe afgevallen zijnde, blijft de bloem-ſtijl ſtaan, wiens grond verdikkende ſig tot een beginſel van de vrugt komt te ſetten.

Het is qualijk te ſeggen, hoe ſeer dit gewas met bloemen beladen word, in desſelfs natuurlijke groei-plaats.

Spontè & paſſim luxuriat ad Promontorium Bonæ Spei, inde plantam floribus onuſtam huc transferri curavit, ejuſque ramum benignè nobis conceſſit Nobiliſſimus & Ampliſſimus Dominus J. Huydekoper, Eques, Dominus in Maarſeveen, Neerdijk, &c. Conſul & Senator Amſtelodamenſis, ac Director Societatis Indiæ Orientalis &c. &c.

Het waſt alſints en dat van ſelfs op de Caap de Goede Hoop, van waar een plante, rijkelijk met bloemen geladen, tot ons overgeſtuurt is, door de beſorginge van den Wel-Ed. Groot-Agtbare Heer J. Huydekoper, Ridder, Heere in Maarſeveen, Neerdijk, &c. Burgermeeſter en Raad der Stad Amſterdam, als mede Bewinthebber van de Ooſt-Indiſche Compagnie &c. &c.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Rivina Lin. Sp. 1. a. Canescens.

AMARANTHVS BACCIFER CIRCEÆ FOLIIS.

Fig. 66.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXVI.

AMARANTHUS BACCIFER, CIRCÆÆ FOLIIS.

BESIE-DRAGENDE AMARANTHUS, MET CIRCEA BLADEREN.

HIc ſuffrutex amœnus aſſurgit caudice ad trium cubitorum altitudinem, tereti, lirato, calamum ſcriptorium, imò digitum minorem craſſo, ad ramorum exortum nodoſo, qui corticem griſeum gerens Solani noſtratis in modum divaricatur ramis; per hos folia magna ex parte alternatim poſita, cernere licet, pediculis ſemidigitalibus purpuraſcentibus, nonnihil piloſis, innitentia, Solani vulgaris noſtratis æmula, tres quatuorve uncias longa, duas circiter ad baſin lata, in mucronem abeuntia, ambitu non ſerrata, nec inciſa, lætè virentia, ſub finem æſtatis non raró rubedinem induentia.

DEſe luſtige heeſter groeit tot de hoogte van drie voeten, wiens ſtamme een ſchrijf-penne, ook wel een pink dik, rond, geveurt, en aan de verdeelingen der takken met knobbels verſien is: Deſe ſtamme met een grauwe ſchorſſe bekleet zijnde, werd in takken verdeeld, op de wijſe van de Inlandſche Nagtſchade, begaaſt met meeſt eenſaam ſtaande en ongepaarde bladeren, welkers voetjens, een halve vinger lang, eenighſints met hayrtjens beſet, en purpur-verwig zijn: Deſe bladeren ſijn die van de Inlandſche Nagtſchade niet qualijk gelijkende, drie, vier duym lang, aan haar grond ontrend twe duym breet, puntig, niet ingeſneden, nog geſchaart, maar effen van kanten, blygroen van verwe, en in't uytgaan des ſomers rood-couleurig.

Flores ex alis foliorum exſurgunt albicantes, breviſſimis pedicellis fulti, ſerie geminâ & continuâ è racemis dependentes.

De bloemen komen uyt de oxelen der bladeren voort, deſelve zijn wit, ſteunende op korte voetjens, aan trotsjens wederzijds af hangende.

Hiſce ſuccedunt fructus, coloris ſanguinei, magnitudine baccarum Sambuci, ſphærici, dulces, unicum utplurimùm ſemen continentes rugoſum, ſubnigricans, capitis aciculæ majoris magnitudinem haud ſuperans.

Hier na volgen bol-ronde, en bloet-roode ſoete vrugten, in groote met die van de Vlier-beſiën overeenkomende, waar van yder in ſig komt te onthouden een ſpeldehoofts groote, rouw, en ſwartagtig zaatjen.

India Orientalis alit hanc plantam, ſemine inde allato, nobis natam.

Dit gewas groeit in Ooſt-Indien, van waar wy het zaad gekregen hebben, en in onſen Hof cultiveren.

OBSERVATIONES.

In Catalogo Horti Beaumontiani audit hic ſuffrutex, (cujus caudex fragilis & farctus eſt,) *Amaranthus Baccifer Indicus minor Circææ folio & facie.*

Floſculi utplurimùm tetrapetali, rariſſimè pentapetali, nudi, haud marceſcentes antequam fructus ad

AANTEKENINGEN.

In de Cataloge van den Tuyn van den Ed. Heer Beaumond werd dit gewas (wiens ſtammekens breekzaam, en gevult is) geheten kleene Indiaanſche Beſie-dragende Amaranthus van gedaante en bladeren met Circea overeenkomende.

De bloemkens ſijn naakt, meeſt vier, ſelden vyfbladerig, deſe en komen niet te vergaan voor dat de vrugtjens rijp ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

perfectam maturitatem pervenerunt; verùm fructibus adhærentes & calicum vices ſupplentes, mutando tamen colorem, qui enim primò albi erant floſculi, jam herbido colore perfunduntur.

Staminibus gaudent quatuor niveis, ſurrectis, apicibus concoloribus inſtructis, remanentibus cum petalis, donec fructus perfectam maturitatem adipiſcantur, in fructuum exortu ſtamina ità comprimuntur, ut, quæ primò erant ſurrecta, jam ſitum transverſum obtineant.

Per totam æſtatem floret vigetque, nec folia, Circææ ſimilia, deponit, niſi nova ſint renata; ſapor eorum oleraceus.

De viribus nihil traditur.

worden zijn, verſtrekkende alſoo de vrugtjens tot een kelkwijs bekleetſel, veranderende nogtans haar couleur, dewelke eerſt wit zijn, en nu, de vrugtjens omvangende, bleekgroen worden.

Deſe bloemkens zijn verſien van vier ſneeuw-witte, regt-op-ſtaande bloem-draden, dewelke met de bloem-bladerkens eencouleurig zijn; deſelve blijven de bloemkens by, tot dat de vrugtjens rijp ſijn geworden, en werden in 't voortkomen der vrugtjens ſoodanig geperſt, dat ſy, die eerſt regt op ſtonden, nu over dwers ſtaan.

Dit gewas bloeit de geheele ſomer door, en het laat de de bladeren, dewelke die van de Circea gelijk zijn, niet vallen, voor datter nieuwe voortgebragt zijn, en ſijn deſe van een moeſige ſmaak.

De kragten en zijn van niemand tot nog toe ontdekt geworden.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Capparideae (Plum gen t 21.) Crataeva Lin. sp. 2. Tapia Stinkappel [illegible]
conf Plum [illegible]

MALVS AMERICANA TRIFOLIATA, FRVCTV POMI AVRANTII INSTAR COLORATO. *Fig. 67.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXVII.

MALUS AMERICANA TRIFOLIA, FRUCTU POMI AURANTII INSTAR COLORATO.

ARACH-SIMMERON *vulgò.*

PLantis pomiferis accenſenda hæc arbor, quæ Nobiliſſimo Hermanno, Parad. Bat. Prod. audit *Therebinthus Americana trifolia lucida*, *Palamalatta* vulgò dicta: An rectè, aliis judicandum relinquo, ego autem hactenus ſuffragari nequeo.

Patriam agnoſcit Americam continentem, in cujus Inſulis ubertim quoque alitur, *Arach-Simmeron* indigenis dicta, id eſt, *Aurantium Sylveſtre*, idque ratione formæ & coloris fructus, quæ cum malis Arantiis nonnihil conveniunt.

Radice cortice luteô, gravem odorem ſpirante: caudex autem materiâ firmâ & neutiquam fungoſâ donatur, integumentô cineraceô, aromaticô amictus.

Folia hilariore viriditate perfuſa, ſplendentia, é lato mucronata, margine æquali, ſapore fatuo, tricompoſita, communi pediculo longiori nixa: Singularia autem folia pediculis innituntur breviſſimis.

Quales producat flores, prorſus ſum ignarus, quia florentem nondum offendi hanc arbuſculam.

Fructus rotundus, minoris pomi magnitudinem æquat, cortice duro Malicorio ſimili amictus, colore aurantio.

DRIEBLADERIGE AMERICAANSCHE APPEL-BOOM, MET ORANJE-VERWIGE VRUGTEN.

DEſen Boom behoord onder de Appeldragende Boomen, deſelve is in de Parad. Bat. Prod. van de Heer Profeſſor Hermans, Americaanſche Therebenthyn-Boom met blinkende, en drie te ſamen gevoegde bladeren, *geheten: Of zulkx wel of qualijk is, laat ik andere oordelen, voor my, ik en ben van dat gevoelen niet, dat ſy onder de Therebenthyn-bomen behoort geſtelt te werden.*

Het Vaderland van deſen Boom is de vaſte kuſt van America, in wiens Eylanden ſy ook veel gevonden word, zijnde aldaar van die Inwoonders Arach-Simmeron *geheten, dat is,* Wilde Oranje-Boom, *en dat wegens de forme en couleur des vrugts, die met die van de Oranje-appelen eenigzints overeenkomen.*

De wortel heeft een geele baſt, dewelke ſterk riekend is: de ſtamme is hard van hout, en geenſints ſponcieus, omvangen zijnde van een asgrauw-verwige, en aromatike ſchorſſe.

De bladeren ſijn bly-groen van verwe, blinkend, breet aan haar grond, en ſpits toelopend, effen van kanten, ſmaakloos, van drie te ſamen gevoegt, ſteunende te ſamen op een lang gemeen voetjen: yder daar en boven is van een ſeer kort voetjen verſien, waar door ſy haar aan de groote en gemeene voet of ſtelen vaſt maken.

Wat voor bloemen dit Boomken voortbrengt, is my gants onbekent, alſo ik deſelve noyt heb ſien bloeien.

De vrugt is rond, ſijnde van groote een kleene Appel gelijk, omvangen van een harde ſchorſſe, gelijkende die van een Granaat-appel, en van couleur met die van een Oranje-appel overeenkomende.

Semina intra carnem mollem continentur plano-rotunda, nonnihil impreſſa, uno extremo cuſpidata, colore fuſco.

Planta tenera, calore multo fovenda, paucâque aquâ irriganda.

Utrum eadem ſit cum Tapia Piſonis & Marcgravii, aliorum judicio relinquo, ego autem calculum apponere vix potero, differentia aliqua in fructu & ſemine exiſtente.

De zaden die in de ſagte vleſigheid der ſelven onthouden werden, ſijn plat, rond, eenigzints ingebogen, bruyn-verwig, met een voor uytſtekent puntje.

Dit is een teeder gewas, begerende groote warmte, en weynige vogtigheyt.

Dat deſen Boom deſelve is, dewelke van de Heer Piſo en Markgraaf Tapaia word geheten, zulkx en kan ik niet toeſtemmen, om dat'er in de vrugt, en in't zaad eenige onderſcheyt is, weshalven ik het ſal laten aan't oordeel van andere.

OBSERVATIONES.

Arubæ Inſulæ, Curacao vicinæ, incola eſt hæc arbor, cujus fructus recentes & arbuſculæ juniores nobis inde advectæ.

Semina per fructus pulpam irregulariter & copiosè ſparſa, reniformia, quod in delineatione haud ſatis benè expreſſit pictor,

AANTEKENINGEN.

Deſe Boom heeft haren natuurlijke groei-plaats op't Eyland Aruba, digt by Curacao, van waar ons verſche vrugten, en jonge boomtjens toegeſonden zijn.

De zaden, dewelke veele en ſonder ordre, door het merg der vrugten verſpreyt leggen, ſijn hartswijſe van figure, 't welk den tekenaar niet wel uytgedrukt heeft.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

MALVS AMERICANA LAVRO-CERASI FOLIO, VENENATA. Fig. 68.

Hippomane mancinella Lin. s

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXVIII.

MALUS AMERICANA, LAURO-CERASI FOLIO, VENENATA.

MANCINELLO ARBOR SEU MASSINILIA *dicta.*

ANno M DC Lxxxvii. mihi tranſmiſſa ſunt poma aliquot arboris Maſſiniliæ, idque ex inſulâ Curacao, è quorum ſeminibus ſolo commiſſis prodiit hæc arbuſcula, cujus facies non ſolùm, verùm etiam venenoſitas ejus perpaucis nota; idcirco conducibile fore exiſtimavi, figuram ejus hic repræſentare, in uſum Chirurgorum trans mare currentium, ut vitent hanc plantam horribilem, atque mirificè venenatam.

Radix ei non admodum dura, cujus caudex tertio à ſatione anno in Horto Noſtro in tripedalem ferè altitudinem excrevit, in loco autem natali in mediocrem proceritatem arboream aſſurgit: Lignum quoque non admodum durum, cortice fuſcô, in ramis verò, vireſcente, obductum.

Folia longitudine digitos ſex transverſos, latitudine tres æquantia, pediculis nituntur oblongis: ſunt autem folia ad exortum rotunda, extremo mucronata, margine nonnihil crenata, foliis Pyri haud ita ſimilia, quemadmodum ab aliquibus ſunt deſcripta, ſed foliorum Lauro-ceraſi magis æmula, hilariore & nitente virore prædita, rigidiuſcula, carnoſa.

Flores exiles, lutei, unguibus petalorum exceptis, qui intus colore ſanguineo ſunt perfuſi.

Fructus æmulantur poma exigua, qui aſpectu amœni, primò rubicundi, poſtea flavedinem, tandemque exſiccati, colorem cinereum induunt: ſublata cuticula exteriore & pulpâ interjectâ apparet nucleus oſſeus, duriſſimus, ſcaber, ſemina includens quatuor ſubcærulea in ſingulis cellulis latitantia, una parte acuta, altera rotunda, quorum medulla candida.

Perpetuò viret arbor hæc, intus ſucco lacteo undique turgens: deſcriptionem hujus arboris à Dº. Brimelin Hiſt. des Avon-

VENYNIGE AMERICAANSCHE APPEL-BOOM, MET BLADEREN VAN LAURO-CERASUS.

IN 't Jaar 1687 *ſijn my uyt Curaſſou enige appelen van de Maſſanilie-boom overgeſtuurt, uyt welkers zaaden dit Boomtje opgekomen is, wiens gedaante niet alleen, maar ook hare venijnigheit weinige menſchen bekent zijn: weshalven het my goet gedagt heeft, des ſelfs figure alhier te verbeelden, ten dienſte voornamentlijk van de Scheeps-varende Chirurgijns, ten einde ſy deſe ſchrikkelijke, en venijnige plante mogten ſchuwen.*

Het heeft een wortel die niet ſeer hard is, en is des ſelfs ſtamme, dewelke in de natuurlijke groei-plaats tot een matelijken booms hoogte komt te groeien, in onſen Hof, het derde jaar na de ſayinge, by na drie voeten hoog opgeſchooten; deſe omvangen zijnde van een bruyne ſchorſſe, en is mede niet ſeer hard, de takken daar en tegen ſijn met een groene baſt bekleet.

De bladeren ſijn ſes vingeren breet lang, drie breet, ſteunende op langagtige voetjens: deſe bladeren ſijn ſtijfagtig, lijvig, blinkent-groen, aan haar begin rond, en ſcherp toelopend, ook aan de kanten een weinigsken geſchaart, niet ſoo ſeer overeenkomende met die van onſe Perebooms-bladeren, als wel met die van de Lauro-ceraſus.

De bloemen ſijn kleen, geel van couleur, uitgeſondert der ſelver bloem nagelen (ungues,) dewelke van binnen bloet-root zijn.

De vrugten gelijken niet qualijk kleene appelen, ſijnde lieflijk in 't aanſien, eerſt root, daar na geel, en gedroogt zijnde, grauw van couleur: het buytenſte velleken, als mede 't vleeſig weſen deſer vrugten weg geſneden zijnde, ſoo vertoont ſig een ſteenige noote, dewelke ſeer hard en rouw is, waar in vier blauwagtige zaden onthouden werden, leggende yder in een byzonder celleken, deſe ſijn aan d'eene kant rond, aan de andere puntig, van binnen wit van merg.

Deſe Boom ſtaat altoos groen, en is van binnen alſints met een wit melkagtig ſap begaaft, wiens beſchrijvinge, ſo die van de Heer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

turiers Cap. 2. concinnatam hîc inſerere animus eſt. *Venenata hæc arbor, de qua ſermonem facere volui, in Pyri proceritatem adoleſcit, foliis Lauri Sylveſtris æmulis; fructus ſunt poma, iis ſimilia, quæ vocantur Belgico idiomate Reynetten: ab Hiſpanis arbor denominatur quoque Arbos de Mancanillas, id eſt, arbor exilia poma ferens; ſunt autem poma adeò venenata, ut in aquam conjecta, aut prolapſa venenoſitate ſua illam ità inficiant, ut nequidem piſces in ea degentes, ab eo toxico immunes ſint &c.*

Brimelin in ſijne hiſt. der Avonturiers Cap. 2. *opgeſtelt is, ſal ik hier invoegen.* Deſe venynige plante, (*ſegt hy*) waar van ik voorgenomen hebbe te handelen, krijgt de hoogte eenes Perebooms, waar van de bladeren, die van de wilde Laurier, gelijk zijn. De vrugten hebben de gedaante van onſe Reynette Appelen: ook ſoo wort deſen Boom by de Spanjaarden geheten Arbos de Manſanillas, dat is, kleene Appeltjens-dragende Boom, en ſijn des ſelver Appelen ſoo venynig, datſe in 't water gevallen of geworpen zynde, 't ſelve ſoodanig door hare venynigheid infecteren, dat ſelfs de Viſſen, die haar in 't ſelve water onthouden, van haar venyn niet vry en zyn &c.

Qui ex Europa primùm in Americam adveniunt ſemetipſos facilè hiſce fructibus interficiunt, aſpectu odoratuque adeò acceptis, ut ab eorum uſu & eſu vix ſeſe poſſint abſtinere; quibus optimum remedium ſeu antidotus eſt oleum olivarum liberaliùs epotum, quo veneni vis obtunditur, aut æger ligandus vinculis & ita impediendus ne per biduum aut triduum bibat, quod illi arduum atque difficile, queritur enim perpetuò de ſiti in tolerabili & incendio, totum corpus rubedine ignis inſtar inficitur, linguâ nigredine obſeſſâ, carbonis ad exemplum: ſiquis autem largius hiſce pomis fuerit uſus, non datur remedium contra mortem certò ſubſecuturam.

Die gene, dewelke eerſt uyt Europa overkomen, vergeven haar ſelve ligtelijk met deſe vrugten te eeten, dewelke in 't aanſien ſoo aangenaam, en lieflijk van reuk zijn, datſe haar ſelven van 't gebruik naulijkx kunnen onthouden; waar tegen het beſte tegengift en remedie is, het indrinken van veel olyf-oly, waar door de kragt van 't vergift gebroken wort: anders ſoo onthoutmen ſoo een lijder 2. 3. *dagen agter een alle drank, hem vaſtbindende en alſo verhoedende, dat hy geen drank magtig worden kan, 't welk hem een ſeer ſwaren laſt is, die hy naulijkx kan uitſtaan, wegens een gedurige brand, en onverdraaglijken dorſt; het gehele lichaam word vuurig root, en de tonge ſwart; is 't ſake dat iemand veel van deſe Appelen heeft gegeten, ſo en iſſer gants geen remedie tot ſijne geneſinge, maar moet nootſakelijk ſterven.*

Hiſpanus quidam mihi quoque narravit & confirmavit ſeſe expertum, radices hujus arboris venenoſiſſimas eſſe, nullumque huic malo antidotum hucuſque repertum potentius quàm ipſa ejus ſemina ſubtiliter contuſa & cum vino porrecta.

Seker Spanjaart heeft my ook verhaalt en beveſtigt, ondervonden te hebben, dat de wortelen deſes Booms ook ſeer venijnig zijn, en dat daar toe geen grooter remedie uitgevonden is, als het zaad deſer Appelen fijn geſtoten, en met wijn ingedronken.

Guſtavit quidam me præſente exiguam portionem folii hujus arboris, dicens ſaporem eſſe gratum, verùm poſt ſemiquadrantem de faucium contractione valdè querebatur, donec uſu lactis vaccini reſtitutus eſſet.

Een ſeker perſoon proefde eertijds in mijn bywesen een kleen ſtukje van een blad deſes Booms, en zeyde my 't ſelve aangenaam te zijn van ſmaak, maar na een half quartier uurs, klaagde hy dat hem de keel als toegenepen wierd, tot dat hy door 't gebruik van zoete melk gereddert wierd.

Multô calore indiget, & terrâ irrigua gaudet, planta hæc admodùm tenera.

Dit is een ſeer teder gewas, en moet door hitte en veel waters in 't leven gehouden worden.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Anona Lin. sp. 1. Muricata.

ANONA.

Fig. 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXIX.

ANONA.

RAdice alitur graveolente, dura, in varios ramos brachiata, cortice rubicundo amicta.

Caudex in arboream proceritatem excreſcens in paucos diſpeſcitur ramos, libro viridi amictos, cinereiſque punctulis notatos.

Folia ampla, inodora, glabra, inordinatè diſpoſita, adverſâ parte nitentia, & ſaturatè viridia, averſâ autem dilutiore virore perfuſa, manibusque confricta unctuoſitatem remittentia.

Flores, qui ab aliis dicuntur tripetali, craſſi, albidi, nondum in conſpectum venêre.

Fructus ſunt coniformes, pugni magnitudinem non raro ſuperantes, qui intus medullâ ſuavi odore, gratoque ſapore repleti, in quibus ſemina oblongo-rotunda, plana, glabra, nitentia, atque refrigerante virtute prædita.

OBSERVATIONES.

Varias hujus arboris ſpecies in regionibus calidioribus inveniri certum, magnitudine, fructuumque formâ plurimùm differentes.

America diverſas alit, unde & varii nobis tranſmiſſi fructus, quorum primus & maximus Anona Sylveſtris dictus, pomum magnitudine ſuperat; cortice glabro, ſpadiceo tectus; ſemina oblonga, plana, glabra, fuſca, continens, eſtque nobis ex Curacao allatus.

Secunda Anonæ ſpecies fructum profert cordiformem (unde quoque Cor Bovinum vulgò audit) ſcabrum, Strobulo ſimilem, coloris itidem ſpadicei, ſemina ſupradicto conformia, ſed minora & nigricantia includens: Hæc cum Anona Maram Hort. Mal. part. 3. pag. 23. & Anon Oviedi ſatis convenire videtur.

Tertiæ ſpeciei fructus eandem induit formam, aſpero verò & quaſi ſpinoſo tectus eſt cortice, præcedenti concolore, & ſeminibus quoque ab eodem non differt.

ANONA.

DE wortel van dit gewas is ſwaar van reuk, en veelvoudig verdeelt zijnde, omvangen van een rood-agtige ſchorſſe.

De ſtamme booms hoogte groeiende, verſpreyt ſig in weinige takken, bekleet met een groene, en grauw gevlekte ſchorſſe.

De bladeren ſijn breed, ſonder merkelijke reuk, glad, boven bruyn-groen en blinkend, van onderen ligt-groen; deſelve ſtaan ſonder ordre, en met de handen gevreven zijnde, geven een taye vettigheid van haar.

De bloemen werden geſegt dik, wit, en driebladerig te weſen, en ſijn my noyt voorgekomen.

De vrugten ſijn Pijn-appels-wijs, de groote van een vuyſt dikwils overtreffende, vervuld met een wel-riekend merg, 't welk ook aangenaam van ſmaak is; hier in leggen langagtig-ronde, platte, gladde, blinkende, en verkoelende zaden.

AANTEKENINGEN.

't Is ſeeker datter verſcheyde ſoorten van deſen Boom in de warme landen gevonden worden, die van den anderen verſcheelen wegens de forme en groote der vrugten.

In America werdender veele gevonden, van waar wy verſcheyde vrugten gekregen hebben, onder de welke ook gevonden werd een die ſeer groot is, en Wilde Anona geheten word; deſe overtreft een appel in kloekte, omvangen zijnde van een gladde en effene ſchorſſe, caſtanie-bruyn van verwe; deſe heeft langwerpige, platte, gladde, en bruyne zaden, en is ons uit Curacao overgeſonden.

De vrugt van de twede ſoorte is hards-wijſe (waarom deſelve ook gemeenlijk Oſſe-hart geheten word) en is rouw, gelijk die van de Strobulus, van couleur en zaad de bovengemelde gelijkende, hoewel 't zaad kleender en ſwart is: Deſe vrugt ſchijnt ons genoegzaam overeen te komen met de Anona Maram van den Hortus Mal. part. 3. pag. 23. alsmede met de Anon Oviedi.

De derde komt mede met de voorgaande wegens des ſelfs couleur, forme, en zaad overeen, maar is deſe ſijne ſchelle gelijk als doornig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Fructus quartæ oblongus eſt & turbinatus, eleganter cæruleus, pomi mediocris magnitudine, ex glandulis lignoſis vel ſquamarum lignoſarum ſtrue compactus; hic ſi non idem, maximam ſaltem affinitatem habet cum Ahate de Panucho, cujus meminit Nard. Ant. Recchus pag. 348. Strobuli Americani nomine, hic nobis ex Inſula Aruba tranſmiſſus.

De vrugt van de vierde is langwerpig, peerwijs, ſchoon blauw van couleur, van groote een middelmatige appel gelijk, en van veele houtagtige heuveltjens, of ſchobbens te ſamen geſteld; deſe heeft ſoo groot een gemeenſchap met de Ahate de Panucho, waar van Nard. Ant. Recchus pag. 348. onder de benaminge van Strobulus Americanus gewag maakt, dat, ſooſe niet deſelve en is, ſoo heeftſe daar mede een ſeer groote gemeenſchap.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

~~Hippomane~~ Cactus Lin. sp. 22. pereskia.

MALVS AMERICANA SPINOSA PORTVLACÆ FOLIO, FRVCTV FOLIOSO, SEMINE RENIFORMI SPLENDENTE. Fig.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXX.

MALUS AMERICANA SPINOSA PORTULACÆ FOLIO, FRUCTU FOLIOSO, SEMINE RENIFORMI SPLENDENTE.

BLAD-APPEL *vulgò.*

ANno M DC xc. prodiit nobis hæc planta ſemine, non ex Surinama, verùm ex Inſula Americana Margaretha dicta, advecto, nomine *Blad-appel.*

Caudicem jam habet in Horto Noſtro bipedalem, fungoſum, ſpinis geminis minacibus armatum, ad ſummitatem ramoſum: Cortex per primam adoleſcentiam vireſcens, tandem cinereum induit colorem.

Folia juxta ſpinas orta, tres digitos transverſos longa, ſeſcunciam lata, ad exortum anguſta, extremo cuſpidata, per oras non crenata, craſſa, ſuccoſa.

Ramuli ad ſpinas niveô tomentô piloſô gaudent.

Flores mihi ignoti.

Fructus, quantum ex aliorum relatione haurire potui, ſunt poma rotunda, exilia, quæ foliola craſſiora emittunt (unde ei nomen *Blad-appel*) ſuccô limoſô, odorô, turgentia.

Semina non admodùm dura, exigua, reniformia, nitentia, intus ſubſtantiâ farinaceâ infarcta, ſuperficie æquali, colorisque fuſci.

Quandoquidem hæc planta admodùm tenera, frigoris copioſique humoris impatiens, à nemine hactenus eſt deſcripta, eandem delineari curavi.

AMERICAANSCHE DOORNAGTIGE APPEL-BOOM, MET PORCELEIN-BLADEREN, GEBLADERDE VRUGT, en NIERSWYSE BLINKEND ZAAD.

HEt zaad van dit Boom-gewas is ons overgeſtuurt in't Jaar 1690 uyt het Eyland St. Margariet, gelegen in America, en niet uyt Suriname, met de name van Blad-appel.

Het is in onſen Hof twe voeten hoog opgeſchoten, de ſtamme is voos, met twe byeen gevoegde en ſcherp-ſtekende doornen, op een ſekere diſtantie beſet, en van boven in takken verdeelt: de ſchorſſe is in't eerſt groen, en wert daar na grauw.

De bladeren hebben haren oorſpronk bezijden de doornen, en ſijn drie vingeren breet-lang, anderhalve duym breet, ſmal aàn haar begin, ſpits aan haar eynde, aan de kanten ongekerft, dik en ſap-rijk.

De takxkens zijn ontrent de doornen met een witte hayrige donſſigheid beſet.

Des ſelfs bloemen zijn my noyt voorgekomen.

De vrugten, (ſoo ik wel onderrigt ben) ſijn kleene, ronde appeltjens, waar uyt veele dikke bladerkens komen te waſſen, (waar van het ook de naam van Blad-appel *heeft gekregen,) vervuld van een lijmagtig ſap, 't welk lieflijk van reuk is.*

De zaden en zijn niet ſeer hard, kleen, van gedaante als een nier, blinkende, van binnen met een witte meelige ſelfſtandigheid vervult, van buyten effen, glad, en bruyn van couleur.

Dewijl dit gewas ſeer teder zijnde, ook geen koude, nog veel vogtigheid verdragen kan, van niemand is beſchreven, ſoo hebbe ik het ſelve doen aftekenen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Spinæ, ad foliorum exortum prodeuntes, ſingulares, bicompoſitæ, non raró quoque plures ſimul ex eodem loco prodeunt, quarum aliæ aliis ſunt longiores.

Folia breviſſimis aut nullis pediculis fulta, maxima ex parte alternatim poſita, nec densè ſtipata, ſapore fatuo, manſuque mucilaginem lentam emittentia.

AANTEKENINGEN.

De doornen, aan den oorſpronk der bladeren voortkomende, ſtaan of eenſaam, of gepaart; 't gebeurt ook meermalen datter meer uyt een en deſelve plaatſe haren oorſpronk nemen, die niet alle van eenderhande groote zyn.

De bladeren ſtaan eenſaam, en niet geheel digt byeen, verſien van ſeer korte, en naulykx zienlyke voetjens; deſelve ſijn ook ſmakeloos, en geven in 't kauwen een ſlymerigheid van haar.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Crescentea Lin. sp. 1. Cujete. Kalabas-boom

ARBOR AMERICANA CUCURBITIFERA, FOLIO LONGO MUCRONATO, FRUCTU OBLONGO . *Fig. 71.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXI.

ARBOR AMERICANA CUCURBITIFERA, FOLIO LONGO MUCRONATO, FRUCTU OBLONGO.

TRibus abhinc annis ſemine enutrita eſt in Horto Medico arbuſcula hæc Cucurbitifera, nunc quatuor pedes alta, pollicemque craſſa, cujus duas ſpecies recenſent Authores, quarum una deſcribitur à D°. Rochefort, nomine *Calabaſſier*, alterius, cujus figura hìc à me exhibetur, Raius meminit Hiſt. Plant. tom. 2. nomine *Arboris Cucurbitiferæ, foliô longô mucronatô ſeu Laurino:* Duæ hæ plantæ differunt tantùm fructu, & foliis.

Hæc noſtra radice nititur albicante; cortex caudicis griſeo colore imbutus, Sambucum æmulatur.

Folia inordinatè diſpoſita, ſingula, bina, non raro quoque terna, plurave ſimul ad eundem exortum provenientia, margine undulata, productiora, pollicem lata, in utroque extremo anguſta, mucronata, Lauri-anguſti foliæ bacciferæ ſimilia, minus autem rigida, & anguſtiora, averſa parte dilutè viridia, in recta verò ſaturatione virore perfuſa, ſapore amariuſculo.

Flores in Europa, quod ſciam, nunquam viſi.

Fructus exſiccatus, è cujus ſemine prognata iſthæc, figuræ fuit ovalis, cortice durô, lignoſô, æquali & fuſci præditus, ſeminaque in eo comperta plana, cordi-formia, colore ſubnigricante.

AMERICAANSCHE LANG- EN SPITS-BLADERIGE CAAUWOERDE-BOOM, MET LANGWERPIGE VRUGTEN.

'T Is nu drie jaren geleden, dat in den Amſterdamſchen Medicijn-Hof uyt zaad voortgeteeld is dit Caauwoerd-dragend Boomtje, nu vier voeten opgeſchooten, en een duym dik zijnde, waar van datter twe ſoorten by de Autheuren bekent ſtaan, hier van is d'eerſte beſchreven van de Heer Rochefort, met de benaminge van Calabaſſier, *d'andere wiens figure alhier van my vertoont word, gedenkt de Heer Raius in 't twede deel van ſijne Hiſtorie der Gewaſſen met de name van* Caauwoerd-dragende Boom, met lange, en ſpits-toelopende, of Laurier-bladeren: *Beyde deſe gewaſſen verſchillen alleen in vrugt en bladeren.*

Die wy hier beſchrijven heeft een witte wortel; de ſchorſſe des ſtams, grauw van couleur zijnde, is die van de Vlier gelijkende.

Des ſelfs bladeren ſtaan ſonder ordre eenſaam, ook wel twe aan twe, ſomtijds drie aan drie, en meer te ſamen op een en deſelve plaatſe voortkomende, en ſpringen deſe hare kanten wat op en neder: ſy ſijn ook lang, een duym breed, aan beyde de eynden ſmal, puntig, die van de ſmal-bladerige en beſie-dragende Laurier gelijkende, hoewelſe die in ſtevigheyt en breete komen te wijken; deſe hare couleur is van onderen ligt, van boven donker-groen, en bitteragtig van ſmaak.

De bloemen deſes gewas en ſijn (mijns wetens) noyt in Europa geſien.

De gedroogde vrugt, uyt wiens zaad dit gewas voortgekomen is, was ovaal van figure, en begaaft met een harde, houtagtige, effene, en bruyne ſchorſſe, en wierden des ſelfs zaden daar in plat, hartswijs, en ſwartagtig van couleur bevonden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cortices hujus fructus Americæ incolis ad conficienda varii generis ſuppellectilia, præſertim cibo & potui continendis deſtinata, inſerviunt.

Tenera eſt hæc planta, calore indigens perpetuô, frigoriſque impatientiſſima.

De ſchorſſen deſer vrugten dienen de Americaners tot het maken van allerhande huysraat, voornamentlijk daar men ſpijs en drank kan indoen.

't Is een teder gewas, 't welk gants tegen geen koude gewapent is, maar gedurige warmte van noden heeft.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cordea Lin. sp. 3. Sebestena

SEBESTENA DOMESTICA.

Fig. 72.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXXII.

SEBESTENA DOMESTICA *Bauh. Pin.* SEU MYXA *Dod.*

TAMME SEBESTE BOOM.

ANno M DC Lxxxiv ex oſſibus aliquot fructuum Myxæ ſeu Sebeſtenæ ſolo mandatis, arbuſculæ tres nobis prognatæ ſunt.

Uit eenige Sebeſte Steenen, die ik in 't Jaar 1684 geſayt hadde, ſijn drie boomtjens voortgekomen.

Folia ſeminalia affabrè corrugata & complicata, poſtea ſenſim dilatata & expanſa, muſcarium, quò mulieres radios ſolares avertunt tempore æſtivo, repræſentabant.

Als de bladeren voor den dag komen, ſijn deſelve aardig geployt, maar naderhand haar uytſpreydende, gelijken ſy een wayer, die de vrouwen in de ſomer gebruyken.

Hæ arbuſculæ ſextô à ſatione annô in quadripedalem proceritatem accreverunt.

Het vierde jaar na de ſayinge, kregen ſy de hoogte van vier voeten.

Caudex eſt pollicem craſſus, cortice ſcabrô fuſcô, ſtriatô amictus, qui in ramos brachiatur, foliis inordinatis, pediculis longioribus fultis veſtitos; ſunt autem hæc folia oblongo-rotunda, Alni foliorum æmula, mucronata, iis tamen craſſiora & hyeme decidua, nonnihil rugoſa, margine inæqualiter ſerrata, ſupernè ſaturè viridia, infernè dilutiore virore perfuſa.

De ſtamme, een duym dik, en van een rouwe bruyne en geſtreepte ſchorſſe omvangen ſijnde, is in takken verdeeld, en verſien van onordentlijk ſtaande bladeren, dewelke langhachtig-rond zijn, en die van de Elſe-boom niet qualijk en gelijken, hoewel ſy dikker zijn; deſe bladeren ſijn puntig, eenigſints rouw, aan de kanten ongelijk geſchaart, van boven donker-groen, van onderen ligt-groen, en vallen des winters af.

Flores hæ arbuſculæ protulerunt Anno M DC Lxxxvii, (qui annus fuit, poſt ſationem tertius,) ut & Anno M DC xci Menſe Martio, pentapetalos, pediculis brevioribus fultos, ramulorum cimis inſidentes, latè ſatis diſperſos, albicantes, ſuavè olentes: è quorum medio, loco ſtaminum, alii minores floſculi provenire videbantur: tertio die expanſionis floſculi in terram procidebant, ſimul cum ſuis fructuum rudimentis, quibus inſidebant, & ſic ob cæli inclementiam, ulterioris indagationis via nobis fuit recluſa.

Deſe boomtjens hebben gebloeit in 't Jaar 1687, ſijnde het derde jaar na de ſayinge, als mede in 't Jaar 1691 in de Maand van Maart; deſe bloemtjens ſijn vijfbladerig, wit, lieflijk van reuk, breedagtig verſpreid aan 't opperſte der takken, en ſteunen op korte ſteeltjens: uyt het midden deſer bloemkens ſcheenen, in plaats van bloem-draden, andere bloemkens te willen voortkomen: den derden dag na het ontſluyten der bloemen, vielen de deſelve af, te gelijk met de beginſelen der vrugten, waar op ſy geſeten waren, en alſo wiert ons, door de geſtrengheid van 't weer, de verdere onderſoekinge benomen.

Ramum hujus plantæ in uſum & ſatisfactionem Botanophilorum ad vivum delineari curavi, utpotè minus cognitæ, quan-

Ik heb een tak van dit gewas na 't leven doen aftekenen tot voldoeninge van de liefhebbers der gewaſſen, als ſijnde tot nog toe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

tumvis Clariſſimus Proſper Alpinus de Plantis Ægypti figuram quidem exhibeat, aſt haud ſatis accuratam, & cum noſtra minus convenientem.

Arbor hæc peregrina multò calore indigens, locanda & conſervanda in repoſitoriis vitreis.

Fructuum uſus Medicis notiſſimus, & in pectoris affectibus utiliſſimus.

niet genoeg bekend, hoewel Proſper Alpinus de Plantis Ægypti een figure daar van heeft laten uitgaan, dewelke mijns dunkens niet net genoeg en is, ook met deſe niet wel en accordeert.

Dit vreemd Boom-gewas moet in glaſekaſſen geconſerveert, en veel water gegeven werden.

't Gebruik der vrugten is de Genees-heeren ſeer wel bekend, en in de gebreeken van de borſt ſeer dienſtig.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Zizyphus ignaneus
Rhamnus Lin. sp. 15 Jujuba.

IVIVBE AMERICANA SPINOSA LOTI ARBORIS FOLIIS ET FACIE, FRVCTV ROTVNDO, PARVO, DVLCI. Fig. 73.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXIII.

JUJUBE AMERICANA SPINOSA, LOTI ARBORIS FOLIIS ET FACIE, FRUCTU ROTUNDO, PARVO, DULCI.

Cat. Hort. Beaum.

LEGUANARIA *vulgò.*

PRuniferis adſcribenda hæc arbor, cujus natalis eſt Curacao, ut & aliæ circumjacentes Inſulæ, ubi fructus à Belgis ibidem hoſpitantibus *Leguaan Beſien* appellantur: Propterea quod animalia quadrupedia, Iguanæ dicta, horum fructuum gratiſſimâ & dulci pulpâ oſſiculum ambiente admodùm delectantur.

Ex hiſce fructibus rotundis, oſſiculo tereti, nucleoque albicante prædititis, mihi natæ ſunt variæ arbuſculæ, è quarum radicibus ligneis, longè latèque per ſolum diſperſis, caudices attolluntur tripedales, ſpinis plerumque bicompoſitis horridi, & in ramos itidem ſpinoſos diſtributi; horum lignum durum, cortice cinereo amictum.

Ad exortum horum rigentium aculeorum, folia prodeunt ordine alterno inſidentia, pediculis brevioribus fulta, parte ſuperiore ſaturâ viriditate præditâ, inferna parte terram ſpectante dilutiore virore perfuſa, tres uncias ferè longa, ſeſcunciam circiter lata, mucronata, non decidua, ſerrata, Loti arboris foliorum ſubæmula, ſapore herbaceo.

Quibus polleat viribus hæc planta, aut cui uſui ulterius inſerviat, me latet.

AMERICAANSCHE DOORNIGE JUJUBE, VAN GEDAANTE EN BLADEREN DE LOTUS-BOOM GELYKENDE, MET RONDE, EN ZOETE VRUGTEN.

DEſen Boom, wiens natuurlijke groeiplaats is Curacao, als mede d'andere omleggende Eylanden, is een medeſoorte van Pruyme-boom, wiens vrugten van de Hollanders, die haar verblijf in de geſeyde plaatſen hebben, genaamt werden Leguaan Beſien; *om dat de Leguanen, ſijnde een ſoorte van viervoetige dieren, de ſagte en eetbare ſtoffe, die de ſteenen deſer vrugten omvangen, geerne eeten.*

Uyt deſe ronde vrugten, welkers ſteenen langwerpig-rond, en hare kernen wit zijn, heb ik verſcheide Boomtjes opgekregen, uyt welkers houtagtige wortelen, die haar wijt en breed door het aardrijk verſpreyden, ſtammekens voortkomen, dewelke drie voeten hoog opſchietende, met ſcherpſtekende, en gemeenlijk twee by den anderen ſtaande doornen gewapent zijn, en niet alleen deſe ſtammekens maar ook de takken: het hout deſes gewas is hard, en omvangen van een grauwe ſchorſſe.

Aan de grond der geſeyde doornen komen de bladeren eenſamig, en kortvoetig te voorſchijn: deſe ſijn van boven hoog-groen, van onderen ligt-groen, byna drie duym lang, ontrend anderhalve duym breed, ſpits toelopende, geſchaard, die van de Lotus-boom enigzints gelijkende; ſy en vallen des winters niet af, ook en hebben ſy geen merkelijke ſmaak.

Van wat kragten dit gewas is, of waar toe het verders diend, is my onbekent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Culturæ admodum eſt teneræ, ſolòque indiget pingui & convenienti, ut & irrigatione modicâ, ne incrementum illius continuum inhibeatur.

Oſſicula telluri committenda, ciſtâque calidâ, plantarum enutritioni coaptatâ, indigent.

Het is ſeer teder, en tot des ſelfs oeffeninge en onderhoudinge heeft het bequaame en vette aarde, ook matige bevogtinge van noden, op dat alſoo des ſelfs gedurige aangroei niet verhinderd en werd.

Om dit gewas op te krijgen, moetmen de ſteenen der vrugten in een warme broeibak zaijen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

PRVNVS IAVANICA ATRIPLICIS FOLIIS.

Fig. 74

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXXIV.

PRUNUS JAVANICA ATRIPLICIS FOLIIS.

KAKOUSA *Javanenſibus.*

INter ſemina exotica, ex Inſula Java Anno M DC Lxxxvi ad nos tranſmiſſa, invenimus quoque Pruna aliquot, nomine Javanico *Kakouſa:* Hæc terræ ritè præparatæ commiſſa fovimus in theca convenienti, quô factô natæ ſunt nobis arbuſculæ quædam, facie pulchræ, circa quas quintô annô obſervavi radicem eſſe albam, ligneam, fibris numeroſis ditatam.

Caudex pollicem craſſus, quatuor pedes altus, durus, cortice ex griſeo-fuſco obductus, parte ſuperiore ramoſus, foliis amictus alternatim poſitis & longis pediculis inſidentibus, palmam longis, duas uncias latis, ambitu inæqualiter crenatis, extremo mucronatis, atro-virore nitentibus, Atriplicis anguſtifoliæ ſubæmulis.

Flores videre haud mihi contigit.

Pulpa fructus exſiccati mollis, guſtu adſtringens, colore ex luteo vireſcens, cortice tenuiore obducitur.

Figura appoſita ad vivum expreſſa, integram arbuſculam, perpetuâ fronde virentem, & multò calore indigentem, ut & fructum, cum omnibus ſuis partibus repræſentat.

JAVAANSCHE PRUYME-BOOM, MET MELDE-BLADEREN.

ONder de vreemde zaden uit het Eyland Java tot ons overgeſtuurt zijnde in 't Jaar 1686, *hebben wy ook eenige Pruymen gevonden, met de Javaanſche benaminge* Kakouſa: *deſe in wel bereyde aarde geſtoken, en in een bequaame kaſſen geplaaſt zijnde, hebben wy eenige lieflijke boomtjens opgekregen, waar ontrend ik het vijfde jaar na de ſayinge geobſerveert hebbe, dat hare wortelen wit, houtaghtig, en met veele zazelingen verrijkt waren.*

De ſtamme een duym dik, en vier voeten hoog opgeſchoten zijnde, is hard, omvangen van een donker-groene ſchorſſe, en van boven in verſcheyde takken verdeeld, welkers bladeren eenſaam, en op lange voetjens ſteunende, een palme lang, en twee duym breet zijn, ook in haren omtrek ongelijk geſchaart, puntig donkergroen, blinkend, die van de ſmalbladerige Melde niet qualijk gelijkende.

Ik en hebbe hare bloemen niet geſien.

Het gedroogde merg der vrugten is ſagt, t'ſamentrekkend, van couleur uyt den geelegroen, en van een dunne ſchelle omvangen.

De bygevoegde figure na het leven gemaakt zijnde, verbeeld het geheele boomtje, met de vrugt, en alle ſijne deelen: het behout de bladeren des winters, ſoo dat het altoos groen ſtaat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Inſecta illa lata, plana, & tandem in pulverem farinaceum abeuntia, nomine Pediculorum Aurantiorum Belgico idiomate nota, & herbas, arboreſque plurimum vexantia, hiſce arbuſculis copioſè innaſcuntur.

AANTEKENINGEN.

Deſe boomkens werden byſonder geplaagt van die platte, en breede beeskens, diemen in 't Neerduyts Oranje-Luyſen heet, en eyndeling in een pulver vernietigt worden, waar van niet alleen deſe, maar ook andere kruyden en boomen ſeer gevexeert worden.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

glabra Bot. Mag. 813. floribus rubris

Malphigea Lin. sp. 5. Glabra.

CERASUS IAMAICENSIS FRUCTU TETRAPYRENO. Fig. 75.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXV.

CERASUS JAMAICENSIS FRUCTU TETRAPYRENO.

ARbuſcula iſthæc, ſemine enata, excrevit nobis ad duorum pedum altitudinem, caudice duro, cortice griſeo tecto, in varios ramos brachiato.

Rami obſequioſi foliis veſtiti ad intervalla ex adverſo binis, Clematidis Daphnoidis ſimilibus, lævibus, oblongo-rotundis, rigidiuſculis, mucronatis, breviſſimis pedicellis ramulis appenſis, nervô utraque parte maximè conſpicuô, præditis, ſupernè ſaturatâ viriditate nitentibus, infernè autem dilutiore, ſapore fatuo, nonnihil glutinoſo, imbutis.

KERSEBOOM VAN JAMAICA MET VIER-STEENIGE VRUGTEN.

DIt Boomtje, uit zaad voortgekomen zijnde, is by ons nu geworden twee voeten hoog, hard van ſtamme, omvangen van een grauwe ſchorſſe, en in verſcheyde takken verdeeld.

Deſe takken ſijn tay en buygzaam, bekleet met bladeren, dewelke twee aan twee over malkanderen wat van den anderen ſtaan, die van de Vincoorde of Maagdepalm gelijkende, effen en glad, langachtig-rond, ſtijfachtig, puntig met korte voetjens aan de takxkens vereenigt, en begaaft met een zenue, dewelke aan beyde de kanten der bladeren ſeer ſichtbaar is: van boven ſijn deſelve donker en blinkend-groen, van onderen in tegendeel ligtgroen, ſmaakloos, en wat ſlijmerig van ſmake.

OBSERVATIONES.

Fructum hujus arbuſculæ, vix edulem & auſtero-acidum eſſe, experti ſumus.

Creſcit ubertim in Inſula Barbados, dicta, indeque ſemina in Belgium ſunt tranſvecta: Eſt & Indigena Inſulæ Curacao, indeque in Surinamam modò demigravit.

AANTEKENINGEN.

De vrugt van dit gewas hebben wy bevonden ſuer en t'ſamen-trekkend van ſmaak, ook naulijkx eetbaar te zijn.

Het waſt overvloedig veel op 't Eyland Barbados, waar vandaan het zaat in Holland overgevoert is: Het heeft ook Curaſſauw tot des ſelfs natuurlijke groei-plaats, en van daar is't ook in Suriname gekomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Melia Lin. sp. 1. β. ſempervirens.

AZADARICHTA INDICA FOLIIS RAMOSIS MINORIBVS, FLORE ALBO SVBCÆRVLEO PVRPVRASCENTE MAIORE.

Fig. 76.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXXVI.

AZADIRACHTA INDICA FOLIIS RAMOSIS MINORIBUS, FLORE ALBO, SUBCÆRULEO PURPURASCENTE MAJORE.

Breyn. Prod. 2.

IN juſtæ magnitudinis arborem excrevit iſthæc in Horto Noſtro, cujus locus natalis eſt Zeylona, unde ſeminibus ad nos transmiſſis, tellurique noſtræ commiſſis, nobis natæ arbuſculæ aliquot.

Radice alitur longè latèque per ſolum diſperſâ, numeroſis fibris capillata.

Caudex cortice fuſcô, rami autem vireſcente teguntur.

Folia ad inſtar Fraxini ampla, ramoſa, ex multis foliolis, ſibi mutuò ad coſtam reſpondentibus, impari tamen ſemper alam claudente, adversâ parte obſcurius vireſcentibus, aversâ autem dilutiore virore præditis, compoſita, profundè ſerrata, anguſta, ſeſcunciam longa, mucronata.

Flores odorati, tetrapetali, aut pentapetali in ramulorum extremis, nec non è foliorum alis enaſcentes, plures congregatim proveniunt, communi & longiori pediculo ſuffulti: ſinguli autem pedicellis brevioribus adnati, coloris ſunt ex albido cærulei, purpurâ permixti: Ex horum medio ſtylus emergit tubuloſus purpureus, oblongus.

Fructus viridi teguntur cuticulâ, ſuntque oſſei, anguloſi, oblongo-rotundi, olivæ minori ſimiles, colore griſeo, quorum

INDIAANSCHE AZADIRACH, MET KLEENE GETAKTE BLADEREN, EN UIT DEN WITTE BLAUW-PEERSVERWIGE GROOTE BLOEMEN.

DIt gewas is in onſen Hof tot een matig hoog Boomtje gegroeit, het welke Zeylon tot des ſelfs natuurlijke groeiplaatſe heeft, van waar ons de Zaden overgeſtuurt zijn, dewelkc geſayt zijnde, verſcheide Boomtjens voortgebragt hebben.

Het is verſien van een zaſelige wortel, die wijt en breet door 't Aardrijk verſpreit word.

De ſtamme werd omvangen van een roſſe, de takken in tegendeel van een groene ſchorſſe.

De bladeren zijn breet en getakt, gelijk die van de Eſſeboom, ieder der ſelver beſtaande uit veele kleene bladerkens, dewelke al te ſamen twee aan twee over malkanderen ſtaan, uitgenomen het laatſte, 't welk altoos eenſaam en ongepaart blijft: en ſijn deſe particuliere kleene bladerkens ſmal, ſpits toelopende, geſchaart, anderhalve duym lang, van boven donker, van onderen ligt-groen.

De bloemen komen veel byeen te voorſchijn, aangenaam van reuk, vierbladerig, ook wel uyt vijf bladeren beſtaande, dewelke komen te voorſchijn uyt de toppen der ſelve, als mede uyt de oxelen der bladeren, ſteunende alteſamen op een lange ſteel: Ider particulier bloemtje ruſt op een kort ſteeltje, zijnde uit den witte blauwagtig met purpur vermengt: uyt des ſelfs binnenſte doet ſig een holle peerſche, langagtige bloemſtijl op.

De vrugten werden omvangen met een groen bekleetſel, en zijn deſe ſteenig, hoekig, langwerpig-rond, en kleene olijf gelijk, ſin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ſinguli quaterna utplurimùm ſemina oblonga, nigra, continent.

OBSERVATIONES.

Qui è medio florum, è quinis petalis, extrorſum nonnihil reflexis, compoſitorum, emergit tubulus, in ſui extremo dirimitur in ſedecim, octodecim, imò viginti lacinias minutiſſimas, trepani in modum: ſub quibus laciniis è tubuli extremo interiore decem ſtaminula brevia luteola, oriuntur.

Stylus autem craſſiuſculus, è tubi fundo emergit, & fructus rudimento innititur.

lijkende, en grauw-couleurig, waar van yder meeſt vier langwerpige en ſwarte zaden komt te onthouden.

AANTEKENINGEN.

Het uyterſte van 't buysken, 't welk uyt het midden van dit vijf-bladerig, en buytenwaarts omgebogen bloemtje te voorſchijn komt, is in 17, 18, *ja ook wel* 20 *ſeer kleene geſchaarde verdeeltheden* (laciniæ) *verdeeld, op de wijſe van een trepanum (trepaan of been-boor:) uyt de binnenſte ſuperficie, even onder de geſeyde geſchaarde verdeeldheden, komen* 10 *geelagtige bloem-draden te voorſchijn.*

De bloemſtijl is dikagtig, en neemt ſijn oorſpronk uyt de grond van het buysken, en ſteunt op het beginſel des vrugts.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

THEREBINTHUS AMERICANA POLYPHYLLA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXVII.

THEREBINTHUS AMERICANA POLYPHYLLA.

Par. Bat. Prod.

VEEL-BLADIGE THEREBENTHYN-BOOM VAN AMERICA.

IN arboream excreſcit proceritatem radice exiguâ , caudice molli , modicè craſſô , cortice albicante prædito , quô læsô , humorem pinguem & viſcidum fundit: Parte ſuperiore in frequentes diſpergitur ramos , quos folia veſtiunt alternatim poſita & pennata ex ſeptenis noveniſve fo-liolis uni coſtæ prælongæ adnatis , ſibique invicem oppoſitis longitudine unciarum trium , latitudine autem unius , congeſta , & brevioribus pediculis vireſcentibus fulta , ultimo & impari alam terminante.

Dit gewas heeft een kleene wortel, en groeit tot een bequame Boom, tamelijk dik, en ſagt van ſtam, omvangen van een witagtige ſchorſſe , dewelke gequetſt zijnde , een witte en taije vogtigheyt van ſig geeft; Boven aan verdeeld ſig deſelve in veele, breet uyt verſpreyde , vederwijſe, (Pennata) *ongepaarde bladeren , waar van ieder gecomponeert is uyt ſeven of negen kleendere bladeren , aan ſeer lange , en gemeene ribbens vaſt ſittende , dewelke twee aan twee over elkander geplaaſt zijnde , van ſeer korte voetjens verſien zijn , het laaſte en uyterſte alleen blijft ongepaart.*

Hæc folia tempore hyemali decidua, adverſâ ſaturâ , averſâ verò pallidiore viriditate ſunt prædita , margine nonnihil ſerrata , nervo per longitudinem excurrente , inſcripta , ſapore ſubacido , aromatico , permixto.

Deſe bladeren vallen des winters af, en ſijn aromatic van ſmaak , met eenige ſuurigheid vermengt , welkers couleur van boven hoog , van onderen bleek-groen is , door deſelve loopt een zenue na de lengte van de bladeren , en ſijn aan de kanten geſchaart.

Floribus ac fructibus nunquam à me viſis: plura addere ſuperſedebo , donec notitiam perfectiorem acquiſivero.

Wat verders ontrend dit gewas te conſidereren ſtaat , ſal ik reſerveren , tot dat nadere keniſſe gekregen ſal hebben , van des ſelfs bloemen en vrugten , dewelke ik tot noch toe noyt geſien hebbe.

Calore quidem indiget in educatione

In de voortteelinge deſes moetmen ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

multo, parcè tamen irriganda.

Natales ſuos Curaſſaviæ debet Americæ Inſulæ.

ſerveren, dat men daar toe veel warmte van noden heeft, alsmede ſpaarſame bevogtinge.

't Groeyt in America op het Eyland Curacao.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Lantana Lin. sp. 4. Camara.

VIBVRNVM AMERICANVM URTICÆ FOLIIS, LAMII ODORE, FLORIBVS MINIATIS. *Fig. 78.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXVIII.

VIBURNUM AMERICANUM, URTICÆ FOLIIS, LAMII ODORE, FLORIBUS MINIATIS.

CAMARA TINGA. *Piſonis.*

PAtriam agnoſcit Americam celebrem, cujus ſemina, è Curacao tranſmiſſa, accepta referimus Nobiliſſimo ac Strenuiſſimo Viro, Dº. Dº. Simoni à Beaumond, Nobiliſſimorum, & Potentiſſimorum Dom. Ord. Hollandiæ & Weſtvriſiæ Secretario Digniſſimo: Quibus terræ commiſſis, nobis natæ ſunt diverſæ arbuſculæ, quarum radices comperi ligneas, albicantes, multis fibris capillatas.

Caudex tripedalis altitudinis, pollicem craſſus, cortice cinereo obductus, ſuperficie inæquali, anguloſus.

Rami juniores quadranguli, piloſi.

Folia bina ac bina ex adverſo poſita, formâ & odore Lamii æmula, rugoſa, ad exortum lata, in progreſſu latiora facta, tandem in mucronem abeunt, lanugine hirſuta, ſerrata.

E foliorum alis, ut & è caulium faſtigiis, flores emergunt, pediculis longioribus fulti, umbellatim diſpoſiti, monopetali, in quatuor lacinias diviſi, odoris haud ingrati, coloris primò lutei, poſtea aurantii, tandem rubicundi.

Hiſce defluxis, ſuccedunt fructus teretes, pulli, nucleo albo præditi.

Floret Menſibus æſtivis, autumnali verò tempore fructum perficit.

AMERICAANSCHE VIORNE, MET BRANDENDE NETELEN BLADEREN, DOOVE NETELEN REUK, EN MENI-VERWIGE BLOEMEN.

DIt gewas heeft tot ſijn Vaderland het vermaarde America: Wy hebben des ſelfs zaden gekregen van den Wel-Ed. Hr. Mr. Simon van Beaumont, Secretaris van de Ed. Gr. Mogende Heeren Staten van Holland en Weſt-Vrieſland, aan wie deſelve uyt Curacao toegeſonden waren: uyt deſe hebben wy verſcheyde boomtjens voortgeteeld, en bevonden dat hare wortelen wit, houtachtig en met veele fibren of ſazelingen beſet waren.

Des ſelfs ſtamme is drie voeten hoog opgeſchoten, een duym dik zijnde, de ſchorſſe is ongelijk van oppervlakte, hoekig, en grauw van couleur.

De jonge takjens ſijn vierkantig en hayrig.

De bladeren ſtaan twee aan twee over den anderen, van gedaante en reuk die van de doove Netelen gelijkende, rouw, breet aan haar begin, en puntig aan haar eynde, met een ſagte wolligheid beſet, ook ſijn deſelve aan de zijden geſchaart.

De bloemen komen uyt de oxelen der bladeren, als mede uyt de toppen der takxkens voort, ſteunende op lange voetjens, en ſijn kroontjens of wayerswijs (umbellatim) gerangeert; deſelve ſijn eenbladerig, in 4 ſnippelingen geſneden, niet onaangenaam van reuk, eerſt geel, daar na orange-verwig, en ten laaſte root van couleur.

Hier na ſoo volgen langwerpig-ronde, en ſwarte vrugtjens, waarin een wit pitje gelegen is.

Het bloeit in de ſomer maanden, en des ſelfs vrugten werden in den Herfſt rijp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Quos producit flores hæc planta, haud vulgaris elegantiæ ſpecimen præ ſeſe ferunt, in eadem enim umbella flores lutei, albicantes, & incarnati, in aliis miniati coloris.

Caudex in ramos bicompoſitos, ex adverſo ſitos diſpeſcitur, & hi in minores, quadrangulares, vireſcentes, hirſutie, imò ſpinulis curtis & rarioribus obſiti.

Folia, ordine decuſſato prodeuntia, brevioribus pediculis duris innituntur.

Flores tubiformes, & monopetali difformes, quorum oræ in quatuor lacinias latas, & inæquales diviſæ; quarum duæ laterales minores exiſtunt, infima maxima & magis producta.

Calices, infimam & exiguam florum particulam recipientes, ſuppoſitam habent ligulam herbaceam, anguſtam, acuminatam, quæ, flore excuſſo, remanet.

Stylus brevis, albidus, è fructus rudimento emicans, capitulo niveo, lucido, præditus, ſimul cum staminibus in florum tubo occultatur, nec ſenſum noſtrum unà incurrunt, niſi flores aciculæ cuſpide ſecundum longitudinem aperiantur.

Stamina brevia, luteolo apice capitata, duo paria è tubi lateribus oriuntur, quorum unum alteri ſuppoſitum.

Pediculi umbellam ſuſtinentes ſunt bicompoſiti, ex adverſo ſiti, hirſutieque obducti.

Fructus ſive Baccæ maturitatem adeptæ, pauco ſucco dulci præditæ, unicum ſemen continent.

AANTEKENINGEN.

De bloemen, dewelke van dit gewas voortgebragt werden, en ſijn geenſints van de geringſte, want in een en 't ſelve kroontje vintmen geele, witagtige, en incarnate, in andere meni-verwige bloemen.

De ſtamme werd in gepaarde, en dwers over den anderen ſtaande takken verdeeld, en deſe wederom in kleendere, en vierkante takxkens, dewelke groen, ruygagtig, ja met korte doorentjens beſet zijn.

De bladeren kruys-wijs voortkomende, ſteunen op korte ſtevige ſteeltjens.

De bloemen ſijn eenbladerig en buyswijs, welkers randen in vier brede, en ongelijke ſnippelingen verdeeld zijn, waar van de twee op zyſtaande ſnippelingen de kleenſte zijn, d'onderſte de grootſte, en langſte.

De bloem-kelkjens, dewelke het onderſte en een kleen gedeelte des bloems bevatten, hebben onder haar een groen, ſmal, ſcherptoelopend tongsken, 't welk, ſchoon de bloem af komt te vallen, overblijft.

De bloem-ſtijl is kort, wit, ſijn oorſpronk uyt het begin des vrugts nemende, deſelve is verſien van een ſneeu-wit, blinkend hooftje, en wert te gelijk met de bloem-draden in 't hol der bloemen verborgen, ſoo datmen deſelve niet in 't geſigt en krijgt, voor datmen de bloem met een ſpeld na de lengte komt te openen.

De bloem-draden ſijn kort, met een geelagtig hooftjen verſien, en twee paar in getale, voortkomende uyt de zijde van 't buyſig deel des bloems, waar van d'eene onder den anderen is geplaaſt.

De ſteelen, die de bloemen onderſteunen ſijn gepaart, dwers over den anderen geplaaſt, en met eenige ruygigheyt beſet.

De vrugten of beſien rijp geworden zijnde, ſijn met weynig ſoet ſap begaaſt, en eenzadig.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Ehretia Lin. sp. 3. Bourreria. Borragineae Dc. Pr. IX p. 506

MESPILVS AMERICANA LAVRI-FOLIA GLABRA FRVCTV RVBRO MVCILAGINOSO. Fig. 79.

Corollo alba suaveolens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXIX.

MESPILUS AMERICANA LAURIFOLIA, GLABRA, FRUCTU RUBRO MUCILAGINOSO.

CALABURA RUBRA FOLIIS LAURINIS.

Parad. Bat. Prod.

ARbor eſt in America procera ſatis, & patula, ramorum opacitate in vertice laſciva, Pyro ſimilis.

In Horto Medico Amſtelodamenſi aliquot ante annos ſemine enutrita, in tripedalem altitudinem excrevit, caudice durô, digitum craſſo, cortice fuſco, amicta.

Folia glabra, ſplendentia, Laurinis ſylveſtribus non diſſimilia, margine æquali, oblonga, quorum pleraque mucronata, alia autem mucrone deſtituta, parte ſupinâ atrovirentia, pronâ verò lætiore virore prædita, è craſſis, alternatim poſitis, pediculis ramis inhæreſcunt.

In Hypocauſtis vitreis per aliquot annos conſervata, nondum floruit.

OBSERVATIONES.

Ramum hujus arbuſculæ floridum in America reſiccatum poſſidemus, qui faſtigiatur in flores è calyce tripartito, non raro quoque in quatuor lacinias diviſo, emergentes, nec non longè latèque ſeſe diſpergentes, quorum pediculus communis in varios diſpeſcitur pedicellos, hique in minores, flores immediatè ſuſtinentes, pentapetalos, colore dilutè cæruleo.

Petala ad baſin anguſta, extremo lata, formâ & magnitudine Leucoji luteo flore, quorum in meditullio ſtylus apiculatus, poſt petalorum caſum ſuperſtes, ſtaminula inter multa ludit, capitulis quoque ditata.

AMERICAANSCHE APPEL-BOOM MET GLADDE LAURIER-BLADEREN, EN ROODE SLYMERIGE VRUGTEN.

DIt is een Boom, dewelke in America vry hoog waſt, en ſig in breet uytgeſette takken verſpreyt, gelijk als een Pere-boom.

In den Amſterdamſchen Medicijn-Hof is deſelve voor eenige jaren uyt zaad opgequeekt zijnde, drie voeten hoog opgeſchoten, en is des ſelfs ſtamme een vinger dik, hart van hout, en met een bruyne ſchorſſe omvangen.

De bladeren ſijn glad, blinkend, die van de Wilde Laurier niet ongelijk, effen aan hare kanten, langwerpig, waar van de meeſte voor puntig zijn, ſommige tegendeel rond, van boven donker-groen, van onderen bly-groen, ſittende eenſaam aan de takken, en dat op dikke voetjens.

Hoewel wy dit gewas eenige jaren in glaſekaſſen bewaart hebben, ſoo en heeft het tot nu toe geen bloemen voortgebragt.

AANTEKENINGEN.

Van dit Boom-gewas hebben wy een tak, met veele bloemen beſet zijnde, die in America gedroogt is: Deſe bloemen beſitten de toppe van de tak, en komen uyt een bloemkelk voort, die in drie, ook wel in vier deelen is geſcheyden: deſelve verſpreyden haar wijt en breet uyt, hebbende een gemeene bloem-ſteel, die ſig in veele kleene, en deſe wederom in nog kleendere bloem-ſteeltjens komen te verdeelen, aan welkers laaſte de bloemen immiddels vaſt ſitten, dewelke vijfbladerig zijn, ligt-blauw van couleur.

De bloem-bladeren ſijn ſmal aan haar grond, en breed aan haar uyteynde, van groote en gedaante die van de geele ſteenviolieren gelijkende, uyt welkers midden een getopt of gehooft bloemſtijltje te voorſchijn komt, 't welk, de bloem-bladeren afgevallen of verwelkt zijnde, na blijft, en rontom beſet is met bloem-draden, die van gelijken met hooftjens verſien zijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Floribus præteritis ſuccedunt fructus, pulpâ molli, mucilaginosâ, rubrâ, conſtantes, ſemina quaterna ſimul juncta continentes, quæ coloris fuſci Ciceris majoris figuram exhibent, & disjuncta, triangula apparent & oblonga.

Pulpam hanc Caribani indigenæ ſugendo abſumunt, licet ſaporis non admodum grati.

In Curacao, ſubſequenti permixta ſatis frequens.

Na het vergaan der bloemen, ſoo doen haar de vrugten op, beſtaande uit een ſagt, ſlijmerig, en root merg, onthoudende ieder vrugt in ſig vier aan een gevoegde zaden, dewelke bruin couleurig zijnde, de ſigure van een groote cicer vertonen, en van een geſcheide zijnde, werden ſy bevonden driekantig en langwerpig te weſen.

Het merg deſer vrugten nuttigen de Caribanen al ſuigende, hoewel het ſelve ſoo geheel aangenaam niet en is.

Dit gewas groeit, nevens de volgende, rijkelijk in Curacao.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Varonia Lin. sp. 5. alba

MESPILVS AMERICANA ALNI VEL CORYLI FOLIIS, FRVCTV MVCILAGINOSO ALBO. Fig. 80.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXXX.

MESPILUS AMERICANA ALNI VEL CORYLI FOLIIS, FRUCTU MUCAGINOSO ALBO.

CALABURA ALBA.
Par. Bat. Prod.

AMERICAANSCHE MESPEL-BOOM MET HASELAARS OF ELSE-BOOMS BLADEREN, EN WITTE SLYMERIGE VRUGTEN.

MEdiocris ſtaturæ arbor eſt hæc Americana, & præcedenti cognata, fructuum enim pulpa, quæ in hiſce coloris albidi, admodum etiam mucaginoſa eſt, ab Indis quoque expetita, ab Europæis verò (quod etiam de rubro intellectum volo) utplurimùm neglecta, ob ſaporem minus gratum & conſpectum nauſeabundum, utpotè manibus compreſſa muci in modum, in filamenta ductilis, unde nomen quoddam obſcœnum apud Belgas Curacaovienſes ortum.

DEſe Americaanſche Boom is van middelmatige ſtature, en met de voorgaande eenſlagtig, want het merg deſer vrugten wit-couleurig zijnde, is ſeer ſlijmerig, en van de Indianen ook ſeer begeert, maar van de Europianen ('t geen ook te verſtaan is van die met een root merg begaaft zijn) meerendeels verſmaad en veragt, wegens des ſelfs ſmaak, die haar niet ſeer aangenaam is; ook ſijn deſe vrugten walglijk in 't aanſien, als men die met de handen wat komt te drukken, waar door ſy dan in ſlijmerige draden haar komen te verbreyden, en van de Hollanders, die haar in Curacao ophouden, met een oneerlijke name genoemt werden.

Foliis à præcedente diſcrepat, quæ in hac latiora, rugoſiora, ad margines aliquomodo undulata & crenata, Alni vel Coryli foliis quodammodo comparanda, ſed magis mucronata, nervo conſpicuo per foliorum medium diſcurrente, & minores alios ad latera emittente, donati.

Dit gewas is ten opſigte van des ſelfs bladeren van de voorgaande onderſcheyden; die van deſe plante ſijn breder, rouer, aan de kanten op en nedergaande, en geſchaart; deſelve kunnen eenigzints vergeleken werden met die van de Haſelaar of Elſe-boom, hoewelſe ſcherper aan haar uyteynde zijn; en loopt door het midden der ſelver een ſigtbare zenue, waar uyt ook andere voortkomen, die haar na de zijden verſpreyden.

Ramulorum faſtigia occupant flores, pediculis longis & latè expanſis innixi, è calyculo quadripartito emergentes, pen-

Het uyterſte der takxkens beſitten wijt uytverbreyde bloemen, op lange voetjens, deſelve komen voort uyt bloem-kelkxkens

tapetali, præcedentis floribus ſatis conformes, ſed coloris albi, ſtaminibus apiculatis ditati.

die in vier deelen ſijn geſpouwen ; en ſijn deſe bloemen vijfbladerig , de voorgaande gelijkende , maar wit van couleur , en verſien van bloem-draden , die met kleene hooftjens begaaft zijn.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Rl Euonimus Americanus Lin. 2.

RHVS VIRGINIANVM FOLIIS MYRTI. *Fig. 81.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXXXI.

RHUS VIRGINIANUM FOLIIS MYRTI.

INter alias plantas rariores, donavit nos quoque hâc arbuſculâ Reverendiſſimus & Nob. D. Henricus Compton, Epiſcopus Londinenſis, Botanicorum Dux & Princeps, nomine *Rhois Virginiani.*

Procera non eſt hæc planta, in fruticem excreſcens; cui radix tenuis, fibriſque capillata; Caudex haud craſſus, cortice viridi tectus, parte ſuperiore in ramos brachiatur, quibus folia certis intervallis binatim poſita adnaſcuntur, faturâ viriditate perfuſa, craſſiola, formâ Myrti Italicæ ſimilia, ad oras minutiſſimis crenis nonnihil ſerrata, in mucronem abeuntia, guſtu exſiccante, non ſine omni adſtrictione.

Ad foliorum exortum pediculus prodit longus, craſſiuſculuſque, cui floſculus innititur ſingularis, non raró quoque bini, eodem pediculo innati, inodori, calore ex ſubluteo vireſcente, rubedine permixto, præſertim parte poſtica, pentapetali, è quorum medio umbo quidam exſurgit, in cujus ambi-

VIRGINIAANSE SMAK MET MYRTUS BLADEREN.

ONder andere rare gewaſſen is ons ook dit Boomtje, met de name van Virginiaanſche Smak *vereert geworden, van den ſeer waardigen, en Edele Heer Henricus Compton, Biſſchop tot Londen, die een ſeer groot kender der gewaſſen is.*

Dit gewas en komt tot geen groote hoogte, groeiende alleen tot een matelijke heeſter: het heeft een dunne wortel, die van veſelen verſien is, waar uyt een dun ſtammeken te voorſchijn komt, bekleed met een groene ſchorſſe, en is van boven in takken verdeeld, dewelke met gepaarde, en op een ſekere diſtantie wat van den anderen ſtaande bladeren verſien, dewelke donker-groen, en dikaghtig zijn, die van de Italiaanſche Myrtus niet qualijk gelijkende, aan de zijden ſeer weynig geſchaart, ſcherp-toelopend, droogagtig en t'ſamentrekkend van ſmaak.

Het bloemſteeltjen, 't welk dik en lang is, doet ſig op uyt de oxelen der bladeren, waar van ieder een, ook wel twee bloemkens onderſteunt: deſelve ſijn reukloos, van couleur geel-groen met eenige rodigheyt vermengt, voornamentlijk van agteren; deſe bloemkens ſijn vijfbladerig, uyt welkers midden een ſchiltje te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

tu quinque exigua puncta prominula extant, ſtaminum loco.

voorſchijn komt, in wiens omtrek vijf ronde uytpuilende ſtiptjes gevonden worden, is plaats van bloemdraden.

Floret Menſe Junio.

Het bloeit in de Maand van Juny.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Jasminum Lin. Sp. 3. azoricum

IASMINVM AZORICVM TRIFOLIATVM FLORE ALBO ODORATISSIMO. *Fig. 82.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXII.

JASMINUM AZORICUM TRIFOLIATUM, FLORE ALBO ODORATISSIMO.

HOc Jaſminum peregrinum, perpetua fronde virens, radice conſtat alba, multis fibris capillata.

Caudex articulatus, cortice griſeo intectus, in varios diſpeſcitur ramulos tenues, longos, & molles.

Folia in geniculis terna è communi pediculo longo prodeuntia, ac è lata baſi in mucronem deſinentia, obſcuro virore nitent, Jaſmini Indici flavi odoratiſſimi Ferrarii latiora, iis tamen rotunditate ac rigiditate cedentia.

Flores è viminum cimis prodeuntes, pediculis longis fulti, coloris ſunt candidi, odoris ſuaviſſimi, pentapetali ut & tetrapetali, qui integri decidunt: Horum petala vulgaris Jaſmini petalis ſunt productiora & latiora, inter quæ prominet ſtyli capitulum.

Floret Menſe Auguſto, fructus verò nunquam videre mihi contigit.

Soboles eſt inſularum Azores dictarum, indeque advectam primus poſſedi: Solem auramque calidiorem amat, ſolumque irriguum.

OBSERVATIONES.

Anno reparatæ ſalutis M DC XCIII menſe Decembri, Jaſminum hoc rariſſimum, fructu onuſtum, offendimus in excultiſſimo & exoticarum plantarum ditiſſimo Horto Beaumontiano, qui oblongo-rotundus & viridis, Lauri Baccis magnitudine non cedens, antequam maturitatem fuerat adeptus, decidit.

DRIE-BLADERIGE AZORISCHE JASMYN, MET WITTE EN SEER STERK-RIEKENDE BLOEMEN.

DEſe vreemde ſoorte van Jaſmyn, ſtaat altoos groen, en komt uyt een witte zazelrijke wortel voort.

De ſtamme in leden verdeeld, en met een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, wert in verſcheyde dunne, lange, en zagte takken verdeeld.

De bladeren komen drie by een uit de knietjens voort, ſteunende op een lang en gemeen voetjen, deſelve ſijn breet aan haar grond, en lopen ſcherp toe, van couleur donker-groen, blinkend, breeder als die van de Indiaanſche geele welriekende Jaſmijn van Ferrarius, edog niet ſoo rond, nog ook ſoo ſtijf.

De bloemen, uyt het opperſte der rijskens of takxkens voortkomende, ſijn gloeijend-wit van couleur, ruſtende op lange voetjens; ook ſijnſe vijf bladerig, ook wel vierbladerig, ſeer lieflijk van reuk; deſelve vergaande vallen niet ſtukwijs, maar geheel af; hare bloem-bladeren ſijn langer en breeder, als die van de gemeene Jaſmijn, tuſſchen dewelke het hooftje des bloem-ſtijls uytſteekt.

Het bloeyt wel in Auguſto, maar de vrugten heb ik noyt geſien.

Het is afkomſtig uyt de Vlaamſche Eylanden, van waar ik het aldereerſt gekregen heb; en vereyſt tot des ſelfs voorttteelinge heete ſonne, en vogtige aarde.

AANTEKENINGEN.

Deſe ſeer rare Jaſmin hebben wy in 't Jaar 1693, in de maand van December, vol vrugten gevonden, in den ſeer rijken, en welgeoeffende Beaumontſchen Hof: deſe vrugten waren langwerpig-rond, groen, en in groote die van de Laurier-beſien geenſints wijkende, en ſijn eyndeling afgevallen, voor datſe ten vollen rijp wierden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Flores pro ſoli fertilitate plures, paucioreſve protrudit, in communi pediculo non raro ſeptenos invenimus, quorum duo & duo ex adverſo uni ſingulari pediculo inſident; hi non omnes ſimul & eodem tempore panduntur, ſuntque monopetali, è gracili tubo in quinque profundas lacinias, culmum latas, repandas, acuminatas, diviſi: Hiſce floribus ſubeſt calix exilis, denticulatus, pediculis uncialibus nixus.

Apices bini, longiuſculi, lutei, ſulcati, breviſſimis ac ne vix quidem conſpicuis ſtaminibus fulti, lateribus imi tubuli annectuntur, in quo ita occultantur, ut viſum, maxima ex parte, fugiant, niſi aciculæ cuſpide aperiatur tubuloſa floris pars.

Stylus albidus, longus, è tubo florum prominulus, capitulô oblongô, dilutè vireſcente, præditus eſt.

Na de vrugtbaarheyd des aardrijks brengt dit gewas meer of min bloemen voort; wy hebbender meermaals ſeven op een gemene ſteel vinden ſitten, waar van datter twee aan twee dwers over elkander op een enkeld ſteeltjen ſaten; deſe, niet alle te gelijk, en op eene tijd open-gaande, ſijn eenbladerig, en in vijf diepe, een ſtro brede, omgeſlage, puntige ſnippelingen (laciniæ) *geſneden, en komen deſe ſnippelingen uyt een enge en ſchrale buyſig deel des bloems, waar onder de bloemkelk, die kleen en getant* (denticulatus) *is, gevonden werd te ſitten op een ſteeltjen, 't welk een duym lang is.*

De bloem-draden ſijn twee in getale, en ſoo kleen, datmen deſelve beſwaarlijk ſien kan; deſe ſijn verſien van twe langagtige geele, geveurde, hooftjens (apices); *deſe bloem-draden nemen haar oorſpronk uyt de zijden van 't onderſte van 't buyſig gedeelte des bloems, waar in ſy ſoodanig verborgen leggen, datſe voor 't grootſte gedeelte niet geſien kunnen werden, ten ſy men met een ſpeld het buyſige deel na de lengte openmaakt.*

De bloem-ſtyl is wit, lang, een weynigsken uyt het buyſig deel uytſtekende, en begaaft met een kleen, langwerpig, ligt-groen hooftjen.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

LYCIO SIMILIS FRVTEX INDICVS SPINOSVS, BVXI FOLIO. Fig. 83.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. LXXXIII.

LYCIO SIMILIS FRUTEX INDICUS SPINOSUS, BUXI FOLIO.

Breyn. Prod. 2.

INDIAANS DOORNAGHTIG LICIUM-GELYKENDE HEESTER, MET PALM-BLADEREN.

QUamvis non ſatis conveniant Authores, quæ plantæ Lycio accenſendæ, vix tamen dubitandum, quin iſthæc Lycii ſpecies ſit, calculum apponente Breynio, ut patet ex ejus denominatione ſupra dicta.

HOewel de Kruyd-beſchrijvers niet over een en komen, in het aanwijſen wat voor Planten onder het Lycium gerekend moeten werden : ſoo iſſer noghtans naulijkx aan te twijfelen, of dit gewas behoort onder 't ſelve; 't geen de Heer Breyne ook toeſtaat, blijkende ſulkx uyt de bovenſtaande benaaminge, van hem ingevoerd zijnde.

Hæc nobis ſemine peregrè delato, prodiit caudice recto, qui lignô durô conſtans, in tripedalem proceritatem jam adolevit, ſub climate noſtro librô atro-cinereô & ſpinulis obductus; Parte ſuperiore in plurimos undique diffunditur ramos tenues, ſpinulis acutis, tenuibus, alterno ordine, æquali quôdam intervallô circumpoſitis, armatos, ad quorum exortum, foliola oblonga, ſupinâ parte ſaturè viridia, & nitentia prona ex glauco cinerea, Lycii Syriaci buxi foliis anguſtiſſimis ſimilia, molliora tamen & latiora, nitentia, nonnihil mucronata, ſingula, bina, terna, imò quina pluraque ſimul juncta, cohærentia, ſapore amariuſculo adſtringente.

Dit gewas uyt vreemd zaad voortgekomen zijnde, heeft een regte hart-houtige ſtamme, en is nu drie voeten hoogh opgeſchooten, met een donker-grauwe baſt omvangen zijnde; boven aan werd deſelve in veele dunne takken verdeeld, en is beſet met dunne en ſcherpe doorntjens, dewelke eenſaam rontom de takken en ſtamme ſtaan; aan deſe haar grond komen langwerpige en eenighſints puntige bladerkens te voorſchijn, dewelke van boven bruyngroen en blinkend, vau onderen ligt-grauwgroen zijnde, die van 't Lycium Syriacum met ſeer ſmalle Palm-bladeren niet qualijk en gelijken, hoewel ſy ſagter en breeder zijn; deſe bladerkens ſtaan ſomtijds eenſaam, ook wel twee, drie, ja vijf by een, bitter en t' ſamen-trekkend van ſmaak.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Nullos hactenus flores, multò minus fructus nobis protulit.

Rariſſima & à nemine hactenus deſcripta hæc planta, perpetuâ fronde viret, calore multô, & culturâ exactiſſimâ indigens.

Tot nu toe en heeft het hier geen bloemen veel minder vrugten voortgebragt.

Het ſtaat altoos groen, en is nog van niemand anders beſchreven; tot deſſelfs onderhondinge werd een exacte oeffeninge, en veel warmte vereyſt.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Celaſtrus. Lin. sp. 5. Pyracanthus.

LYCIVM ÆTHIOPICVM PYRACANTHÆ FOLIO

Fig. 84

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXIV.

LYCIUM ÆTHIOPICUM PYRACANTHÆ FOLIO.

NOn ſolùm caudex, verùm etiam rami juniores ſpinis armantur, quæ inter frondes emergunt.

Foliis eſt inordinatè poſitis, Pyracanthæ in totum æmulis, pediculis brevioribus fultis, longitudine duas uncias ſuperantibus, unciam ferè latis, ad exortum anguſtis, mucronatis, paululum crenatis, craſſis, rigidis, hilariore viriditate præditis, in exortu non raro coloris fuſci, ſapore amaro, cum aliquali adſtrictione.

Perpetuâ fronde virens arbuſcula iſthæc in hybernaculo conſervari poteſt, frigoris modicè patiens.

Originis eſt Capitis Bonæ Spei, indè ſemen nobis tranſmiſſum, nomine ſupracitato.

Quantumvis ex aliis hauſerim, plantam eſſe bacciferam, huic denominationi nil addere volui, donec flores aut fructus in conſpectum venerint.

OBSERVATIONES.

Tripedalis & altior hic frutex ramoſus radice fundatur ligneâ, multa vimina emittente, obſequioſa, (præſertim juniora) coloris herbacei, ſpinis horrentia rigidis & acutis, quarum nonnullæ aliis longiores folioſæ exiſtunt.

Florum pediculi alis foliorum exeunt, tenues, firmi, unciam aut ſeſcunciam longi, qui bifurcati alios breviores producunt pedicellos, flores ſuſtinentes pentapetalos, numeroſos, albicantes, quibus expanſis, petala oblonga, anguſtaque apparent, primò quidem plana, recta, poſtea verò extrorsùm reflexa.

Staminibus gaudent quinis, albidis, apicibus luteis capitatis, ut & calice in quinque lacinias diviſo.

MOORELANDS LYCIUM, MET BLADEREN VAN PYRACANTHA.

DE ſtamme van dit gewas en is niet alleen met doornen, die tuſſchen het loof voortkomen, gewapent, maar ook ſelfs de jonge takxkens.

De bladeren ſtaan ſonder ordre op korte voetjens, deſelve ſijn by na een duym breet, en in lengte twee duymen overtreffende, ſmal aan haar grond, ſpits toelopende, een weynigsken geſchaart, dik, ſtijf, blygroen van verwe, hoewel rosagtig in haar eerſte voortkomen, bitter van ſmaak, met eenige t'ſamentrekkinge, en in 't geheel die van de Pyracantha gelijkende.

Dit Boomtje altoos groen ſtaande, kan de koude tamelijk wel verdragen; weshalven het in een Oranje-huys des winters geconſerveert kan werden.

De geboorte plaats is de Caap de Goede Hoop, van waar ons de zaden toegeſonden zijn, met de bovengemelde benaminge.

Hoewel ik uyt andere verſtaan hebbe, dat het een beſie-dragend gewas is, ſoo en hebbe ik egter tot deſe benaminge niets willen toedoen, voor dat my de bloemen zijn voorgekomen.

AANTEKENINGEN.

Dit ſtruykig gewas, drie en meer voeten hoog groeiende, heeft een houtagtige wortel, waar uyt veele ſcheuten voortkomen, dewelke in 't eerſt groen en redelijk tay zijn, verſien van harde en ſcherpſtekende doornen, waar van ſommige met bladerkens beſet zijn, voornamelijk die gene, dewelke in langte d'andere komen te overtreffen.

De bloemſteeltjens, uyt de oxelen der bladeren voortkomende, ſijn dun, ſtevig, en een of anderhalf duym lang, dewelke in twee geſpouwen zijnde, meer andere en kleendere ſteeltjens voortbrengen, waar op veele by een ſtaande witte, vijfbladerige bloemtjens gevonden worden, welkers bloem-bladeren langwerpig, ſmal, en in 't eerſte plat zijn, maar daarna buygen ſy haar buytenwaarts om.

Yder bloemtje, uyt een vijfbladerig kelkje voortkomende, is verſien van vijf witte bloemdraden, met geele topjes aan haar uyteynden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

E florum medio umbo emicat, Piperis nigri per medium diſſecti ferè magnitudine, dilutè vireſcens, caſeoli inſtar compreſſus, è cujus medio ſtilus niveus, brevis, tenuis, extremò tripartitus emergit.

Flores ſimul cum ſuis pedicellis facillimè à majori & communi pediculo decidunt: florentem invenimus hanc arbuſculam Menſibus Auguſto, Sept. & Octob.

Floribus emarcidis, ſuccedunt vaſcula ſeminalia tumida, (non verò baccæ) oblonga, craſſiola, anguloſa, primò viridia, per maturitatem rubentia, in quatuor carinas dehiſcentia, quarum duæ tantùm carinæ ſibi invicem oppoſitæ, ſeptô intermediô gaudent, in unaquaque carina ſeptô non gaudente, unicum invenimus ſemen oblongo-rotundum.

Uyt des bloems midden komt een ligt-groene ſchiltwyſe verheventheid voort, in groote met een doorgeſnede Peper-koorn by na overeenkomende, op de wyſe van een ingedrukte keeſe; uyt het middelpunt vertoont ſig een kort, ſneeu-wit, en dun ſtyltje, wiens uyterſte in drien is geſpouwen.

Deſe bloemen in Auguſto, September en ook wel in October te voorſchyn komende, vallen met hare ſteeltjens ſeer ligt van de gemeene en groote ſteel af.

Na de bloemen en volgen geen beſien, maar langwerpige, dikke, opgeblaſe, hoekige ſaathuyskens, dewelke in 't eerſte groen, en ryp geworden zynde, rood zyn; deſe ſpouwen haar in vier kielwyſe (carinatas) *verdeelingen, waar van datter twee, tegens den anderen overſtaande, na de lengte door een tuſſchenkomend ſcheytſel in tween verdeeld worden, waar in wy geen zaden hebben gevonden, maar de twe andere hadden yder een langwerpig-rond zaatje in haar.*

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Grevia Lin. sp. 1. occidentalis.

ULMI FACIE ARBVSCVLA ÆTHIOPICA RAMVLIS ALATIS, FLORIBVS PVRPVRASCENTIBVS. *Fig. 85.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXV.

ULMI FACIE ARBUSCULA ÆTHIOPICA, RAMULIS ALATIS, FLORIBUS PURPURASCENTIBUS.

Cat. Horti Beaumont.

FRutex eſt duum triumve pedum proceritate, cortice cinereo-viridi amictus, parteque ſuperiore in varios, tenues, ramulos diviſus, quorum cutis ſubfuſci coloris, ſpinulis exiguis hic & illic armata.

Folia curtis pedicellis fulta, ac nullo ordine, nunc bina & bina, nunc alternatim poſita proveniunt, uncialis aut ſeſcuncialis longitudinis, unius verò latitudinis, ad exortum rotunda, margine crenata, formâ Ulmi minoris, foliô anguſtô, ſcabrô ſimilia, dilutè viridia, ſapore exſiccante.

Flores dilutè rubei, inodori, pediculis brevibus inſidentes, octonis petalis oblongis, ad exortum anguſtis, extremo rotundatis conſtant, multisque ſtaminibus luteorubicundis, capitatis, in oblongiuſculo & tereti ſtylo faſciculatim naſcentibus, & umbilicum occupantibus, donantur.

Floribus præteritis, ſuccedunt vaſcula ſeminalia in terna aut quaterna loculamenta anguloſa partita, ſuperiore parte aliquouſque disjuncta, & in angulos elata, unoquoque ſemen unicum continente.

Floruit in viridario noſtro A°. MDCXC. Menſe Auguſto.

An hæc eadem ſit, de qua mentionem fecit Clar. Prof. Hermannus in Parad. Bat. Prod. nomine *Ulmi facie arbor Curaſſavica*, affirmare haud poſſum: Poſſidemus autem illam ex liberalitate Nob. ac Stren. Viri D.D. Simonis à Beaumont, qui nobis eam trans-

MOORELANDS OLMS-WYS BOOMTJE, MET GEVLEUGELDE TAKXKENS, EN PEERSCHE BLOEMEN.

'T Is een twee of drie voeten hoge heeſter, bekleed met een grauw-groene baſt, van boven wert deſelve in verſcheyde dunne takxkens verdeeld, welkers bekleedſel rosagtig is, hier en daar met kleene doorntjens gewapend.

De bladeren ſijn ligt-groen, ſtaande onordentlijk, ſomtijds twee aan twee tegen over den anderen geſchikt, ſomtijds eenſaam, en dat op korte voetjens: deſe ſijn een ook wel anderhalf duym lang, een duym breet, rond aan haar begin, aan de zijden geſchaart, van gedaante die van de kleene ſmalbladige Olm-boom gelijk, en opdrogend van ſmaak.

De bloemen op korte voetjens ſtaande, ſijn ligt-rood, ſonder reuk, en beſtaan uyt agt langwerpige bloem-bladeren, die aan haar uyterſte rond toelopen; ook ſijnſe verſien van veel opgehoopte bloem-draden (ſtamina) *voortkomende uyt een lang-rond bloem-ſtijltje* (ſtilus) *aan haar uyteynden verſien van kleene geel-roode topjes* (apices.)

Na de bloemen doen haar de zaadhuyskens op, in drie, ook wel vierhoekige cellekens verdeeld zijnde; deſe ſijn van boven een weynig van den anderen geſcheyden, en ſteken hoekwijs uyt, waar van yder een zaatje beſit.

In onſen Hof heeft het Anno 1690, *in de Maand van Auguſto gebloeyt.*

Of dit Boomtje 't ſelve is, waar van de Heer Profeſſor Hermans gewag maakt in ſijn Par. Bat. Prod. met de name van Ulmi facie arbor Curaſſavica, *dat is,* Olmswyſe Curaſſauſche Boom, *en derf ik niet verſekeren: 't is ons toegeſonden door den*

miſit, nomine, *Ulmi facie arbuſculæ Æthiopicæ, ramulis alatis, floribus purpuraſcentibus.*

Ed. en geſtrengen Heer Secretaris Simon van Beaumond, met benaminge van Ulmi facie arbuſcula Æthiopica, ramulis alatis, floribus purpuraſcentibus, *dat is*, Moorelands Olms-wys Boomtje, met gevleugelde takxkens, en peerſche bloemen.

OBSERVATIONES.

An iſthæc planta in ætate tenella ſpinis fuerit armata, minimè auſi ſumus affirmare, in adoleſcente autem iis prorſus deſtitui, autopſia affirmat.

Flores decapetali, pediculis innituntur uncialibus ex rubeo-vireſcentibus.

Horum petala duplici quaſi ordine diſpoſita, quorum quina exteriora calicem mentientia, longiora & carinata, facie externâ ex viridi purpuraſcentia, internâ verò purpurea: Interiora & breviora autem quina petala utrinque purpuræ decorem induunt: unguibus petalorum interiorum præpoſitæ ſunt quinæ, craſſæ, curtæque appendices foliaceæ.

Stylus ex umbilico emicat dilutiore viriditate perfuſus, cujus apex ſtamina numeroſa, conferta, purpuraſcentia, longitudine inæqualia exſerit, apicibus croceis capitata.

Pediculi flores ſuſtinentes non ex alis foliorum, verùm ex oppoſita parte ortum ducunt.

Folia manſu mucaginem remittunt.

AANTEKENINGEN.

Of dit gewas nog jong zijnde, met doorntjens is beſet geweeſt, en derven wy niet verſekeren, 't is altoos ſeker dat deſelve, ouder geworden zijnde, geen doorns heeft.

De bloemen zijn gemeenlijk tienbladig (decapetali) *en werden onderſteunt van voetjens, die een duym breet lang zijn, van couleur root-groen.*

De bloem-bladeren (petala) *ſijn in een dubbelde ordre gerangeert, waar van de vijf buytenſte het bloem-kelkje repreſenterende, langer als de volgende, en wat uytgeholt zijn, van buyten uyt den groene purpuragtig: De vijf binnenſte en kortſte bloem-bladeren zijn van buyten, ſoo wel als van binnen purpurverwig, boven welkers nageltjens* (ungues) *vijf, dikagtige, en kort-bladerige aongroeyſelkens gevonden werden.*

De bloem-ſtyl uyt des bloems navel voortkomende, is ligt groen, wiens opperſte veele byeengehoopte bloem-draden uytgeeft, dewelke in lengte van den anderen verſchillende, purpuragtig zijn, en met Saffraan-verwige topjens verſien.

De ſteeltjens, waar op de bloemen ſtaan, en komen niet voort uyt de oxelen der bladeren, maar tegens over deſelve.

De bladeren gekauwt zijnde, geven een ſlijm van haar.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

5726. Ceanothus americanus Lin. s. Rhamneae

EVONYMUS NOVI BELGII, CORNI FÆMINÆ FOLIIS . *Fig.* 86.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXVI.

EVONYMUS NOVI BELGII, CORNI FÆMINÆ FOLIIS.

INter varia, telluri à me commiſſa, ſemina, quæ è Novo Belgio conſecutus ſum, ex munere Reverendiſſimi, Doctiſſimique Viri D. Henrici Selyns, ibidem Verbi Divini Miniſtri, germinavit ſemen hujus plantæ, quæ quarto à ſatione anno luxuriavit, floruit, nec non ad frugem perducta eſt.

Radice alitur lignoſa: caudex minimum digitum craſſus, rarioribus brachiatur ramis, quorum ramulorum extimorum cortex dilutè rubeſcit.

Folia inordinata, pediculis hærent rufis, ſemiuncialibus & brevioribus, tres uncias longa, ſesqui unciam lata, extremo in acumen producta, margine crenata, dilutè vireſcentia, Corni fæminæ ſimilia, aſt minora.

Flores plures ſimul umbellæ ferè modo juncti, extremis ramulis inhærent, albicantes, puſilli, inodori, pentapetali, è quorum umbilico ſtylus prominet.

Hiſce fatiſcentibus, ſuccedunt fructus trianguli, coloris ſpadicei, parvi, in quibus ſemina tria, maturitatem exeunte æſtate acquirentia.

Quantumvis ſub climate noſtro duriore ſatis patiens ſit culturæ, attamen hyemali tempore in hybernaculo convenienti locanda, ubi perpetuâ fronde haud viret, exeunte enim æſtate decidunt folia, quæ renovantur inſequente vere.

Non malè convenit hæc planta cum *Evonymo Jujubinis foliis Carolinienſi, fructu parvo ferè umbellato.* Plukenetii Phyt. p. 1. Tab. 28. attamen hanc eandem eſſe,

NIEUW-NEDERLANDS PAPENHOUT, MET CORNOELJE-WYFKENS BLADEREN.

ONder verſcheyde Nieuw-Nederlandſche zaden, die ik gekregen hebbe van den Eerwaardigen en ſeer geleerden Heer Henricus Selijns, Bedienaar des Godlijken Woorts aldaar, is het zaad van dit gewas opgekomen, 't welk in 't vierde jaar na desſelfs zaijinge, weelderig en vigoureus gebloeit, en ook vrugten voortgebragt heeft.

Des ſelfs wortel is houtagtig: de ſtamme, een pink dik zijnde, wert in weynige takken verdeelt, welkers ſchorſſe ligt-root is.

De bladeren ſtaan ſonder ordre op roſſe voetjens, zijnde een halve duym lang, ook wel wat korter; deſelve ſijn drie duym breet lang, anderhalf breet, puntig, aan de zijden geſchaart, bleek-groen van verwe, van maakſel die van de Cornoelje wijfken gelijk, maar in alle deelen kleender.

De bloemen komen voort uyt het opperſte der takxkens, en dat veel by een, eenigſints kroontjens-wijs; deſelve zijn wit, kleen, reukloos, vijfbladerig, uyt welkers navel of midden de bloem-ſtijl uitpuilt.

Deſe bloemen werden gevolgt van driehoekige, kleene Caſtanie-couleurige vrugtjens, waar in drie zaden onthouden werden, die in 't uitgaan des ſomers rijp komen te werden.

Hoewel dit gewas onder ons climaat wel aarden wil, ſoo is 't evenwel, dat het des winters in een bequame Orangerie bewaart moet werden, alwaar het des ſelfs bladeren laat vallen, die dan in 't voorjaar of Lente weder uitſchieten.

Dit gewas en komt niet qualijk overeen met dat gene, 't welk de Heer Plukenet in ſijne Phyt. p. 1. Tab. 28. genoemt heeft, Caroleins Papenhout met Jujube-bladeren, en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

non auſim affirmare, propterea quod flores Evonymi Plukenetii ex alis foliorum emergunt, noſtri autem è cimis cauliculorum.

kleene byna kroontjens-wijſe vrugten; *evenwel en derve ik niet voor ſeker ſeggen, dat het 't ſelve is, om dat de bloemkens van 't Papenhout van Plukenet uit de oxelen der bladeren haren uytgang hebben, en d'onſe uyt de toppen der takxkens.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Spiræa opulifolia Lin. 6. Virginia

EVONYMUS VIRGINIANA RIBESII FOLIO CAPSULIS ELEGANTER BULLATIS. *Fig. 8*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXVII.

EVONYMUS VIRGINIANA RIBESII FOLIO, CAPSULIS ELEGANTER BULLATIS.

HAnc Arbuſculam, quæ facilè Hortis noſtris aſſueſcit, nomine *Ribeſii-foliæ Virginianæ*, acceptam refero Nobiliſſimo Viro, D°. Henrico Compton, Epiſcopo Londinenſi meritiſſimo, Botanologo ſummo.

Hanc in Horto Medico aliquot annis aluimus, floruitque Anno reparatæ ſalutis M DC XCI exeunte Menſe Majo, fructuſque conſpeximus Menſe inſequente Junio.

Radice eſt lignoſâ, repente & fibroſâ, è qua numeroſos emittit cauliculos ligneos, teretes, parum craſſos, amaricantes, bicubitales, aut etiam proceriores, cortice cinereo obductos: Rami juniores, nonnihil angulares, hilari viriditate perfuſi, aliquali rubedine permixti.

Folia hyeme decidua, longis pediculis fulta, incondita, ſinuata, anguloſa, profundè ſerrata, Ribeſii foliis haud diſſimilia, adverſâ parte hilariore virore prædita, averſâ verò dilutius virentia, ſapore ſubamaro, cum aliquali adſtrictione.

Rami faſtigiantur in flores, umbellatim diſpoſitos, quos ſuſtinent pedicelli longiores & tenuiores: flores pentapetali, albicantes, rubidine non omninò carentes.

Stamina nivea, apicibus purpureis ditata, ſtylum circumſtant.

Singulis floribus præteritis, perficiuntur vaſcula ſeminalia quaterna aut quina, bullata, parte inferiore conjuncta, cuſpidata, perianthiis tetraphyllis inſidentia.

PAPEN-HOUT VAN VIRGINIE MET AALBESIE-BLADEREN, EN CIERLYKE OPGEBLASE ZAATHUYSKENS.

D*It Boomtje, 't welk in onſe Hoven wel groeien en bloeien wil, is ons toegeſonden met de name van* Virginiaanſche plante met Aalbeſie-bladeren, *en dat van den Wel-Ed. Eerwaardigen Heer Henrik Compton, Biſſchop tot Londen, groot liefhebber der gewaſſen.*

Wy hebben het eenige agter een volgende jaren in onſe Medicijn-tuyn gequeekt, en heeft gebloeyt in 't Jaar 1691, *in 't uytgaan van May, waar na in Junio de vrugten quamen te volgen.*

De wortel is houtagtig, veſelrijk, ook voortlopend, waar uyt veele ronde rijskens voortkomen, dewelke haar, van een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, twe elleboogs hoogte, ook wel hooger uyt d'aarde verheffen: De jonge zijd-takjens ſijn eenighſints hoekig, bly-groen van verwe, verſelt met eenige roſſigheyt.

De bladeren ſtaan ſonder ordre op lange voetjens, en vallen des winters af, deſelve ſijn ingeſneden en hoekig, ook diep geſchaart, de Aalbeſie-bladeren niet ongelijk, bly-groen van verwe, aan de onderſte zijde ligter-groen, bitteragtig van ſmaak, met eenige t'ſamentrekkinge verſelt.

Aan het uyterſte der zijde takxkens komen de bloemen voort, waijer-wijs (umbellatim) *in de ronte gerangeert, en dat op lange voetjens; deſelve beſtaan uyt vijf bloem-bladeren* (petala) *wit van verwe, met eenige rodigheyt vermengt.*

De bloem-draden (ſtamina) *zijn ſneeuwit, met purpere topjes verſien, ſtaande rontom een rood ſtijltje* (ſtylus.)

Na dat de bloemen vergaan zijn, volgen vier ook wel vijfhoekige bolle, en als opgeblaſen ſpits-toelopende zaadhuyskens, verſien van een kelkje, 't welk vierbladig is.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Ex hiſce fructibus facilè eſt colligere, hanc plantam Evonymo eſſe accenſendam.

De uſu ac viribus altum apud Authores ſilentium.

Het is uyt de vrugten ligt af te nemen, en te beſluyten, dat dit gewas onder't geſlagte van Papenhout (Evonymus) *hoort.*

Wat gebruyk het in de Medicijne heeft, daar van en vintmen tot nog toe niets geſchreven.

OBSERVATIONES.

Florum pediculi unciales, lirati, ex viridi rubeſcentes.

Flores calice gaudent quinis foliis conſtante.

Quilibet alveolus capſulæ ſeminalis unum, duove continet ſemina, ſplendentia, albida, magnitudine & formâ ſeminibus Violarum non admodum diſparia.

AANTEKENINGEN.

De ſteelen der bloemen ſijn geveurt, een duym lang, en uyt den groene rosagtig.

De bloem-kelken ſijn vijfbladerig.

Yder gedeelte van 't zaadhuysken onthoud in ſig een, ook wel twee zaden, dewelke wit en blinkend zijnde, niet qualijk overeenkomen met het zaad der Violen, ſoo wel ten opſigte van de groote, als forme.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Guaiacum Lin. 2 Sanctum

GVAIACVM AMERICANVM LENTISCI FOLIO. *Fig. 88*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXVIII.

GUAJACUM AMERICANUM LENTISCI FOLIO.

Luxuriavit hæc planta per aliquot annos in Horto noſtro, è ſemine Americano prognata.

Radice eſt ligneâ, multis fibris capillatâ, è qua caudex digitum minimum ferè craſſus, in bipedalem proceritatem, undique ramoſus, nunc excrevit, cortice griſeo tectus.

Folia alata utplurimùm ex quatuor foliorum paribus uni coſtæ adnatis, ſibique invicem oppoſitis, compoſita; ſuntque hæc foliorum paria nitentia, oblongo-rotunda, parte ſuperiore atroviridia, rigida, Lentiſci foliis ſimilia, ſapore adſtringente.

Frigoris impatientiſſima, eandem expoſcit culturam, quam Guajacum Ceratoniæ folio, conſervandaque in hypocauſto vitreo.

AMERICAANS POKHOUT, MET BLADEREN VAN DE MASTIC-BOOM.

Dit gewas, uyt Americaans zaad van ons opgequeekt zijnde, heeft eenige jaren in onſen Hof weelderig gegroeit.

Het is verſien van een houtaghtige wortel, die veſelrijk is, uyt dewelke een ſtammeken, nu twee voeten hoog opgeſchoten, en een vinger dik geworden zijnde, alſints in takjens verdeeld is, omvangen met een grauwe ſchorſſe.

De bladeren ſijn gevleugelt, (alata) *meeſt uit vier paar bladerkens te ſamen gevoegd, die aan een ſteeltje tegens elkanderen over ſtaan, en ſijn deſe van boven donker-groen, blinkend, langwerpig-rond, ſtijf, die van de Maſtic-boom gelijkende, en t'ſamentrekkend van ſmaak.*

Het en kan geen koude verdragen, weshalven het in een glaſe-kaſſe geſteld, en gecultiveert dient te werden, op de wijſe van 't Pokhout met bladeren van St. Jans-broot (Ceratonia.)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Fructus Evonymi ad inſtar utplurimùm quadranguli, pedicellis uncialibus innixi, in quibus quatuor ſemina oblonga & nonnihil rotunda, ab una parte prominula, colore fuſco, intus medulla albicante prædita.

AANTEKENINGEN.

De vrugten gelijken niet qualijk die van 't Papenhout, deſelve ſijn meeſt vierhoekig, ſtaande op ſteeltjens, die een duym lang zijn, waar in vier langwerpig-ronde zaden gehuysveſt zijn, dewelke aan eene kant wat uitſteeken, zynde bruyn van couleur, van binnen met een wit merg verſien.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Myrtus Lin. sp. 2 Brasiliana

ARBOR BRASILIANA MYRTI LAVREÆ FOLIIS INODORIS. *Fig. 89.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. LXXXIX.

ARBOR BRASILIANA MYRTI-LAUREÆ FOLIIS INODORIS.

BRaſilia alit hanc plantam, unde in Hortum noſtrum transferri curavit Illuſtriſſimus & Nobiliſſimus D. Jeronimus Nunis d'Acoſta, Regis Luſitanici legatus, cujus munificentiâ hanc, & multas alias poſſidemus plantas.

Radice eſt ligneâ, fibris numeroſis donatâ.

Caudex cortice griſeo, rugoſo, amictus, diametro ſeſcunciali in arbuſculæ altitudinem excreſcens, in varios dirimitur ramos, quorum extremitates tenuiſſimæ.

Foliis parum aut nihil odora, contrariis inter ſe pediculis breviſſimis, aut nullis fulta, ramis adhærent bina ac bina, cordiformia, duas uncias longa, unam lata, glabra, nitentia, atro-viridia, in primo exortu pauxillo purpuræ permixta.

Frigoris non admodum patiens, multoque humore indigens, perpetuò viret, verùm nunquam floruit ſub climate noſtro. An hæc planta ſit *Myrtus Zeylanica odoratiſſima Baccis niveis monococis*, P. Hermanni, affirmare haud poſſum, fructibus à me nunquam viſis.

OBSERVATIONES.

Cum Myrto Ceylanica odoratiſſima, à Clar. Hermanno in Cat. Hort. Lugd. Bat. pag. 435 & 436 delineata,

BRASILIAANSCHE BOOM, MET REUKLOOSE LAURIERIGE MYRTE-BLADEREN.

DE natuurlijke groei-plaats deſes Booms is Braſil, van waar deſelve in onſen Hof gekomen is, door den Doorluchtigen en Edelen Heer Jeronimus Nunis d'Acoſta, Reſident van den Koning van Portugaal, dewelke ons deſe, en veel andere planten mildelijk medegedeeld heeft.

Des ſelfs wortel is houtagtig, en zazelrijk.

De ſtamme met een grauwe, rouwe ſchorſſe omvangen zijnde, is anderhalve duym diameters dik, en tot een booms hoogte waſſende, werd deſelve in verſcheyde takken verdeeld, welkers uiterſte takjens ſeer dun zijn.

De bladeren hebben weynig of geen reuk, en twe aan twe over elkander ſtaande, heghten ſy haar aan de takken met bijſter korte voetjens, deſelve ſijn hartswijs twe duym breet lang, en duym breet, glat, blinkend, donker-groen van verwe, en in haar eerſte voortkomen met een weinig purpur vermengt.

Of dit gewas, 't welk altoos groen ſtaat, en niet ſeer wel de koude verdragen kan, 't ſelve is, 't geen de Heer Profeſſor Hermans ſeer wel-riekende Zeylontiche Myrtus, met witte en eenzadige Beſien, *noemt, zulks en kan ik niet verſekeren, dewijle ik de vrugten noit geſien hebbe.*

AANTEKENINGEN.

Deſe Boom oordeelen wy met de Ceylonſche ſeer wel-riekende Myrtus, van de Heer Profeſſor Hermans, in ſijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

& quàm accuratiſſimè deſcripta, minimè confundendam cenſemus hanc arborem, magnâ foliorum differentiâ inter illas exiſtente, quæ enim in hac arbore cordiformia, in illa auguſtiora, magis mucronata, & digitum longa dicuntur.

Hort. Lugd. Bat. pag. 435. *en* 436 *afgebeelt, en ſeer net beſchreven, geenſints te moet werden geconſundeert, nadien datter groote onderſcheid is tuſſchen de bladeren, want die van deſen boom door de Heer Commelin beſchreven ſijn hartswys, maar die van d'andere werden geſegt ſmal, ſcherper toelopend, en een vinger lang te zijn.*

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Rhamnus colubrinus vulgaris Spreng. in Jacq. hort. Vind. tom. III.

5059 Samyda Lin. sp. 4. pubescens.

ARBOR BACCIFERA INDICA FOLIIS MAJORIBVS SPLENDENTIBVS, FLORE PENTAPETALO *Fig. 90.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XC.

ARBOR BACCIFERA INDICA, FOLIIS MAJORIBUS SPLENDENTIBUS, FLORE PENTAPETALO.

ANno M DC Lxxxvi. varia ad me tranſmiſſa ſunt ſemina, inter ſe adeò confuſa, ut difficile fuerit uniuſcujuſque ſpeciem ſeorsìm electam, colligere: Ea propter omnia commixta ſolo convenienti commiſi.

Inter hæc, hujus quoque arbuſculæ ſemen progerminavit, ſextoque à ſatione anno in altitudinem quadripedalem excrevit: Caudex pollicem craſſus, cortice ſubnigricante amictus.

Folia incondita, pediculis brevioribus piloſis & ferrugineis, nixa, longitudinem æquant duarum palmarum, latitudinem autem unius palmæ, extremo mucronata, ad oras non crenata, adverſa parte virore nitentia, averſà autem omnis ſplendor & viroris intentio abeſt: præterea obſita ſunt tomento piloſo, præſertim in primo ortu, per adoleſcentiam verò hirſutiem amittunt aut deponunt.

Venæ laterales è coſtis foliorum oriundæ, non binatim aut conjugatim, ſed incondito ordine prodeunt.

Coſtarum pars adverſa, quæ cœlum reſpicit, dilutè vireſcit, ſupina verò colore ferrugineo prædita; idem obſervare eſt in venis lateralibus, è coſta oriundis, iſthæc hirſuties tamen in ſenſus non incurrit, niſi oculi microſcopio muniantur.

E ramis lateralibus flores oriebantur Anno M DC xcii Menſe Julio pentapetali, pediculis brevioribus fulti, luteoli, dilutiore viriditate permixti; inter horum petala cuſpidata ſtylus emergit, è prominentia nitente.

INDIAANSCHE BESIE-DRAGENDE BOOM, MET GROOTE BLINKENDE BLADEREN, en VYFBLADERIGE BLOEMEN.

IN 't Jaar 1686 ſijn my zaden overgeſtuurt, dewelke ſodanig onder een vermengt waren, dat men beſwaârlijk yder ſoorte by den anderen konde verſamelen: derhalve ſoo heb ik deſelve, onder een vermengt zijnde, geſayt.

Onder alle deſe, is het zaad van dit boomtje opgekomen, en het ſeſde jaar na de zaijinge wierd het vier voeten hoog, een duym dik, en was des ſelfs ſchorſſe ſwartagtig.

De bladeren ſtaan ſonder ordre, en dat op korte ruyge en roeſtverwige voetjens, deſelve ſijn twee hand-breet lang, een palme breet, puntig, effen van kanten, van boven groen en blinkend, van onderen in tegendeel ſonder eenige blinkentheyt, en liggter-groen: daar en boven ſijn deſelve met een hayrige donſigheid beſet, voornamentlijk in haar eerſte voortkomen, maar out geworden zijnde, ſo verlaten ſy hare hayrwijſe dons.

De zijdelijke aderen, dewelke uyt de roeſtverwige ribbens voortkomen, en ſtaan niet twee aan twee gepaart, maar ſonder eenige ordre.

De bovenſte zijde der ribbens is ligtgroen, maar de onderſte in tegendeel roeſtverwig; 't welk ook plaatſe heeft in de aderen, dewelke uit de geſeyde ribbens haren oorſpronk nemen; deſe geſeyde dons en kan men niet in 't geſigte krijgen, ten ſy datmen hier toe een vergroot-glas gebruikt.

Uyt de zijde takken quamen de bloemen in 't Jaar 1692 te voorſchijn, en dat in de Maant van July; deſe waren vijfbladerig, uit den geele, met eenige groenigheid vermengt, ſteunende op korte voetjens; tuſſchen deſe gepunte bloem-bladeren, komt de bloem-ſtijl te voorſchijn, en dat uit een blinkende verheventheid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Folia exſiccata & maſticata ſaporem amaricantem & nonnihil adſtringentem, paulò poſt, dulcedinem linguæ communicant, ſucci Catechu ad exemplum, alliciuntque multum laticis aquoſi in ore maſticantis.

Ob teneritatem frigus perferre haud poteſt, itaque in repoſitoriis vitreis reponenda & conſervanda.

OBSERVATIONES.

Tenues admodùm & obſequioſi ſunt ejus rami à caudice producti, qui verſus terram inclinantur, pilis breviſſimis ferrugineis ſtipati, præſertim verſus extremum.

Flores exigui ex alis foliorum prodeunt, quinis petalis conſtructi, intus luteis, extus ferrugineis.

Inter petala quinque ſtamina apicibus albis capitata, emergunt, quorum unumquodque, à peculiari petalo oblongo luteo ceu vagina, ſuccinctum, quod, ut viſui melius conſtaret, hîc appoſita eſt figura floris, microſcopiô viſa.

De bladeren gedroogt en gekauwt zijnde, geven eerſt een bittere en eenighſints t'ſamentrekkende ſmaak van haar, en een weynigsken daar na verandert die bitterheid in een zoetigheid, gelijk de Catechu, en maken ook dat door dit kauwen veel vogtigheid in de mont komt.

Het en kan tegens geen koude, en daarom ſoo moetmen deſelve in glaſe-kaſſen ſetten en bewaren.

AANTEKENINGEN.

De takken, dewelke van de ſtamme voortgebragt worden, ſijn byſonder dun, buygzaam, en alſints met korte, roeſtverwige hayrtjens beſet zijnde, neygen ſy haar na het aardrijk.

De bloemkens komen uit de oxelen der bladeren voort, welkers vijf bloem-bladeren van binnen geel, en van buyten roeſtverwig van couleur zijn.

Tuſchen de bloem-bladeren doen haar vijf bloem-draden op met witte hooftjens, omvangen van een byſonder bloemblaatjen, op de wijſe van een ſeer kleene ſchede; het welke, om beter te kunnen werden geſien, ſoo is hier een figure door een vergroot-glas getekent zijnde, by gevoegt.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

pulchella B M.t. 1945

5040 Clutia Pulcella een varica van Lin. sp. 3. C.B.Sp. Tricoccae

FRVTEX ÆTHIOPICVS PORTVLACÆ FOLIO FLORE EX ALBIDO VIRESCENTE. *Fig.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XCI.

FRUTEX ÆTHIOPICUS PORTULACÆ FOLIO, FLORE EX ALBIDO VIRESCENTE.

Radicem agit fibroſam, quæ caudicem producit bipedalem, ramoſum, cortice vireſcente inteꝟtum.

Folia per intervalla alternatim ramis adnaſcuntur, pediculis brevioribus fulta, duas circiter uncias longa, unam verò lata, mucronata, pallidè viridia, margine æqualia, tenuia, taꝟtu mollia, nullô ſapore excellente.

Flores ſunt puſilli, ſtaminibus aliquot ditati, pentapetali, ex albido vireſcentes, qui ſeneſcentes decidunt, nullô fruꝟtus rudimentô reliꝟtô, ità ut eos videre mihi nunquam contigerit.

Modicum frigus perferre haud recuſat.

Utrum ſolanorum generi ſit accenſenda hæc planta, ſicuti Clar. D. Hermannus autumat, haud poſſum affirmare, qui fruꝟtus nunquam conſpexi: Africæ alumna eſt & acceptam referimus Nobil. & Strenuiſſ. Viro Do. Do. Simoni van der Stel, Promontorii Bonæ Spei Gubernatori Digniſſimo.

OBSERVATIONES.

Flores ex alis foliorum emicantes primâ facie mentiuntur decapetalos, quia calicis laciniæ petalis interpoſitæ cum illis intrinſecè concolores exiſtunt; verùm accuratiore examine faꝟto, pentapetalos eſſe flores cum Nobiliſſimo Authore Joh. Commelino, de ſtudio Botanico optimè merito, comperimus, vera enim petala ſunt mucronata, plana, calicis autem laciniæ obtuſæ & carinatæ, averſa parte vireſcentes.

Ex umbilico ſtylus prodit breviſſimus, ſubalbidus, ſub cujus faſtigio quina pullulant ſtamina, ſtellatim diſpoſita, apicibusque croceis ornata.

ÆTHIOPISCHE HEESTER MET PORCELEIN-BLADEREN, EN WITAGTIG-GROENE BLOEMEN.

De wortel, dewelke een getakte, grauſchorſſige, en twe voet hooge ſtam voortbrengt, is veſelagtig.

De eenſaam ſtaande bladeren, op korte voetjens ſteunende, groeijen een weynig van malkandere; deſelve ſijn twee duym lang, een breet, ſpits-toelopende, bleekgroen van verwe, ongeſchaart, en effen van kanten, dun van ſubſtantie, ſagt in 't aantaſten, ſonder merkelijke ſmaak.

De bloemtjens ſijn ſeer kleen, vijfbladerig, witagtig groen, met eenige bloemdraden (ſtamina) *verrijkt, dewelke veroudert zijnde, vrugteloos komen af te vallen, ſoo dat ik der ſelver vrugten noyt geſien hebbe.*

Het kan de koude redelijk wel verdragen.

Of nu dit gewas, 't welk ons van de Caap de Goede Hoop toegeſonden is, door den Ed. Heer Gouverneur van der Stel, onder 't geſlagte van Solanum gerekent moet werden, gelijk de Heer Profeſſor Hermans voorgeeft, ſulks en kan ik, die des ſelfs vrugten noyt geſien hebbe, niet verſekeren.

AANTEKENINGEN.

De bloemen, uyt de oxelen der bladeren ſpruytende, komen ons in d'eerſte opſlag der oogen voor, als of deſelve tien-bladerig waren, om dat de verdelinge van 't kelkje, tuſſchen de ware bloem-bladeren inſtaande, van binnen eencouleurig zijn met de bloem-bladeren: maar dit naukeurig onderſogt zijnde, bevinden wy, nevens den Ed. Heer Joh. Commelin (die tot opbouw van de kenniſſe der gewaſſen veel gecontribueert hebbende, groote eere waardig is) dat het vijfbladerige bloemtjens zijn, en dat de ware bloem-bladeren ſpits toelopende vlak zijn, maar de verdeelingen van 't kelkje (Peryanthium ſeu calyx) *bevintmen voor ſtomp, en rondagtig, ook uitgeholt, en van buyten groen te weſen.*

Het ſtijltje uyt de navel voortkomende, is ſeer kort, witagtig, onder wiens opperſte vijf bloemdraden (ſtamina) *ſterrewijs haar opdoen, verſien van ſ ſfraan-verwige topjes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Præter dicta ſtamina & alia tredecim, quindecim, plura, pauciorave viſuntur breviſſima, petalis incumbentia, & ex iis quoque prodeuntia.

Folia alternatim poſita ſaporis ſunt amari.

Per totam fere æſtatem floret, imò Menſibus Septembri, Octobri & Novembri floribus onuſtum hunc fruticem invenimus.

Behalven deſe geſeyde bloem-draden, ſoo vertonen haar nog dertien, en ook wel meer of mindere ſeer korte bloem-draden, dewelke op de ware bloem-bladeren gelegen zyn, en daar uyt ook voortkomen.

De bladeren eenſaam ſtaande, ſijn bitter van ſmaak.

Dit gewas bloeyt niet alleen de geheele ſomer door, maar wy hebben het ook in de Maanden van September, October en November vol van bloemtjens gevonden.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Rhus tomentosa Lin. sp. 55.

VITEX TRIFOLIA MINOR INDICA SERRATA. *Fig. 92.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XCII.

VITEX TRIFOLIA MINOR INDICA SERRATA. *Breyn. Prod.* 2.

BEM-NOSI *Hort. Mal. par.* 2.

NEGUNDA MAS. *Acoſtæ.*

EX munere Nob. & ſæpius laudati D. Simonis van der Stel, Gubernatoris Capitis Bonæ Spei meritiſſimi, hanc poſſidemus plantam, quæ jam in altitudinem tripedalem aſcendit, è radice lignoſâ, fibratâ, intus albidâ, cortice fuſco amictâ.

Caudex cortice fuſco tectus, parte ſuperiore in laterales ramos diſpeſcitur, qui foliis ornantur tricompoſitis, pediculis longioribus innixis, quorum bina ex adverſo ſita, inter quæ tertium, impar & majus eminet: ſunt autem hæc folia longiuſcula, anguſta, anterius cuſpidata, raris crenis ſerrata, adversâ parte ſaturè viridia, nitentia, aversâ verò dilute vireſcentia, guſtu nonnihil aromatico, cum adſtrictione.

Neque flores, neque fructus conſpexi, & quatenus Horti Malabarici Authores autumant, innituntur flores pediculis brevioribus binatim, aut bini ac bini in ordine decuſſatim exſurgunt, purpureo-cærulei, pentapetali, quorum unum petalum ſurrectum, inſtar galeæ: Inter hæc petala ſtamina prodeunt purpureo-cærulea, apicibus inſtructa: floribus ſuccedunt Baccæ, maxima parte calyci inſidentes.

Creſcit ubertim in multis Indiæ locis: ſub climate noſtro cœleſtibus injuriis ſatis patiens, modò à brumæ injuriis præſer-

KLEENE INDIAANSCHE DRIEBLADERIGE EN GESCHAARDE KUYSBOOM.

DAt wy deſe plante in onſen Hof bekomen hebben, moeten wy den Wel-Ed. Heer van der Stel, Gouverneur op de Caap de Goede Hoop, dank weten, die ons deſelve overgeſtuurt heeft, zijnde nu drie voeten hoog opgeſchoten, en dat uyt een wortel dewelke houtagtig, zazelrijk, van binnen wit, en met een bruyne ſchorſſe omvangen is.

De ſtamme met een bruyne ſchorſſe bekleet zijnde, werd boven aan in takken verdeeld, waar aan drie t'ſamengevoegde bladeren ſitten, en dat op lange voetjens; van deſe drie bladeren zijnder twee dwers over malkanderen geſeten, tuſſchen dewelke het derde en grootſte geplaaſt word: deſe bladeren ſijn langwerpig, ſmal, puntig, met weinige tandekens geſchaart, boven op donker groen, en blinkend, van onderen ligt groen, eenighſints aromatic en t'ſamentrekkend van ſmaak.

Noyt ſijn my de bloemen, nog ook de vrugten voorgekomen, maar voor ſo veel d'Autheuren van den Hort. Mal. getuigen, ſoo ſijn de bloemen, op korte voetjens ſteunende, twe aan twe, kruyswijs over den anderen gevoegt, purpur-blauw, vijfbladerig, waar van een bloem-blad regt op ſtaat, en dat helms-wijs: tuſſchen deſe bloem-blaren komen de bloem-draden te voorſchijn, dewelke mede purpur-blauw van couleur zijn, verſien van ſwarte topjens of hooftjens; na de bloemen volgen de Beſien, voor 't grootſte gedeelte van hare kelkjens omvangen zijnde.

Het waſt overvloedig veel in verſcheide plaatſen van Indien: en kan onder ons climaat redelijk wel aarden, alsmen het maar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

vetur, & tempore hybernali in convenienti hybernaculo collocetur.

Magni eſſe uſus per univerſam Indiam, teſtantur Authores Horti Malabarici.

OBSERVATIONES.

Hanc plantam aliqualem quidem habere affinitatem cum Bem-Noſi, vel cum Negunda mare, prima fronte viſam, præſertim floribus ac fructibus viduam, fatendum eſt: re verò penitius perſpectâ, floribusque viſis, toto cælo illas inter ſe differre, luce meridianâ clarius conſtat: Ben-Noſi enim habet folia, quorum pediculi communes ab utraque ſurculorum parte ad genicula utplurimùm ſunt bicompoſiti; hæc verò pediculis gaudet inordinate & utplurimùm ſingulatim, è ramis prodeuntibus: Bem-Noſi flores nullum quoque commercium habent cum hiſce: Illi namque ſunt monopetali in quinas lacinias directi, & quaſi campani-formes, hujus plantæ flores ſunt pentapetali; differunt quoque florum colore ut & fructu, ita ut Clar. Hermanni, & poſt eum Cl. Plukenetii denominationes nobis magis arrideant, quorum primus hanc à Nobil. Commelino propoſitam, denominavit Sumach ſive Rhus Africanum trifoliatum foliis ſerratis, alter autem Rhus Africanum trifoliatum majus, foliis ſubtus argenteis, acutis, & margine inciſis.

Circa folia hujus arbuſculæ obſervavimus, quòd haud conſtanter tria reperiantur folia communî pediculo fulta, non rarò enim invenimus quaterna, imò quina, Viticis modo diſpoſita. Vide ſis fig. aſteriſco notatam.

komt te bewaren, voor gure en koude winden, en's winters in een bequame Oranjerie geſet werd.

Dat dit gewas van een groot gebruik is, en dat door geheel Indien, ſulks getuigen de Autheuren van den Hort. Mal.

AANTEKENINGEN.

Dat deſe plante met d'eerſte opſlag der oogen wel eenige gemeenſchap ſchijnt te hebben met de Bem-Noſi, voornamentlijk ſo langhſe ſonder bloem en vrugten ſtaat, moetmen bekennen: maar nader onderſogt, en de bloemen geſien zijnde, is het ſonneklaar, datſe van malkanderen ſeer veel verſchillen: want de Bem-Noſi heeft bladeren welkers gemeene ſteeltjens uyt beyde de zijden van de takjens, gepaart te voorſchijn komen; deſe in tegendeel, hebben ſteeltjens, dewelke ſonder ordre, en meeſt eenſaam, uyt de takken haren oorſpronk nemen; de bloemen van Bem-Noſi en hebben ook geen gemeenſchap met die van deſe plante; want ſy zijn eenbladerig, in vijf ſnippelingen geſneden, en gelijk als klokjens-wijſe; die van deſe onſe plante ſijn vijfbladerig, ook en komenſe in couleur met malkandere niet overeen, ook niet wegens de vrugten: ſoo dat die benaminge deſes gewas beter en ons aangenamer is, dewelke de Heer Profeſſor Hermans, en na hem de Heer Plukenet gegeven hebben, waar van d'eerſte, dit gewas, van d'Edele Heer Commelin voorgeſtelt, geheten heeft, geſchaarde driebladerige Caapſche Smak, den andere noemt het groote Africaanſche Smak, met puntig, aan de kanten geſneden, van onderen ſilverig en driebladerig lof.

*Ontrend de bladeren van dit boomtje, hebben wy geobſerveert, datmen niet altoos drie byeen gevoegde bladeren aan een gemeen ſteeltjen vint ſitten, maar ook wel vier, ja vijf, gelijk in die van de Kuysboom (*Agnus caſtus ſeu Vitex*) Ziet de fig. met een ſterretje aangeweſen.*

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Rhus Lucidum Lin. sp. 34. Do Pr . 69 fruct albus

VITEX TRIFOLIA INDICA ROTVNDIFOLIA.

Fig. 93.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XCIII.

VITEX TRIFOLIA MINOR INDICA ROTUNDI-FOLIA.
Breyn. Prod. 2.

CARA-NOSI *Hort. Mal. part.* 2.

NEGUNDA FOEMINA. *Acoſtæ.*

EOdem pariter tempore hæc mihi quoque ex Africa transmiſſa, cujus variæ extant ſpecies, nempe foliis glabris, piloſis, ſerratis, margine æquali, anguſtis, ut & latis.

Iſthæc radice nititur lignoſâ, fibris plurimis præditâ: Caudex nunc tripedalis (in Horto Medico) ramos protrudit, non admodùm obſequioſos ſed fragiles, foliis tricompoſitis amictos, ad exortum anguſtis, ſubrotundis glabris, parte adversâ atro & ſplendente virore præditis, aversâ autem dilutè vireſcentibus, neque omni ſplendore privis, pediculis communibus uncialibus & longioribus innitentibus, ſapore adſtringente.

Flores nunquam vidi, neque etiam fructus.

Frigus, & aëris injurias modicè ferens, hyeme conſervatur in hybernaculo vulgari.

OBSERVATIONES.

Non magis Negundæ fœminæ denominatio huic competit, quàm Negundæ maris plantæ præcedenti.

Neutram Negundam eſſe conſtitit, poſtquam ramum floſculis onuſtum benignè nobis conceſſit Nobiliſſimus, atque Ampliſſimus D. Huydekoper, Eques, Toparcha in Maarſeveen, Neerdijk &c. Conſul & Senator Urbis Amſtelodamenſis, ac Director Societatis Indiæ Orientalis &c.

Rhois, ſeu Sumach ſpeciem eſſe, floſculi, fructuſque, ſatis ſuperque arguunt: floſculi enim ſunt pentapetali, puſilli, ex herbaceo lutei, aut palleſcentes, ſtaminibus quinis breviſſimis, minutiſſimis, nudiſque

KLEENE INDIAANSCHE DRIE-BLADERIGE KUYSBOOM, MET RONDE BLADEREN.

OP die ſelve tijd is ons ook deſe plante uit Africa toegeſonden, waar van datter verſcheyde ſoorten zijn, namentlijk met gladde, ook met hayrige bladeren; ſommige deſer ſijn geſchaart, andere in tegendeel effen en ongeſchaart, d'eene heeft breede, d'andere ſmalle bladeren.

Deſe heeft een houtagtige en zazelrijke wortel, tegenwoordig in de Medicijn-tuyn van Amſterdam drie voeten hoog opgeſchoten zijnde, wiens brooſe takken beſet zijn met drie byeen gevoegde bladeren, ſmal zijnde aan haar begin, en rondagtig van maakſel, glad, van boven donker-groen, en blinkende, van onderen ligt-groen, met eenige blinkentheid, t'ſamentrekkend van ſmaak, ſtaande op gemeene voetjens, die een vinger lang zijn.

Noyt hebbe ik de bloemen, nog ook des ſelfs vrugten geſien.

Dit gewas kan wel des winters in een gemeen Winterhuys of Oranjerie bewaart werden, aangeſien het de koude tamelijk verdragen kan.

AANTEKENINGEN.

De benaminge van Negunda Wijfken, en is niet minder oneygen aan dit gewas, als Negunda Manneken aan de voorgaande.

Dat ſy geen van beyde onder 't geſlagt van Negunda behooren, is gebleeken, na dat ons een tak, geladen met bloemen, ter hand geſteld is, door den Wel-Edelen Heer Huydekoper, Ridder, Heer van Maarſeveen, Neerdijk, &c. Burgermeeſter en Raad der Stad Amſterdam, Bewinthebber van de Ooſt-Indiſche Comp. &c.

De bloemen en vrugten geven ons meer als genoeg te kennen, dat beyde deſe gewaſſen onder de Smak (Sumach) *behooren: want de bloemkens ſijn kleen, vijfbladerig, geelgroen van verwe, verſien van vijf ſeer korte en kleene bloem-*

 ocu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

oculis vix ac ne vix quidem conſpicuis, inter petala mucronata, ac repanda, emicantibus, ornati.

Ex horum umbilico umbo emergit, cujus apex in tres lacinias tenues, reflexas, teretes, ac trigono poſitu inter ſe diſtantes, diſpeſcitur.

Ut genere, ſic quoque viribus, convenire cum Sumach haud dubitandum; folia maſticata, æque ac Sumach, linguam afficere obſervavit nobiſcum Nobiliſſimus Author, & Botanicorum Dux J. Commelinus.

draden, (diemen ſonder vergroot-glaſen nauliiks ſien kan) dewelke haar opdoen tuſſchen de buytenwaarts omgeſlage bloem-bladerkens.

Uyt het midden of navelken deſer bloemen, komt een ſchiltwiiſe verheventheid voort, wiens uyterſte ſig in drie dunne omgeſlage rond en langagtige verdeeltheden komt te ſpouwen, dewelke driehoeks-wiis van een wiiken.

Geliik dit gewas onder 't geſlagt van Smak behoort, alſoo mede en iſſer niet aan te twiifelen, of het komt ook met deſelve in kragten over een; De bladeren gekauwt zijnde, veroorſaken ook een t'ſamentrekkinge in de mond, ſoo wel als die van de Smak, 't welk den Ed. Heer Johannes Commelin ook geobſerveert heeft.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

5620

en vervolgend voor Quassia Amara Lin. sp. Apendix 1679 voor Sapindus saponaria

en dan weer voor Melicocca Lin. sp. pl. 1. Bijuga Bonaire Sapindaceae

NVX AMERICANA FOLIIS ALATIS BIFIDIS *Fig.* 99

racemis spicaeformibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XCIV.

NUX AMERICANA FOLIIS ALATIS BIFIDIS. *Cat. Hort. Beaum.*

SEU

KNIPPA. *Par. Bat. Prod.*

AMERICAANSCHE NOTEBOOM, MET GESPLETEN EN VLEUGEL-WYSE BLADEREN.

INter arbores exoticas, quibus humaniſſimè Hortum Medicum ditavit Vir Nobiliſſimus atque Strenuiſſimus D^nus. à Beaumont, (cujus curâ & ſumptibus cum multis aliis ex America huc etiam advectis tranſlata hæc, Inſulæ Bonaire dicta, incola,) haud infimum locum occupat iſthæc, ab Europæis degentibus ibidem *Knippel-boom* audiens.

ONder de uitheemſche Bomen, waar mede den Amſterdamſchen Medicijn-hof, door den Wel-Ed. en Geſtrengen Heer S. van Beaumont, is verrijkt geworden, en is deſe geenſints van de minſte, dewelke, nevens vele andere gewaſſen, door de beſorginge en onkoſten van den geſeyden Heer overgeſtuurt is uit het Eyland Bonaire, in America gelegen, alwaar ſy van de Hollanders geheten word Knippel-boom.

Radice ſuſtinetur ligneâ: Caudex in bipedalem proceritatem jam excrevit in Horto Noſtro, minimum digitum craſſus, parte ſuperiore in ramos diremptus, libro griſeo tectus.

Dit boom-gewas heeft een houtagtige wortel, en is des ſelfs ſtamme in onſen Hof nu twe voeten hoog opgeſchoten, een pink dik geworden zijnde; van boven verdeeld ſig deſelve in takken, en is omvangen met een grauwe ſchorſſe.

Folia nullo ſervato ordine pediculis longioribus alatis nituntur, duo paria ſæpius eodem pediculo appendentia, Laurinorum ſubæmula, teneriora verò & molliora, magiſque mucronata, margine nonnihil undulata, non crenata, nutantia, & terram ſpectantia; horum nervi ſecundum foliorum longitudinem excurrentes, & ex pediculo originem ducentes, uni lateri propius quàm alteri adnaſcuntur, exiguos laterales nervulos fundentes, ſimilunamque quaſi repræſentantes.

De bladeren ſtaan ſonder ordre op lange gevleugelde ſteelen, waar van datter dikwils twe paar aan een en deſelve ſteel vaſt ſitten, zijnde die van de Laurier-boom eenigſiuts gelijk, hoewel ſagter, teerder, en puntiger, aan de zijden zijnſe ook wat op en nedergaande, maar geenighſints geſchaart, ook nederwaarts na de aarde geboogen; de zenuen, die na de lengte der bladeren loopen, en uit de bladerſteelen haren oorſpronk nemen, paſſeren niet regt door het midden der bladeren, maar hellen meer na d'eene als d'andere zijde toe, waar uit ook eenige halfmanig-wijſe aderkens voortkomen, dewelke na de zijden der bladeren afloopen.

Fructus duplici veſtitus tegumento, altero coriaceo, altero duriore, formâ & colore Piſtachiæ ſimilis, cujus quoque ſpeciem eſſe cenſemus, multis autem numeris major; putaminis durioris pars inte-

De vrugt is van couleur en gedaante die van de Piſtacien gelijk, onder welk geſlagt wy ook oordelen deſelve te behoren, hoewelſe die in groote verre komt te overtreffen; en is deſe vrugt van twe bekleed-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

rior albicat, inquo nucleus albus, oleaginoſus, pelliculâ fuſcâ amictus,

ſels overtrokken, waar van 't eene lederagtig, en 't andere hard-baſtig, en van binnen wit is: hier inne is gelegen een witte olyagtige kerne, omvangen van een caſtanie couleurig vliesken.

Perpetuâ fronde viret, cum cæteris ex America devectis plantis, & in hypocauſtis vitreis aſſervanda.

Dit boom-gewas ſtaat altoos groen, en moet nevens d'andere Americaanſche planten in glaſe-kaſſen bewaart worden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Gnomonium Camphora Dc XV. 1. p. 24. Japon

Laurus Lin. Sp. 3. Camphora.

ARBOR CAMPHORIFERA IAPONICA, FOLIIS LAVRINIS, FRVCTV PARVO, GLOBOSO, CALYCE BREVISSIMO

Fig. 93.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XCV.

ARBOR CAMPHORIFERA JAPONICA, FOLIIS LAURINIS, FRUCTU PARVO, GLOBOSO, CALYCE BREVISSIMO.

Breyn. Prod. 2.

JAPANSCHE CAMFER-BOOM, MET LAURIERIGE BLADEREN, KLEENE RONDE VRUGTEN, EN SEER KORTE KELKJENS.

QUantumvis D. Breynius Cent. 1. ut & Prod. 1. nec non Nicolaus Grim Miſcel. Cur. Germ. An. 11. hanc deſcripſerint arborem; non inconcinnum tamen fore exiſtimavi, eandem in Horto Medico Amſtel. vigentem, hìc quoque repræſentare.

Hæc arbuſcula, quam poſſidemus ex munere Nob. Vir. D. Andrææ Cleyeri, M. Doct. & Senatoris in Promontorio Bonæ Spei, & quæ anno ſeptimo ſupra milleſimum, ſexcenteſimum & octuageſimum, Menſe Septembri, Hortum Medicum ornare cœpit, in hominis proceritatem jam excrevit.

Radice nititur lignea, Caphuram vehementer redolente.

Caudex qui longè latèque in ramos brachiatur, teres, erectus, cortice dilutè vireſcente, nitente, amictus, per adoleſcentiam inæqualis, ſcaber, & coloris griſei.

Folia Caſſiæ ligneæ æmula, exceptis nervis, qui, perpetuo naturæ ordine triplices exiſtunt in Caſſiæ foliis, per foliorum longitudinem excurrentes, in hiſce verò unicum ſaltem nervum medium foliorum ſecantem, & in multos minores diſperſum, conſpicere licet: ſi verò tres inveniantur nervi in foliis Camphoriferæ arboris, quod in junioribus plantæ foliis me obſervaſſe memini, id luſui naturæ adſcribendum: Sunt autem folia pediculis longis, tenuibus ex fuſco-ſpadiceis, nixa, alternatim poſita, palmam longa, duos digitos transverſos lata, margine æquali,

HOewel de Heer Breyne in ſijne eerſte Cent. en in des ſelfs eerſte Prod.; als mede de Heer Nic. Grim in Miſcell. Cur. Germ. An. 11. deſen Boom beſchreven hebben; ſoo heeft het my nogtans goed gedagt, deſelve, in den Amſterd. Hof vigoreuslijk groeiende, hier in te voegen.

Dit Boomtje, nu tot mans hoogte gekomen zijnde, is ons toegeſonden in 't Jaar 1687 in de Maand van September, door de Heer Andreas Cleyer, Med. Doct. en Raad op de Caap de Goede Hoop.

Het heeft een houtagtige wortel, ſterk na de Camfer riekende.

De ſtamme, dewelke ſig wijt en breet in takken komt te verdeelen, is rond, regt op gaande, en omvangen met een ligt-groene, en blinkende ſchorſſe; maar tot een hooger ouderdom gekomen zijnde, werd deſelve rouw, ongelijk, en grauw van couleur.

De bladeren komen met die van de Caſſia Lignea wat overeen, uitgeſondert hare zenuen, dewelke in de bladeren van de Caſſia Lignea perpetueel drie in getale zijnde, overlangs deſelve lopen, in deſe onſe Camfer-boom en wert niet meer als een zenue gevonden, dewelke door de lengte harer bladeren loopt: Indien het in tegendeel komt te gebeuren, dat eenig Camfer blad gevonden werd met drie na de lengte loopende zenuen begaaft te zijn, 't welk ik in de jonge en eerſt voortkomende bladeren wel heb geobſerveert, ſoo is ſulks 't geval, of de ſpelinge des natuurs toe te ſchrij-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

in utroque extremo anguſta, ſupernè nitentia, hilariore ex luteo vireſcente colore prædita, quæ contrita, odorem ſpirant validum, Camphoræ non diſſimilem, quô tota quoque eſt imbuta planta.

Quamvis flores nunquam in conſpectum, neque eorum deſcriptiones ad meas venerint manus, attamen haud dubitandum exiſtimo, quin ob fructus analogiam, arboris Canelliferæ & Lauri generi ſit accenſenda, cui opinioni quoque ſuffragatur D. Jac. Breynius in Appendice Centuriæ primæ fol. 1. hiſce verbis: *ex quibus patet, rariſſimam hanc arborem*, (loquitur de Camphorifera) *quam Doctoris ten Rhyne ope cognoſcendam Europæ primus obtuli, ad Glandiferas, vel ſi mavis Bacciferas Aromaticas, nucleum in binas partes ſectum continentes, pertinere, & arbori Canelliferæ, vel Lauro veluti affinem, proxime jungendam eſſe.*

Perpetua fronde virens, culturam facilè patitur, ſub noſtro climate boreali, modo ſolo laudabili decenterque irrigato, enutriatur, & tempore æſtivo, locô ventis vehementioribus minus perflato, ſoloque benè illuſtratô, hyeme verò in hybernaculo commodo locetur, in tantum enim à frigore geluque offenditur, ut ilicò pereat.

OBSERVATIONES.

Gaudet hæc arbor in juſtam proceritatem adoleſcens, cujus ramulum floridum ex India Orientali transmiſſum poſſidemus, floribus albicantibus hexapetalis, in racemulos expanſis, laxioribus, biuncialibus, non raro quoque longioribus, ex alis foliorum originem ducentibus: ſunt autem floſculi minutiſſimi, quorum ſinguli pedicellis brevioribus fulciuntur, ſuntque magnitudine & formâ Ziziphæ ſativæ ſimiles, horum petala minus mucronata, quorum inter meditullium ſtamina ludunt numeroſa, brevia, apiculata.

ven: Deſe bladeren ſtaan eenſaam boven malkanderen, ſteunende op lange, dunne, rosagtig-bruyne voetjens; deſelve zijn een hand-breet lang, twe vingeren breet, ongeſchaart, ſpits, ſoo wel aan haar begin als eynde, boven op blinkend, bly- en geelgroen van verwe, dewelke, tuſſchen de vingeren gevreven zijnde, een ſterke Camfer reuk van haar geven, met de welke den gantſchen Boom ook begaaft is.

Hoewel de bloemen, nog ook hare beſchrijvinge, my noyt voorgekomen zijn; ſoo en twijfele ik egter daar niet aan, of deſen Boom moet geſtelt werden, onder het geſlagte van de Caneel en Laurier-bomen, en dat om de groote overeenkomſte harer vrugten; van welk gevoelen mede is de Heer Jac. Breyne in Append. Cent. 1. fol. 1. alwaar hy, ſprekende van de Camfer-boom, deſe woorden komt te gebruiken: Waar uit het blykt, dat deſe ſeer rare Boom, dewelke ik door het toedoen van Dr. ten Rhynen aan Europa het eerſte bekent heb gemaakt, onder de Ekel of Aromatijke en harde Beſie-dragende Bomen moet gerekent werden, welkers harde en riekende Beſien in tween open gaan, en met de Caneel ofte Laurier-boom een ſeer groote overeenkomſt heeft.

Deſen Boom altoos groen ſtaande, wil onder ons climaat wel aarden, indien men deſelve maar goede aarde geeft, behoorlijk bevogtigt, en des ſomers niet en ſet op een windige, maar warme plaatſe: des winters vereyſt ſy een bequaam Oranje-huys, waar in het niet en vrieſt, want de minſte vorſt zoude haar wegnemen.

AANTEKENINGEN.

Deſen Boom, waar van wy een takje, met bloemen verſien, uit Ooſt-Indien gekregen hebben, groyt tot een bequame Booms hoogte; wiens bloemen wit, en ſesbladerig zijn, deſelve ſtaan op twe duym lange, ook wel langere yle trosjens, dewelke uit de oxelen der bladeren haren oorſpronk nemen: deſe bloemkens ſijn ſeer kleen, waar van yder, op een kort ſteeltje ſtaande, van groote en maakſel die van de Jujube gelijk is, maar deſelve zijn niet ſoo puntig van bloem-bladeren; uit het midden der ſelve komen veele bloem-draden te voorſchijn, aan welkers uyterſte kleene hooftjens ſijn gevoegt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

2' 4251. Royena Lin. sp. 3. Lucida Ebenaceae Cnf + 65

STAPHYLODENDRVM AFRICANVM SEMPER VIRENS FOLIIS SPLENDENTIBVS. *Fig. 96.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XCVI.

STAPHYLODENDRUM AFRICANUM SEMPER VIRENS, FOLIIS SPLENDENTIBUS.
Cat. Hort. Med. Amſt.

ALTOOS GROEN-STAANDE AFRICAANSCHE PIMPERNOTEN, MET BLINKENDE BLADEREN.

Semina fructibus incluſa ex Promontorio Bonæ Spei mihi transmiſſa, *Buxi Capenſis* nomine, quorum nonnulla progerminabant.

Fructibus ſeminibusque ritè perſcrutatis, Staphylodendri ſpeciem eſſe comperi.

Hæc arbuſcula, quatuor pedum altitudinem aſſecuta, craſſitudinis ferè unciæ, materie ſolidâ, cortice cinereo-obſcuro tecta, multis luxuriat ramis, quibus adnaſcuntur folia incondita, duas uncias longa, unam lata, rigida, in mucronem deſinentia, margine nonnihil undulata, ſupernè obſcuro virore, infernè autem dilutiore viriditate nitentia, non decidua, ſapore adſtringente prædita.

Floribus, quos nunquam conſpexi, delapſis, ſuccedunt fructus rotundi, membranaceo, ſulcato, tumido, griſeo-fuſco obducti involucro, in quibus quatuor nuclei oblongi, confertim juncti, hoſpitantur: Horum ſinguli, peculiari membranula amicti, formam habent triangularem, ſubſtantiam intus albidam, extus fuſcam, calloſam, cornu inſtar perquam duram, oſſiculi Dactylorum ſubæmulam.

De zaden in hare vrugten beſlooten, zijn my toegeſonden van de Caap de Goede Hoop, onder de benaminge van Caapſche Palm-boom, *waar van datter eenige opgekomen zijn.*

De vrugten en zaden, nauw onderſogt zijnde, bevond ik deſelve een ſoorte van Pimpernoten te weſen.

Dit boomken nu vier voeten hoog opgeſchoten zijnde, is ontrend een duym dik, hart van hout, omvangen van een bruyne grauwe ſchorſſe; 't verdeeld ſig in veele takken, waar aan de bladeren geſchikt zijn ſonder ordre, twe duym lang, een breet, ſtijf, ſpits aan haar uyt-eynde, aan de kanten wat gefronſt, van boven donker-groen, en blinkende, van onderen ligt-groen, t'ſamentrekkende van ſmaak, en vallen des winters niet af.

Na de bloemen (die ik noyt geſien hebbe) volgen ronde dik- en hard-baſtige vrugten, (omvangen van een opgeblaſe, geveurt, velagtig, bruyn-grauw bekleedſel,) waar in vier langwerpige ſeer digt by een gevoegde pitjesgeplaaſt zijn; yder der ſelve is driehoekig, van buyten roſagtig, van binnen witagtig van ſubſtantie, eeltagtig en hoorn-hard, gelijk de Dadelſteenen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Folia ab undiquaque parte pilis breviſſimis rufis ſunt obſita, præſertim eorum coſtæ, ut & pediculi.

Juniores rami, obſequioſi, & tenaces, piliſque quoque obſiti.

AANTEKENINGEN.

De bladeren ſijn ſoo wel van onderen, als van boven met korte roſſe hayrtjens beſet, voornamentlijk der ſelver ribbens en ſteeltjens.

De jonge ſcheuten ſijn tay en buygzaam, als mede met deſelve hayrtjens verſien.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Lindera conf. Hook. Jo. 1788 — bloeit voor dat de bladeren komen Pluk. t. 139 f. 1

Laurus Lin. sp. pl. 50. Benzoin. Conf. Thunb. fl. Jap. p. 21. De Pr XV

ARBOR VIRGINIANA CITRIÆ VEL LIMONIÆ FOLIO BENZOINVM FVNDENS. *Fig. 97*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XCVII.

ARBOR VIRGINIANA, CITRIÆ VEL LIMONIÆ FOLIO, BENZOINUM FUNDENS.

BENZOIN BOOM.

ARBOR BENZOINIFERA.
Breyn. Prod. 2.

E radice fuſca, lignea, ſapore aromatico, ſurrigitur caudex rectus, cortice fuſco amictus.

DE wortel van dit gewas is houtagtig, bruyn, en aromatic van ſmaak: De ſtamme regt op ſchietende, is omvangen van een bruyne ſchorſſe.

Ramuli juniores vireſcunt, quibus folia alternatim inſident, Limoniæ aut Citriæ ſubæmula, tactu autem molliora, ſubſtantiâ tenuiora, margine non crenata, adverſa parte hilari viriditate, averſâ verò albidiore prædita, in utroque extremo anguſta & mucronata, pediculis uncialibus fulta, tres digitos transverſos lata, ſesquipalmam longa, quæ manibus contrita, odorem ſpirant ingratum, & maſticata, ſaporem præbent Ribeſiorum nigrorum foliis non admodum diſſimilem, aſt remiſſiorem, per quorum medium nervus modicè craſſus porrigitur.

De jonge takskens ſijn groen, en beſet met eenſaam ſtaande bladeren, die van de Limoen of Citroen-boom niet qualijk gelijkende, edog ſagter in 't aantaſten, ook dunder, en aan de zijden niet geſchaart, bly-groen van verwe, van onderen witagtig-groen, ſmal aan haar begin, ook puntig aan 't eynde, ſteunende op voetjens, die ontrend een duym-breet lang zijn; deſelve zijn drie vingeren breet, anderhalve handbreet lang, dewelke in de handen gevreven zijnde, geen onaangename reuk van haar geven, de ſmaak komt met die van de ſwarte Aalbeſien overeen, hoewel min kragtig, en vallen des winters af; door het midden derſelve loopt een tamelijk dikke zenue.

Flos exiguus, luteo-herbaceus, pentapetalus, brevi deciduus, qui Menſe emicat Februario.

De bloem, dewelke niet lang in weſen blijft, en in February te voorſchijn komt, is kleen, vijfbladerig, geel-groen van couleur.

Perpetua fronde haud viret, hyemali enim tempore decidunt folia.

Deſe Boom is altijd niet groen, want des winters vallen de bladeren af.

De fructu, nunquam à me viſo, altè ſileo, D^nus^. Grim in Miſcellaneis Cur. Anni 11. fol. 370. figuram hujus exhibet.

Van de vrugten en kan ik niets ſeggen, dewijl ik die noyt geſien hebbe, maar werd des ſelfs ſiguur gevonden in de Miſcell. Cur. Anni 11. fol. 370. alwaar deſelve voorgeſteld word door den Heer Grim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Frigoris quidem ſatis patiens, attamen à gelu cautè præſervanda.

Poſſidemus hanc arbuſculam munere Nobiliſſimi & Reverendiſſimi Domini Mylord Compton, Epiſcopi Londinenſis.

Hoewel dit gewas de koude redelijkerwijs verdragen kan, ſoo moetmen het nogtans voor de vorſt omſigtig bewaren.

Het is ons toegeſonden door den Wel-Ed. en ſeer Eerwaardigen Heer Mylord Compton, Biſſchop tot London.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

1702 Liquidambar Lin. sp. 5. styraciflua

STYRAX ARBOR VIRGINIANA ACERIS FOLIO.

Fig. 98.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. XCVIII.

STYRAX ARBOR VIRGINIANA ACERIS FOLIO, *potius* PLATANUS VIRGINIANA STYRACEM FUNDENS. *Ray. Hiſt. Plant.*

A Rbor à Recchio, lib. 30. cap. 8. nomine *Rochiocotzo*, *Quahuill*, ſeu *Arboris Liquidambari Indici*, deſcripta, maximum habet conſortium cum ea hìc recenſenda, ſicut ex deſcriptione liquet.

Radice figitur lignoſâ, fibris capillatâ.

Caudex cortice griſeo amictus, ſuperiore parte ramoſus; Ramuli per primam adoleſcentiam rubicundi.

Folia incondita pediculis teretibus, rubentibus, caudici & ramis annectuntur, diviſurâ quinque partitâ, per ambitum profundè ſerrata, foliis Aceris ſimilia, ſupernè ſaturè viridia, infernè incana, nervis purpuraſcentibus ad oras excurrentibus, horum ſapor amariuſculus, cum aliquali adſtrictione.

Flores, nec fructus unquam vidi.

Rajô referente, ſimiles ſunt pilulæ rotundæ, Platani pilulis ſimiles, cui generi proinde hæc planta foret accenſenda.

VIRGINIAANSCHE STYRAX-BOOM, MET BOOG-HOUTS-BLADEREN.

D En Boom, dewelke van Recchio lib. 30. *cap.* 8. *beſchreven is, onder de benaminge van* Rochiocotzo, Quahuill, *of* Indiaanſche Liquidambar Boom, *heeft een ſeer groote gemeenſchap met die gene, dewelke wy hier ſullen verhandelen, gelijk ſulks uit de beſchrijvinge is blijkende.*

Deſe hare wortel is houtagtig, niet ſonder zazelingen.

De ſtamme, met een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, verdeeld ſig boven aan in veele takken; de jonge ſcheuten ſijn rood.

De bladeren ſtaan onordentelijk aan de ſtamme en takken, ſteunende op ronde lange, roode voetjens: deſelve zijn in vijven geſneden, aan de kanten daar en boven diep geſchaart, die van't Boog-hout gelijkende, van boven hoog-groen, van onderen ligtgroen, welkers zenuen na de uyteynden der bladeren lopende, purpur-verwig zijn; de ſmaak deſer bladeren is wat bitteragtig, en met eenige t'ſamentrekkinge verſelt.

De bloemen, nog ook hare vrugten, zijn my noyt voorgekomen.

Na het ſeggen van Rajus, ſoo zouden deſelve pillen-wijs en rond zijn, gelijk die van de Platanus, weshalven deſe plante dan tot dat geſlagte gebragt ſoude moeten werden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Perpetua fronde haud viret, folia enim tempore hyemali, colorem rubicundum induunt, ac deinde decidunt.

Fructus, Aceris æmulæ, neutiquam pilularem induunt formam: ita ut hæc planta non ineptè à Pluknetio decoretur nomine *Aceris Virginiani, folio majore, ſubtus argenteo, ſupra viridi ſplendente.*

AANTEKENINGEN.

Dit gewas en ſtaat niet altoos groen, maar laat ſijne bladeren tegens de winter, ros van couleur geworden zijnde, vallen.

Des ſelfs vrugten ſijn geenſints pillens-wijs, maar komen met die van't Boog-hout beter over een: ſoo dat deſe plante niet ongevoeglijk van de Heer Pluknet geheten is Virginiaans Booghout, met groote bladeren, dewelke van onderen ſilververwig, en van boven blinkend groen zyn.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Apocyno affinis Portoricensis folio hastæ cuspidi simili. *Fig. 99.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. XCIX.

APOCYNO AFFINIS PORTORICENSIS, FOLIO HASTÆ CUSPIDI SIMILI.

ISthæc planta viſa fuit Clariſſimo Hermanno Tithymali ſpecies, qui illam donavit nomine *Tithymali Portoricenſis, folio craſſo, haſtæ cuſpidi ſimili. Par. Bat. Prod.*: verùm Tithymali ſpeciebus haud eſſe accenſendam puto, quandoquidem hæc nobis nata ſemine lanugine obſito, cujus nos participes fecit Nobiliſſimus D. Simon à Beaumont, cui ſemen iſtud ex Americana Inſula, Porto Rico dicta, tranſmiſſum.

Caudex in nullos divaricatur ramos, materiâ ligneâ, molli præditus, qui in duorum pedum altitudinem attollitur, pollicem craſſus, cortice griſeo-albo amictus, ſucco lacteo, non admodum acri, turgens.

Caudicis apici annata conſpicimus folia craſſa, parte ſuperiore obſcurius virentia, averſâ lætiore viriditate perfuſa, ex anguſto principio lata, cuſpidata, nervo craſſo, ſecundum longitudinem decurrente, prædita, haſtæ cuſpidem referentia, quæ maſticata, ſaporem primò dulcem, poſthac nonnihil acrem emittunt.

Flores nunquam me conſpexiſſe memini.

Summâ induſtriâ à Brumæ injuriis conſervanda, propterea quod admodum tenera planta.

OBSERVATIONES.

Fruticoſis ſtirpibus accenſenda planta iſthæc lacteſcens, quæ perpetui viroris non eſt; folia enim certo

APOCYNUM GELYKENDE PLANTE VAN PORTO RICO, MET BLADEREN DEWELKE DE PUNTE VAN EEN SPIETSE GELYKEN.

Dit gewas heeft den Heer Profeſſor Hermans aangeſien voor een ſoorte van Wolfs-melk, 't ſelve de name gevende van Wolfs-melk van Porto Rico, met dikke bladeren, de punte van een ſpietſe gelykende. Par. Bat. Prod.: *edog, mijns dunkens, en is het geen ſoorte van Wolfs-melk, nadien wy het opgekregen hebben uyt een zaad, 't welk met een donſigheid beſet was, en is ons 't ſelve medegedeeld van den Wel-Ed. Heer Simon van Beaumont, aan wie het zaad uyt Porto Rico overgeſonden is.*

De ſtamme is ſagt-houtig, en werd ook in geen takken verdeeld: deſelve ſchiet twe voeten hoog op, en een duym dik zijnde, werdſe omvangen van een ligt asgrauwverwige ſchorſſe, vervuld van een wit, melkagtig en niet ſeer ſcherp ſap.

De bladeren ſtaan digt byeen aan het uyterſte des ſtams; deſe zijn dik, boven op donker-groen, van onderen bly- en ligtgroen, van een ſmal begin haar meer en meer verbredende, ook puntig, en begaaft met een dikke zenue, die na de lengte der bladeren loopt; deſe bladeren repreſenteren de figure van een punte eener ſpietſe, en gekauwt zijnde, geven ſy eerſt wel een ſoete, maar nabeen eenige ſcherpe ſmaak van haar.

Noyt zijn my des ſelfs bloemen voorgekomen.

Men moet dit gewas ſorgvuldig voor de koude des winters bewaren, aangeſien 't ſelve ſeer teder is.

AANTEKENINGEN.

Dit gewas moet onder die heeſteragtige planten gerekent werden, dewelke melk van haar geven; deſelve en ſtaat niet quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

quodam tempore decidunt, novis renaſcentibus; veſtigia interim poſt caſum relinquunt.

In quatuor ferè pedum proceritatem adoleſcit in Horto Medico Amſtelodamenſi, an proceriorem adipiſcatur altitudinem in ſolo natali, nos latet.

In Catalogo Horti Beaumontiani proponitur nomine *Apocyni Portoricenſis fruteſcentis, foliis craſſis, haſtæ cuſpidi ſimilibus*; ejuſque ſemina ex Inſula, Portorico dicta, Nobiliſſimo Domino Beaumontio, Botanophilorum omnium fautori & Patrono multùm venerando, per hortulanum ſuum, conquirendis & colligendis plantis rarioribus in Americam ablegatum, primò allegata fuêre, quæ (ut ritè ab Auctore obſervatum) plana & lanuginoſa erant, an verò ſiliquæ incluſa fuerint, nos latet, nec ex prædicto Hortulano haurire potuimus, quippe ex cujus memoria exciderat, quali ex planta fuerint collecta.

Caudex ramis orba dici non meretur, nec caudicis materies lignoſa, quæ potius fungoſa, reliqua ſatis accuratè ab Authore Clariſſ. prolata.

altoos groen, want de bladeren vallen op ſekere tijd af, en nieuwe komen wederom in der ſelven plaatſen: ondertuſſchen ſoo laten ſy na haren val eenige voetſtappen of tekenen na, daarſe geſtaan hebben.

Deſe plante groeit in den Amſterdamſchen Hof byna vier voeten hoog, en of ſy in hare natuurlyke groei-plaatſe hooger waſt, ſulks is ons onbekent.

In de Beaumontſche Cataloge, werd deſelve voorgeſteld onder de benaminge van Heeſteragtige Portoriſche Apocynum, met dikke bladeren, dewelke het puntig eynde van een ſpiets gelyken; *en zijn des ſelfs zaden uyt het Eyland Porto Rico eerſt aan den Wel-Ed. Heer Simon van Beaumont, die een ſeer eerweerdig en gunſtig Patroon der Botaniſten te houden is, overſonden door ſijn Tuynier, den welke hy tot het opſoeken en verſamelen van rare gewaſſen, in America geſtuurt heeft; deſe zaden waren (gelijk onſen Autheur wel geobſerveert heeft,) plat en met een wolagtigheid begaaft, edog is ons bekent, of deſelve in een hauwe geſloten zijn geweeſt, 't welk wy ook uyt den bovengemelde Tuynier niet en hebben kunnen gewaar worden, aangeſien hem uyt ſijn memorie gegaan was, van wat gewas dit zaad van hem vergadert was.*

De ſtamme deſes gewas en behoord niet geheel en al takloos gehouden te werden, nog ook houtagtig, maar veel eer ſponcieus; het verdere is van den Ed. Autheur wel in agtinge genomen en beſchreven.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Sideroxylon Lin. s. Inerme, met een * Zwartbast boom

LAVRI-FOLIA AFRICANA.

Fig. 100.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. C.

LAURIFOLIA AFRICANA.

INter alias plantas arboreas, & hæc quoque ad nos pervenit ex oris extremis Meridionalibus Africæ, ubi Promontorium Bonæ Spei eſt, nomine *Swarte Baſt*.

Radicem obſervamus rubicundam, ligneam, è quâ caudex aſſurgit rectus, duro conſtans ligno, cortice nigro amictus, parte ſuperiore in ramos brachiatus.

Folia alterno ſitu, pediculis brevioribus fulta, ramis adnectuntur tres, quatuorve digitos, tranſverſos longa, ſeſcunciam lata, imò non rarò quoque latiora, Lauri Nobilis non diſſimilia, margine paululùm undulata, cuſpidata, inferius dilutiore, ſuperius intenſiore virore prædita.

Virtutibus adſtringentibus & exſiccantibus pollent folia.

Flores, fructuſque mihi ignoti.

AFRICAANS LAURIER-BLADERIG GEWAS.

ONder andere Boomgewaſſen, heb ik deſe ook uyt het uyterſte en zuydlijk gedeelte van Africa gekregen, namentlijk van de Caap de Goede Hoop, onder de name van Swarte Baſt.

Dit Boomtje heeft een roode, houtagtige wortel, uyt dewelke een hard-houtige, en regt op ſtaande ſtam voortkomt, omvangen van een ſwarte baſt, van boven in zijde takken verdeeld.

De bladeren eenſaam boven den anderen ſtaande, ſteunen op korte voetjens, drie à vier vingeren breed lang, anderhalve duym breet, ſomtijds ook wel breeder, die van de Laurus Nobilis, of Edele Laurier niet ongelijk; der ſelve kanten een weynig op en nederwaarts geboogen zijnde, loopen ſcherp toe, en zijn van ondere met een ligte, en van boven met een donkere groenheid begaaft.

Deſe bladeren ſijn verdrogende, en t'ſamentrekkende.

De bloemen en vrugten ſijn my onbekend.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Sideroxylum Melanophleos. Hout. A. Zwartbastige ongedoornde Yserboom

SIDEROXYLVM AFRICANVM CERASI FOLIO. *Fig. 101.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CI.

SIDEROXYLUM AFRICANUM CERASI FOLIO.

AFRICAANS YSERHOUT MET KERSSE BLADEREN.

RAdice ſuſtinetur ligneâ, caudex prædurο ligno conſtans, cortice furvo, inſipido, tectus, in ramos fuſcos, ſatis numeroſos divaricatur.

'T Heeft een hout harde wortel; deſſelfs ſtam mede ſeer hard van hout, en met een ſwartagtige, ſmakelooſe ſchorſſe bekleet zijnde, verdeeld ſig in vele bruyne takken.

Folia uncialia & longiora, ad Cerasi pumilæ folia accedentia, brevibus pedicellis, fuſcis, alternatim ramulis inhærent, margine nonnihil crenata, ſplendentia, in mucronem abeuntia, hilariore viriditate prædita, ſapore ſubamaro.

De bladeren, eenſaam ſtaande, komen ſeer na by die van de Naen-kerſſe (Ceraſus Nana) *en ſteunen op korte, bruyn-roode voetjens; deſelve zijn aan de kanten eenigzints gekerft, een duym breet lang, ook wel langer, blinkende, bleek-groen van verwe, voor ſpits toelopende, en bitteragtig van ſmaak.*

Hæc planta frigoris modicè patiens, viroris eſt perpetui, folia per totum anni decurſum retinens.

Dit gewas kan redelijkerwijs de koude verdragen, en behout ſijne bladeren 't geheele jaar door.

Nec flores nec fructus unquam in meum conſpectum venêre.

Noyt ſijn my des ſelfs bloemen nog ook de vrugten voorgekomen.

Africanæ ſobolis eſt hæc planta, cujus facti ſumus participes curâ & operâ Strenuiſſimi Viri D. Simonis vander Stel, Gubernatoris ad Promontorium Bonæ Spei, digniſſimi.

Door de liberaalheid en goede voorſorge van den Wel-Ed. en Geſtrengen Heer Simon van der Stel, Gouverneur van de Caap de Goede Hoop, (dewelke de geboorte plaats deſes gewas is,) hebben wy een jong plantje gekregen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Xylophylla falcata Schr. B.R.t. 878
Phyllanthus Lin. sp. 2. Epiphyllanthus

PHYLLANTHOS AMERICANA PLANTA, FLORES È FOLIORVM CRENIS PROFERENS. Fig 102

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. CII.

PHYLANTHOS AMERICANA PLANTA, FLORES E SINGULIS FOLIORUM CRENIS PROFERENS.

Par. Bat. Prod.

ARbuſcula eſt unciam circiter craſſa, ligno admodùm duro, quæ in bipedalem proceritatem in Horto noſtro adoleſcens, in varios diſpeſcitur ràmulos, libro griſeo amictos.

Folia pediculis priva, incondita, ſpithamam quam excedunt, longa, dimidiam ferè unciam lata, in utroque extremo anguſtiſſima, mucronata, rarioribus crenis prædita, nitentia, ſaturatè viridia, Palmæ Dactyliferæ inſtar rigida, magna ex parte arcuata, & falciformia, ſapore nonnihil aromatico, ſubaſtringente.

Horum vera conſtitutio, ſi microſcopii beneficio indagatur, plures viſuntur ſtriæ, longæ, & albicantes ſecundùm longitudinem protractæ, nec non gemmæ oblongæ, coloris purpurei ex eorum crenis oriundæ, è quorum ſingulis, unicus emergit floſculus, admodùm exilis, pentapetalus, coloris ſanguinei, punctis albicantibus notatus.

Neque fructus neque ſemina unquam conſpexi.

Hanc acceptam referimus Nob & Stren. D. Simoni à Beaumont, in cujus Horto, plantis rarioribus inſtructiſſimo, quotannis floribus onuſtam videre licet.

Originis eſt Americanæ.

AMERICAANSCH BLADER-BLOEM GEWAS, BRENGENDE HARE BLOEMEN UIT DE KERVEN DER BLADEREN VOORT.

DIt is een harthoutig Boomtje, een duym dik, en twe voeten hoog in onſen Hof groeiende, deſelve werd in verſcheyde takken verdeeld, met een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde.

De bladeren ſteel-loos, en ſonder ordre aan de takken gevoegt zijnde, ſijn een ſpanne lang, ook wel langer, byna een halve duym breet, aan beyde de eynden ſeer ſmal, puntig, met ylſtaande kerven ingeſneden, blinkend, donker-groen, ſtijf, gelijk die van de Dadel-boom, ſeyſenswijs geboogen, aromatic, en wat t'ſamentrekkend van ſmaak.

Wanneermen met een vergroot-glas de ware geſtelaheid deſer bladeren beſchouwt, ſoo bevindmen veele lange, witte ſtrepen naar de lengte der bladeren te loopen, als mede datter uyt de kerven der bladeren langwerpige botjens te voorſchijn komen, yder een ſeer kleen bloemtje voortbrengende, zijnde deſelve vijfbladerig, bloet-root, en met witte ſtipjens beſet.

De vrugten als mede de zaden ſijn my onbekent.

Het is ons toegeſonden door den Wel-Ed. Heer Simon van Beaumont, die ons 't ſelve uyt ſijn met veele rare planten rijkelijk verſiene Hof, waar in het alle Jaren bloeiend geſien kan werden, mede gedeeld heeft.

Het is oorſpronkelijk uyt America.

OBSERVATIONES.

Ex Porto Rico, Inſula Americana, herbarum arborumque rariorum feraciſſima in Hortum Beaumontianum primò demigravit arbuſcula hæc miranda, quæ præter vulgarem naturæ ordinem flores ſuos ex folio-

AANTEKENINGEN.

Uyt het raar Boom- en Kruyd-rijke Eyland Porto Rico, heeft dit wonderlijke Boomtje tot haar woon- en groei-plaats gekregen den Beaumontſchen Hof; 't ſelve brengt hare bloemen voort tegens de gemeene loop der nature, uyt de randen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

rum falcatorum marginibus crenatis, imò ex ipſis foliorum crenis profert, non ſolitarios, uti vult Author, ſed globoſos, id eſt plures confertim naſcentes, pentapetaloideos, coccineos quidem, aſt punctulis albis, vel potius ſtaminibus perexiguis apiculatis, albis præditos.

Reliqua ſatis accuratè ab Authore deſcripta.

harer ſeyſſens-wyſe bladeren, ja uyt der ſelver op zy ſtaande kerven, en dat niet eenſaam, gelijk onſen Autheur wil, maar veele by een, en dat bolswijs; deſelve en zijn niet ten vollen vijfbladerige bloemen, aangeſien der ſelver inſnijdingen (laciniæ) *niet tot de grond toe en gaan,* (Pentapetaloidei) *ook ſijnſe wel bloet-rood, maar met kleene witte ſtipjes, of liever ſeer kleene witte gehoofde bloem-draatjens begaaft.*

Het overige is van den Autheur wel beſchreven.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

cæsalpina Lin. 4. Japan, schoon die gedoornd is, en deze niet

ERYTHROXYLVM IAPONICVM NON SPINOSVM CORONILLÆ FOLIO . Fig. 103.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CIII.

ERYTHROXYLUM JAPONICUM NON SPINOSUM CORONILLÆ FOLIO.

SAPAN-HOUT SONDER DOORNEN, MET BLADEREN VAN CORONILLA.

HUjus arbuſculæ ſemina accepta refero Dº. Johanni de Jong, plantarum rariorum æſtimatori maximo, cui dicta ſemina ex Japonia transmiſſa ſunt, nomine *Japanſche Blom-boom.*

Radix huic lignea, fibris capillata.

Caudex cortice griſeo tectus, in Horto noſtro altitudinem quatuor pedum aſſecutus eſt, nullis ſpinis armatus, qui parte ſuperiore in multos ſeſe ſpargit ramos, ſpinis quoque privos, quorum ramuli juniores, ut & folia in primo ortu coloris ſunt ferruginei, & quaſi tomentô obſita, quod in nullis Criſtæ Pavonis ſpeciebus evenit, verùm diu durabile id non eſt, temporis enim progreſſu folia virorem induentia, Criſtam Pavonis Breynii æmulantur, paulò tamen minora, & ſaturatiore virore prædita.

Neque flores, neque ſiliquas unquam vidi.

DE zaden van dit gewas ſijn ons vereert van Seigr. Johannes de Jong, ſeer groot Liefhebber van vreemde gewaſſen, aan wie deſelve uit Japan ſijn toegeſonden, met de name van Japanſche Blom-boom.

De wortel van dit Boomtje is houtagtig, alſints met veſelen beſet.

De ſtamme met een grauwe ſchorſſe bekleet zijnde, is in onſen Hof vier voeten hoog opgeſchooten, en met geen doornen beſet: boven aan werd deſelve verdeeld in veele onordentlijk ſtaande takken, die mede gants doornloos zijn; de jonge ſcheutjens en bladeren ſijn in het eerſte van haar voortkomen yſerverwig, en als met een donſigheid beſet, 't welk in geen ſoorten van Criſta Pavonis te vinden is, dog en is ſulks niet beſtendig, maar in korten tijd ſietmen deſe yſerverwige donſigheid vergaan, waar na deſe bladeren groen komen te worden, en die van de Criſta Pavonis van de Heer Breyne te gelijken, uytgenomen dat deſe wat kleender en hooger groen zijn.

Noyt ſijn my de bloemen hier van voorgekomen, ook en hebbe ik der ſelver peultjens niet geſien.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Frigoris patientior eſt cæteris ſpeciebus, ita ut ſub noſtro climate duriore melius conſervari poſſit, hæc à nemine hactenus deſcripta.

Dit Boomtje, tot nog toe van niemand beſchreven zijnde, is niet ſoo teder, als de andere mede ſoorten, ſoo dat het beter onder ons koud climaat te conſerveren is.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CORALLINVM LIGNVM. *Fig. 104*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CIV.

CORALLINUM LIGNUM.
Par. Bat. Prod.
SEU
ERYTHROXYLUM AMERICANUM, GLYZYRRHIZÆ FOLIO, FLORIBUS EX LUTEO ET RUBRO VARIEGATIS, SILIQUA LATISSIMA.

HUjus arboris Lignum, *Corallinum Lignum* vulgò dicitur, à duritie & colore intrinſeco, qui ſaturè rubicundus eſt.

Radice fundatur ligneâ, intus albâ.

Caudex cortice rufo amictus, tres pedes altus, ſemunciam craſſus (nempe iſthæc arbuſcula, quæ tres ante annos ſemine nobis nata,) ſuperiore parte ramoſus.

Folia ramoſa in longo pediculo utrinque ſita; particularia autem foliola, contrariis ſemper inter ſe petiolis breviſſimis numeroque paria, cohærent, ſeſcunciam nonnunquam quoque duas uncias longa, in mucronem deſinentia, per ambitum integra, octona, vel dena ad unam coſtam, ſupernè ſaturatiore, infernè dilutiore viriditate perfuſa, ſapore ſubdulci.

Flores Breynio referente ex luteo & rubro variegati *Prod.* 2. *fol.* 53.

Siliquæ compreſſæ, è pediculis longiuſculis pendentes, quatuor digitos tranſverſos longæ, plus quàm unciam latæ: ſiliquarum valvæ tenues, planæ, quæ exſiccatæ, colorem griſeum induunt.

Singula ſemina in ſeparatis cellulis locata, rotunda, plana, dura, mucrone exiguo prædita, colore extus dilutè ſpadiceo, intus ſubſtantiâ albâ, inſipidâ, repleta.

CORAAL-HOUT.

HEt hout van deſe Boom werd in 't gemeen Coraal-hout *geheten, wegens des ſelfs hardigheid en inwendige couleur, dewelke hoog rood is.*

Het heeft een houtagtige wortel, die van binnen wit is.

De ſtamme met een roſſe ſchorſſe bekleet zijnde, is in onſen Hof (alwaar het nu drie Jaar geleden, geſayt is) drie voeten hoog opgeſchoten, en een halve duym dik zijnde, is deſelve van boven in takken verdeeld.

De lange en getakte bladeren ſtaan wederſijts over malkanderen, maar de particuliere bladerkens, aan ſeer korte voetjens vaſt ſittende, ſtaan twe aan twe dwers over den anderen, anderhalve ook wel twe duym lang zijnde, deſelve ſijn puntig, ongeſchaart, waar van datter agt, ook wel tien aan eene gemeene ribbe gehegt zijn, van boven donker, van onderen ligt-groen, en zoetagtig van ſmaak.

De bloemen ſijn geel en rood gemarmert, volgens de ondervindinge en beſchrijvinge van de Hr. Jacobus Breyne, Prod. 2. fol. 53.

De peulen, die na de bloemen volgen, ſijn plat, nederwaarts hangende aan langagtige ſteeltjens, vier vingeren breet lang, ruym een vinger breet; deſe ſchellen ſijn dun, plat, en gedroogt zijnde, grauw van couleur.

Ider zaadje deſer peulen is gelegen in een apart celleken, 't ſelve is rond, plat, hard, hebbende aan 't uyterſte een kleen puntje, van buyten ligt caſtanie bruyn, van binnen wit en ſmaakeloos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Originis eſt Americanæ, in Inſula Aruba creſcens; frigus perferre nequit, ſolem auramque calidiorem amans, artificioque conſervanda in noſtrate ſolo, cœloque.

Het is afkomſtig van 't Landſchap Aruba, gelegen in America; 't en kan geen koude verdragen, maar vereyſt een warme lugt: ſoo dat het hier te Lande door konſt bewaart moet werden.

OBSERVATIONES.

Inter plurimas perraras ſtirpes arboreſque, etiam hanc profert Aruba Inſula; materia ligni ſolida & rubicunda (unde Belgis *Coraal-hout*, id eſt, *Lignum Corallinum*, vulgò dicitur, & in uſum tinctorum cedit,) in mediocris magnitudinis arborem excreſcit, cortice ſcabro, folia pinnata, ſed nullo certo ordine determinata, novem, decem, & pluribus pediculo communi adnaſcentia, impari alam rariſſimè claudente.

Flores ramulorum faſtigiis ſpicatim enaſcuntur, papilionacei, luteo-rubicundi, quibus defluxis, ſuccedunt ſiliquæ oblongæ, coloris cinerei, cum phaſeolorum ſiliquis convenientes, ſed latiores, quorum aliæ in mucronem deſinunt, aliæ verò non, in hiſce ſemina plana, compreſſa, partim rotunda, partim cordi-formia, non apiculata.

AANTEKENINGEN.

Onder ſeer veele raare ſtruellen en boomen die het Eyland Aruba voortbrengt, is deſe boom ook gerekent, wiens hout hard en rootagtig is, (waarom het ook van de Hollanders Coraal-hout genaamt is, en van de Verwers gebruykt word) deſelve groeit tot de hoogte van een middelmatige boom, de bladeren ſijn gevedert, maar ſonder ordre negen, tien, ook wel meer op een gemeen ſteeltje ſtaande, en aan haar uyterſte met een ongepaart bladje verſien zijnde.

De bloemen ayrswijſe (ſpicatim) *uyt het uyterſte der takken voortkomende, ſijn papilioens-wijſe* (papilionacei) *uyt den geele-rootagtig, dewelke vergaan zijnde, volgender peultjens die lang en asgrauw van couleur zijn, overeenkomende met die van de Boonen, maar deſelve ſijn breder, waar van ſommige puntig zijn, andere niet, hier in leggen ten deele ronde, ten deele hartswijſe, platte, en geenſints puntige zaden.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Gleditsia Chinensis, Brakel. Catalogus Java

ACACIA IAVANICA SVLCATA, CAVLÆ ET FOLIORVM COSTIS SPINOSIS. *Fig.* 125.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CV.

ACACIA JAVANICA SULCATA, CAULE ET FOLIORUM COSTIS SPINOSIS.

Cat. Hort. Beaumont.

DURII-SPINGE RICAT Javan.

E ſemine Javanico mihi tranſmiſſo, nomine *Durii-Spinge ricat*, nata hæc Arbuſcula; quæ protruditur è radice ligneâ, numeroſis fibris capillatâ.

Caudex ab imo ad ſummum uſque liratus, dimidiam unciam craſſus, cortice griſeo veſtitus, ſentibuſque aduncis pronis obſitus, quibus ramuli inordinatè diſpoſiti, ut & foliorum nervi pediculique etiam armantur.

Folia ramoſa (ſeu frondes) inordinata, pinnata, ſeptem, octove ſuffraginum ordines utrinque habentia, quæ ſuffragines ex duodecim, quatuordecim, imò ſedecim lobulorum oblongorum paribus conſtant: ſunt autem lobuli ſeu foliola, Acaciæ Aldini haud diſſimiles, dilutè vireſcentes, guſtu ſubaſtringentes, ſole occidente, quaſi triſtitiâ affecti, ſeſe complicantes, manè illuceſcente ſole, ſeſe explicantes, quod multis quoque aliis plantis familiare.

Conſtitutionem florum, à me nunquam viſorum, ex aliis expiſcatus ſum, qui me certiorem fecêre, flores eſſe niveos, in capitulum congeſtos; quibus evanidis ſuccedunt ſiliquæ, compreſſæ, duræ, colore dilutè ſpadiceo, in utroque extremo mucronatæ, quatuor uncias longæ, unam ferè latæ.

Semina ſingula in iſthmo locantur peculiari, ſuntque dura, teretia, plana, in

GEVEURDE JAVAANSCHE ACACIA, WIENS STAMME EN RIBBENS DER BLADEREN MET DOORNEN BESET ZYN.

DURII-SPINGE RICAT *in 't Javaans.*

D*It Boomtje is uyt Javaans zaad opgekomen, 't welk my toegeſonden is met de name van* Durii-Spinge ricat; *het heeft een houtagtige wortel, rijk van veſelen.*

De ſtamme, van boven tot beneden geveurt zijnde, is een halve duym dik, omvangen van een grauagtige ſchorſſe, en met nederwaarts hellende doorntjens beſet, waar mede ook de onordentelijk ſtaande takskens, en ſtelen der bladeren gewapent zijn.

De getakte en orderloos ſtaande bladeren, ſijn in ſeven of agt gepaarde vleugels verdeeld, waar van yder twaalf, veertien, ook wel ſeſtien paar ſeer kleene bladerkens beſit, die van de Acacia Aldini niet qualijk gelijkende, ligt-groen van verwe, en een weynig t'ſamentrekkend van ſmaak; wanneer de Son ondergaat, ſoo is 't datſe, als met een droefheid aangedaan, haar tot malkanderen voegen en ſluyten; des morgens als de Son wederom opgaat, ſoo verſpreyden ſy haar weder van den anderen, 't welk men in meer andere gewaſſen komt te beſpeuren.

De geſteldheid der bloemen hebbe ik noyt geſien, edog ſoo ik van andere verſtaan hebbe, ſijn deſelve ſneeu-wit van couleur, en bolwijs in de ronte by een ſtaande; de bloemen vergaande, ſoo doen haar platte harde peultjens op, dewelke ligt caſtanie-verwig, en aan harer beyder uyteynden puntig, vier duym lang, en ontrend een duym breet zijn.

De zaden leggen yder apart in een afgeſcheide plaatſe, deſelve zijn hard, ſmake-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

utroque latere foveolâ ſeu impreſſione inſignita, colore pullo, ſplendentia, intus alba, inſipida, ad baſin pediculo nutritivo tortuoſo prædita.

Utrum hæc eadem ſit, quæ *Intſia* audit Autoribus Hort. Mal. part. 6., affirmare non auſim, propterea quòd ſemina Intſiæ mollia ſint & ſaporis amari, hujus verò nil ſapiunt, unde differentiam aliquam inter haſce plantas eſſe conjicio.

Iſthæc arbuſcula admodùm tenera, & aëreis injuriis ferendis minimè par; culturam expoſcit calidam.

loos, rond en lang, plat, aan beyde hare zijden met een kuyltje wat ingedrukt, van buiten ſwart-verwig, en blinkend, van binnen wit, hebbende aan haar grond een gekrult voetſel-toebrengend ſteeltje.

Of dit nu de Intſia *is, in 't ſeſde deel van den Hort. Mal. beſchreven, en derve ik niet verſekeren, om dat de zaden van de Intſia ſagt en bitter van ſmaak zijn, deſe in tegendeel ſmakeloos zijnde, geven eenige onderſcheid te kennen.*

Dit boomtje, ſeer teder zijnde, en kan tegens geen koude, weshalven het ſorgvuldig daar voor bewaart moet werden.

CAP.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Gleditsia Inermis Linn. 2.

ACACIA IAVANICA NON SPINOSA FOLIIS MAXIMIS SPLENDENTIBUS

Fig. 106

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. CVI.

ACACIA JAVANICA NON SPINOSA, FOLIIS MAXIMIS SPLENDENTIBUS.

DOORNLOOSE JAVAANSCHE ACACIA, MET SEER GROOTE EN BLINKENDE BLADEREN.

ANno M DC LXXXVIII Bataviâ mihi tranſmiſit hujus plantæ ſemina D. Cleyerus, nomine Javanico *Kaduwang*, quæ, (ni fallor) Acaciæ ſpecies nondùm deſcripta.

Ex hiſce telluri commiſſis, variæ mihi prognatæ ſunt arbuſculæ, quarum hanc, in uſum Botanologorum, delineandam curavi.

Radix ei albicans, ſurculoſa, multis fibris capillata.

Caudex articulatus, griſeus, parte ſuperiore ramoſus, nullis ſentibus armatus.

Frondes pedis longitudinem adæquantes, ſuffraginibus quatuor, quinque, paucioribus pluribuſve in quolibet latere, dicatæ ſunt: In harum ſuffraginum unaquaque foliola adeò numeroſa, ut duo ſupra ſeptuaginta numeraverim, pari ſemper numero ſibi mutuo oppoſita: ſunt autem hæc foliola adversâ parte ſaturè viridia, aversâ verò dilutiore virore prædita, nitentia, Acaciæ Indicæ ſimilia, aſt majora.

Semina, quorum ſiliquas nunquam offendi, ſunt plana, oblongo-rotunda, ad

IN't Jaar 1688 *heeft my de Heer Cleyer de zaden van dit gewas van Batavia overgeſonden, met de benaminge van* Kaduwang, *zijnde, mijns dunkens, een tot nog toe onbeſchreve ſoorte van Acacia.*

Uyt deſe zaden heb ik verſcheyde Boomtjens opgekregen, waar van ik dit heb laten uyttekenen, ten dienſte van de Liefhebbers der gewaſſen.

Het heeft een witte, verdeelde, en zazelrijke wortel.

Dit ſtammeken is grauw, doornloos, in leden, en van boven in takken verdeeld.

Het groene loof is een voet langh, en aan yder zijde in vier, vijf, ook wel minder gebladerde ſteeltjens verdeeld, welkers getal van bladerkens ſoo groot is, dat ik'er aan een ſteeltjen tweentſeventig paar geteld hebbe: deſe zijn aan haare regter zijde hoog-groen, en aan de verkeerde zijde ligt-groen, blinkend, die van de Indiaanſche Acacia gelijkende, hoewel grooter.

Noyt zijn my de peul-vrugten hier van voorgekomen, maar wel de zaden, de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

corculum, ubi gemma enaſcitur, nonnihil ſinuoſa, perdura, nigricantia.

Frigoris impatiens, cautè ab aëris injuriis conſervanda.

welke langwerpig-rond, hard, plat, ſwart, en wat uytgeholt zijn, ter plaatſe daar ſy komen uyt te botten.

Dit gewas en kan tegens geen koude, weshalven het ſorgvuldig daar voor bewaart moet werden.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Mimoſa Linn. ſp. pl. 29. Cornigera

Acaciæ Similis Spinis corniformibus Mexiocana. *Fig. 107.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CVII.

ACACIÆ SIMILIS, SPINIS CORNIFORMIBUS MEXIOCANA.

Breyn. Prod. 2.

INter admiranda Divini Numinis opera, haud infimum locum occupat arbor hæc, quæ patriam agnoſcit Mexicum, ut & Inſulam Cubam, inde ſemina in Belgium transvecta ſunt, quibus terræ commiſſis, nobis nata dicta planta.

Radix numeroſa brachia, ſeu ramos laterales ſubtus terram diffundit, fibris capillata.

Hujus caudex craſſitiem in Noſtro Horto obtinet unius unciæ, cortice griſeo amictus, & ſpinis craſſis, concavis, acutis, cornuum bovinorum æmulis, bicompoſitis, in unum ad baſin conjunctis, extrorſum reflexis, armatus: quarum ex connexione folia ramoſa pronaſcuntur pinnata, pediculis longioribus fulta; horum lobuli pari ſemper numero mutuò ſibi oppoſiti ſunt, Acaciæ Americanæ Aldini ſimiles, majores autem.

Foliola partialia bina ac bina ad exortum anguſta, in extremo rotunda, veſperaſcente ſole clauduntur, matutino tempore, ſole luceſcente, promptiſſimè ſeſe rurſus expandunt; ſunt autem aversâ parte lætè virentia, adversâ verò ſaturo-virore perfuſa, ſapore ferè fatuo, cum læviſſima adſtrictione.

Flores lutei, numeroſi, in globulum, Acaciæ ſupracitatæ ſimilem, congeſti; hoſce excipiunt ſiliquæ ſupervenientes, fragiles, inquibus ſemina, ut in congeneribus Acaciæ ſpeciebus, majora tamen & fuſca.

MEXICAANSCHE ACACIA GELYKENDE BOOM, MET HOORNSWYSE DOORNEN.

ONder de wondere werken des Alderhooghſten, en is deſen Boom geenſints van de minſte, dewelke Mexico wel meeſt tot haar woonplaats heeft; maar werd ook op't Eyland Cuba gevonden, van waar het zaad hier te Lande overgebragt zijnde, van ons in den Hortus Medicus tot een Boomtje voortgeteelt is.

De wortel verdeeld ſig veelvoudig door de aarde, veele zazelingen van haar gevende.

De ſtamme is nu in onſen Hof een duym dik geworden en omvangen zijnde van een grauwe ſchorſſe, is deſelve verſien van dikke, gepaarde, holle, ſcherpe doornen, die wel aan haar grond verenigt zijn, maar aanſtonts van den anderen afwijken, en van gedaante der Oſſen-hoornen gelijken: uyt deſe hare vereniginge komen de getakte of gevederde bladeren voort, ſtaande op lange voetjens, welkers vederen twe aan twe gepaart zijnde, en tegen over den anderen ſtaande, die van de Acacia Americana Aldini niet qualijk en gelijken, hoewel groter zijn.

De verdeelde twe aan twe ſtaande kleene bladerkens zijn donker-groen van verwe, van onderen ligt-groen, byna ſmakeloos, met eenige t'ſamentrekkinge: deſelve zijn aan haar grond ſmal, en loopen rond toe, met het vallen van den avond ſluyten ſy haar twe aan twe toe, met het opgaan van de Sonne weder van den anderen afwijkende.

De bloemen van veele ſeer kleene bloemtjens bolwijs te ſamen geſet zijnde, gelijken die van de bovengemelde Acacia, en ſijn geel van couleur: na de bloemen volgen de zaad-peulen, die ſeer broos zijn, waar in bruyne zaden gehuysveſt worden, die van de andere Acacia gelijk zijnde, edog wat groter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Hanc Arbuſculam Acaciis eſſe adjungendam, notæ characteriſticæ ſatis ſuperque indicant.

Nardus Antonius Recchus, Hiſt. Med. Lib. 3. cap. 53. hujus arbuſculæ ſpeciem deſcribit, nomine *Hoitzmamaxalli*, ſeu *Arboris cornigeræ*, de cujus foliis ipſe teſtatur, *quòd venenis adverſentur, venenatiſque Serpentium ictibus, tuſa, & vulneribus prius ſcarificatis admota, ſex horarum, plus minuſve ſpatio, venenum omne inhibeant, atque extrahant, & interim nigrum contrahant colorem; & quod præterea intra corniculos formicæ quædam tenues, nigricantes generentur, quarum morſus noxius ſit, doloremque integrum diem durantem excitans. Harum quoque ova vermiculorum figuram referentia, in pulverem redacta, & auribus injecta, inſtillatuſve foliorum ſuccus, dolorem earum ſedant.*

Dat deſen Boom tot het geſlagte van Acacia behoort, geven haare natuurlijke merktekenen genoegſaam te kennen.

Nardus Anthon. Recchus in het 53. cap. van't 3. boek van ſijne Hiſt. rerum Med., *verhaald van een mede ſoorte van deſen Boom, onder de benaminge van* Hoitzmamaxalli, *of* Hoorn-dragende Boom, *en zeid daar van*, dat des ſelfs bladeren geſtoten en gelegt zynde op de quetſuren, door het byten der Slangen veroorſaakt, het vergift tegengaan, inſonderheid wanneermen eerſt de geſeyde plaatſe wat ſcarificeert; *ook zeyd hy*, dat in de hoornen of hoornwyſe doornen van dit gewas, een ſoorte van kleene ſwarte Mieren komen te groeien, welkers beete den menſche een pyne toebrengt, die een geheelen dag lang duurt, waar toe dienſtig ſijn de eyertjens van die diertjens, dewelke van gedaante kleene wormtjens repreſenteren; deſe tot een poeder gemaakt zynde, brengtmen in de ooren der gebetenen, tot wegneminge der pynen. Ook druppeltmen 't ſap der bladeren deſes gewas in d'ooren.

Tenera admodùm frigoriſque impatiens, quapropter in repoſitoriis conſervanda, quæ feneſtris vitreis undique ſint inſtructa.

Dit gewas is ſeer teder, en't ſelve kan tegens geen koude, weshalven men het in kaſſen moet bewaren, die met glaſen wel verſien zijn.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Erythrina Lin. sp. pl. 2. Corallodendron. Occidentale.

ARBOR CORAL AMERICANA.

Fig. 108

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. CVIII.

CORAL ARBOR AMERICANA.

ARBUSCULA CORALLII.

Ferrarii Flor. Cult.

HUjus arboris variæ exiſtunt ſpecies, quarum diverſitas magna ex parte provenit à loco natali; quæ Zeylonæ incola eſt, Zeylanenſibus *Jacerabudu* audit, gaudetque ſeminibus pullis, quæ verò ſeminibus donatur majoribus, craſſioribus, & ſaturè rubentibus, nomine inſignitur Zeylanenſibus *Erabudu*, ſeu *Errabudu*, Javanenſibus *Dadap*, ſeu *Derdap*, Malabariæ incolis *Muricu*, Belgis autem *Olyphants-boom*, id eſt, *Arbor Elephantis*, ut & *Coraal-boom*, habita ratione coloris Corallini amœni & rubentis, quem flores præ ſe ferunt.

Tertia ſpecies, quæ hìc repræſentatur, Americæ alumna eſt, vigetque in variis ejus locis, utpote Braſilia, Curacao, &c.

Radice ſuſtinetur fibroſa.

Caudex, ut in cæteris ſpeciebus, molliori & fragili ligno conſtans, ſentibus brevibus hinc inde armatus, cortice obducitur griſeo, brachiaturque in varios ramos.

Folia ad intervalla exeunt terna, in pediculo communi longo, particularia autem pediculo breviori nixa, formâ ſunt ſubrotunda, ad exortum latiora, extremum verſus anguſtiora, imò cordiformia, glabra, hilariore virore adversâ parte prædita, averſâ verò dilutius virentia, guſtu nonnihil amaricantia.

Flores, in orbem & ſpicatim diſpoſiti, è calyce rotundo, utriculato emergunt, ſuntque producti, anguſti, monopetali, intensè rubentes, ſex intus ſtaminibus pallidis prædıti.

Quamvis hiſce in Regionibus flores decidant, nullo inſequente fructu, haud abſonum tamen fore exiſtimavi, fructus iconem

AMERICAANSCHE CORAAL-BOOM.

DAar werden verſcheide ſoorten van deſen Boom gevonden, welkers verſcheidentheid voor een groot gedeelte voortkomt, door de plaats daarſe groeyt: die gene, dewelke in Zeylon waſt, werd by des ſelfs Inwoonders Jacerabudu *geheten, en heeft deſe ſwarte zaden, maar die gene, dewelke grooter, dikker, en hoog-roode zaden voortbrengt, werd in Zeylon* Erabudu *of* Errabudu *genoemt, en van de Javanen* Dadap *of* Derdap, *in 't Malabaarſch* Muricu, *maar van de Hollanders* Olyphants-boom, *of* Coraal-boom, *van wegen de ſchoon-roode verwe der bloemen.*

De derde ſoorte, die hier verbeeld werd, is afkomſtig uyt America, en groeit op verſcheide plaatſen aldaar, als in Braſil, Curacao, &c.

De wortel hier van is zazelig.

De ſtamme is voos en ſagt, gelijk mede die van de andere ſoorten, hier en daar met korte doornen beſet, en van een grauwe ſchorſſe omvangen zijnde, verdeeld ſig in verſcheide takken.

De bladeren komen op ſekere diſtantien drie byeen te voorſchijn, op een gemeene lange ſteel; de particuliere bladeren, op korte voetjens ſittende, zijn rondagtig, breet aan haar begin, puntig toelopend, ja hartswijs, glad, van onderen bly-groen, van boven ligter-groen, wat bitteragtig van ſmaak.

De bloemen uyt ronde en holle kelkjens voortkomende, ſtaan rontom de ſteel gerengeert, ayrswijs, deſelve ſijn lang, ſmal, eenbladerig, hoog-rood, van binnen met ſes bleeke bloem-draden verſien.

Hoewel de bloemen hier te Lande vrugteloos afvallen, ſoo heeft het my egter goed gedagt het afbeeltſel van een vrugt hier by

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

apponere, ad aridum fructum delineatam, qui ſiliquoſis & quidem articulatis accenſendus; horum quisque ſatis productus, in mucronem abit.

Semina ſunt oblonga, intensè rubentia, fabis ſimillima, hilo fuſco prædita, quorum ſingula in peculiari utriculo hoſpitantur.

Perpetuò non viret hæc planta, æſtate enim folia decidunt, novis renaſcentibus ineunte hyeme.

Sub climate noſtro duriore difficulter ad flores perducitur, niſi exacta adhibeatur cultura, loceturque in hypocauſtis vitreis; præterea tempore hyemali cautè à frigore cuſtodienda, cujus injurias minimè ſuſtinet.

Hiſce & ſimilibus ritè à nobis obſervatis, floruit eleganter in Horto Medico, Anno M DC LXXXVIII. ut & M DC LXXXIX. quod in Italia nunquam viſum fuit, referente Ferrario Flor. Cult.

Pauco indiget latice aquoſo, propter radicum exiguitatem, & fibroſitatem.

Propagatur non ſolùm ſemine, verùm etiam ramulis abſciſſis, tellurique impactis.

te voegen, na een drooge vrugt getekent zijnde, dewelke voor een peul-dragende, en in leden verdeelde vrugt te houden is; yder deſer is vry lang, en komt in een punte te eindigen.

De zaden ſijn langwerpig, hoog-root, van fatſoen gelijk een Boone, verſien van een bruyn verheve vlakje (hilus); *ider derſelve leyt in een afgeſondert kuyltje.*

Deſen Boom en behoud hare bladeren niet altoos, want des ſomers vallen ſy af, waar na datter tegens de winter weder nieuwe voor den dag komen.

Onder dit ons koud climaat komt deſen Boom beſwaarlijk te bloeien, ten ſy datmen een exacte en naukeurige oeffening in't werk komt te ſtellen, en't gewas in een glaſekaſſe bewaart; daar en boven ſoo moetmen des winters alle koude weeren, aangeſien deſelve de minſte koude niet verdragen kan.

Deſe en diergelijke zaken in agting genomen zijnde, heeft deſelve in't Jaar 1688 *en* 1689 *in den Amſterdamſchen Hof ſchoon gebloeit, 't geen men in Italie noyt geſien heeft, na het ſeggen van Ferrarius, in ſijn Flor. Cult.*

Dit gewas moet weynig water gegeven worden, wegens des wortels kleynheid, en fibreusheid of zazeligheid.

Het en werd niet alleen uyt zaad voortgeteeld, maar ook van takjens, dewelke afgeſneden zijnde, in de aarde geſteken werden.

C A P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Indicus.
pterocarpus (Linn. Apendix fol. 1662) Draco, dicandria monogynia

DRACO ARBOR INDICA SILIQVOSA POPVLI FOLIO. Rumph II 70. Fig. 109.

racemis axillaris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

CAP. CIX.

DRACO ARBOR INDICA SILIQUOSA POPULI FOLIO.

ANGSANA vel ANGSAVA JAVANICA.

INter fructus & ſemina, liberalitate D. Andreæ Cleyeri, mihi tranſmiſſa, hujus plantæ ſemina quoque reperi: quibus telluri commiſſis, prodiit nobis arbuſcula iſthæc, nunc tres annos nata.

Folia incondita pediculis longis, tenuibuſque fulta, formâ Populi ſimilia, in totum verò minora, duas uncias longa, vix ſeſcunciam lata, mucronata, tactu mollia, glabra, nitentia, hilariore virore ad flavedinem inclinante, perfuſa, ſapore fatuo.

Fructum ritè perſcrutatum haud malè convenire reperi cum eo, à Monarde deſcripto, Hiſt. ſimplic. Med. ex novo orbe delatorum: & quamvis multi, (quibus nunquam data fuit occaſio, hoſce cernere fructus) pro fabula habeant, quod Monardes de figura Dracunculi, huic fructui à natura inſculpta, tradit: Ego tamen veram eſſe hiſtoriam judicavi, ablatâ enim tunicâ exteriore, diſperſæ per fructum viſuntur plures venæ, è quarum diſtributione & concurſu, Dracunculi figuram ſibi imaginantur homines, ſicuti facere aſſolent ex ignis flamma &c.

Hi fructus, pediculis longioribus innixi, colore ſunt cinereo, rotundi, plani, utrinque tamen in ſui medio tumidi, & duri, margine membranacei, coſtulis eminentibus præditi.

Semina in unoquoque fructu bina, ternave, oblonga, incurva, rubicunda, dura, glabra, ſplendentia, renis aut phaſeoli gracilioris figuram nonnihil imitantia.

PEUL-DRAGENDE INDIAANSCHE DRAKE-BOOM, MET POPULIER BLADEREN.

ONder de vrugten en zaden, die my door de mildadigheid van de Heer Andreas Cleyer overgeſtuurt zijn, heb ik't zaad van deſe plante ook gevonden; 't welk gezaayt zijnde, dit Boomtje voortgebragt heeft, 't welk nu drie jaren out is geworden.

De bladeren ſtaan ſonder ordre, en dat op lange dunne ſteeltjens, van gedaante die van de Populier gelijkende, maar in't geheel kleender, twe duym breet lang, qualijk anderhalve duym breet, gepunt, ſagt in 't aantaſten, glad, blinkend, bly-groen, trekkende na den geele, en ſmakeloos.

De vrugt, na behoren onderſogt zijnde, heb ik bevonden, niet qualijk over een te komen met die, dewelke Monardes beſchreven heeft, in ſijne Hiſtorie der eenvoudige Medicamenten &c.; en hoewel veele (die noyt gelegentheid gehad hebben om deſe vrugt te ſien) voor een fabel houden't geen Monardes, wegens de figure van een Draakjen, verhaalt, 't welk in deſe vrugt van de natuur zoude ingeprent zijn; ſo houde ik het egter voor een ware Hiſtorie, want alsmen de buytenſte baſt van de vrugt wegdoet, ſoo vintmen vele aderen door de vrugt te loopen, uyt welkers verſpreydinge en byeenkomſte de luyden haar de figure van een Draakjen komen te verbeelden, gelijk ſy gewoon ſijn te doen uyt de vlamme des vuurs, en andere dingen meer.

Deſe vrugten op lange ſteeltjens ruſtende ſijn asgrauw van couleur, rond, plat, en in't midden aan beyde zijden verheven, hard, en verſien van uytpuilende zenuen of aderen, en is ook des ſelfs rant vlieſig.

In yder vrugt vintmen 2. 3. langagtige en kromme zaden, dewelke root, glad, hard en blinkend zijn, de gedaante van een ſmal Boontje of Niere eenighſints verbeeldende.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Humor, quem fundit arbos hæc, in lachrymam rubram condenſatur, eademque eſt, quæ, tenuibus involucris junceis ininvoluta, Sanguis Draconis in lachrymis audit in Pharmacopoliis.

E re quoque fore cenſui, ipſa Nobil. Cleyeri verba, ſuper hac re mihi ſcripta, hìc loci inſerere, quæ ita ſe habent: *Angſana Javanica, arbor eſt ſiliquoſa, floribus gaudens luteis, odoratis, cujus truncus, ut & rami ſcarificati humorem fundunt, ſanguinis Draconis inſtar, qui ilicò condenſatur.*

Virtutibus adſtringentibus pollere & in affectibus aphthoſis præ cæteris remediis conducere, mihi quoque prædictus Dominus communicavit.

Hujus arboris mentionem etiam fecit D. Grim in Eph. Germ. Anni 13. Obſ. 37. cujus verba ſic ſonant: *Arbor eſt Javæ, quin ipſius Bataviæ urbis incola, ſuccum ſanguinis Draconis inſtar elegantem pellucidum deſtillat: Eſt proceræ magnitudinis, ligni durioris, foliorum oblongorum, florum parvorum, flavi coloris, amariuſculi ſaporis &c.*

OBSERVATIONES.

Fructus, ſeu ſiliqua, ab Authore hic depicta, abſolutè completa non eſt; idcircò aliam, ex Muſæo Filii mei, omni parte perfectam, & aſteriſcô notatam, in Botanophilorum gratiam, appingi curavimus.

De vogtigheid, die uit deſen Boom komt, word tot een roode hars, en is ook het ſelve, 't geen in bieskens gedaan zijnde, in de Apotheken Sanguis Draconis in Lachrymis geheten word.

't Heeft my ook goed gedagt, de eyge woorden, die my den Ed. Heer Cleyer over deſe zake heeft geſchreven, hier in te laten vloeien, dewelke aldus luyden: Deſen Boom Angſana Javanica (*ſoo werd deſe Boom geheten*) is een peul-dragende Boom, dewelke geele en riekende bloemen heeft, wiens ſtamme, of takken gequeſt zynde, een vogtigheid van haar geven, als Drakenbloet, dewelke van ſtonden aan komt te verdikken.

Deſen geſeyden Heer heeft my ook gecommuniceert, dat deſe verdikte vogt verſtoppende is, en ook boven andere remedien dienſtig in de Sprouw.

Ook heeft de Heer Grim in Ephem. Germ. An. 13. Obſ. 37, ook gewag gemaakt van deſen Boom, wiens woorden deſe zijn: 't Is een Boom die in Java, ja ſelfs ook op Batavia waſt, dewelke een heldere en ſchoone vogtigheid van ſig geeft, dewelke Drakenbloet gelyk is: deſelve is hoog, hard van hout, de bladeren langwerpig, de bloemen geel, kleen en bitteragtig van ſmaak.

AANTEKENINGEN.

De vrugt of hauwe, van den Autheur verbeeld, en is niet volkomen, weshalven wy een andere, uyt het Kabinet van myn Soon, die geheel, volmaakt, en met een ſterretje getekend is, hier by getekent hebben, ten dienſte van de Liefhebbers der Botanie.

CAP.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cassia Lin. sp. 54. Fistula

CASSIA FISTVLA ALEXANDRINA. *Fig. 110.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CX.

CASSIA FISTULA ALEXANDRINA *B. Pin. & Alpini.*

An CONNA *Hort. Mal. p.* 1?

CAſſia Fiſtula, cujus icon hìc exhibetur, prodiit nobis ſemine è ſiliqua Caſſiæ Fiſt. Alex. veræ deſumpto, excrevitque in arbuſculam triennem, cum eâ, quæ deſcribitur & exprimitur à Doctiſſimo Alpino, de plantis Ægypti, nomine *Chaiarxambar* convenientem.

Cortice tegitur cinereo.

Folia pinnata, & inordinatè diſpoſita; Partialia autem foliola bina ac bina ſibi invicem oppoſita, breviſſimis pedicellis fulta, decem utplurimùm unicoſtæ, utrinque quina adhærent, volæ manus longitudine, duarumque ferè unciarum latitudine, Perſicæ æmula, in extremo mucronata, ad baſin lata, dilutè vireſcentia, parte inferiore, tanquam lanugine obſita, ad tactum mollia, margine haud crenata, guſtu ſubdulcia.

Flores (referente Alpino) numeroſi, veluti ſpicatim congeſti, ſurculis ſeu pediculis longioribus Anagyridis inſtar, deorsùm propendent; horum ſingulares floſculi nituntur pedicellis uncialibus & brevioribus ſuntque pentapetali, coloris aurei, odorati, multis ſtaminibus intus præditi.

Floribus emarcidis ſuccedunt ſiliquæ teretes, fuſcæ, ſeſquicubiti longitudinem non rarò ſuperantes, quæ intrinſecus in plura loculamenta diſtinguuntur, quorum ſingula ſemen ſolitarium, ut & pulpam per maturitatem nigram & dulcem, continent:

CASSIA FISTULA VAN ALEXANDRIEN.

DE Caſſia Fiſtula, wiens aftekeninge hier vertoont wort, hebben wy uyt zaad voortgeteelt, 't welke wy uit een hauwe van den opregte Caſſia Alexandrina genomen en gezayt hebben, en is deſelve tot een driejarig boomtje gegroeit, overeenkomende met die gene, dewelke van den ſeer geleerden Alpinus de Pantis Ægypti, beſchreven is, met de benaminge van Chaiarxambar.

Dit boomtjen heeft een grauwe ſchorſſe.

De bladeren ſtaan vederswijſe en ſonder ordre; de particuliere verdeelde bladerkens, twe aan twe over den anderen ſtaande, zijn meerendeels tien in getale, waar van datter wederzijts vijf op ſeer korte voetjens aan ydere rib geplaaſt zijn; deſelve ſijn een handbreet lang, byna twe duymen breet, die van de Perſiken gelijkende, puntig aan haar uiteinde, of ſpits-toelopend, breed aan haar begin, ligt-groen van verwe, eenigſints als met een wolagtigheid van onderen beſet, ſagt in 't aanraken, aan de kanten ongekerft, en van ſmaak eenigzints zoetagtig.

De bloemen (na het ſeggen van Proſper Alpinus) ſijn veelvoudig, en ayrs-wijſe by een gevoegt, deſelve hangen aan lange ſteeltjens, op de wijſe van die van de Anagyris; en heeft yder nog een apart ſteeltjen van een duym lang, ook wel wat korter, waar mede deſelve aan de gemene ſteel vaſt ſit: Deſe bloemen ſijn vijfbladerig, gout-geel van verwe, lieflijk van reuk, hebbende in 't midden veele bloem-draden.

Na de bloemen volgen ronde en lange hauwen, die niet ſelden anderhalve ellepijps langte komen te overtreffen, bruyn van couleur, dewelke van binnen in veele cellekens afgeſcheyden zijn, waar van ider een eenig zaad, als mede een ſwart en ſoet merg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

ſunt autem ſemina plana , oblonga , dura , ſplendentia , ſubflava.

Præter hanc ſpeciem dari & alias , haud ignarus ſum , quarum differentia conſiſtit in ſiliquarum forma, magnitudine, neque infimæ notæ exiſtimo , quam alit India Orientalis, cujus deſcriptionem, ut & iconem poſthac exhibere animus eſt.

De viribus ſic breviter Raius Hiſt. Plant. p. 2. *Caſſiæ pulpa bilem & ſeroſos humores purgat, convenitque in ardoribus tam internis, tum externis, ſanguinem temperans, & puriorem reddens: Affectibus pectoris à deſtillatione acutorum humorum concitatis, mire ſubvenit &c.*

Exactam requirit culturam , rigidiores injurias minimè ſuſtinens.

OBSERVATIONES.

Hujus arboris ramulum floribus onuſtum , ex America allatum rigidiori examini ſnbjecimus, percepimuſque flores cum Connæ Hort. Mal. part. 1. tab. 22. ad amuſſim quadrare; Suntque pentapetali , ſeu petalis quinis oblongo-rotundis conſtructi, è calyce quinquepartito orti, ſtaminibus tribus majoribus falcatis, ſeptemque minoribus ditati.

in ſig komt te onthouden ; en ſijn deſe zaden platagtig , lang-rond , hard , blinkend, geelagtig van verwe.

Datter nevens deſe nog andere ſoorten zijn, van den anderen verſchillende, in groote en gedaante van hauwen, zulkx is my ſeer wel bekent, als mede, dat die gene, dewelke in Ooſt-Indien waſt , geenſints de geringſte is, wiens beſchrijvinge wy hier na ook ſullen verhandelen.

Over de kragten heeft de Heer Raius in 't kort dit volgende aangetekent; Caſſia purgeert de galle en andere ſereuſe vogten , en is ook dienſtig in alle hitte en brand , ſoo uyterlijk als innerlijk gebruikt zynde , ſy tempert, en verbetert het bloed ; ook komtſe byſonderlijk te hulpe alle gebreken des borſts , die door ſinkingen van ſcherpe vogten veroorſaakt werden &c.

Dit gewas wil wel opgepaſt, en voor alle koude bewaart zijn.

AANTEKENINGEN.

Wy hebben een bloemrijk takjen van deſen Boom, uyt America overgeſonden zijnde, naukeurig onderſogt, en bevonden des ſelfs bloemen t'enemaal over een te komen met die van de Conna Hort. Mal. part. 1. tab. 22. zijnde deſelve vijfbladerig, of uyt vijf langwerpig ronde bloem-bladeren te ſamen geſteld, die uyt een vijfbladerig bloem-kelkjen voortkomen, en met drie groote en ſeven kleene ſeyſenswijſe bloem-draden verrijkt zijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Cassia Lin. sp. 24. Javanica

CASSIA FISTVLA IAVANICA FLORE CARNEO. *Fig.* 111.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CXI.

CASSIA FISTULA JAVANICA, FLORE CARNEO.

JAVAANSCHE CASSIA FISTULA, MET VLEES-COULEURIGE BLOEMEN.

NObiliſſimi D. Cleyeri adjumentò, ſiliquæ hujus Caſſiæ Fiſtulæ ſecundæ ad me pervenerunt, Anno MDCLXXXVIII, nomine *Tang-goeliwangwang*.

Hæc arbor in totum (florum colore, & foliorum longitudine exceptis,) ſimillima eſt Caſſiæ Fiſtulæ Braſilianæ, cujus iconem Nob. Breynius illuſtravit Cent. 1.

Noſtra Javanica flore eſt carneo, Braſiliana autem incarnato, Javanenſibus *Tapyracoaynana* dicta, partimque à Nobiliſſimo Piſone & Marcgravio deſcripta: Poſtea quoque hujus arboris Javanicæ ſiliquas accuratiore deſcriptione divulgavit ſupracitatus Breynius Prod. 2, cujus verba hìc inſerere fert animus. *Siliqua verò illa jam dicta, eſt foris nigricans, Caſſiæ Alexandrinæ pari nonnihil tenuior, multò longior, cortice teneriore, tot ſubtiliſſimis circularibus lineis impreſſis, cincto, quot intrinſecus ſunt diſtinctiones, ſeu ligna intergerina orbicularia, compreſſa admodùm & valdè tenuia, fragiliaque. Unicuique horum lignorum intergeminorum pari, loculum ſeu cellulam conſtituenti, nulla quidem pulpa glutinoſa, quemadmodùm in Caſſia Alexandrina cernitur, ſed ejus loco orbiculus quidam tympani formâ arctè includitur, lignorum intergerinorum, jamjam commemoratorum facie & magnitudine, culmum autem latus, vel ſi mavis craſſus, dum recens, carnoſus, & fortè, ut exiſtimo, albus, (in ſicco verò ex cinereo & carneo ad ferrugineum tendens, nec non, qua ſubſtantiam ſambuci medullæ haud admodùm diſſimilis,) intus cavus, ſe-*

DOor toedoen van den Ed. Heer Cleyer, heb ik deſe twede ſoorte van Caſſia Fiſtula, in't Jaar 1688, *met de name van* Tang-goeliwangwang *gekregen.*

Deſen Boom gelijkt in't geheel die van de Caſſia Fiſtula Braſiliana, (uitgeſonderd de couleur der bloemen en lengte der bladeren) wiens aftekeninge in de eerſte Centuria van den Ed. Heer Breynius te ſien is.

De bloemen van deſe onſe Javaanſche ſijn vlees-couleurig, maar de Braſiliaanſche incarnaat, welke laaſte by de Javanen Tapyracoaynana *geheten zijnde, van de Ed. Heeren Guil. Piſo en Marcgraaf ten deele beſchreven is; naderhand heeft ook den Ed. Heer Jacob Breyne de vrugten van deſe onſe Javaanſche Caſſia Fiſtula, met een volmaakter beſchrijvinge in't ligt gebragt, in ſijn twede Prodromus, wiens woorden ik voorgenome hebbe hier by te voegen.* Maar deſe geſeyde peul-vrugt is van buyten ſwart, gelyk die van de Caſſia Fiſt. dewelke uit Alexandrien komt, hoewel wat dunder, veel langer, en teerder van ſchorſſe, met ſoo veel ſubtyle rontom-lopende of circulaire linien, als'er inwendige platte, ronde, houtagtige, ſeer dunne en breukſame tuſſchen-ſcheytſels gevonden worden. Tuſſchen ider paar deſer houtagtige en ronde tuſſchen-ſcheytſels wert wel een celleken geformeert, maar in deſelve en werd geen ſlymerig merg gevonden, gelijk in die van de Alexandriſche Caſſia; maar in des ſelfs plaatſe werd een rond ſchijfje vaſt beſloten, van gedaante en groote overeenkomende met de aanſtonds geſeyde houtagtige ronde tuſſchen-ſcheyt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

men Caſſiæ vulgaris ſemini ſimile claudens. Hactenus Breynius.

Seminibus ſolo commiſſis, ſuccrevit nobis arbuſcula paucis ramis ſtipata, cortice ex cinereo albicante amicta; caudicem ramuloſque folia veſtiunt alata, in utroque latere uniuſcujuſque coſtæ duodecim adnectuntur foliola, breviſſimis pedicellis directè ſibi oppoſita, vix ſemiunciam longa, ad baſin latiora, quàm in extremo, Sennæ Italicæ ſubæmula, supernè atroviridia, infernè dilutè vireſcentia, pilis vix conſpicuis obſita, ſapore herbaceo adſtringenti permixto.

Multo calore & humore indigens, arte enutrienda, ac fovenda, quibus adhibitis diu illam conſervavi, tandemque depingi curavi, additis portione ſiliquæ, ut & ſeminibus.

In ſolo natali in arboream excreſcit proceritatem.

ſels, een ſtroohalm breet of dik; ſoo lange deſe vers ſijn, werden ſy vleſig bevonden, en ſoo ik vertrouw (gedroogt zynde, is hare couleur uit den asverwig, vleſig, en wat na de roeſt couleur trekkende, en voor ſoo veel des ſelfs ſubſtantie aangaat, die van Vlier niet ongelijk) van binnen hol, waar in het zaad geplaaſt word, 't welk van de gemene Caſſia gelijk is, *dus verre Breynius.*

De zaden van dit gewas ter aarde beſteld zijnde, hebben wy een Boomtje opgekregen, 't welk geenſints takrijk, maar wel met een witte aſgrauwe ſchorſſe omvangen is; de bladeren des ſtams, en der takken, ſijn gevleugeld (alata) *aan welkers ribbens wederzijds twaalf bladerkens, op ſeer korte voetjens vaſtgehegt ſitten, en dat twe aan twe dwers over malkanderen, qualijk een halve duym lang, ook breder aan haar grond, als uiteynde, gelijkende die van de Italiaanſche Senebladeren, van bovenen donker-groen, van onderen ligt-groen, beſet met naulijks ſigtbare hayrtjens, en is deſe haar ſmaak kruydig en wat t'ſamentrekkend.*

Dit gewas heeft veel warmte en vogtigheid van noden, en moet door konſt gekoeſtert en voortgeſet werden, 't welk van my wel in agtinge genomen zijnde, heb ik deſe plante lang bewaart, en eindelijk doen uyttekenen, de zaden en een gedeelte van de hauwe daar by gedaan zijnde.

In de natuurlijke groei-plaats waſt deſelve tot een hoge boom.

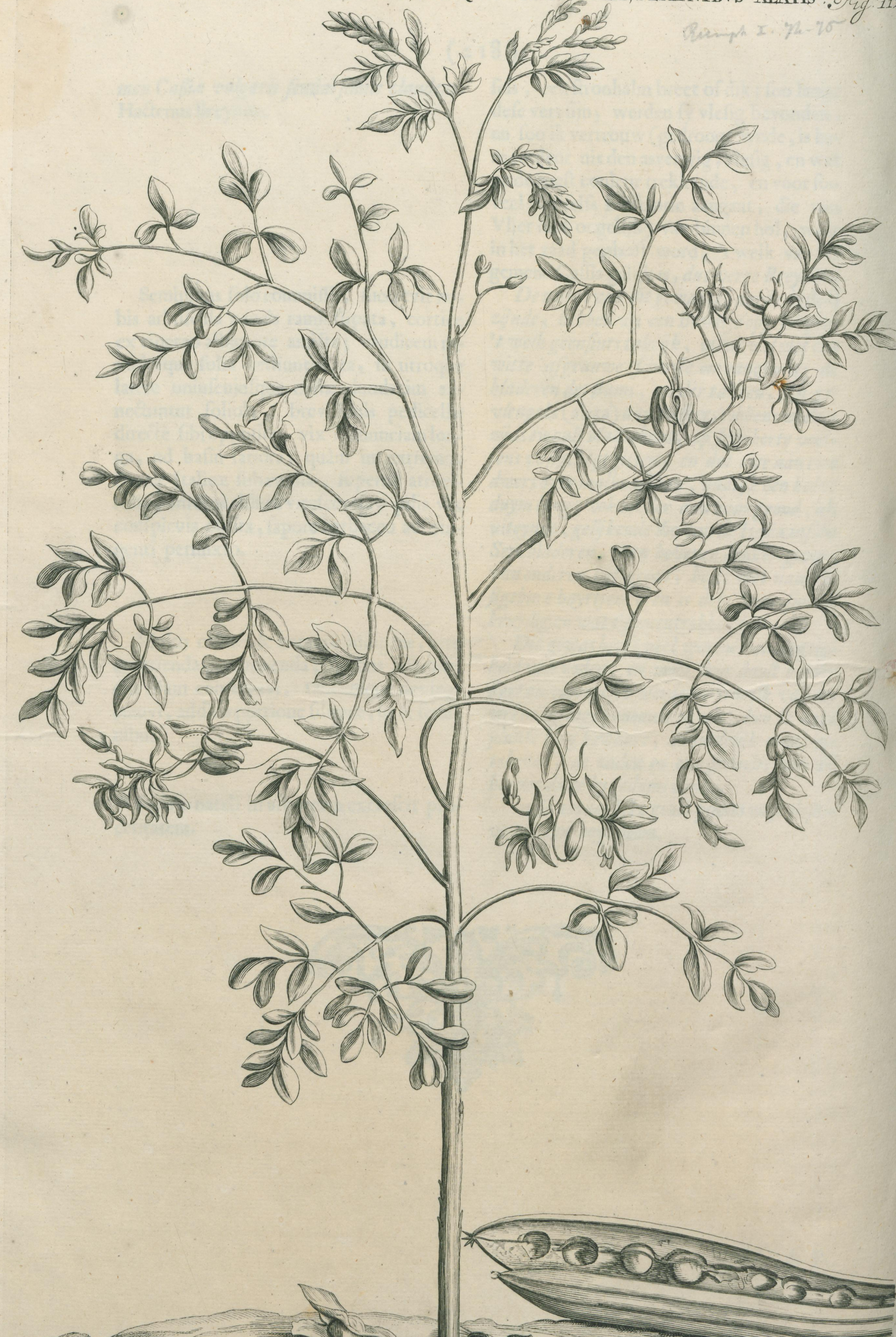
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Guilandina Linn. sp. pl. 4. moringa.

NVX BEEN CEYLANICA, SILIQVA TRIANGVLA, SEMINIBVS ALATIS. Fig. 112.

Rumph. I. 72-75

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

C A P. CXII.

NUX BEEN CEYLANICA, SILIQUA TRIANGULA, SEMINIBUS ALATIS. *Par. Bat. Prod.*

MORINGO *Acoſtæ.*

Radicem nanciſcitur ex albo flaveſcentem.

Caudex in tripedalem proceritatem excrevit in Horto Medico Amſtel., craſſitie minorem digitum adæquans, librò dilutè vireſcente amictus.

Frondes inordinatè è ramulis prodeunt, pediculis tenuibus præditæ; harum ſuffraginum coſtæ bicompoſitæ foliolis ornantur inconditis, mollioribus, oblongis, extremo rotundis, non raró quoque mucronatis, imò cordatis, lætiore viriditate perfuſis.

Flores pediculis adhærent recurvis, candidi, mel redolentes, decapetali, quorum petala quina exteriora in prima expanſione ſtellam repræſentantia, tandem extrorſum incurvantur, interiora autem minora ſtamina ex luteo-viridia, ut & ſtylum erectum ambiunt.

Sub noſtro duriore climate, floribus excuſſis, ad frugem nunquam perducta eſt in Horto Medico; omni quantumvis diligentiâ adhibitâ, ſuperſtes tamen fuit per quinquennium, floruitque A. MDCLXXXVIII & MDCLXXXIX. Menſ. Auguſt.

Siliquæ portionem, ad me tranſmiſſam, ſeminibuſque onuſtam, è quibus prodiit hæc arbuſcula, adjunxi, in gratiam Botanologorum.

Frigoris eſt impatientiſſima hæc planta, quæ modicam quoque exigit aquam.

MORINGO VAN ACOSTA.

Deſe plante heeft een wortel van couleur uit den witte geel.

De ſtamme is in den Amſterdamſchen Medicijn-hof opgeſchoten tot de hoogte van drie voeten, een pink dik, omvangen met een groene ſchorſſe.

Het lof komt ſonder ordre uyt de takjens voort, verſien van dunne ſteeltjens: de ribbens van deſe ſijn gepaart, en verſien van ſagte, langwerpige, voor ronde, ook wel puntige, en ſomtijds hartswijſe bladerkens, dewelke bly-groen van couleur zijn.

De bloemen ſtaan aan kromme ſteeltjens, deſelve ſijn wit, riekende na honig, tienbladerig, welkers vijf uytwendige bloembladeren in't eerſte van haren opgang een ſterretje verbeelden, maar werden daar na buytenwaarts overgebogen; de binnenſte en kleenſte vijf bloem-bladeren ſitten rontom de geel-groene bloem-draden, als mede rontom de regtopſtaande bloem-ſtijl.

Na dat de bloemen vergaan ſijn, ſoo en ſijnder in onſen Medicijn-hof geen vrugten na gevolgt; hoewel alle vlijt en neerſtigheid aangewend is; ſy heeft gebloeit in't Jaar 1688 *en* 1689 *in de Maand van Auguſti, en is vijf jaren oud geworden.*

Ik hebbe hier een ſtuk van de hauwe met des ſelfs zaden, ſoo als het my overgeſtuurt is, bygevoegt, ten dienſte der Liefhebbers van de gewaſſen.

Dit gewas en kan gants tegen geen koude, en vereyſt ook matige vervogtinge.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

OBSERVATIONES.

Radicem habet hæc arbor tuberoſam ac rapi formem, paucis fibrillis præditam.

Siliquæ per maturitatem fuſcæ, liratæ, trivalves, pedales & longiores, penſiles, ad exortum tenuiores, brevibus, tenuibuſque pedicellis annexæ, intus carne albicante præditæ, in qua ſemina ſimplici ſerie diſpoſita, triangula, membranis tenuiſſimis niveis alata, putamine duriuſculo, pullo, nucleo verò candido, ſapore dulci, non ſine adſtrictione.

AANTEKENINGEN.

Dit gewas heeft een raapwyſe wortel, waar uyt weinig zazelingen komen te groeien.

De rijpe hauwen ſijn bruyn, geveurt, drievaldeurig (trivalves) *een voet lang, ook wel langer, nederwaarts hangende, aan dunne korte ſteeltjens, ſchraal aan haar begin, van binnen met een wit merg begaaft, waar in de zaden in de lengte in een rije gerengeert leggen: deſelve ſijn driehoekig, en gevleugeld* (alata) *met ſeer dunne en witte vlieskens, van buyten hardagtig en ſwart, van binnen wit, ſoet van ſmaak, dog niet ſonder t'ſamentrekkinge.*

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1

m. in

Gestempeld 14-12-'93

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
177 A 3 vol. 1